

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری
مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

طرح پژوهشی

ارزیابی مؤسسات پژوهشی خصوصی (غیردولتی) ایران

جلد دوم:

ارزیابی خرد عملکرد هر مؤسسه پژوهشی غیردولتی

(قسمت اول)

مجری:

دکتر المیرا جنوی

زمستان ۱۴۰۱

طرح پژوهشی «ارزیابی مؤسسات پژوهشی خصوصی (غیردولتی) ایران» پیرو قرارداد شماره‌ی ۱۵۸ مورخ ۱۴۰۰/۰۴/۲۷ میان مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور (کارفرما) و دکتر المیرا جنوی (مجری) اجرا شده است. گزارش حاضر جلد دوم از مستندات این طرح است.

مدیر طرح پژوهشی (مجری): دکتر المیرا جنوی

نشانی: تهران، میدان ونک، خیابان ملاصدرا، چهارراه شیراز جنوبی، خیابان سهیل، شماره ۹

صندوق پستی: ۱۴۳۵۸-۹۴۴۶۱

تلفن: ۰۲۱-۸۸۰۳۶۱۴۴ دورنگار: ۰۲۱-۸۸۰۶۱۷۴۷

رایانامه: Janavi@nrisp.ac.ir

نشانی وبگاه: www.nrisp.ac.ir

صحت مندرجات گزارش بر عهده‌ی مدیر طرح پژوهشی است.

بهره‌برداری از محتوای گزارش با ذکر مأخذ مجاز است.

مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

وزارت علوم، تحقیقات و فناوری

تاریخ:

شماره:

پیوست:

فرم اختتام طرح پژوهشی

عنوان: ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی (خصوصی) ایران	
مجری پروژه: سرکار خانم دکتر المیرا جنوی	
همکاران اصلی:	
شماره قرارداد و تاریخ:	شماره قرارداد: سرکار خانم دکتر المیرا جنوی
۱۴۰۰/ص/۱۵۸ - ۱۴۰۰/۰۴/۲۷	
تاریخ پایان قرارداد: ۱۴۰۰/۰۸/۲۷	تاریخ تحویل گزارش نهایی: ۱۴۰۰/۱۱/۲۷
تمدید به مدت ۳ ماه تا تاریخ ۱۴۰۰/۱۱/۲۷	اصلاحی نهایی: ۱۴۰۱/۰۴/۲۶
گزارش نهایی طرح از لحاظ محتوای علمی مورد تأیید اینجانب می‌باشد.	
ناظر طرح	نام و نام خانوادگی: <u>سرکار خانم المیرا جنوی</u> تاریخ و امضاء: <u>۱۴۰۱/۹/۲۸</u>
کتابخانه	گزارش نهایی طرح از لحاظ انطباق با شیوه نامه نگارش مورد تأیید می‌باشد. مسئول کتابخانه: <u>علیرضا جباری</u> تاریخ و امضاء: <u>۱۴۰۱/۱۱/۲۳</u>
شورای مرکز	گزارش نهایی طرح در جلسه شماره <u>۱۳۱</u> مورخ <u>۱۴۰۱/۱۰/۲۳</u> شورای مرکز بررسی و خاتمه آن مورد تأیید قرار گرفت. معاون پژوهشی/دبیر شورای مرکز تاریخ و امضاء: <u>علیرضا جباری</u>

مدیر طرح پژوهشی

دکتر المیرا جنوی؛ استادیار گروه پژوهشی علم سنجی؛ مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

همکار طرح

ساجده عبدی؛ کارشناس گروه پژوهشی ارزیابی سیاست‌ها و پایش علم، فناوری و نوآوری؛ مرکز تحقیقات سیاست علمی کشور

خلاصه برای مدیران

طبق آیین‌نامه «صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیر دولتی» (مصوب شورای گسترش آموزش عالی در سال ۱۳۸۹)، اهداف واحد پژوهشی در هر یک از اشکال گروه، مرکز، پژوهشکده، مؤسسه پژوهشی و پژوهشگاه به شرح زیر است:

(۱) افزایش اثر بخشی پژوهش در کشور؛

(۲) زمینه‌سازی جهت اشتغال نیروهای تحصیل کرده در بخش غیردولتی و توانمندسازی آنها در تولید علم و فناوری؛

(۳) کاهش وابستگی فعالیت‌های پژوهشی به اعتبارات دولتی و تصدی‌گری دولت در امر اجرای پژوهش و کمک به توانمندسازی و استفاده از ظرفیت‌های بخش غیردولتی برای ارتقای سطح پژوهش در کشور. هدف از این پژوهش ارزیابی عملکرد مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی براساس چارچوب «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و براساس «الگوی ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی» (مصوب شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری در سال ۱۳۹۷) و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سنج است. شاخص‌های عملکردی، ابزاری مناسب برای پیاده‌سازی و اجرای عملیات طرح‌های زیرساختی، پژوهشی و مدیریتی فرایندمحور در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و نیز ارزیابی این مؤسسات هستند که می‌توان عملکرد گذشته، وضعیت موجود و مطلوب مؤسسات را با استفاده از آنها بررسی با استانداردها مقایسه کرد.

در این پژوهش عملکرد ۱۵۱ واحد پژوهشی غیردولتی مصوب از سوی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری^۱ طی سه سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ مورد ارزیابی قرار گرفتند. از این تعداد که برایشان کاربرگ ارزیابی ارسال شده بود، ۸۵ واحد پژوهشی به درخواست تکمیل کاربرگ، پاسخی ارائه نداده‌اند و ۶۶ واحد کاربرگ را تکمیل و تحویل

^۱ مطابق با آخرین فهرست روزآمد شده دفتر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری امور پژوهشی در آبان ماه سال ۱۴۰۰

داده‌اند. بدین ترتیب ۵۶ درصد از مؤسسه‌ها پژوهشی غیر دولتی کاربردگ ارزیابی را تکمیل نکرده‌اند همچنین از ۶۶ مؤسسه فقط ۱۵ مؤسسه به همراه کاربردگ، مستندات لازم را ارسال کردند.

مطابق با یافته‌های پژوهش، به لحاظ حوزه اصلی فعالیت در این مؤسسات، حوزه‌های «علوم انسانی» و «علوم مهندسی» به ترتیب با ۶۹ مؤسسه (۴۴ درصد) و ۴۵ مؤسسه (۳۰ درصد) بیشترین سهم را دارا هستند. همچنین بر اساس تفکیک ساختار سازمانی «گروه پژوهشی» و «مرکز پژوهشی» با ۶۴ فراوانی (۴۲ درصد) و ۵۲ مؤسسه (۳۵ درصد) بالاترین سهم را به خود اختصاص داده‌اند.

از نظر میزان پراکندگی جغرافیایی مؤسسه‌ها، نکته حائز اهمیت آن است که اولاً ۱۵ استان کشور (آذربایجان غربی، اردبیل، بوشهر، چهارمحال بختیاری، خراسان جنوبی، سمنان، سیستان و بلوچستان، کردستان، کرمانشاه، گیلان، لرستان، مرکزی، هرمزگان، همدان و یزد) هیچ سهمی از مؤسسه پژوهشی غیردولتی ندارند و ثانیاً تجمع مؤسسه‌ها در شهر تهران (۷۳ درصد) بسیار زیاد و اختلاف آن با سایر استان‌ها (مجموعاً ۲۷ درصد) کاملاً مشهود است. در این میان ۱۱۳ مؤسسه (۷۵ درصد) موفق به کسب مجوز قطعی و ۳۸ مؤسسه (۲۵ درصد) در حال حاضر دارای مجوز اصولی هستند.

بررسی مشخصات ۶۶ واحد پژوهشی از بین ۱۵۱ واحد پژوهشی غیردولتی که اطلاعات ارزیابی آنها دریافت شده است، نشان داد ۶۶ درصد این مؤسسه‌ها به استان تهران و ۳۴ درصد به سایر استان‌ها تعلق دارند. بیشترین میزان تراکم مؤسسه‌ها مورد مطالعه از حیث ساختار سازمانی، به «مرکز پژوهشی» و «گروه پژوهشی»، از حیث حوزه اصلی فعالیت به «علوم انسانی و اجتماعی» و «علوم مهندسی و فناوری» هستند.

به منظور تعیین میزان همسویی فعالیت‌ها با مأموریت و وظایف مطابق با اساسنامه مؤسسه‌ها، اسناد و مدارک برنامه‌های راهبردی آنها مورد بررسی قرار گرفته است. نظر به وجود مستندات ۱۵ مؤسسه، نتایج نشان داد عملکرد ۱۲ مؤسسه پژوهشی غیردولتی هم سو با مأموریت‌ها و وظایف مندرج در اساسنامه است.

در خصوص بررسی ساختار مدیریتی مؤسسه‌ها نتایج بررسی‌ها حاکی از آن است که قریب به اکثریت این مؤسسه‌ها به صورت «شرکت خصوصی» با ساختار «هیأت مدیره‌ای/مدیرعاملی» اداره می‌شوند، در حالی که به نظر می‌رسد برای این گونه مؤسسه‌ها، که دارای مجوز فعالیت از وزارت هستند، نیز باید ساختاری مناسب و مشابه مؤسسه‌های پژوهشی دولتی طراحی شود. بنابراین ضرورت دارد تا اساسنامه و آیین نامه تأسیس این گونه مؤسسه‌ها مورد بازنگری قرار گرفته و نوع ساختار و تشکیلات مدیریتی و نحوه شکل‌گیری آن مد نظر قرار گیرد.

نکته دیگر این است که از میان اطلاعات دریافتی از ۳۱ مؤسسه، حدود ۱۰ درصد از مؤسسه‌ها، ساختار مدیریتی

خود را هیأت امنایی و ۱۳ درصد هیأت رئیسه‌ای معرفی کرده‌اند در حالی که بر اساس اساسنامه انواع مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی (گروه، مرکز، پژوهشکده، مؤسسه و پژوهشگاه)، هیأت مؤسس بالاترین رکن مؤسسه است بنابراین این مؤسسه‌ها باید از ذکر واژه هیأت امناء و هیأت رئیسه اجتناب کنند، زیرا ساختارهای هیأت امنایی مربوط به مؤسسه‌های پژوهشی دولتی با وابستگی سازمانی است.

در ارزیابی عملکرد، وضعیت مؤسسه‌های غیردولتی از ابعاد «منابع مالی»، «منابع انسانی»، «منابع مادی و زیرساختی»، «اطلاعات مدیریتی و فرایندی» و در نهایت «دستاوردهای علمی» مورد بررسی قرار گرفتند که در ادامه به بررسی و تحلیل نتایج آن پرداخته می‌شود:

الف. منابع مالی

از بعد توان مالی و درآمدزایی، «میزان درآمد تحقق‌یافته مؤسسه‌ها» معادل ۵۲ درصد کل درآمدهاست. هرچند این میزان از درآمد تحقق‌یافته امکان خوبی به لحاظ شاخص برون‌دادی است ولی نظر به مأموریت و رسالت انتظار این است که «درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی» (که در طی سال سال مورد بررسی معادل ۴۳ درصد کل درآمدهاست) نیز به موازات و حتی با نرخ رشد بیشتری نسبت به درآمدهای تحقق یافته افزایش یابد. همچنین میزان کمک‌های مالی جذب شده در این مؤسسه‌ها بسیار ناچیز است.

در طی سه سال مورد بررسی درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی و کمک‌های مالی جذب شده با شیئی ملایم رو به افزایش است لیکن کل درآمد آنها در طی سه سال مطالعه، رقم قابل ملاحظه‌ای نیست و لازم است در خصوص آن آسیب‌شناسی دقیقی صورت پذیرد. اگرچه این مؤسسه‌ها غیردولتی‌اند و منطقاً باید از محل درآمد ارتزاق کنند و انتظار می‌رود بیشترین درآمدها از محل طرح‌های تقاضا محور و سایر فعالیت‌های پژوهشی بوده و از این محل برای هزینه‌های پژوهشی هزینه شود. بدین ترتیب استمرار رقم پایین درآمد، به تحقق چشم‌انداز مؤسسه‌ها در راستای کاهش وابستگی فعالیت‌های پژوهشی به اعتبارات دولتی و تصدی‌گری دولت در امر اجرای پژوهش منجر نمی‌شود و بهره‌گیری از حداقل بودجه براساس فعالیت‌های صورت گرفته مؤسسه را در رسیدن به اهداف مورد انتظار دچار اختلال خواهد کرد.

در خصوص «درآمد حاصل از فعالیت پژوهشی» ۳۴ مؤسسه اطلاعاتی ارائه نکرده‌اند. آمارها حاکی از آن است که به ترتیب «گروه پژوهشی» و «مرکز پژوهشی» عملکرد بهتری نسبت به سایر مؤسسه‌ها داشته‌اند البته می‌توان بخشی از برتری دو ساختار «گروه پژوهشی» و «مرکز پژوهشی» را به کثرت تعداد آنها نسبت به تعداد سایر ساختارهای مؤسسات مورد مطالعه دانست.

همچنین بررسی وضعیت حسابرسی سالیانه در ۱۵ مؤسسه‌ای که مستندات مالی را ارسال کرده بودند، نشان داد فقط ۶ مؤسسه دارای حسابرسی سالیانه بودند ولی اسناد و مدارک مالی از شفافیت لازم برخوردار نبوده و تقریباً همه آنها فاقد حسابرسی سالیانه تأیید شده هستند و به همین دلیل، صورت‌های مالی قابلیت اتکایی ندارند و نمی‌توان با قطعیت در مورد صحت صورت‌های مالی و کارایی و اثربخشی مالی اظهار نظر کرد. به نظر می‌رسد به منظور کاهش ریسک اطلاعات و پیشگیری از وقوع هرگونه اشتباه، معاونت پژوهشی وزارت می‌باید در خصوص ارائه حسابرسی مالی مؤسسه‌ها سیاست‌های اجرایی لازم را لحاظ کند.

ب. منابع انسانی

نتایج ارزیابی در خصوص بُعد «استعداد انسانی» نشان می‌دهد مؤسسه‌ها پژوهشی غیردولتی در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸، در جذب پژوهشگر نسبت به کارکنان اداری و اعضای هیأت علمی همت بیشتری داشته‌اند به طوری که ۴۷ درصد منابع انسانی به پژوهشگران تعلق دارد که این اختلاف در تمامی ساختارهای سازمانی نمایان است.

با عنایت به ساختار واحدهایی همچون مؤسسه و پژوهشگاه انتظار می‌رود تعداد اعضای هیأت علمی معادل با تعداد کارکنان اداری باشد. پیش‌بینی می‌شود با بهبود عملکرد در این شاخص واحدهای پژوهشی می‌توانند عملکرد خود را در شاخص‌هایی همچون دستاوردهای علمی و درآمدزایی و اثر بخشی مالی بهبود بخشند.

نتایج نشان می‌دهد ۵۴ مؤسسه، پذیرش دانشجو را در دستور کار نداشته‌اند و ۸ مؤسسه دانشجو می‌پذیرند. همچنین سهم دو مؤسسه در پذیرش دانشجو، بیش از ۲۰ نفر است و ۵ مؤسسه نیز حداکثر ۱۰ دانشجو دارند.

ج. منابع فیزیکی و زیرساختی

یکی دیگر از ابعاد به زیرساخت‌های فیزیکی مؤسسه مربوط می‌شود. مؤسسات به لحاظ میزان سرانه پهنای باند پژوهشگران در سال‌های متمادی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ روندی نزولی داشته است که به دلیل افزایش تعداد پژوهشگران در مؤسسه‌های مورد بررسی است. در این شاخص متوسط پهنای باند اینترنت، «گروه‌های پژوهشی» با اختلاف نسبت به سایر ساختارها بهترین عملکرد را به خود اختصاص داده‌اند ولی ساختار «پژوهشکده» بیشترین میزان «متوسط پهنای باند به متوسط پژوهشگر غیرهیأت علمی» را دربردارد.

از ۶۶ مؤسسه پژوهشی، ۵ مؤسسه در خصوص «مساحت فیزیکی» اطلاعاتی ارائه نداده‌اند. متوسط مساحت فیزیکی، در ساختارهای سازمانی «مرکز پژوهشی» و «گروه پژوهشی» بیشتر از سایر ساختارهای سازمانی است و همچنین تعداد بسیاری از مؤسسه‌ها (۲۹ مؤسسه) بین ۱۰۰ تا ۵۰۰ متر مربع مساحت دارند.

د. اطلاعات مدیریتی و فرایندی

بررسی‌ها نشان می‌دهد، مؤسسه‌هایی که دارای ساختارهای «مرکز پژوهشی»، «گروه پژوهشی» و «پژوهشکده» هستند از «برنامه‌های کوتاه‌مدت»، «مقررات و نظام اجرایی پژوهشی» و «ساز و کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» در جهت پیشبرد اهداف خود بهره گرفته‌اند. با این حال در ساختارهای ذکر شده نیز تمامی مؤسسه‌ها مورد بررسی ویژگی‌های مدیریتی مناسبی ندارند و فقدان برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه، مقررات و نظام اجرایی پژوهش و سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی، عملکرد ضعیف پژوهشی را در بلندمدت در پی خواهد داشت.

ه. اطلاعات دستاوردهای علمی

ه- ۱. انتشارات علمی

در بُعد «انتشارات علمی»، شاخص «تعداد مقالات منتشر شده» مدنظر است که فارغ از تعداد کم مقالات، این شاخص برای مؤسسات پژوهشی غیردولتی در طی سه سال دارای روند صعودی بوده است. این نرخ رشد در مورد مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی در سال ۱۳۹۸ جهش چشمگیری داشته است.

هـ-۲. وجاهت علمی

در بُعد «وجاهت علمی» شاخص «مشاهده‌پذیری علمی» با سنجه‌های مرتبط با «رویدادهای علمی تخصصی» ارزیابی شده است. در مقابل روند رو به رشد انتشار مقالات پژوهشی و مقالات نمایه شده در پایگاه‌های بین‌المللی مؤسسات مورد مطالعه، برگزاری رویدادهای علمی تخصصی از وضعیت مناسبی برخوردار نیست و دارای رشد منفی است.

هـ-۳. کارایی تجاری

در بُعد «کارایی تجاری» شاخص «محصولات/خدمات ارائه شده» مؤسسه با سنجه‌های مربوط به «طرح‌های پژوهشی تقاضامحور» مورد ارزیابی واقع شدند. نتایج گویای آن است تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور برخلاف سایر برون‌دادهای دیگر مؤسسات در سال ۱۳۹۷ کاهش و مجدداً در سال ۱۳۹۸ افزایش داشته است ولی هنوز به جایگاه قبلی در سال ۱۳۹۶ نرسیده‌اند. نظر به رسالت مؤسسات پژوهشی غیر دولتی به نظر می‌رسد این مؤسسات در جذب طرح‌های پژوهشی تقاضامحور موفق عمل نکرده‌اند.

براساس آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیر دولتی (مصوب ۱۳۹۰)، ارائه حداقل یک مقاله علمی-پژوهشی چاپ شده در نشریات علمی معتبر و یک طرح پژوهشی پایان یافته (یا یک اختراع ثبت و تأیید شده) و مرتبط در زمینه فعالیت‌های پژوهشی برای پژوهشگران معرفی شده الزامی است؛ این درحالی- است که یافته‌ها گویای عملکرد ضعیف اغلب مؤسسه‌ها در خصوص نسبت تعداد طرح پژوهشی تقاضامحور به متوسط تعداد پژوهشگران و همچنین نسبت تعداد طرح پژوهشی تقاضامحور به متوسط اعضای هیأت علمی به مقداری کمتر از یک طرح پژوهشی است.

مؤسسه‌های فعال در حوزه‌های «علوم انسانی و اجتماعی» و «علوم مهندسی و فناوری» نسبت به سایر مؤسسه‌ها در شاخص «سرانه طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به اعضای هیأت علمی» وضعیت بهتری دارند. حوزه علوم مهندسی و فناوری به دلیل ماهیت این حوزه در جذب طرح‌های پژوهشی موفق‌تر عمل کرده اما به دلیل تعداد کمتر اعضای هیأت علمی مؤسسه‌های حوزه علوم انسانی، این مؤسسه‌ها وضعیت بهتری را نسبت به فنی و مهندسی نشان می‌دهد. اما در شاخص «سرانه طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگران» حوزه «علوم کشاورزی و دامپروری» عملکرد بهتری دارد.

در نهایت مطابق نتایج ارزیابی عملکرد مؤسسات مورد بررسی، پیشنهادات سیاستی زیر در راستای رشد و ارتقاء مؤسسات پژوهشی غیردولتی به لحاظ عملکردی ارائه می‌شود:

۱. عدم پاسخگویی و تکمیل کاربرگ توسط ۸۵ واحد نشان از غیرفعال بودن ۵۶ درصد از مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی است؛ همچنین بررسی نتایج حاصل از تحلیل‌های ۶۶ مؤسسه نیز حاکی از عملکرد ضعیف

این مؤسسه‌ها است لذا ضرورت دارد تا حوزه معاونت پژوهشی وزارت برای تعیین تکلیف (ادامه فعالیت یا منحل شدن) مؤسسه‌های پژوهشی غیرفعال یا ضعیف اقدام کنند و در رعایت شرایط دقیق‌تر برای نحوه صدور مجوز فعالیت مؤسسه‌ها پژوهشی از سوی معاونت پژوهشی اهتمام شود.

۲. مؤسسات پژوهشی غیردولتی از لحاظ توزیع جغرافیایی و حوزه فعالیت، پراکندگی و تناسب ندارند و بیشترین تجمع این مؤسسه‌ها در استان تهران است و این نشان می‌دهد ظرفیت و توانمندی سایر استان‌ها نادیده گرفته شده است. همچنین میزان پراکندگی مؤسسات غیردولتی در حوزه «علوم انسانی و اجتماعی» و «علوم مهندسی و فناوری» با اختلاف بیشتر از سایر حوزه‌هاست. بنابراین لازم است تا ایجاد توازن جغرافیایی در ارائه مجوزهای فعالیت و راه‌اندازی واحدهای پژوهشی توسط معاونت پژوهشی وزارت و به‌کارگیری ظرفیت‌ها و قوای علمی متخصصان سراسر کشور و متعادل‌سازی و پوشش همه جانبه حوزه فعالیت‌های علمی مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی مدنظر قرار گیرد.

۳. از آنجاکه از بین ۶۶ مؤسسه پژوهشی غیردولتی که کاربرگ ارسالی را تکمیل کرده بودند، تنها ۱۵ مؤسسه پژوهشی مستندات مربوطه را ارسال کرده‌اند، بررسی نحوه فعالیت سایر مؤسسه‌ها (۵۱ مؤسسه) علی‌رغم بررسی وبگاه آنها به دلیل فقدان اطلاعات کافی، قابل پیگیری و ارزیابی نبود لذا مستندات ۱۵ مؤسسه با رویکرد میزان هم‌سویی مأموریت و فعالیت‌های پژوهشی آنها مورد بررسی قرار گرفت و نتایج حاکی از آن است که فقط عملکرد ۱۲ مؤسسه پژوهشی غیردولتی هم‌سو با مأموریت‌ها و وظایف مندرج در اساسنامه آنها است. بنابراین لازم است تا تدوین سازوکارهای مدیریتی و نظارتی مستقیم و مستمر وزارت عتف (معاون پژوهشی و مرکز هیأت امناء) بر روند پیاده‌سازی و اجرای برنامه‌ها و فعالیت مؤسسه‌ها مطابق با مأموریت‌ها و وظایف مندرج در اساسنامه‌شان و ملزم کردن مؤسسه‌ها به پاسخگویی باید در اولویت قرار گیرد.

۴. بررسی ساختار مدیریتی ۶۶ مؤسسه پژوهشی غیردولتی حاکی از آن است که اکثر مؤسسه‌ها به صورت شرکت خصوصی با ساختار هیأت مدیره‌ای/هیأت رئیسه‌ای اداره می‌شوند. لذا بازنگری اساسنامه و آیین‌نامه تأسیس، نوع ساختار، تشکیلات مدیریتی و نحوه شکل‌گیری این‌گونه مؤسسه‌ها در دستور کار قرار گیرد.

۵. یافته‌ها نشان می‌دهد ۷۱ درصد از مؤسسه‌ها دارای وبگاه هستند و سایر مؤسسه‌ها (۳۰ درصد) از آن بی‌بهره‌اند. با توجه به ظرفیت‌های موجود در این نوع مؤسسه‌ها، ضروری است راه‌اندازی وبگاه‌ها در این گونه مؤسسه‌ها در بدو صدور مجوز در دستور کار معاونت پژوهشی قرار گیرد.

۶. اطلاعات نشان می‌دهد اکثر مؤسسه‌ها فاقد «برنامه‌های کوتاه‌مدت»، «مقررات و نظام اجرایی پژوهشی» و «ساز و کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» مدون هستند. لذا پیشنهاد می‌شود معاونت پژوهشی شیوه‌نامه‌های لازم برای تدوین برنامه‌ها و سازوکارهای حقوقی و اجرایی طرح‌های پژوهشی این‌گونه مؤسسه‌ها را تدوین و پس از تصویب در هیأت امناء برای اجرا به مؤسسه‌ها ابلاغ و بر نحوه فرایند اجرا نظارت نماید.

۷. وضعیت جذب هیأت علمی (تمام وقت/پاره وقت) در مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی به طور شفاف مشخص نیست لذا لازم است تا لزوم یا عدم لزوم جذب هیأت علمی در این گونه مؤسسه‌ها توسط معاونت پژوهشی مورد بررسی قرار گرفته و در صورت لزوم جذب، نظام جذب اعضای هیأت علمی در مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی تعریف و در هیأت امنای تصویب شود.

۸. بر اساس اساسنامه مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی، این مؤسسه‌ها مجاز به ارائه دوره‌های آموزشی بلندمدت با اعطای مدرک تحصیلی نیستند در صورتی که در مؤسسه‌های مورد مطالعه ۸ مؤسسه نسبت به پذیرش دانشجوی اقدام کرده و دو مؤسسه بالای ۲۰ دانشجوی دارند. لذا ضرورت دارد تا سازوکارهای مدیریتی و نظارتی برای جلوگیری از جذب دانشجوی در این مؤسسه‌ها به طور جدی پیاده و با مؤسسه‌های متخلف برخورد شود.

۹. درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه (درآمد کسب شده از محل قراردادهای تحقیقاتی، مشاوره‌ای به همراه درآمد حاصل از فروش انتشارات، خدمات یا محصولات حاصل از فعالیت‌های پژوهشی و توسعه فناوری مانند حق امتیاز اختراع، دانش فنی تولید، کتاب و پایگاه اطلاعاتی) پایین است و قریب به یک چهارم مؤسسه‌ها مورد بررسی هیچ درآمد پژوهشی طی سه سال ارزیابی نداشته‌اند. از آنجا که منبع اصلی درآمدزایی یک مؤسسه پژوهشی غیردولتی، انعقاد قراردادهای تحقیقاتی و جذب پژوهش‌های تقاضامحور است، شواهد نشان‌دهنده این است که این نوع مؤسسات در کسب منابع درآمدی پایدار از فعالیت‌های پژوهشی موفق عمل نکرده‌اند که این ضعف نیاز به آسیب‌شناسی و تأمل جدی دارد. لذا پیشنهاد می‌شود معاونت پژوهشی نسبت به بازنگری شاخص‌های نظارتی و انجام فرایندهای نظارت عمیق‌تر و مستمر اقدام نماید و سنجش شاخص «درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی» مؤسسه‌ها را در تبدیل مجوزهای اصولی به قطعی مد نظر قرار دهد. همچنین لازم است با بررسی دقیق‌تر؛ مؤسسه‌هایی که از مسیر مأموریت‌ها، اهداف و برنامه‌های اصلی خود منحرف شده‌اند و با دریافت مجوز از وزارت به دنبال درآمدزایی خارج از چارچوب و قوانین آیین‌نامه‌های مربوط هستند، شناسایی و تعیین تکلیف شوند.

۱۰. این مؤسسه‌ها در انتشار مقالات پژوهشی و مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی و نیز برگزاری رویدادهای علمی تخصصی فاقد عملکرد مناسب بوده‌اند. با توجه به اینکه درآمدزایی و انتفاع در اولویت اصلی این نوع مؤسسه‌ها قرار دارد در نظر داشتن شاخص‌هایی مانند چاپ مقالات علمی - پژوهشی و یا اختراعات ثبت شده/تأیید شده برای پژوهشگران شاخص مؤسسه در زمان صدور موافقت اصولی یا قطعی قابل تأمل است و نیاز به بازنگری دارد.

۱۱. بررسی مستندات مالی ۱۵ مؤسسه نشان می‌دهد که فقط ۶ مؤسسه دارای حسابرسی سالیانه هستند. همچنین اسناد و مدارک ارسالی در بخش مالی از شفافیت لازم برخوردار نبوده و قریب به اکثریت مؤسسه‌های پژوهشی غیردولتی اغلب فاقد حسابرسی سالیانه تأیید شده هستند. لذا لازم است سازوکارهای نظارتی بر امور حسابرسی سالیانه مؤسسه‌ها توسط معاونت پژوهشی وزارت عتف تدوین و اجرا شود.

۱۲. برای سهولت دسترسی به اطلاعات صحیح این گونه مؤسسه‌ها برای فرایند نظارت و ارزیابی لازم است تا مرکز نظارت و ارزیابی ساز و کار مناسبی برای ثبت سالیانه اطلاعات مؤسسه‌ها در سامانه آموزش عالی (ساعا) و ملزم نمودن مؤسسه‌ها برای ثبت اطلاعات کامل به طور مستمر و منظم تدوین کند.

چکیده:

هدف: شاخص‌های عملکردی، ابزاری مناسب برای پیاده‌سازی و اجرای عملیات طرح‌های زیرساختی، پژوهشی و مدیریتی فرایندمحور در دانشگاه‌ها و مؤسسات آموزش عالی و نیز ارزیابی این مؤسسات هستند که می‌توان عملکرد گذشته، وضعیت موجود و مطلوب مؤسسات را با استفاده از آنها بررسی با استانداردها مقایسه کرد. هدف این مطالعه، ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی ایران است.

روش پژوهش: پژوهش حاضر از نوع کاربردی بوده که با رویکرد فرایندگرایی و بر اساس مدل ارزیابی دستنامه سندج انجام شده است. جامعه پژوهش، مؤسسات پژوهشی غیردولتی هستند که از شورای گسترش آموزش عالی مجوز دریافت کرده‌اند.

یافته‌ها: مؤسسات به لحاظ توزیع جغرافیایی و حوزه فعالیت تناسب لازم را ندارند. بیشتر مؤسسات در استان و شهر تهران متمرکز هستند که دو حوزه فنی و مهندسی و علوم انسانی و اجتماعی فعالیت می‌کنند. به طور کلی در بازه زمانی مورد بررسی و در هر یک از ابعاد تناسب، کارایی و اثر بخشی مؤسسات مختلف دارای نقاط قوت و ضعف‌هایی بودند ولی می‌توان گفت وضعیت عملکرد مؤسسات حوزه فنی و مهندسی به نسبت سایر مؤسسات مناسب‌تر ارزیابی می‌شود.

نتیجه‌گیری: برای سهولت دسترسی به اطلاعات صحیح مؤسسه‌ها لازم است تا مرکز نظارت و ارزیابی ساز و کار مناسبی برای ثبت سالیانه اطلاعات مؤسسه‌ها در سامانه آموزش عالی (ساعا) و ملزم نمودن مؤسسه‌ها برای ثبت اطلاعات کامل به طور مستمر و منظم تدوین کند. همچنین می‌باید مؤسسات پژوهشی غیردولتی با تدوین یا بازنگری در برنامه راهبردی و نیز خودارزیابی‌های سالیانه مطابق با ابعاد و شاخص‌های وزارت عتف، زمینه رشد و ارتقا در جهت اثرگذاری و انجام رسالت خود در عرصه پژوهش کشور را فراهم سازند.

کلیدواژگان: ارزیابی عملکرد، مدیریت پژوهش، مؤسسه پژوهشی، مؤسسات پژوهشی غیردولتی، مؤسسات پژوهشی خصوصی.

فهرست مندرجات

فصل اول: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر	۱
۱-۱- مقدمه	۲
۲-۱- معرفی گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر	۳
۱-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه	۳
۳-۱- پیشینه مؤسسه	۴
۱-۳-۱- اهداف	۴
۲-۳-۱- خدمات مؤسسه	۴
۳-۳-۱- ویژگیهای مؤسسه	۴
۴-۳-۱- عضویت‌ها	۵
۵-۳-۱- ساختار سازمانی	۵
۴-۱- ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر	۶
۱-۴-۱- مقدمه	۶
۲-۴-۱- تحلیل نتایج ارزیابی	۱۲
۵-۱- جمع‌بندی	۲۱
۱-۵-۱- مقدمه	۲۱
۲-۵-۱- ساختار مؤسسه	۲۱
۳-۵-۱- بعد تناسب	۲۳
۱-۳-۵-۱- شاخص منابع مالی	۲۳
۲-۳-۵-۱- شاخص منابع انسانی	۲۳
۳-۳-۵-۱- شاخص اداری و فرایندی	۲۴
۴-۳-۵-۱- شاخص منابع مادی و زیر ساختی	۲۴
۴-۵-۱- بعد کارایی	۲۵
۱-۴-۵-۱- شاخص کارایی تجاری	۲۵
۲-۴-۵-۱- انتشارات و وجاهت علمی	۲۵
۳-۴-۵-۱- کارایی مالی	۲۶
۵-۵-۱- بعد اثربخشی	۲۶
۱-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی	۲۶

۲۷.....	۱-۵-۲- درآمذزایی
۲۷.....	۱-۶- مراجع
۲۸.....	فصل دوم: ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر
۲۹.....	۱-۲- مقدمه
۳۰.....	۲-۲- معرفی پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر
۳۰.....	۲-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه
۳۱.....	۲-۲-۲- ارکان مؤسسه
۳۲.....	۲-۳- ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر
۳۲.....	۲-۳-۱- مقدمه
۳۷.....	۲-۴- تحلیل نتایج ارزیابی
۴۸.....	۲-۵- جمع بندی
۴۸.....	۲-۵-۱- مقدمه
۴۸.....	۲-۵-۲- ساختار پژوهشکده
۵۰.....	۲-۵-۳- بعد تناسب
۵۰.....	۲-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی
۵۰.....	۲-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی
۵۱.....	۲-۵-۳-۳- شاخص اداری و فرایندی
۵۲.....	۲-۵-۳-۴- شاخص منابع اطلاعاتی و زیرساختی
۵۳.....	۲-۵-۴- بعد کارایی
۵۳.....	۲-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری
۵۳.....	۲-۵-۴-۲- شاخص انتشارات و جاهت علمی
۵۴.....	۲-۵-۴-۳- شاخص کارایی مالی
۵۵.....	۲-۵-۵- بعد اثربخشی
۵۵.....	۲-۵-۵-۱- شاخص اشتغالزایی
۵۵.....	۲-۵-۵-۲- شاخص درآمذزایی
۵۶.....	۲-۶- مراجع
۵۷.....	فصل سوم: ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس
۵۸.....	۳-۱- مقدمه
۵۹.....	۳-۲- معرفی مرکز پژوهشی توسعه پایدار و روستایی بیناس
۵۹.....	۳-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه
۶۰.....	۳-۲-۲- ارکان مرکز
۶۰.....	۳-۲-۲-۱- اهداف کلی
۶۰.....	۳-۳- ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس

۶۰.....	۱-۳-۳- مقدمه
۷۳.....	۲-۵-۳- بعد تناسب
۷۳.....	۱-۲-۵-۳- شاخص منابع مالی
۷۳.....	۲-۲-۵-۳- شاخص منابع انسانی
۷۴.....	۳-۲-۵-۳- شاخص اداری و فرایندی
۷۴.....	۴-۲-۵-۳- شاخص منابع مادی و زیر ساختی
۷۵.....	۳-۵-۳- بعد کارایی
۷۵.....	۱-۳-۵-۳- شاخص کارایی تجاری
۷۵.....	۲-۳-۵-۳- انتشارات و وجاهت علمی
۷۶.....	۳-۳-۵-۳- کارایی مالی
۷۶.....	۴-۵-۳- بعد اثر بخشی
۷۶.....	۱-۴-۵-۳- اشتغالزایی
۷۶.....	۲-۴-۵-۳- درآمدزایی
۷۷.....	۶-۳- مراجع
۷۸.....	فصل چهارم: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان
۷۹.....	۱-۴- مقدمه
۸۰.....	۲-۴- معرفی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان
۸۰.....	۱-۲-۴- مشخصات عمومی گروه پژوهشی
۸۱.....	۲-۲-۴- معرفی و توانمندیهای گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان
۸۱.....	۱-۲-۲-۴- توانمندیهای حقوقی- قراردادی
۸۱.....	۲-۲-۲-۴- توانمندیهای اقتصادی
۸۲.....	۳-۲-۲-۴- توانمندیهای آموزشی و پژوهشی
۸۲.....	۳-۲-۴- اهداف گروه پژوهشی
۸۲.....	۱-۳-۲-۴- اهداف کوتاهمدت
۸۲.....	۲-۳-۲-۴- اهداف میانمدت
۸۲.....	۳-۳-۲-۴- اهداف بلندمدت
۸۳.....	۴-۲-۴- ساختار سازمانی گروه پژوهشی
۸۴.....	۳-۴- ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان
۸۴.....	۱-۳-۴- مقدمه
۹۵.....	۵-۴- جمع بندی
۹۵.....	۱-۵-۴- مقدمه
۹۸.....	۳-۵-۴- بعد تناسب
۹۸.....	۱-۳-۵-۴- شاخص منابع مالی

- ۹۸.....۴-۳-۵-۲- شاخص منابع انسانی
- ۹۹.....۴-۳-۵-۳. شاخص اداری و فرایندی
- ۹۹.....۴-۳-۵-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی
- ۹۹.....۴-۵-۴- بعد کارایی
- ۹۹.....۴-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری
- ۱۰۰.....۴-۵-۴-۲- انتشارات و وجاهت علمی
- ۱۰۰.....۴-۵-۴-۳- کارایی مالی
- ۱۰۱.....۴-۵-۵- بعد اثر بخشی
- ۱۰۱.....۴-۵-۵-۱- اشتغالی
- ۱۰۱.....۴-۵-۵-۲- درآمدزایی
- ۱۰۲.....۴-۶- مراجع
- ۱۰۳..... فصل پنجم: گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی
- ۱۰۴.....۵-۱- مقدمه
- ۱۰۵.....۵-۲- معرفی مرکز پژوهشی متالورژی رازی
- ۱۰۵.....۵-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه
- ۱۰۶.....۵-۲-۲- ارکان مؤسسه
- ۱۰۶.....۵-۲-۲-۱- اهداف
- ۱۰۶.....۵-۲-۲-۲- زمینهای اصلی فعالیت
- ۱۰۶.....۵-۲-۲-۳- ویژگیهای مؤسسه
- ۱۰۷.....۵-۲-۲-۴- ساختار مؤسسه
- ۱۰۷.....۵-۲-۳- برنامه‌های راهبردی مرکز
- ۱۰۸.....۵-۲-۳-۲- مأموریت
- ۱۰۸.....۵-۲-۳-۳- برنامه‌ها
- ۱۰۹.....۵-۳- ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی
- ۱۰۹.....۵-۳-۱- مقدمه
- ۱۱۵.....۵-۴- تحلیل نتایج ارزیابی
- ۱۲۴.....۵-۵- جمع‌بندی
- ۱۲۴.....۵-۱- مقدمه
- ۱۲۷.....۵-۳- بعد تناسب
- ۱۲۷.....۵-۳-۱- شاخص منابع مالی
- ۱۲۷.....۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی
- ۱۲۷.....۵-۳-۳- شاخص اداری و فرایندی
- ۱۲۸.....۵-۳-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

۱۲۹.....	۴-۵-۵- بعد کارایی
۱۲۹.....	۴-۵-۵-۱- شاخص کارایی تجاری
۱۲۹.....	۴-۵-۵-۲- انتشارات و وجاهت علمی
۱۳۰.....	۵-۵-۵- بعد اثر بخشی
۱۳۰.....	۵-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی
۱۳۳.....	۱-۶- مقدمه
۱۳۴.....	۲-۶- معرفی مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس‌آرین زمین
۱۳۴.....	۶-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه
۱۳۵.....	۶-۲-۲- ارکان مرکز
۱۳۵.....	۶-۲-۲-۱- اهداف
۱۳۵.....	۶-۲-۲-۲- اهداف توسعه‌ای مرکز
۱۳۵.....	۶-۲-۲-۳- زمینه‌های اصلی فعالیت
۱۳۶.....	۶-۲-۲-۴- ویژگیهای مؤسسه
۱۳۶.....	۶-۲-۳- ساختار مرکز
۱۳۶.....	۶-۲-۴- برنامه‌های راهبردی مرکز
۱۳۷.....	۶-۳- ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس‌آرین زمین
۱۳۷.....	۶-۳-۱- مقدمه
۱۵۱.....	۶-۵- جمع‌بندی
۱۵۱.....	۶-۵-۱- مقدمه
۱۵۲.....	۶-۵-۲- ساختار مرکز
۱۵۴.....	۶-۵-۳- بعد تناسب
۱۵۴.....	۶-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی
۱۵۴.....	۶-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی
۱۵۵.....	۶-۵-۳-۳- شاخص اداری و فرایندی
۱۵۵.....	۶-۵-۳-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی
۱۵۶.....	۶-۵-۴- بعد کارایی
۱۵۶.....	۶-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری
۱۵۶.....	۶-۵-۴-۲- انتشارات و وجاهت علمی
۱۵۶.....	۶-۵-۴-۳- کارایی مالی
۱۵۷.....	۶-۵-۵- بعد اثر بخشی
۱۵۷.....	۶-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی
۱۵۷.....	۶-۵-۵-۲- درآمدزایی
۱۵۹.....	فصل هفتم: گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

۱۶۰	۱-۷- مقدمه
۱۶۱	۲-۷- معرفی پژوهشکده تاریخ اسلام
۱۶۱	۱-۲-۷- مشخصات عمومی پژوهشکده
۱۶۱	۲-۲-۷- پیشینه پژوهشکده
۱۶۱	۱-۲-۲-۷- اهداف
۱۶۲	۲-۲-۲-۷- زمینه‌های اصلی فعالیت
۱۶۲	۳-۲-۷- ارکان پژوهشکده
۱۶۲	۴-۲-۷- ساختار پژوهشکده
۱۶۳	۳-۷- برنامه‌های راهبردی پژوهشکده
۱۶۳	۱-۳-۷- برنامه‌های جاری
۱۶۴	۲-۳-۷- برنامه‌های آینده و نیازها
۱۶۴	۴-۷- ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام
۱۶۴	۱-۴-۷- مقدمه
۱۷۰	۵-۷- تحلیل نتایج ارزیابی
۱۸۰	۵-۷- جمع‌بندی
۱۸۰	۱-۵-۷- مقدمه
۱۸۱	۲-۵-۷- ساختار پژوهشکده
۱۸۲	۳-۵-۷- بعد تناسب
۱۸۲	۱-۳-۵-۷- شاخص منابع مالی
۱۸۳	۲-۳-۵-۷- شاخص منابع انسانی
۱۸۳	۳-۳-۵-۷- شاخص اداری و فرایندی
۱۸۴	۴-۳-۵-۷- شاخص منابع مادی و زیر ساختی
۱۸۵	۴-۵-۷- بعد کارایی
۱۸۵	۱-۴-۵-۷- شاخص کارایی تجاری
۱۸۵	۲-۴-۵-۷- انتشارات و وجاهت علمی
۱۸۶	۳-۴-۵-۷- کارایی مالی
۱۸۶	۵-۵-۷- بعد اثر بخشی
۱۸۶	۱-۵-۵-۷- اشتغال‌زایی
۱۸۷	۲-۵-۵-۷- درآمدزایی
۱۸۷	۶-۷- مراجع

فهرست جداول

جدول ۱-۱- مشخصات عمومی مؤسسه	۳
جدول ۱-۲- نتایج ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر	۸
جدول ۱-۳- مشخصات عمومی مؤسسه	۳۰
جدول ۲-۲- نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر	۳۳
جدول ۱-۳- مشخصات عمومی مؤسسه	۵۹
جدول ۲-۳- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس	۶۲
جدول ۱-۴- مشخصات عمومی گروه پژوهشی	۸۰
جدول ۲-۴- نتایج ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان	۸۵
جدول ۱-۵- مشخصات عمومی مؤسسه	۱۰۵
جدول ۲-۵- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی	۱۱۱
جدول ۱-۶- مشخصات عمومی مؤسسه	۱۳۴
جدول ۲-۶- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین	۱۳۹
جدول ۱-۷- مشخصات عمومی پژوهشکده	۱۶۱
جدول ۲-۷- نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام	۱۶۶

فهرست نمودارها

- نمودار ۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۲
- نمودار ۱-۲- نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸.. ۱۳
- نمودار ۱-۳- سرانۀ پایگاه های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸... ۱۴
- نمودار ۱-۴- سرانۀ عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۵
- نمودار ۱-۵- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۵
- نمودار ۱-۶- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۶
- نمودار ۱-۷- میزان سرانۀ اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۷
- نمودار ۱-۸- سرانه تعداد طرح های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۷
- نمودار ۱-۹- سرانۀ هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۱۹
- نمودار ۱-۱۰- نسبت هزینه پژوهشی مؤسسه به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸... ۱۹
- نمودار ۱-۱۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن..... ۲۰
- نمودار ۱-۱۲- میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۲۰
- نمودار ۲-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کارکنان اداری در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۳۷
- نمودار ۲-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به پژوهشگران در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۳۸
- نمودار ۲-۳- سرانۀ عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۰
- نمودار ۲-۴- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر تمام وقت در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۱
- نمودار ۲-۵- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۱
- نمودار ۲-۶- میزان کمک های مالی جذب شده برای پژوهش..... ۴۲
- نمودار ۲-۷- سرانه تعداد طرح های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر تمام وقت در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸... ۴۳
- نمودار ۲-۸- سرانۀ مقالات منتشر شده پژوهشی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۴
- نمودار ۲-۹- سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه های استنادی بین المللی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸... ۴۵
- نمودار ۲-۱۰- سرانۀ هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۵
- نمودار ۲-۱۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن..... ۴۶
- نمودار ۲-۱۲- میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۷
- نمودار ۲-۱۳- سرانۀ درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۴۷
- نمودار ۳-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۶۶
- نمودار ۳-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به پژوهشگران در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸..... ۶۷

- نمودار ۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۶۷
- نمودار ۳-۴- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۶۸
- نمودار ۳-۵- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۶۸
- نمودار ۳-۶- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ... ۶۹
- نمودار ۳-۷- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۷۰
- نمودار ۳-۸- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۷۱
- نمودار ۳-۹- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن ۷۱
- نمودار ۳-۱۰- میزان درآمدهای تحقق‌یافته مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۷۲
- نمودار ۴-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۸۹
- نمودار ۴-۲- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۱
- نمودار ۴-۳- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۱
- نمودار ۴-۴- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ... ۹۲
- نمودار ۴-۵- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۳
- نمودار ۴-۶- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۳
- نمودار ۴-۷- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن ۹۴
- نمودار ۴-۸- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۵
- نمودار ۵-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۱۵
- نمودار ۵-۲- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۱۷
- نمودار ۵-۳- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۱۸
- نمودار ۵-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۱۸
- نمودار ۵-۵- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ .. ۱۱۹
- نمودار ۵-۶- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۰
- نمودار ۵-۷- سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی به ازای پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۱
- نمودار ۵-۸- سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۱
- نمودار ۵-۹- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مرکز به کل پژوهشگران آن ۱۲۲
- نمودار ۵-۱۰- میزان درآمدهای تحقق‌یافته مرکز در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۳
- نمودار ۵-۱۱- سرانه درآمدهای پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۳
- نمودار ۶-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۳
- نمودار ۶-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۴
- نمودار ۶-۳- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۶
- نمودار ۶-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۶
- نمودار ۶-۵- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر ۱۴۷
- نمودار ۶-۶- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ... ۱۴۸
- نمودار ۶-۷- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۸
- نمودار ۶-۸- سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۴۹
- نمودار ۶-۹- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه ۱۴۹

- نمودار ۶-۱۰- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مرکز به کل پژوهشگران آن ۱۵۰
- نمودار ۶-۱۱- سرانۀ درآمدهای پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۵۱
- نمودار ۷-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۰
- نمودار ۷-۲- سرانۀ عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۳
- نمودار ۷-۳- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۳
- نمودار ۷-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۴
- نمودار ۷-۵- میزان کمکهای مالی جذب شده برای پژوهش ۱۷۴
- نمودار ۷-۷- سرانۀ تعداد طرح های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۵
- نمودار ۷-۸- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۶
- نمودار ۷-۱۰- سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۷
- نمودار ۲-۱۱- سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه های استنادی به ازای پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۷
- نمودار ۷-۱۲- سرانۀ هزینه پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۸
- نمودار ۷-۱۳- نسبت هزینه های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۸
- نمودار ۷-۱۴- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت پژوهشکده به کل پژوهشگران آن ۱۷۹
- نمودار ۷-۱۵- میزان درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۷۹
- نمودار ۷-۱۶- سرانۀ درآمدهای پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۸۰

فهرست شکل ها

- شکل ۱-۱- ساختار سازمانی مؤسسه مطالعاتی جامعه نگر ۶
- شکل ۱-۲- نمای کلی از وضعیت مؤسسه در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۲۲
- شکل ۱-۲- نمای کلی از وضعیت پژوهشکده در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۵۰
- شکل ۱-۳- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی و منابع مالی بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۷۳
- شکل ۱-۴- ساختار سازمانی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان ۸۳
- شکل ۲-۴- نمای کلی از وضعیت گروه پژوهشی در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۹۷
- شکل ۱-۵- ساختار سازمانی مرکز پژوهش متالورژی رازی ۱۰۷
- شکل ۲-۵- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۲۶
- شکل ۱-۶- ساختار سازمانی مرکز پژوهشی زمین شناسی پارس آرین زمین ۱۳۷
- شکل ۲-۶- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۵۳
- شکل ۱-۷- ساختار سازمانی پژوهشکده تاریخ اسلام ۱۶۳
- شکل ۲-۷- نمای کلی از وضعیت پژوهشکده در چارک‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۱۸۲

فصل اول:

گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

۱-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سنندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سنندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد مؤسسه، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر مؤلفه‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف مؤسسه و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری مؤسسه و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب مؤسسه است. در این مؤلفه شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی مؤسسه به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و

فصل اول: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد مؤسسه ارائه می‌شود.

۲-۱- معرفی گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

۱-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

جدول ۱-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

نام مؤسسه	گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر (در کاربرد و وب-سایت تحت عنوان «گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر» درج شده است).
رئیس مؤسسه	هادی داروغه
دفتر مرکزی	استان تهران - شهر تهران
سال تأسیس	۱۳۷۸
تاریخ اخذ مجوز اصولی	-
تاریخ اخذ مجوز قطعی	۱۳۹۵/۱۲/۲۲
ساختار سازمانی	گروه پژوهشی
تعداد گروه‌های پژوهشی	۱
عنوان گروه‌های پژوهشی	تحقیقات بازار
نوع فعالیت پژوهشی	کاربردی
حوزه اصلی فعالیت	علوم انسانی و اجتماعی
تلفن ثابت	۰۲۱۸۸۶۶۳۳۴۵
صندوق پستی	۱۵۱۸۶۳۴۶۶۴
دورنگار	۰۲۱۸۸۶۶۳۳۴۶
نشانی وبگاه	www.jmr.ir
رایانامه	info@jmr.ir

۱-۳- پیشینه مؤسسه^۱

۱-۳-۱- اهداف

- الف. ارائه دهنده خدمات تحقیقات بازار با بالاترین کیفیت؛
- ب. اجرای پروژه‌های گوناگون و متنوع تحقیقات کمی و کیفی.

۱-۳-۲- خدمات مؤسسه

- الف. تحقیقات کمی: کلیه روش‌های تحقیق منطبق بر آمار و ارقام شامل مصاحبه رودرو، تلفنی، اینترنتی، تست محصول، نظرسنجی اینترنتی، نظر سنجی از طریق پست، کلینیک خودرو و...؛
- ب. تحقیقات کیفی: کلیه روش‌های تحقیق منطبق بر تحلیل و استدلال شامل گروه‌های کانونی، مصاحبه‌های عمیق، بازدید از خانه، خرید سری و مخفیانه، کارگاه طراحی و ایده پردازی و ...؛
- ج. مشاوره بازاریابی: به شرکت‌های تولیدی و خدماتی در زمینه‌های رضایتمندی مشتریان، بررسی بازار و ضریب نفوذ برند یا محصول/خدمات، قیمت گذاری، تحلیل رفتار مصرف‌کنندگان، تحلیل رفتار فروشندگان و...؛
- د. تحقیقات کتابخانه‌ای: جمع‌آوری اطلاعات از منابع و پایگاه‌های رسمی و معتبر؛
- ه. تحقیقات دوره‌ای: گردآوری اطلاعات از وضعیت و روند بازار بصورت دوره‌ای؛
- و. سمپلینگ یا نمونه‌دهی.

۱-۳-۳- ویژگی‌های مؤسسه

- الف. یکی از اولین شرکت‌های فعال در زمینه تحقیقات بازار به شیوه مدرن و علمی در ایران؛
- ب. بکارگیری کارشناسان و پرسنل خبره و مجرب، منظور پوشش فراگیر بازار ایران؛
- ج. پوشش طیف وسیعی از گروه‌های کالایی با فعالیتی مستمر؛
- د. انجام تحقیقات بازاریابی به دو شیوه کلی تحقیقات کیفی و تحقیقات کمی در هر یک از گروه‌های کالایی؛

^۱ اطلاعات این بخش مستخرج از وبگاه مؤسسه به نشانی <https://www.jmr.ir/mainsite/index.asp> است.

ه. مورد استقبال اکثریت قابل توجهی از تولیدکنندگان تراز اول کشور به سبب نوع نگرش علمی و سرعت و دقت بسیار مناسب آنها.

۱-۳-۴- عضویت‌ها

الف. دارای مجوز از وزارت علوم، تحقیقات و فناوری جهت اجرای طرح‌های تحقیقاتی و نظرسنجی؛

ب. عضو هیأت مؤسس و هیأت مدیره اتحادیه مؤسسات پژوهشی غیردولتی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری؛

ج. عضو رسمی انجمن بین‌المللی تحقیقات بازار اروپا ESOMAR - European Society of Marketing Research از سال ۲۰۰۲؛

د. تنها دارنده گواهینامه و سیستم نرم‌افزاری نظرسنجی تلفنی و کنترل عملیات میدانی NIPO هلند در ایران؛

ه. دارای مجوز رسمی آموزش از سازمان فنی و حرفه‌ای در رشته‌های فناوری اطلاعات، امور اداری، مالی و بازرگانی؛

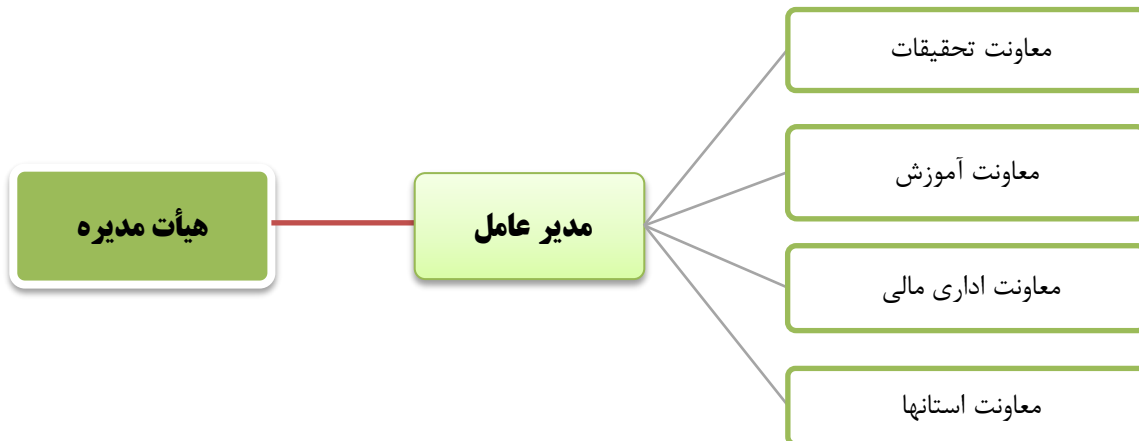
و. دارای مجوز و رتبه جهت اجرای طرح‌های آماری از مرکز آمار کشور (پایه ۱)؛

ز. عضو رسمی انجمن مشاوران تحقیقات کیفی آمریکا.

۱-۳-۵- ساختار سازمانی

ساختار پژوهشی مؤسسه به طور خاص در دو بخش معاونت تحقیقات و معاونت آموزشی متمرکز شده و دیگر بخش‌ها، عموماً به پشتیبانی از فعالیت‌های پژوهشی می‌پردازند.

معاونت تحقیقات که گروه تحقیقات بازار را در زیرمجموعه خود دارا می‌باشد به انجام تحقیقات کمی و کیفی در موضوعات متعددی همچون خدمات و ارتباطات، آرایشی بهداشتی، مواد غذایی، لوازم خانگی، خودرو، اجتماعی، سرشماری و نظر سنجی، صوتی و تصویری می‌پردازد. معاونت آموزش نیز دارای چهار زیرمجموعه گروه های آموزشی تخصصی، برنامه ریزی آموزشی، پشتیبانی آموزشی و ادوار آموزشی است.

شکل ۱-۱- ساختار سازمانی مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر

۴-۱- ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

۴-۱-۱- مقدمه

در این بخش عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی مؤسسه در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسئول مؤسسه و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه مستندات پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر.

داده‌ها و اطلاعات مؤسسه براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»، در قالب کاربرد از این مؤسسه دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با هریک از آنها به ترتیب در جدول ۱-۲ ارائه شده است. در مؤلفه «تناسب» شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۱-۲- نتایج ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری					
۱.۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر	۱۴	۱.۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر	۱۴	۱.۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر	۱۶	تعداد پژوهشگرا	تمام وقت	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه	منابع انسانی	تناسب
	۲۰		۲۰		۲۰					
	۳۸		۳۸		۴۰	کل کارکنان مؤسسه				
۰.۱۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی	۴	۰.۱۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی	۴	۰.۱۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی	۴	تعداد اعضای هیأت علمی		نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	اداری و فرایندی	
خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه				
خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه				
خیر	خیر	خیر	خیر	خیر	خیر	وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه		منابع اطلاعاتی و زیرساختی		
۰	۱	۰	۱	۰	۱	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست				سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر

فصل اول: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

بُعد	شاخص	سنججه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
		سرانۀ پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	۲	۰.۰۲۷ ^۱ پایگاه	۲	۰.۰۲۹ پایگاه	۲	۰.۰۲۹ پایگاه	
				۱	۰.۰۲۷ نشریه به ازای هر پژوهشگر	۱	۰.۰۲۹ نشریه به ازای هر پژوهشگر	۱	۰.۰۲۹ نشریه به ازای هر پژوهشگر	
				۱۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۳.۳۳ مگابیت بر ثانیه	۱۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۳.۵۲ مگابیت بر ثانیه	۱۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۳.۵۲ مگابیت بر ثانیه	
				۴۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱.۱۱ متر مربع	۴۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱.۷۶ متر مربع	۴۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱.۷۶ متر مربع	
منابع مالی		میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی (میلیون ریال)	۴۰۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱۱۱ میلیون ریال	۴۰۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱۷۶ میلیون ریال	۴۰۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱۷۶ میلیون ریال	
				۵۵	به ازای هر پژوهشگر ۱.۵ طرح پژوهشی	۲۵	به ازای هر پژوهشگر ۰.۷۳ طرح پژوهشی	۲۲	به ازای هر پژوهشگر ۰.۶۴ طرح پژوهشی	
کارایی	کارایی تجاری	سرانۀ تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	۵۵	به ازای هر پژوهشگر ۱.۵ طرح پژوهشی	۲۵	به ازای هر پژوهشگر ۰.۷۳ طرح پژوهشی	۲۲	به ازای هر پژوهشگر ۰.۶۴ طرح پژوهشی	

^۱ در کاربرد دریافتی دو مورد ذکر شده بود که طی تماس تلفنی مشخص شد که بک مورد با تعریف دستنامه سندج همخوانی دارد. لذا در محاسبات بک مورد در نظر گرفته شده است.

فصل اول: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
	وجاهت علمی	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰
			سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی مؤسسه	۵۵	۲۵	۰.۷۳	۰.۶۴	به ازای هر پژوهشگر مقاله	
	انتشارات علمی	سرانه مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر	تعداد مقالات نمایه‌شده مؤسسه در نمایه‌های بین‌المللی	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	
		سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش (میلیون ریال)	۲۸۷۹۸	۲۰۴۲۶	۶۰۱	۶۷۸	به ازای هر پژوهشگر میلیون ریال		
	کارایی مالی	نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش در مؤسسه (میلیون ریال)	۲۸۷۹۸	۲۰۴۲۶	۵۱۰.۰	۲۳۰۴۴	۵۷۶.۰		
			مجموع اعتبارات مالی پژوهشی (میلیون ریال)	۴۰۰۰۰	۴۰۰۰۰		۴۰۰۰۰			
اثربخشی	اشتغال‌زایی	نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	تعداد پژوهشگران تمام‌وقت	۱۶	۱۴	۰.۴۴	۰.۴۱	تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران		
			تعداد کل پژوهشگران	۳۶	۳۴		۳۴			

فصل اول: گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
۳۰۷۲۶	۳۰۷۲۶	۲۷۲۳۵	۲۷۲۳۵	۳۸۰۳۹	۲۷۲۳۵	میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)		درآمدزایی	
۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
۰	۳۰۷۲۶	۰	۲۷۲۳۵	۰	۲۷۲۳۵	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
	عدم ارائه اطلاعات		عدم ارائه اطلاعات		عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه		

۱-۴-۲- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

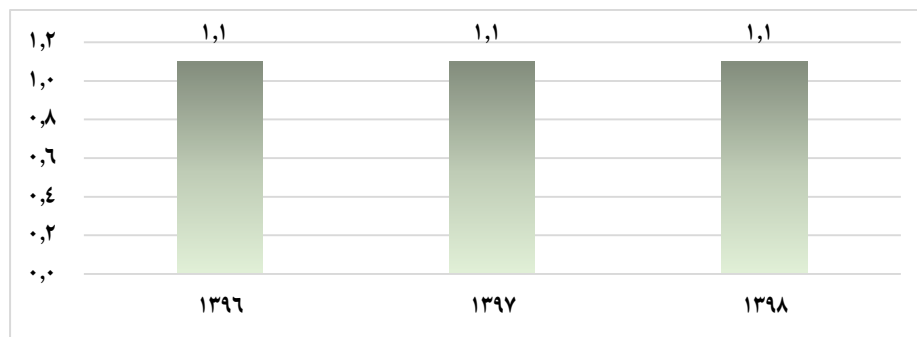
بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های بُعد تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی»، «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

۱-۱- منابع انسانی

در جدول ۱-۲ تعداد نیروی انسانی مؤسسه در سه سال مورد بررسی ارائه شده است. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیأت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان مؤسسه مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

در مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر ۴ عضو هیأت علمی وجود دارد و تعداد کارمندان اداری ۹/۵ برابر اعضای هیأت علمی می‌باشد. با گذشت زمان تعداد پژوهشگران کاهش یافته است و از ۳۶ نفر در سال ۱۳۹۶ به ۳۴ نفر در سال ۱۳۹۷ رسیده است.

۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه

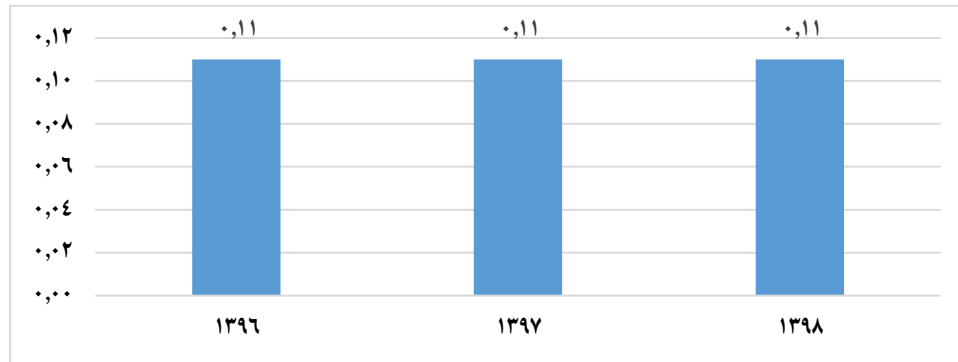

نمودار ۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همانطور که در نمودار ۱-۱ مشخص است، نسبت تعداد پژوهشگر به تعداد کارکنان اداری در مؤسسه در هر سه سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ یکسان و به میزان ۱/۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر بوده است.

۲-۱-۱- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه

همان‌طور که در نمودار ۲-۱ مشخص است به ازای هر پژوهشگر ۰/۱۱ عضو هیئت علمی در این مؤسسه وجود دارد که می‌توان گفت تقریباً صفر است و حتی با گذشت زمان روند افزایشی در جذب عضو هیئت علمی نسبت به پژوهشگر نیز دیده نمی‌شود.

نمودار ۲-۱- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۱- اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنج «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «وجود سازوکار برون-سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه» مورد بررسی قرار گرفتند.

۱-۲-۱- وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه

براساس اطلاعات دریافتی از مؤسسه، وجود برنامه کوتاه‌مدت در مؤسسه تایید شده است اما مستندات دال بر وجود آن ارائه نشده است. مسلماً وجود برنامه و هدف، به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب می‌تواند کارساز باشد.

۲-۲-۱- وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه

مؤسسه وجود مقررات را تأیید نموده اما در این خصوص سندی ارائه نشده است. وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در مؤسسه، می‌تواند مبین تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف مؤسسه، مبنی بر ارائه خدمات تحقیقات بازار با بالاترین کیفیت و اجرای پروژه‌های گوناگون و متنوع تحقیقات کمی و کیفی را تسریع نماید.

۳-۲-۱- وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه

در مؤسسه ساز و کاری برای برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی وجود ندارد. در ضمن از آنجا که اینگونه مؤسسات با طرح‌های کارفرمایی و تقاضا محور سروکار دارند و به دنبال سود آوری و درآمدزایی هستند لذا برون‌سپاری امور لزوم چندانی ندارد. مضاف بر اینکه هیچ درآمد پژوهشی نیز از سوی مؤسسه گزارش نشده است که حتی بتواند برای پژوهش‌های بنیادی خود برون‌سپاری انجام دهد.

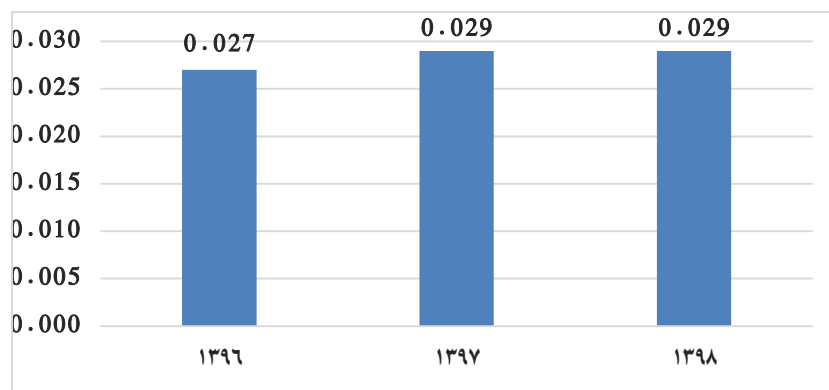
۳-۱- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنجه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر».

۱-۳-۱- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر

در کاربرد دریافتی از مؤسسه، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی یک مورد اظهار شده بود ولی طی تماس با کارشناس مربوط مشخص شد که منظور ایشان، پایگاه داده داخلی بوده است که با تعریف دستنامه سندج همخوانی ندارد لذا این مقدار برای مؤسسه صفر در نظر گرفته می‌شود.

۱-۳-۲- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر

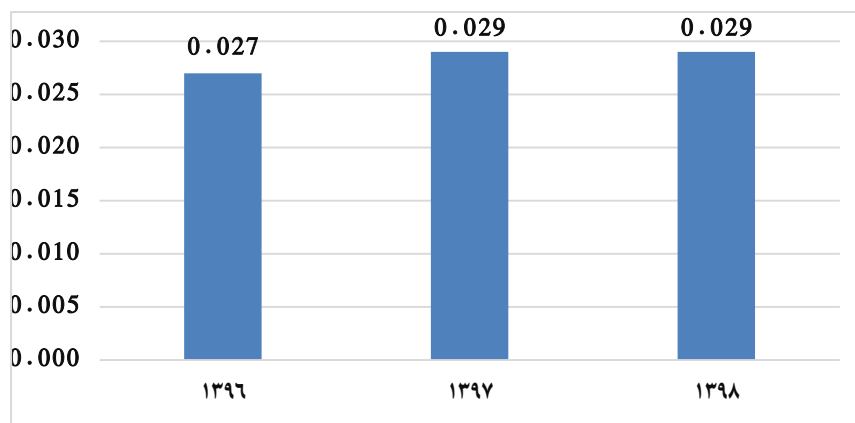
نمودار ۱-۳-۱- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

بنا بر خود اظهاری مؤسسه در کاربرد تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی دو مورد ذکر شده بود اما با تماس تلفنی و اذعان کارشناس مربوط مشخص شد که فقط یک مورد دسترسی و اشتراک

پایگاه اطلاعاتی تخصصی خارجی در مؤسسه وجود دارد اما مستندات ارسالی ارسال نشد. به هر حال دسترسی مؤسسه پژوهشی به پایگاه‌های معتبر و به روز دنیا می‌تواند به انجام مطالعات و آگاهی از دانش روز به نحو احسن کمک نماید.

۱-۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

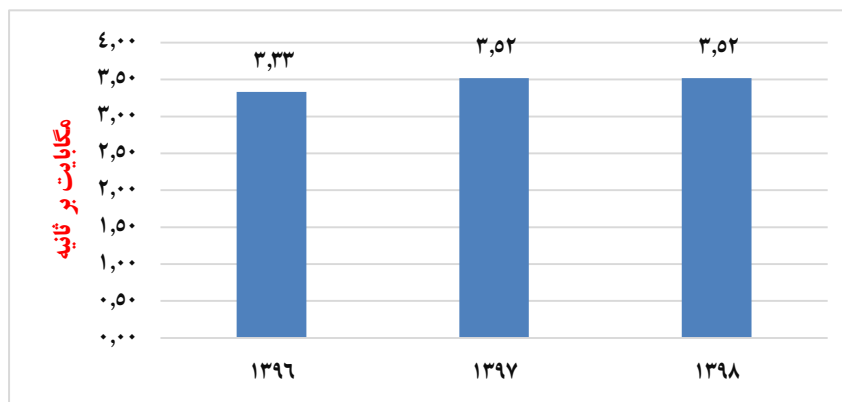
نمودار ۱-۴ نشانگر سرانه عناوین نشریات تخصصی موجود در گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر به ازاء هر پژوهشگر است. هرچه این میزان بیشتر باشد مسلماً دسترسی و تنوع منابع اطلاعاتی پژوهشگران گسترده‌تر خواهد بود. نمودار زیر نشان دهنده ۰/۰۲۹ نشریه به ازای هر پژوهشگر می‌باشد که برای یک مؤسسه مطالعاتی میزان مناسبی نیست.

نمودار ۱-۴- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۳-۴- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر

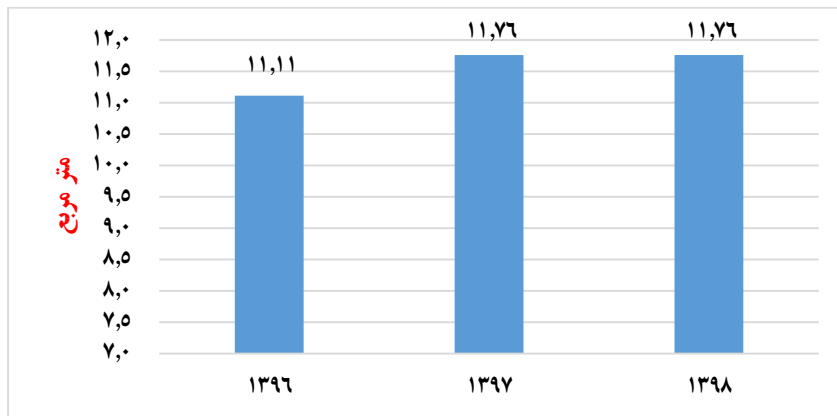
نمودار ۱-۵ سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می‌گذارد.

نمودار ۱-۵- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مگابایت بر ثانیه)

در بعد زیرساخت‌های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۶ بیشتر بوده و به دلیل کاهش جذب پژوهشگر، سرانه آن مقدار کمی افزایش پیدا کرده است.

۱-۳-۵- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

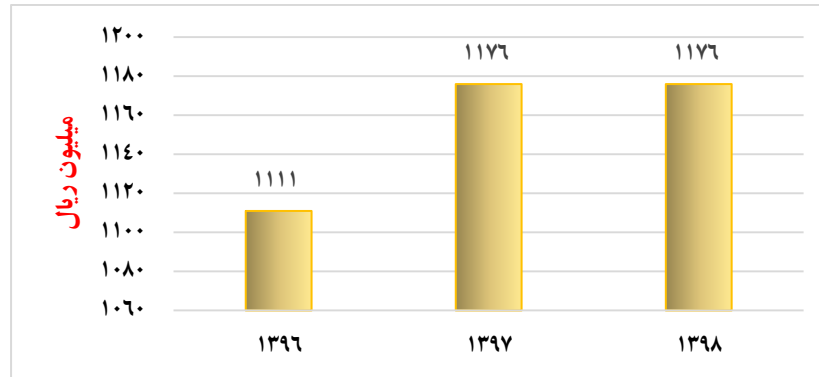
نمودار ۱-۶- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر مربع)

همچنین مطابق با نمودار ۱-۶ سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ بیش از سال ۱۳۹۶ بوده که این اختلاف کوچک هم از کاهش تعداد پژوهشگران ناشی می‌شود و می‌توان گفت این شاخص در طی سال‌های مورد مطالعه تقریباً ثابت بوده است.

۱-۴- منابع مالی

۱-۴-۱- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

مطابق با نمودار ۱-۷ این مقدار از ۱۱۱۱ میلیون ریال به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶ به ۱۱۷۶ میلیون ریال در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ افزایش یافته است. هرچند سرانه مذکور افزایشی بوده است اما نکته حائز اهمیت این است که افزایش حاصل شده، ناشی از کاهش تعداد پژوهشگر بوده است و نه حاصل افزایش اعتبارات مالی.

نمودار ۱-۷- میزان سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر در مواردی همچون تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر، نیازمند بازرگری در وضعیت موجود است.

۲- کارایی

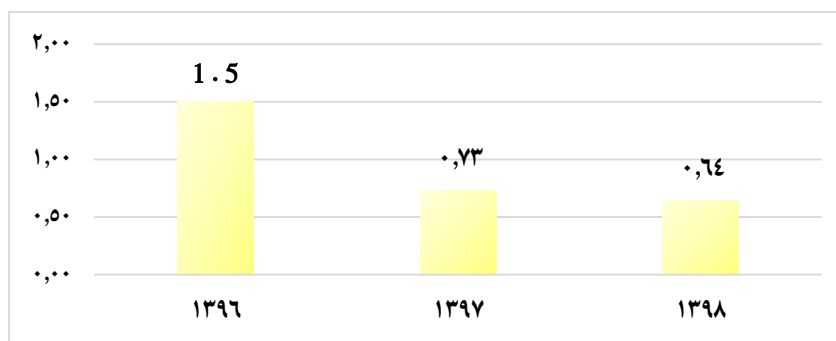
در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد مؤسسه متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۱-۸، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر انجام گرفته است.

نمودار ۱-۸- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همان‌طور که ملاحظه می‌شود روند اخذ طرح‌های پژوهشی تقاضامحور در مؤسسه روندی کاهشی بوده است و از ۱/۵ طرح به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶ به ۰/۶۴ در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

۲-۲- وجاهت علمی

در خصوص شاخص وجاهت علمی و سنجه «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه»، این مؤسسه هیچ رویدادی نداشته است. برگزاری رویدادهای علمی تخصصی در مؤسسه می‌تواند توجه صنایع مخاطب را به مؤسسه جلب و موجب شبکه‌سازی، گسترش ارتباطات و همکاری‌های مؤثری برای مؤسسه شود. از طرفی می‌تواند مؤسسه را به عنوان یک مرکز تخصصی معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی مؤسسه نزد صنایع مختلف باشد.

۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

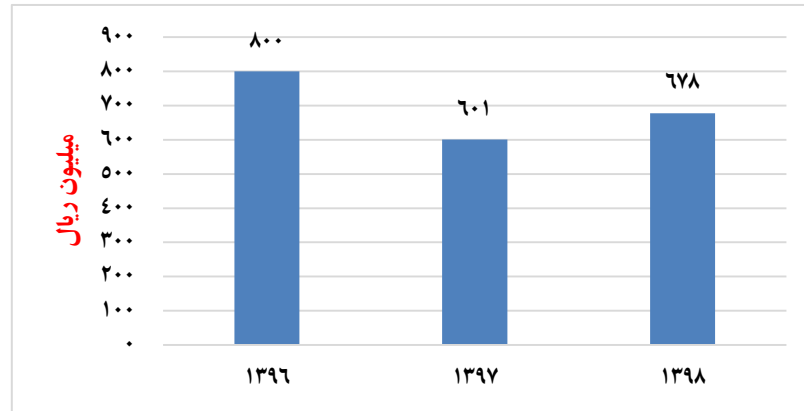
۲-۳-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

در کاربرد ارسالی برای تعداد مقالات ارقامی مشابه تعداد طرح‌های پژوهش تقاضامحور ثبت شده است. البته در توضیحات این سنجه اشاره شده است که به منظور حفظ اسرار و حقوق کارفرما اطلاعات و نتایج تحقیقات به ایشان تحویل داده می‌شود. لذا این تعداد ذکر شده در این سنجه به عنوان مقاله منتشر شده قابل محاسبه نمی‌باشد.

۲-۴- کارایی مالی

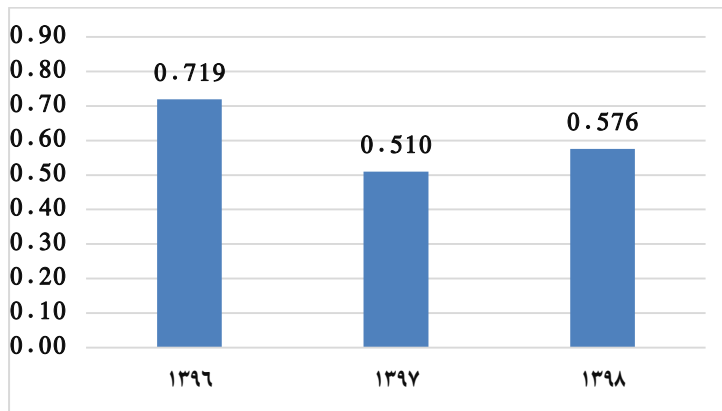
۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۱-۹ نشان می‌دهد که گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است. طبق نمودار زیر به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶، ۸۰۰ میلیون ریال هزینه شده است که این میزان برای سال ۱۳۹۸، هرچند نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایشی بوده است اما نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش داشته و برابر با ۶۷۸ میلیون ریال می‌باشد.

نمودار ۱-۹- سرانۀ هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۴-۲- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه

نمودار ۱-۱۰- نسبت هزینه پژوهشی مؤسسه به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همان‌طور که نمودار ۱-۱۰ به طور میانگین نسبت هزینه پژوهشی مؤسسه به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ ۰/۵۹ است. یعنی حدود نیمی از اعتبارات مالی صرف هزینه‌های پژوهشی مؤسسه می‌شود.

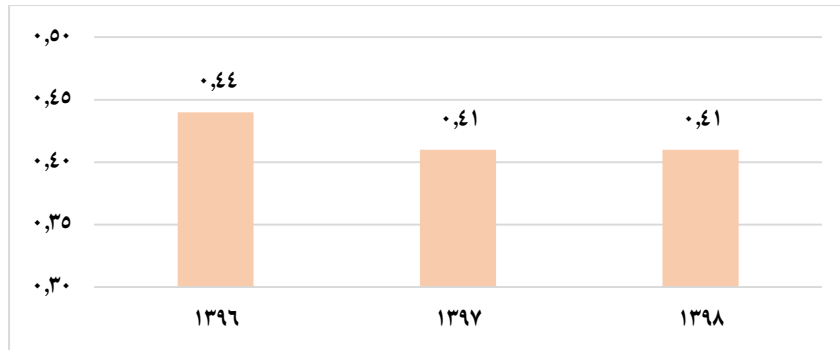
۳- اثربخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۳-۱- اشتغال‌زایی

۳-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

همان‌طور که در نمودار ۱-۱۱ مشاهده می‌شود، در ۳ سال مورد بررسی، حدود ۴۱ درصد پژوهشگران مؤسسه، پژوهشگران تمام‌وقت بوده‌اند. البته کاهش نسبت پژوهشگران تمام‌وقت به کل پژوهشگران ناشی از کاهش تعداد پژوهشگران تمام‌وقت در دو سال آخر بوده است.

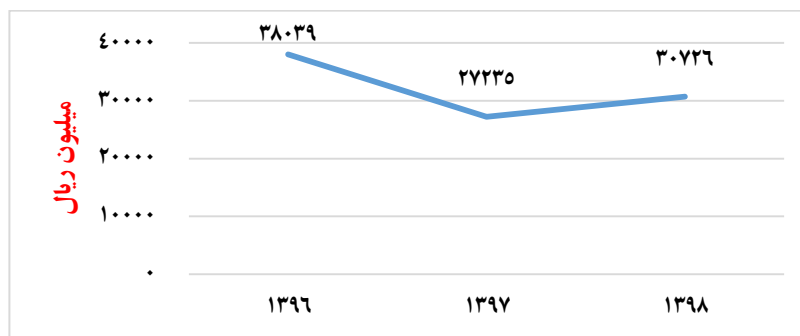

نمودار ۱-۱۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

۳-۲- درآمدزایی

۳-۲-۱- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

نمودار ۱-۱۲ درآمدهای تحقق یافته مؤسسه را طی سه سال متوالی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه علی‌رغم روند کاهشی در سال ۱۳۹۷، با افزایش نسبتاً خوبی در سال ۱۳۹۸ روبرو شده و از ۲۷ میلیارد ریال به ۳۰ میلیارد ریال رسیده است.

نمودار ۱-۱۲- میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

در بعد اثر بخشی، از آنجا که اطلاعات مربوط به «درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه» و همچنین «مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه» ارائه نشده است، لذا به ترتیب سنجه‌های «سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» و «نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل

قراردادهای پژوهشی مؤسسه» قابل محاسبه نیستند. نکته حائز اهمیت در بعد اثربخشی این است که در صورت وجود درآمد حاصل از پژوهش در مؤسسه و عدم ارائه اطلاعات به مرکز نظارت، نمی‌توان تحلیلی واقع‌بینانه و نافع ارائه کرد. اما در صورت فقدان هرگونه درآمد پژوهشی، اصولاً این سؤال مطرح می‌شود چرا یک مؤسسه مطالعاتی در زمینه تحقیقات بازار موفق به کسب درآمد پژوهشی نشده است؟ چرا که ماهیت وجودی این مؤسسه‌ها پژوهش و درآمدزایی است.

۱-۵-۰- جمع‌بندی

۱-۵-۱- مقدمه

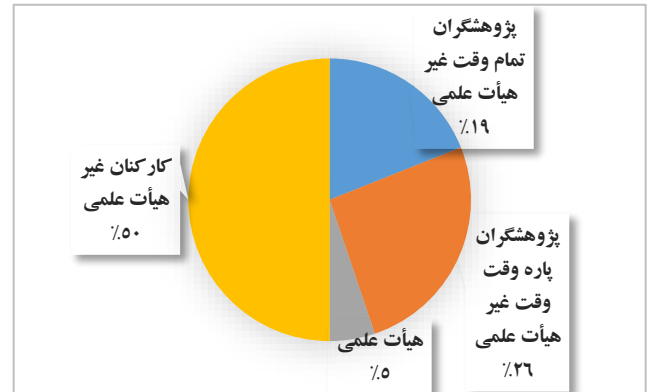
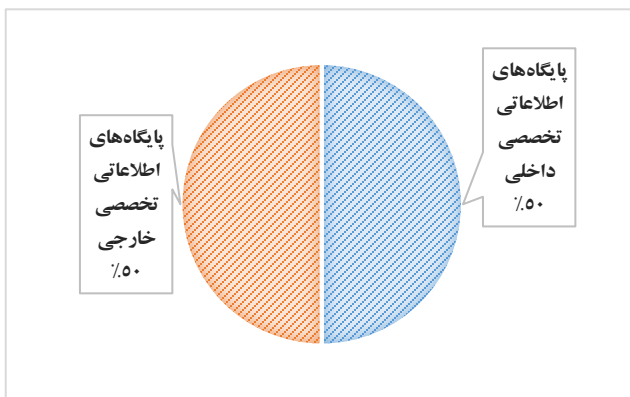
گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های مطرح شده در دستنامه سنندج، به بررسی وضعیت گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر بپردازد.

با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سنندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته، پیشنهادهای در راستای رشد و توسعه بیش از پیش گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر ارائه می‌شوند. امید داریم این مؤسسه با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

۱-۵-۲- ساختار مؤسسه

مطابق با آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی، «گروه پژوهشی» کوچکترین واحد پژوهشی است که در زمینه تخصصی مشخص و طبق ضوابط وزارت علوم ایجاد می‌شود. اساسنامه این واحد پژوهشی به همراه مستندات ارائه نشده است و ساختار تشکیلات سازمانی آن نشان‌دهنده ساختار یک گروه پژوهشی نبوده بلکه، دارای ساختاری در قالب یک شرکت خصوصی یا بنگاهی است که شامل هیأت مدیره و مدیر عامل می‌باشد. با توجه به عدم دسترسی به اطلاعات ثبتی آن، در صورتی که این گروه همچنان با ساختار مذکور اداره می‌شود، به نظر می‌رسد بررسی مجدد و تجدید نظر در خصوص ساختار سازمانی و چشم‌انداز اعلام شده ضرورت داشته باشد. در ادامه در شکل ۱-۲، نمای کلی وضعیت مؤسسه در شاخص‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها،

بر اساس اطلاعات کاربرد و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد مؤسسه از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

شاخص	نشریات تخصصی	پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی	پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی
میانگین	۱	۱	۱

شاخص	پژوهشگران ن تمام وقت	پژوهشگران پاره وقت	هیأت علمی	کارکنان
میانگین	۱۴,۶۶	۲۰	۴	۳۸,۶۶

الف) منابع انسانی

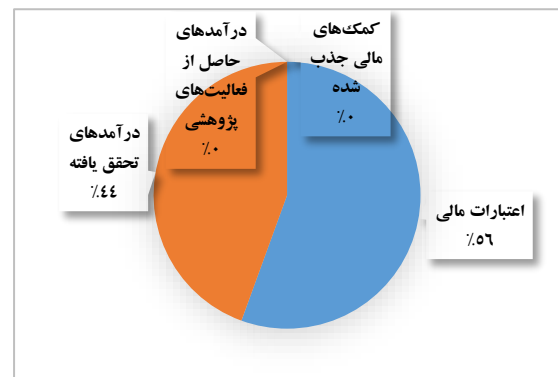
ب) منابع مادی و زیرساختی

د) دستاوردها

شاخص	تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی مؤسسه	تعداد مقالات نمایه شده در پایگاه‌های بین‌المللی	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه
میانگین	۳۴	۰	۳۴	۰

ج) منابع مالی

شاخص	درآمدهای تحقیق یافته	کمک‌های مالی جذب شده	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی	هزینه‌های پژوهشی
میانگین	۳۲,۰۰۰	۰	۰	۲۴,۰۹۳

شکل ۱-۲- نمای کلی از وضعیت مؤسسه در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها

۱-۵-۳- بعد تناسب

۱-۳-۵-۱- شاخص منابع مالی

بی‌تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و به شرط تزریق متناسب آن، نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد. مطابق با نمودار ۱-۷ میزان سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال ۱۳۹۶، ۱۱۱۱ میلیون ریال بوده است که در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به ۱۱۷۶ میلیون ریال افزایش یافته است. البته هر چند که این افزایش، میزان چشم‌گیری نیست اما دلیل همان اندک افزایش نیز کاهش نیروهای پژوهشی است که افزایش سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر را به دنبال داشته است.

۱-۳-۵-۲- شاخص منابع انسانی

ساختار و هرم منابع انسانی متناسب در هر سازمان، بر فرایند و کیفیت کار پژوهشی اثرگذار است و بی‌تردید این امر ارتباط مستقیم و تأثیر متقابل بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی دارد. یکی از موضوعات حائز اهمیت در این بخش، برابری بخش پشتیبانی و ستادی در قیاس با بخش صف (پژوهشی) است، به نحوی که ۱/۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر وجود دارد و همان‌طور که نمودار الف شکل ۱-۲ مشاهده می‌شود ۵۰ درصد هرم منابع انسانی را کارکنان تشکیل می‌دهند. به منظور بهبود عملکرد پژوهشی و افزایش کارایی مؤسسه پیشنهاد می‌شود بدنه اداری تا حد ممکن کم شود و نسبت به جذب پژوهشگران تمام وقت اقدام شود. از طرفی مؤسسه ۴ عضو هیأت علمی نیز جذب کرده است که برای مؤسساتی که بر کار پژوهشی تمرکز دارند می‌تواند به ارتقاء کیفی امورکمک بیشتری نماید. لازم است بسته به شرایط و میزان نیاز پشتیبانی و پژوهشی، که یکی از ارکان اصلی ارزش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی است، ساختار و هرم منابع انسانی متناسب‌سازی شده و در خصوص فرایند جذب پژوهشگران و کارکنان بازنگری شود. در این راستا تجربه نشان داده است که در سازمان‌های پروژه‌محور معمولاً ساختارهای پویا و ماتریسی نتیجه مطلوب‌تری را به همراه دارد. بنابراین مؤسسه می‌تواند با تجدیدنظر در ساختار، با رویکرد به‌کارگیری ساختارهای پویا و ماتریسی، از پتانسیل‌های بالقوه منابع انسانی خود، به‌طور حداکثری بهره‌مند شود و با مدیریت خلاقانه دانش و مدیریت منابع انسانی، این امکان را برای کارکنان به وجود آورد تا در کنار پژوهشگران و بهره‌گیری از تجربیات ایشان، مؤسسه را یاری رسانند.

۱-۳-۳-۵-۳- شاخص اداری و فرایندی

با وجود اینکه دارا بودن برنامه برای مؤسسه یک مزیت محسوب می‌شود اما، صرفاً «وجود برنامه» و همین‌طور «وجود مقررات» از طرف مؤسسه تایید شده است و مستندات مشروح از برنامه‌های مؤسسه دریافت نشده است تا بتوان نظر جامع‌تری ارائه نمود. وجود برنامه راهبردی شفاف در هر مؤسسه‌ای می‌تواند کلیه امور را به سمت هدفمندی بیشتر سوق دهد.

همچنین در مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر، ساز و کاری برای برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی وجود ندارد. از آنجا که اینگونه مؤسسات با طرح‌های کارفرمایی و تقاضا محور سروکار دارند و به دنبال سود آوری و درآمدزایی هستند لذا برون‌سپاری امور چندان ضروری به نظر نمی‌رسد. مضاف بر اینکه هیچ درآمد پژوهشی نیز از سوی مؤسسه گزارش نشده است که حتی بتواند برای پژوهش‌های بنیادی خود برون‌سپاری انجام دهد.

همچنین نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالا در سایر شاخص‌های دروندادی و بروندادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

نکته‌ای که در نامه‌نگاری‌ها و دریافت مستندات از مؤسسه با آن برخورد شد، این بود که مستندات مؤسسه با نام‌های مختلفی از قبیل «شرکت تحقیقات بازار جامعه‌نگر»، «مرکز مطالعات جامعه‌نگر»، «مرکز مطالعات بازاریابی جامعه‌نگر» و «مؤسسه مطالعات جامعه‌نگر تهران» به تیم ارزیابی رسید، به نظر می‌رسد که مؤسسه می‌بایست نسبت به یکدست کردن نام اقدام نماید.

۱-۳-۵-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

در این خصوص، برای یک مؤسسه مطالعاتی و پژوهشی عدم دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی مناسب به نظر نمی‌رسد و مؤسسه برای ارتقا کیفیت و تسهیل تصمیم‌گیری می‌بایست به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی دسترسی داشته باشد. در خصوص «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر» نیز این سرانه مقداری ثابت برابر با ۰/۰۲۹ داشته است. هرچند مستندات آن برای تیم ارزیابی ارسال نشد. بی‌تردید دسترسی به اطلاعات تخصصی به روز دنیا برای یک مؤسسه پژوهشی می‌تواند به انجام بهتر کارهای پژوهشی کمک شایانی نماید.

در زمینه مالی در مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر، «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر»، ۱۱۷۶ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ بوده است که با توجه به هزینه‌های پژوهشی به پژوهشگر رقم مناسبی است و مؤسسه می‌تواند استفاده بهینه‌ای از این مقدار اعتبارات داشته باشد.

انتظار می‌رود گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر، به عنوان یک مرکز مطالعاتی با اهدافی چون «ارائه خدمات تحقیقات بازار با بالاترین کیفیت» و «اجرای پروژه‌های گوناگون و متنوع تحقیقات کمی و کیفی»، بهبود زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش، فراهم سازی زمینه دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی را برای پژوهشگران خود در دستور کار قرار دهد تا زمینه برای افزایش کیفیت خروجی‌های تیم پژوهشی و همین‌طور اخذ پروژه‌های بیشتر فراهم گردد. از سوی دیگر نباید ارتباط و تأثیر متقابل ارتقاء کیفیت کار پژوهشی مؤسسه در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را فراموش کرد.

۱-۵-۴- بعد کارایی

۱-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری

با روند نزولی «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» و نیز با عنایت به هرم منابع انسانی و اینکه فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه بر عهده پژوهشگران و اعضای هیأت می‌باشد، به نظر می‌رسد کارایی مناسبی در مؤسسه به لحاظ عملکرد پژوهشگران (از ۱/۵ طرح به ۰/۶۴ طرح به ازای یک پژوهشگر) وجود نداشته است و این مسأله نیازمند تدابیر جدی جهت بهبود روند کاری مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر می‌باشد.

۱-۵-۴-۲- انتشارات و جاهت علمی

در خصوص شاخص و جاهت علمی و سنجه «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه» همین‌طور «مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی» هیچ اطلاعاتی ارائه نشده است که احتمالاً به علت فقدان آن می‌باشد. برگزاری رویدادهای علمی تخصصی یعنی رخدادی مانند کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست درباره موضوعی تخصصی مرتبط با مأموریت مؤسسه و در سطح ملی در مؤسسه می‌تواند توجه صنایع مخاطب را به مؤسسه جلب و موجب شبکه‌سازی، گسترش ارتباطات و همکاری‌های موثری برای مؤسسه شود. از طرفی می‌تواند مؤسسه را

به عنوان یک متخصص معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی مؤسسه نزد صنایع مختلف و حتی بین رقبا باشد و با برگزاری رویدادها و ارائه مقالات و ترویج دانش، مؤسسه می‌تواند بخشی از مسئولیت اجتماعی خود را در قبال جامعه نیز انجام دهد.

۱-۵-۴-۳- کارایی مالی

همان‌طور که قبلاً در نمودار ۱-۹ مشاهده شد مؤسسه در سرانته هزینه پژوهشی به پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ (۶۷۸ میلیون ریال) نسبت به سال ۱۳۹۶ (۸۰۰ میلیون ریال) کاهش داشته است اما، همین میزان هم با توجه به اهداف مؤسسه و با مدیریت صحیح منابع، اعم از منابع انسانی و منابع مالی می‌تواند کارا تر مورد بهره برداری قرار گیرد.

با توجه به نمودار ج از شکل ۱-۲، اعتبارات مالی بیشتر از درآمد اختصاصی است و به نظر می‌رسد مؤسسه سودآوری خوبی باید داشته باشد و علاوه بر درآمدهای تحقق‌یافته از منابع دیگری همچون درآمدهای پژوهشی نیز برای اعتبارات در نظر گرفته شود در حالی که درآمد حاصل از پژوهش گزارش نشده است. در این مؤسسه که رسالت اصلی آن پژوهش و کار مطالعاتی است و طرح‌های پژوهشی تقاضا محور هم دارد این عدم گزارش می‌تواند ناشی از عدم شفافیت اطلاعات باشد. با توجه به این نمودار تنها ۲۵ درصد منابع مالی صرف هزینه‌های پژوهشی می‌شود که بسیار کمتر از اعتبارات مالی (۷۵ درصد) و درآمدهای تحقق‌یافته (۳۳ درصد) است. انتظار می‌رود مؤسسه با عنایت به موارد مذکور و هرم منابع انسانی فعلی بتواند به نحو بهینه در جهت پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی هزینه کند، که البته ابهامات اطلاعاتی در منابع مالی مانعی برای تحلیل دقیق داده‌های مؤسسه می‌باشد.

۱-۵-۵-۱- بعد اثربخشی

۱-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار الف از شکل ۱-۲ به طور میانگین تنها ۱۹ درصد از منابع انسانی مؤسسه در سال‌های مورد بررسی پژوهشگران تمام‌وقت بوده‌اند. افزایش پژوهشگران تمام‌وقت فرصت است چراکه اختصاص جایگاه‌های پژوهشی و حفظ آنها می‌تواند باعث انباشت دانش در مؤسسه شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش دهد و کارایی و اثربخشی مؤسسه را در ابعاد مختلف بهبود بخشد. لذا ضمن پیشنهاد کاهش تعداد پژوهشگران پاره‌وقت، استفاده متناسب از ظرفیت‌های این پژوهشگران در مؤسسه نیز احساس می‌شود و می‌بایست مکانیزم بهره‌مندی بیشتر از این فرصت‌ها را نیز بهبود داد، چرا که یک

مؤسسه پژوهشی که مأموریت اصلی آن پژوهش است، می‌تواند با شبکه‌سازی از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره‌وقت بهره‌مند شود. با شکل‌گیری این ارتباط و همکاری با صاحب‌نظران، ارتقا ارزش و جایگاه را به ارمغان آورده و مؤسسه شکوفا شده و پیشرفت خواهد کرد.

۱-۵-۵-۲- درآمدزایی

همان‌طور که در نمودار ۱-۱۲ مشخص شده است «میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه» از ۳۸۰۳۹ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به ۳۰۷۲۶ در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. شرط بقاء مؤسسات غیردولتی افزایش درآمد می‌باشد که با توجه به شرایط کشور، تورم و مسائل ارزی به نظر می‌رسد که مؤسسه در درآمدزایی خیلی موفق عمل نکرده است و کاهش درآمد قابل قبول نیست و نکته قابل تأمل اینکه حاصل فعالیت‌های پژوهشی نیز نیست. این کاهش می‌تواند تفاسیر مختلفی به دنبال داشته باشد از جمله بازاریابی نه چندان موفق مؤسسه و دریافت نتایج نه چندان مناسب صنایع از همکاری با مؤسسه که موجب عدم پایداری منابع درآمدی آن شده است.

با توجه به ضعف مؤسسه در میزان درآمد تحقق یافته، سرانه طرح‌های پژوهشی و منابع زیرساختی و با توجه به تناسب نسبتاً خوب نیروی انسانی، به نظر می‌رسد که مؤسسه مطالعاتی جامعه‌نگر جهت تحقق اهداف و ارتقا همکاری‌های خود می‌بایست نقاط ضعف خود را بهبود ببخشد تا بتواند به طور موثرتری در نظام پژوهشی کشور ایفای نقش نماید.

۱-۶- مراجع

گروه پژوهشی بازاریابی جامعه‌نگر (۱۴۰۰). نمایندگی‌ها. بازاریابی شده از <https://www.jmr.ir/mainsite/index.asp> (دسترسی در ۹ دی ۱۴۰۰).

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). دستنامه سندج: مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

بازاریابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سندج مدل ارزیابی مؤسس‌های پژوهشی کشور

مجموعه قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی.

فصل دوم:

گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

۲-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد مؤسسه، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر مؤلفه‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف مؤسسه و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری مؤسسه و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب مؤسسه است. در این مؤلفه شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه نسبت به ذی‌نفعان برون‌خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

فصل دوم: ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی پژوهشکده به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد مؤسسه ارائه می‌شود.

۲-۲- معرفی پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

۲-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

جدول ۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

نام مؤسسه	پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر
رئیس مؤسسه	سیدامیر منصوری
دفتر مرکزی	استان تهران- شهر تهران
سال تأسیس	۱۳۷۸
تاریخ اخذ مجوز اصولی	۱۳۸۱/۸/۱۲
تاریخ اخذ مجوز قطعی	۱۳۸۳/۱۱/۱۴
ساختار سازمانی	پژوهشکده
تعداد گروه‌های پژوهشی	۴
عنوان گروه‌های پژوهشی	معماری منظر و محیط مطالعات فضا و محیط علوم و تاریخ هنر گردشگری فرهنگ
نوع فعالیت پژوهشی	بنیادی، کاربردی و توسعه‌ای
حوزه اصلی فعالیت	هنر و معماری
تلفن ثابت	۰۲۱۶۶۹۱۵۸۳۱
صندوق پستی	۱۴۱۹۸۴۳۱۱۱
دورنگار	۰۲۱۶۶۹۱۵۸۳۰
نشانی وبگاه	www.nazar.ac.ir
رایانامه	info@nazar.ac.ir

پرسرعت و دستگاه‌های کامپیوتر متصل به شبکه و اینترنت و مجموعه وسایل سمعی و بصری بخشی از امکانات فیزیکی پژوهشکده است.

۲-۳- ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

۲-۳-۱- مقدمه

در این بخش عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی پژوهشکده در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از پژوهشکده هنر، معماری و

شهرسازی نظر؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسئول پژوهشکده و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه

مستندات پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و

شهرسازی نظر.

داده‌ها و اطلاعات پژوهشکده براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»، در قالب کاربرگ از این پژوهشکده دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با هریک از آنها به ترتیب در جدول ۲-۱ ارائه شده است. در مؤلفه تناسب شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۲-۲- نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			تعداد پژوهشگران	تمام وقت	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری
تناسب	منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه	تعداد پژوهشگران	تمام وقت	۲۸	۶/۹۳ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری	۲۷	۶/۸۱ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری	۲۴	۷/۸۳ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری
				پاره وقت	۱۶۶	۱۵۷	۱۶۴			
				کل کارکنان مؤسسه	۲۸	۲۷	۲۴			
	نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	تعداد اعضای هیئت علمی	۶۷	۰/۳۵ عضو هیئت علمی به ازای هر پژوهشگر	۷۷	۰/۴۲ عضو هیئت علمی به ازای هر پژوهشگر	۶۶	۰/۳۵ عضو هیئت علمی به ازای هر پژوهشگر		
اداری و فرایندی	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه		بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	
	وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه		عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	
	وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه		عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	
منابع اطلاعاتی و زیرساختی	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر		تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (با صاحب) آنهاست	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	

فصل دوم: ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
		سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.
				۳	۰/۰۱ نشریه به ازای هر پژوهشگر	۳	۰/۰۱ نشریه به ازای هر پژوهشگر	۳	۰/۰۱ نشریه به ازای هر پژوهشگر
				۸	به ازای هر پژوهشگر ۰/۲۸ مگابایت بر ثانیه	۸	به ازای هر پژوهشگر ۰/۲۹ مگابایت بر ثانیه	۸	به ازای هر پژوهشگر ۰/۳۳ مگابایت بر ثانیه
				۱۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۵/۱۵ متر مربع	۱۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۵/۴۳ متر مربع	۱۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۵/۳۲ متر مربع
				۵۸۸	میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش (میلیارد ریال)	۵۸۸	۱,۳۵۳	۱,۳۵۳	۸۶۷
کارایی	منابع مالی	سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.
	کارایی تجاری	سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	۲۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۷۸ طرح پژوهشی	۲۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۸۱ طرح پژوهشی	۲۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۹۲ طرح پژوهشی
	وجاهت علمی	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه		۷	۷	۴۳	۴۳	۳۴	۳۴

بُعد	شاخص	سنجه	سال ۱۳۹۶	سال ۱۳۹۷	سال ۱۳۹۸
------	------	------	----------	----------	----------

فصل دوم: ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی			
به ازای هر پژوهشگر مقاله ۰/۰۷	۱۴	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۰/۲۴	۴۵	به ازای یک پژوهشگر ۰/۱۸ مقاله	۳۵	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی مؤسسه	سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	انتشارات علمی	
به ازای هر پژوهشگر مقاله ۰/۰۵	۹	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۰/۱۲	۲۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۰۸ مقاله	۱۵	تعداد مقالات نمایه شده مؤسسه در نمایه‌های بین‌المللی	سرانه مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۵۲,۲۷ میلیون ریال	۹,۸۲۶	به ازای هر پژوهشگر ۴۰,۴۰ میلیون ریال	۷,۴۳۴	به ازای هر پژوهشگر ۲۷,۱۳ میلیون ریال	۵,۲۶۳	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش	سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)	کارایی مالی	
۰	۹,۸۲۶ عدم ارائه اطلاعات	۰	۷,۴۳۴ عدم ارائه اطلاعات	۰	۵,۲۶۳ عدم ارائه اطلاعات	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش در مؤسسه مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
۰/۱۳ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۴ ۱۸۸	۰/۱۵ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۷ ۱۸۴	۰/۱۴ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۸ ۱۹۴	تعداد پژوهشگران تمام وقت تعداد کل پژوهشگران	نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	اشتغال زایی	اثربخشی
۱۱,۲۵۱	۱۱,۲۵۱	۱۰,۷۹۴	۱۰,۷۹۴	۶,۸۲۵	۶,۸۲۵	میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)	درآمدزایی		

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				

فصل دوم: ارزیابی عملکرد پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر

به ازای هر پژوهشگر ۳۳ میلیون ریال	۶,۲۳۷	به ازای هر پژوهشگر ۳۴ میلیون ریال	۶,۲۳۷	به ازای هر پژوهشگر ۳۲ میلیون ریال	۶,۲۳۷	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
	۱۲,۲۲۸		۱۰,۸۴۵		۶,۴۰۵	مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه			

۲-۴- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

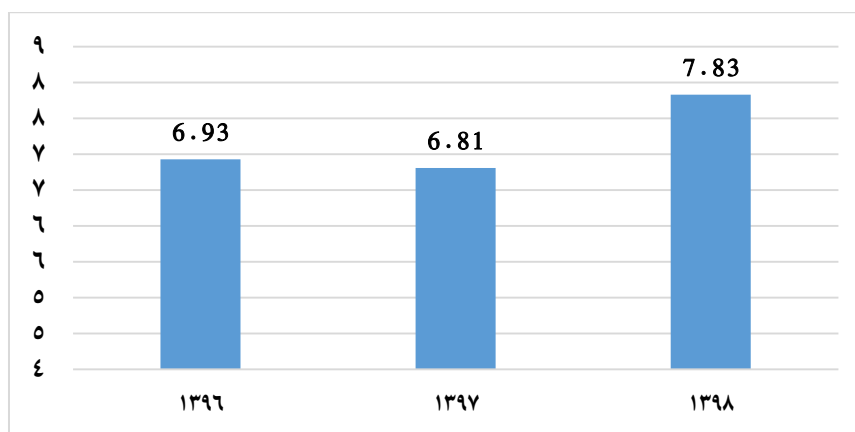
بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های مؤلفه تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

۱-۱- منابع انسانی

جدول ۱-۲ تعداد نیروی انسانی پژوهشکده را در سه سال مورد بررسی نشان می‌دهد. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیئت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان پژوهشکده مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

همان‌طور که در جدول ۱-۲ ارائه شده است، در پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر تعداد اعضای پژوهشگران، هیئت علمی و کارکنان اداری در سه سال متمادی مورد مطالعه تقریباً یکسان بوده و تغییر بسیاری نداشته است. هر چند که در مقایسه با سال ۱۳۹۶، تعداد کلی کارکنان کمتر شده و این کاهش در تعداد اعضای هیئت علمی مشهودتر است. البته به نظر می‌رسد براساس اطلاعات دریافت شده از سوی پژوهشکده، بین تعداد کارکنان اداری و پژوهشگر تمام‌وقت تفاوتی قائل نشده است که جای دارد این مسئله در ارزیابی‌های آتی پژوهشکده مورد توجه قرار گیرد.

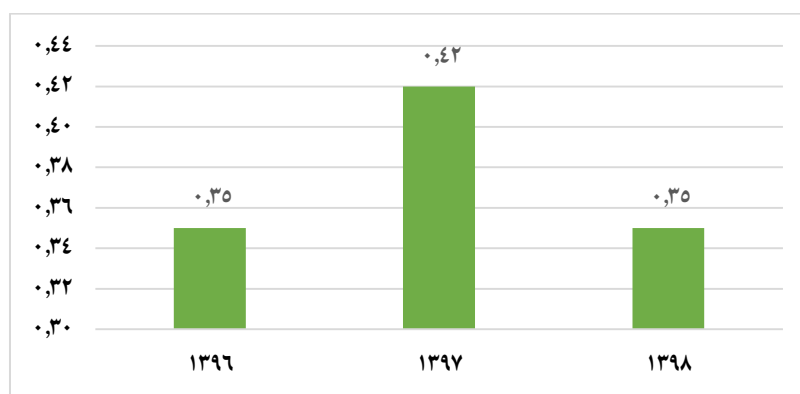
۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه

نمودار ۱-۲- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نسبت تعداد پژوهشگران به تعداد کارکنان اداری در پژوهشکده در هر سه سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ تقریباً یکسان و حدود ۷ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری بوده است (نمودار ۲-۱). هر چند در سال ۱۳۹۸ این عدد نزدیک ۸ است که دلیل آن افزایش تعداد پژوهشگران نبوده بلکه کاهش در تعداد کارکنان اداری باعث افزایش این نسبت شده است. بالا بودن این عدد نشان از تعداد کم نیروهای پشتیبان نسبت به پژوهشگران است به طوری که در این پژوهشکده در این سه سال مورد مطالعه، همواره کمتر از ۰/۱۵ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر فعالیت داشتند. البته ذکر این نکته ضروری است که اکثر پژوهشگران پژوهشکده پاره وقت هستند و تعداد پژوهشگران تمام وقت با تعداد کارکنان در هر سه سال یکسان است که جای ابهام دارد.

۱-۲-۱- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه

نمودار ۲-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به پژوهشگران در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

با توجه به نمودار ۲-۲، نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به تعداد پژوهشگران در پژوهشکده در هر سه سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ در بهترین شرایط به میزان کمتر از نیم هیئت علمی به ازای هر پژوهشگر بوده است. به طوری که در سال ۱۳۹۷ این عدد به دلیل افزایش تعداد هیئت علمی ها و کاهش تعداد پژوهشگران به نیم نزدیک شده است و در ادامه به روند سال قبل خود یعنی ۰/۳۵ برگشته است. به عبارت دیگر در این پژوهشکده هر هیئت علمی ۳ نفر پژوهشگر را هدایت می کند. تعداد اعضای هیئت علمی به نسبت سایر مؤسسات مشابه که در ارزیابی کلان مؤسسات پژوهشی غیردولتی مورد بررسی قرار گرفتند، بسیار بالاست؛ حتی با در نظر گرفتن تعداد دانشجویان که ۲۲ نفر ذکر شده اند. البته با توجه به اطلاعاتی که در وبگاه پژوهشکده وجود دارد و مستندات ارسالی، این تعداد هیئت علمی با احتساب اعضای پاره وقت و اعضای بین المللی می باشد که با پژوهشکده همکاری دارند.

۱-۲- اداری و فرایندی

در این شاخص سه سنج «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مرکز» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مرکز» مورد بررسی قرار گرفتند.

۱-۲-۱- وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز

در اطلاعات دریافتی از پژوهشکده، صرفاً «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت» تأیید شده است و مستندات مشروح دال بر نشان دادن برنامه‌های کوتاه‌مدت دریافت نشد. ذکر این نکته لازم است که داشتن برنامه برای آینده پژوهشکده و مشخص نمودن اهداف، برای دستیابی به وضعیت مطلوب ضروری است.

۱-۲-۲- وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مرکز

وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در مؤسسه، می‌تواند مبنی تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف ذکر شده در برنامه راهبردی پژوهشکده، مبنی بر پیشرانی در حوزه تخصصی پژوهشکده را تسریع نماید.

مشابه مورد قبلی در این خصوص نیز مستندی دال بر نشان دادن وجود مقررات و نظام اجرایی پژوهش در پژوهشکده و نیز وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در پژوهشکده ارائه نشده است.

۱-۳- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنج‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر».

۱-۳-۱- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر

منظور از پایگاه اطلاعاتی، مجموعه‌ای از اطلاعات تخصصی به شکل الکترونیکی درباره یک موضوع است که به صورتی مفید سازمان یافته‌اند و برای بازیابی اطلاعات، تصمیم‌گیری و نتیجه‌گیری به‌کار می‌رود. پایگاهی اطلاعاتی که در یک حوزه علمی خاص سازمان یافته است و داده‌های آن از منابع

اطلاعاتی درون کشور تأمین می‌شود، پایگاه اطلاعاتی تخصصی داخلی نامیده می‌شود. در این سنجه، پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی محاسبه می‌شوند که مرکز مشترک یا صاحب آنها در طی سال‌های ارزیابی باشد. (دستنامه سندج، ۱۳۹۸: ۱۵۰).

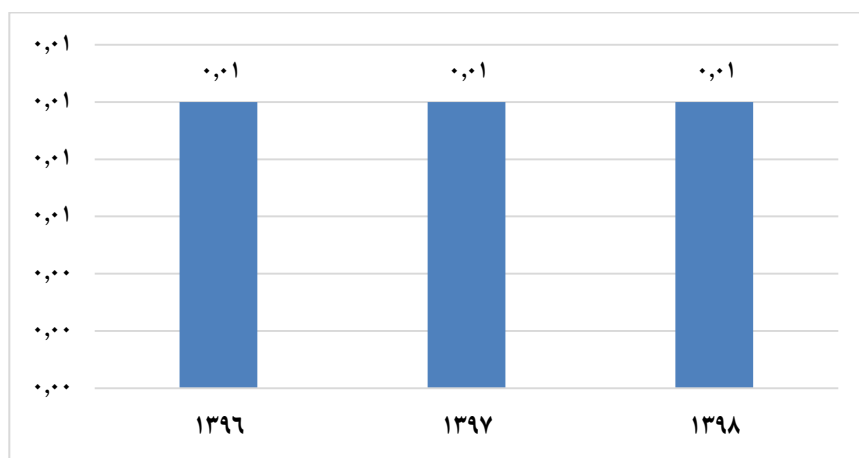
در کاربرد دریافتی از پژوهشکده، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و اطلاعات آنها ذکر نشده است لذا تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی در این سنجه صفر منظور شده است.

۱-۳-۲- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر

در این سنجه نیز، همانند سنجه پیشین، در کاربرد ارسالی پژوهشکده، تعداد پایگاه و اطلاعات آنها ذکر نشده است. به نظر می‌رسد پژوهشکده هیچ پایگاه اطلاعاتی اعم از خارجی و داخلی را دسترسی ندارد.

۱-۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

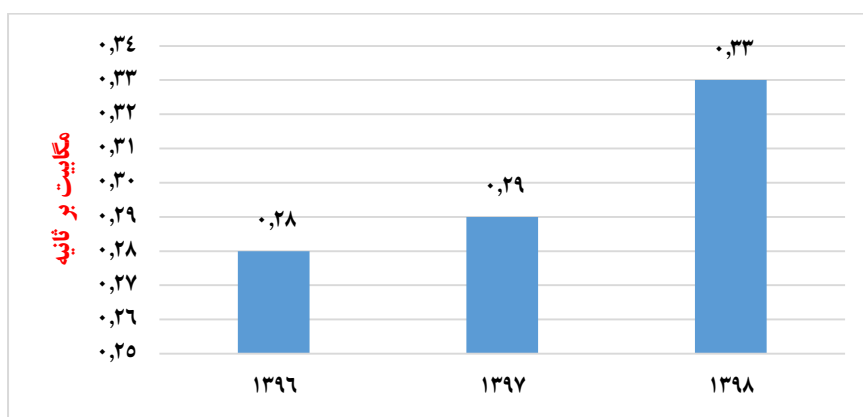
نمودار ۲-۳ نشانگر سرانه عناوین نشریات تخصصی موجود در پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر به ازاء هر پژوهشگر است که در این سه سال مورد مطالعه ۰/۰۱ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر بوده است.

نمودار ۲-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۳-۴- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر تمام وقت

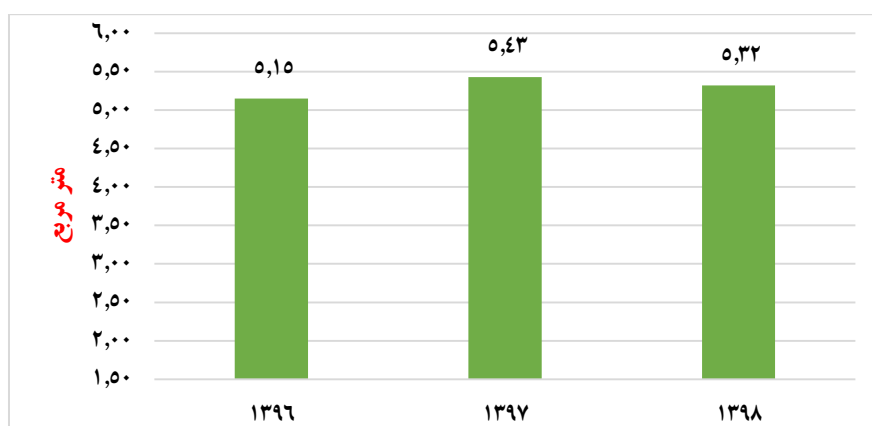
نمودار ۲-۴ سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به ازاء هر پژوهشگر تمام وقت را به نمایش می‌گذارد.

نمودار ۲-۴. میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر تمام وقت در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مکابیت بر ثانیه)^۵

در ارتباط با زیرساخت های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر تمام وقت در سال های مورد مطالعه روند افزایش جهشی داشته است. البته باید در نظر داشت که این تغییرات ناشی از کاهش تعداد پژوهشگران در پهنای باند ثابت به مرور زمان بوده است.

۱-۳-۵- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۲-۵. میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر مربع)

مطابق با نمودار ۲-۵، سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال های مورد مطالعه یکسان و به میزان ۵ متر مربع به ازای هر پژوهشگر بوده است هر چند در سال ۱۳۹۷ به دلیل کاهش اندک تعداد پژوهشگران این عدد کمی بیشتر است و با توجه به حوزه فعالیت پژوهشکده فضای فیزیکی مناسب به نظر می رسد. هر چند در وبگاه پژوهشکده عنوان شده در حال حاضر پژوهشکده در فضایی به مساحت ۸۰۰ مترمربع مستقر شده است که شامل ۲۱۳ مترمربع فضای آموزشی، ۲۰۰ متر مربع فضای پژوهشی،

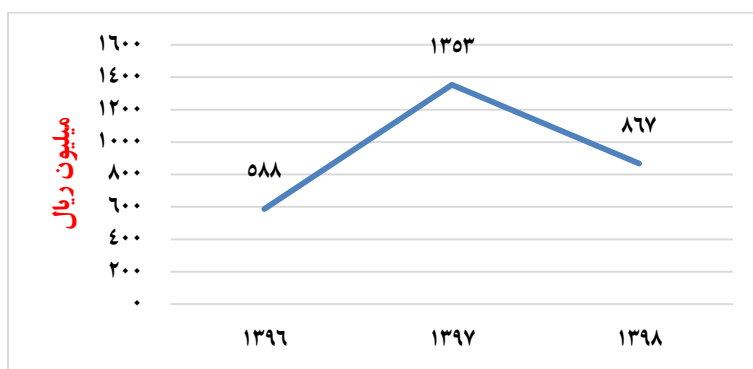
^۵ با توجه به تعداد قابل توجه پژوهشگران پاره وقت در این مؤسسه پژوهشی، در تمامی شاخص هایی که سرانه پژوهشگران مدنظر بوده تنها پژوهشگران تمام وقت مورد بررسی قرار گرفت.

۲۰۰ متر مربع فضای فرهنگی و ۱۵۰ مترمربع فضای اداری است. با این حال بررسی فوق براساس اظهارات مندرج در کاربرگ ۱۰۰۰ مترمربع سنجیده شده است.

۱-۴- منابع مالی

۱-۴-۱- میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش

مطابق با نمودار ۲-۶، میزان جذب کمک‌های مالی برای پژوهش در سال ۱۳۹۷ افزایش و از ۵۸۸ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به ۱۳۵۳ میلیون ریال افزایش یافته است. این روند در سال ۱۳۹۸ سیر نزولی داشته و به مبلغ ۸۶۷ میلیون ریال کاهش یافته است که در مقایسه با سال ۱۳۹۶، میزان کمک‌های مالی بیشتر بوده است.

نمودار ۲-۶- میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش

۱-۴-۲- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

در کاربرگ دریافتی از پژوهشکده، اطلاعات مربوط به «مجموع اعتبارات مالی پژوهشی» ارائه نشده است، لذا سنجه «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» قابل محاسبه نیست. با عنایت به موارد مورد بررسی در بعد تناسب تعداد بالای منابع انسانی، فضای فیزیکی مناسب و دریافت کمک‌های مالی جذب شده از نقاط قوت پژوهشکده هستند. مواردی همچون عدم تناسب بین نیروی‌های اداری و سایر منابع انسانی، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و تمامی سنجه‌های ذیل شاخص اداری و فرایندی از جمله وجود برنامه و مقررات اجرایی پژوهش نیازمند بازنگری است.

۲- کارایی

در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد پژوهشکده متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۲-۷، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر انجام گرفته است.

نمودار ۲-۷- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر تمام وقت در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

با توجه به نمودار ۲-۷، سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به ازای هر پژوهشگر تمام‌وقت در سال‌های مورد مطالعه روند افزایشی داشته است. در کاربرد ارسالی از طرف پژوهشکده، تعداد طرح‌های پژوهشی برای هر ۳ سال مورد بررسی عدد ۲۲ ذکر شده است که با بررسی مستندات ارسالی مشخص نشد که پراکنش سالانه این‌ها چگونه بوده است. با این حال با قبول این تعداد طرح برای هر سال، با توجه به تعداد پژوهشگران تمام‌وقت در پژوهشکده انتظار می‌رود پژوهشکده در این سنجه فعال‌تر عمل کند و حداقل این سرانه به بالای یک طرح پژوهشی و بیشتر به ازای هر پژوهشگر تمام‌وقت برسد.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه

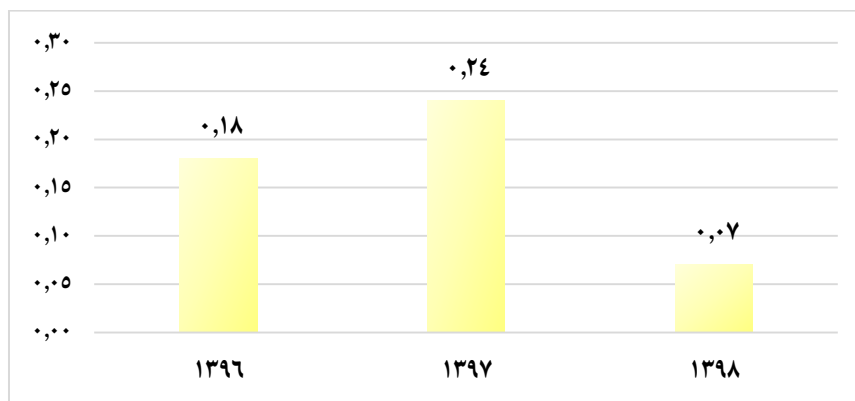
مطابق جدول ۲-۱، تعداد رویدادهای علمی تخصصی پژوهشکده در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ رشد ۶ برابری داشته است و به ۴۳ رویداد رسیده است. در سال ۱۳۹۸ هم با وجود کاهش اندک نسبت به سال قبل خود، همچنان عدد قابل قبولی است و ۳۴ رویداد علمی تخصصی برگزار شده است. در کل پژوهشکده نظر در این سنجه عملکرد خوبی داشته است و وجاهت علمی را در این خصوص از آن خود کرده است. برگزاری رویدادهای علمی تخصصی و مشارکت دادن پژوهشگران منجر به افزایش و روزآمد شدن دانش و تخصص آنان می شود.

۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می شوند.

۲-۳-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

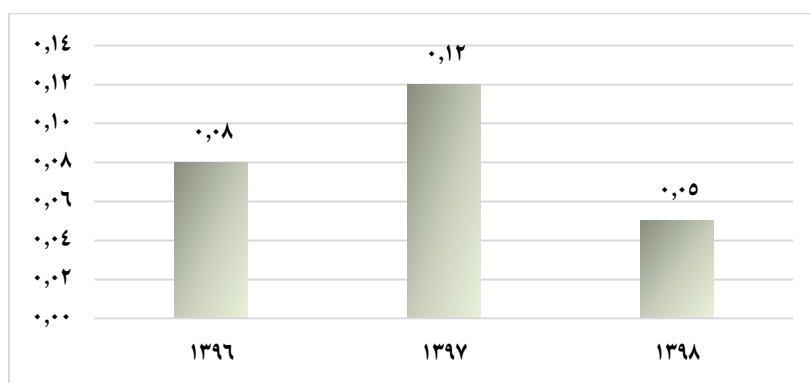
جدول ۲-۱ و نمودار ۲-۸ تعداد و سرانه مقالات منتشر شده از سوی پژوهشگران پژوهشکده را نشان می دهد. تعداد مقالات منتشر شده از سال ۱۳۹۶ به ۱۳۹۷ افزایش داشته ولی در ادامه به سال ۱۳۹۸ به شدت کاهش داشته یافته است. روند مقالات منتشر شده به ازاء هر پژوهشگر نیز ابتدا افزایشی و سپس کاهشی است و در سال ۱۳۹۸ به میزان ۰/۰۷ مقاله به ازای هر پژوهشگر است. درحالی که در یک مؤسسه پژوهشی انتظار می رود حداقل یک مقاله به ازای هر پژوهشگر در سال منتشر شود و می باید این حد از کاهش انتشار مقالات در پژوهشکده آسیب شناسی شود.

نمودار ۲-۸- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۳-۲- سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر

جدول ۱-۲ و نمودار ۲-۹ تعداد مقالات منتشر شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی و سرانه مقالات منتشر شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به ازای هر پژوهشگر را در پژوهشکده نشان می‌دهد. منظور از مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی مقاله‌ای است که مجوز انتشار در یکی از نشریه‌های مندرج در فهرست پایگاه‌های استنادی علمی معتبر در سطح بین‌المللی را کسب کرده باشد (دستنامه سندج، ۱۳۹۸ : ۱۷۴). همچون سنجه پیشین، تعداد و سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی نیز چندان رضایت‌بخش نیست بطوری‌که تعداد مقالات از سال ۱۳۹۶ به ۱۳۹۷ افزایشی و در ادامه به سال ۱۳۹۸ با کاهش شدید مواجه شده است. همچنین سرانه مقالات منتشر شده در بهترین شرایط ۰/۱۲ مقاله به ازای هر پژوهشگر بوده است که این عدد در سال ۱۳۹۸ به ۰/۰۵ کاهش یافته است. این در حالی است که پژوهشکده خود دارای مجلات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی است که برای یک مؤسسه پژوهشی غیردولتی بسیار ارزشمند است و طبق مستندات این مقالات نیز در مجلات پژوهشکده منتشر شده‌اند.

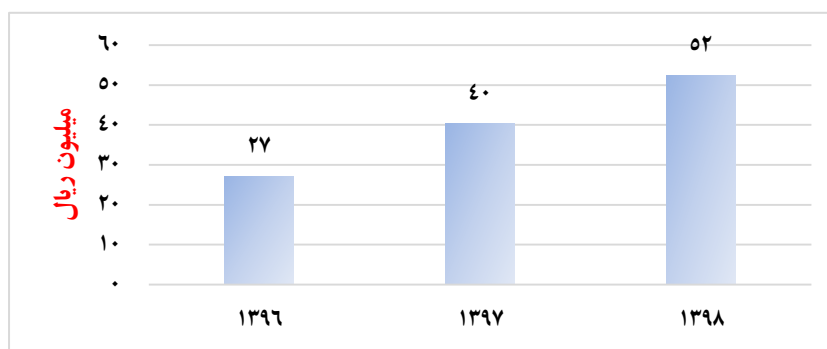

نمودار ۲-۹- سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۴- کارایی مالی

۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۲-۱۰ نشان می‌دهد که پژوهشکده به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است.

نمودار ۲-۱۰- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

مطابق نمودار فوق سرانه هزینه پژوهشی پژوهشکده در این سه سال مورد مطالعه روند افزایشی داشته و از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ تقریباً دو برابر شده است. به طوری که به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ حدود ۵۲ میلیون ریال هزینه شده است.

۲-۴-۲- نسبت هزینه های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه

این سنجه از تقسیم مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش به مجموع اعتبارات مالی پژوهشی بدست می آید. همانگونه که پیش تر ذکر شد در کاربرد دریافتی از پژوهشکده، اطلاعات مربوط به «مجموع اعتبارات مالی پژوهشی» ارائه نشده است، لذا این سنجه قابل محاسبه نیست.

با عنایت به موارد مورد بررسی در بعد کارآیی، پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر در مواردی همچون برگزاری رویدادهای علمی تخصصی و کسب و جاهد علمی دارای نقاط قوت است و مواردی همچون تعداد طرح های پژوهشی تقاضا محور، تعداد بروندهای علمی و پژوهشی و مدیریت هزینه پژوهشی به نسبت تعداد پژوهشگران می تواند وضعیت خود را بهبود بخشد.

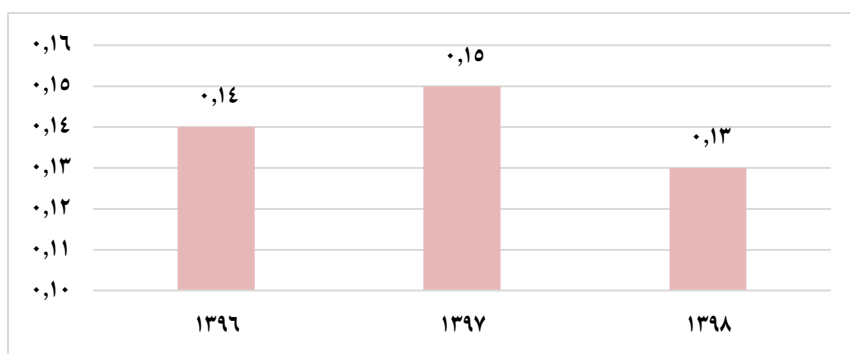
۳- اثر بخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال زایی» و «درآمدزایی» و سنجه های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می شوند.

۳-۱- اشتغال زایی

۳-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

همان طور که در نمودار ۲-۱۱ مشاهده می شود، در هر سه سال مورد مطالعه نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت به پاره وقت کمتر از ۰/۱۵ بوده است به عبارتی کمتر از ۱۵ درصد پژوهشگران، تمام وقت هستند و ۸۵ درصد به صورت پاره وقت فعالیت دارند و این نسبت در سال ۱۳۹۸ کمتر هم شده است.

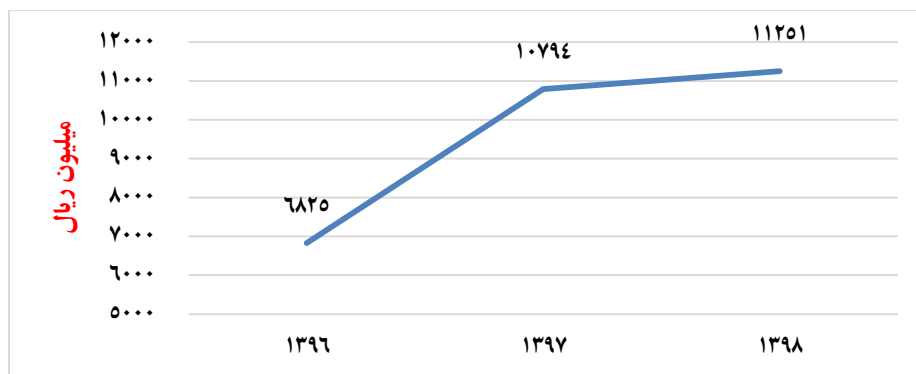

نمودار ۲-۱۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

۲-۳- درآمدزایی

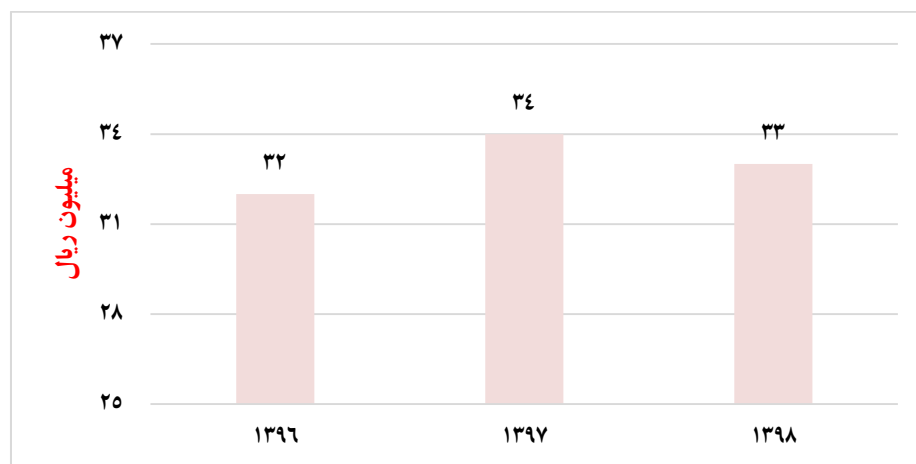
۱-۲-۳- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

نمودار ۲-۱۲ درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده را طی سه سال متوالی ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. در نمودار مشاهده می‌شود که درآمد تحقق یافته در این سه سال متوالی همواره افزایشی بوده و از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ تقریباً دوبرابر شده است و از ۶۸۲۵ میلیون ریال به ۱۱۲۵۱ میلیون ریال رسیده است که در این سال‌ها بیشترین افزایش از سال ۹۶ به ۹۷ بوده است.

نمودار ۲-۱۲- میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

۲-۲-۲- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۲-۱۳- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

بر اساس نمودار ۲-۱۳ سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های مورد بررسی یکسان و کمتر از ۳۴ میلیون ریال بوده است. افزایش جزئی این عدد از سال ۱۳۹۶ به ۱۳۹۷ به دلیل افزایش درآمد پژوهشی نبوده بلکه در این سال تعداد پژوهشگران اندکی کاهش یافته است.

۳-۲-۳- نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه در این سنجه که تأکید بر مسئولیت اجتماعی مؤسسات پژوهشی است، منظور از قرارداد همکاری با جامعه، قراردادهای پژوهشی، مطالعاتی یا مشاوره‌های که کارفرمای آن یکی از بخش‌های جامعه باشد (مثلاً بخش صنعتی، تجاری یا خدماتی).

از آنجایی که در اطلاعات دریافتی از پژوهشکده «مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه» مشخص نبود لذا امکان محاسبه این سنجه مسیر نیست.

با عنایت به موارد مورد بررسی در بعد اثربخشی، پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر در میزان درآمدهای اختصاصی تحقیق‌یافته عملکرد روبه رشد و مثبتی دارد و برای پژوهشکده نقطه قوت محسوب می‌شود. همچنین می‌تواند با ایجاد توازن بین پژوهشگران تمام وقت و پاره وقت نسبت این دو را ارتقاء بخشد. لازم است با بکارگیری ظرفیت‌های موجود در پژوهشکده بتواند سرانه درآمد پژوهشی را نیز بهبود بخشد.

۲-۵- جمع بندی

۲-۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های مطرح شده در دستنامه سندج، به بررسی وضعیت پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر بپردازد.

نتایج این بررسی‌ها نشان داد که پژوهشکده در دو دهه فعالیت خود علی‌رغم اینکه در بسیاری ابعاد عملکرد خوبی داشته است ولی، نقاط قابل بهبود جهت ایفای نقش موثرتر در راستای مأموریت‌ها و رسالت خود نیز دارد که در ادامه با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سندج، به بیان وضعیت کلی پژوهشکده پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش پژوهشکده ارائه می‌شوند. امید داریم این پژوهشکده با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

۲-۵-۲- ساختار پژوهشکده

به لحاظ ساختار، تعداد گروه‌های پژوهشی پژوهشکده مطابق با آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱ شورای گسترش آموزش عالی است که بیان می‌کند یک پژوهشکده حداقل باید دارای سه گروه پژوهشی مرتبط با مأموریت پژوهشکده باشد.

هر چند پژوهشکده نمودار تشکیلات سازمانی مصوب ندارد اما طبق اظهارات، پژوهشکده به شکل یک شرکت خصوصی و با ترکیب هیئت مدیره‌ای اداره می‌شود که به نظر می‌رسد بررسی مجدد و تجدید نظر در خصوص تدوین و تصویب ساختار سازمانی و چشم‌انداز اعلام شده طبق وظایف هیئت مؤسس مندرج در اساسنامه ضرورت داشته باشد.

در ادامه در شکل ۱-۲ نمای کلی وضعیت پژوهشکده در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

تخصصی در سطح ملی در مؤسسه	پژوهشی تقاضامحور	در پایگاه- های استنادی بین‌المللی	پژوهشی مؤسسه	میانگین	فعالیت- های پژوهشی	جذب شده				میانگین
۲۸	۲۲	۱۵	۳۱	میانگین	۷۵۰۷	۶۲۳۷	۹۳۶	۹۶۲۳	۰	میانگین

شکل ۱-۲- نمای کلی از وضعیت پژوهشکده در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۵-۳- بعد تناسب

۲-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی

بی‌تردید منابع مالی به عنوان درون‌داد، و به شرط تزریق متناسب آن، نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد. همان‌طور که در نمودار ج، شکل ۱-۲- مشاهده می‌شود پژوهشکده دارای کمک مالی جذب شده برای پژوهش با میانگین ۹۳۶ میلیون ریال برای سه سال متوالی بوده است که در شرایط اقتصادی کنونی و در مقایسه با بسیاری از هم‌تایان مزیت بزرگی محسوب می‌شود. این در حالی است که پژوهشکده اعتبارات مالی برای پژوهش ندارد و در بررسی سایر موارد مالی که در بخش‌های بعدی به آن می‌پردازیم به نظر می‌رسد پژوهشکده می‌تواند سهمی از درآمدهای خود را به اعتبارات مالی اختصاص دهد.

۲-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی

ساختار و هرم منابع انسانی متناسب در هر سازمان، بر فرایند و کیفیت کار پژوهشی اثرگذار است و بی‌تردید این امر ارتباط مستقیم و تأثیر متقابل بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی دارد. پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی از نظر شاخص منابع انسانی در چند بعد قابل بحث است.

مورد اول و از موضوعات حائز اهمیت در این بخش، تناسب نسبی بین بخش پشتیبانی و ستادی در قیاس با بخش صف (پژوهشی) است. حدود ۶۶ درصد کل کارکنان را مجموع پژوهشگران تمام وقت و پاره وقت تشکیل می‌دهند (نمودار الف شکل ۱-۲). تعداد پژوهشگران حداقل‌های مورد نیاز برای یک پژوهشکده را طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی را داراست ولی، «نسبت تعداد پژوهشگران به تعداد کارکنان اداری» در هر سه سال مورد

مطالعه تقریباً یکسان و حدود ۷ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری بوده است (نمودار ۲-۱) و چون پژوهشکده هیئت علمی و دانشجو نیز دارد به نظر می‌رسد تعداد کارکنان اداری بایستی افزایش یابد. نکته دیگر اینکه تعداد پژوهشگران تمام وقت و کارکنان اداری در هر سه سال برابرند. این تا حدودی باعث ابهام می‌شود که آیا در تکمیل کاربرد این دو مورد یکسان تلقی شده یا کاملاً تصادفی است.

از طرفی پژوهشکده ۲۲ نفر دانشجو و بطور میانگین ۷۰ عضو هیئت علمی دارد که حدود ۲۵ درصد از کل پرسنل را به خود اختصاص می‌دهند (نمودار الف، شکل ۲-۱) که هر چند جذب هیئت علمی در مؤسساتی که بر کار پژوهشی تمرکز دارند می‌تواند به ارتقا کیفی امور کمک بیشتری نماید اما به نظر می‌رسد برای این تعداد دانشجو، تعداد اعضای هیئت علمی پژوهشکده بالا باشد، هر چند در شمارش اعضای هیئت علمی پاره‌وقت و اعضای بین‌المللی نیز لحاظ شده‌اند. نکته حایز اهمیت دیگر که باید مورد اشاره واقع شود این است که در اساسنامه پژوهشکده، ماده ۲، تبصره بند ۷ آمده است که «پژوهشکده مجاز نیست دوره‌های آموزشی بلند مدت که منجر به اعطای مدرک تحصیلی می‌شود، ارائه کند»، حال این سؤال مطرح می‌شود که چرا پژوهشکده دانشجو پذیرش کرده است و آیا جذب این تعداد عضو هیئت علمی ضرورت دارد یا خیر؟ چه بسا از نظر هیئت مؤسس و با توجه به ماهیت فعالیت تخصصی این ساختار هرم منابع انسانی ضرورت داشته باشد.

به طور کلی پیشنهاد می‌شود بسته به شرایط و میزان نیاز پشتیبانی و پژوهشی، که یکی از ارکان اصلی ارزش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی است، ساختار و هرم منابع انسانی متناسب‌سازی شده و در خصوص فرایند جذب پژوهشگران و کارکنان بازنگاری شود. در این راستا تجربه نشان داده است که در سازمان‌های پروژه‌محور معمولاً ساختارهای پویا و ماتریسی نتیجه مطلوب‌تری را به همراه دارد.

۲-۳-۵-۳- شاخص اداری و فرایندی

برنامه راهبردی، تبیین‌کننده نقشه حرکتی و برنامه اقدام و شاخص‌های ارزیابی مؤسسه در همه ابعاد و حوزه‌های کلیدی عملکرد پژوهشی استبا وجود اینکه دارا بودن برنامه برای مؤسسه یک مزیت محسوب می‌شود اما، «وجود برنامه کوتاه مدت» از طرف پژوهشکده نظر صرفاً تأیید شده است و مستندات مشروح از برنامه‌ها دریافت نشده است تا بتوان نظر جامع‌تری ارائه نمود. برنامه کوتاه مدت، برشی از برنامه راهبردی مؤسسه است که مسیر فعالیت‌های مؤسسه را در چارچوب زمانی

کوتاه مدت (معمولاً یک تا ۲ سال) مشخص می‌کند. اگر پژوهشکده برنامه راهبردی مصوب ندارد پیشنهاد می‌شود در دستور کار هیئت مدیره قرار گیرد. در این صورت در راستای تحقق برنامه راهبردی، تبیین آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های تکمیلی برای «مقررات و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» احساس می‌شود. نتیجه این مهم ارتقا جایگاه پژوهشکده از طریق متوازن‌سازی کلیه امور اعم از متناسب‌سازی منابع انسانی، کارایی منابع مالی و دستاوردهای علمی خواهد بود. نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالایی در سایر شاخص‌های دروندادی و برون‌دادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۲-۵-۳-۴- شاخص منابع اطلاعاتی و زیرساختی

یکی دیگر از نقاط قوت پژوهشکده انتشار سه نشریه تخصصی است که دو مورد از آنها در وب-اوساینس نیز نمایه می‌شوند که برای یک مؤسسه پژوهشی غیردولتی بسیار ارزشمند است و در مقایسه با هم‌تایان مزیتی بزرگ محسوب می‌شود. در اطلاعات دریافتی تعداد عناوین نشریات پژوهشکده در هر سه سال مورد مطالعه همین سه نشریه ذکر شده است که با توجه به آن رقم «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر» که همواره ۰/۰۱ نشریه به ازای هر پژوهشگر بوده است (نمودار ۲-۳). در دستنامه سندج منظور از نشریات تخصصی مجموعه اوراق چاپی است که درباره موضوعی علمی منتشر می‌شود و براساس دوره تناوب انتشار آن انواع مختلفی همچون سالنامه، فصلنامه، دوفصلنامه، ماهنامه یا گاهنامه دارد. پرواضح است که پژوهشکده بایستی نشریاتی دیگر نیز در مجموعه خود داشته باشد که در اختیار پژوهشگران قرار دهد. در صورت ارائه آمار این دست از نشریات رقم سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر که در حال حاضر ناچیز است، نیز ارتقا خواهد یافت.

علی‌رغم موارد بالا، در این شاخص پژوهشکده با چالش‌هایی نیز روبروست. به لحاظ مساحت فضای فیزیکی (۱۰۰۰ متر مربع) وضعیت مناسبی دارد ولی به لحاظ سرانه فضای فیزیکی به تعداد پژوهشگر (۵/۱۵ متر مربع به ازای هر پژوهشگر) نیازمند بررسی دقیق است. چون تعداد بالای پژوهشگران پاره‌وقت هستند و اطلاعات دقیق از عملکرد آنها در دسترس نیست که نحوه فعالیت آنها در پژوهشکده چگونه است؟

طبق نمودار ب از شکل ۱-۲ پژوهشکده به هیچ پایگاه اطلاعاتی داخلی و خارجی دسترسی ندارد و البته وجود تورم و افزایش نرخ ارز و همچنین وجود تحریم‌ها، در این سرانه‌ها تاثیرگذار هستند ولی انتظار می‌رود پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر، به عنوان یک مرکز مطالعاتی با اهدافی چون «گسترش مرزهای دانش و توسعه فرهنگی» حداقل از تعدادی پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی بهره‌بردارد. به‌طورکلی، ارتباط و تأثیر متقابل ارتقاء کیفیت کار پژوهشی پژوهشکده در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را نباید فراموش کرد.

۲-۵-۴- بعد کارایی

۲-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری

تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور پژوهشکده در سه سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ ثابت و ۲۲ عدد بوده است که به طور میانگین تنها ۲۳ درصد دستاوردهای پژوهشکده را شامل می‌شود (نمودار د شکل ۱-۲) بنابراین «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» همواره کمتر از ۰/۱۲ طرح پژوهشی به ازای هر پژوهشگر است (نمودار ۲-۷). به نظر می‌رسد سرانه ۰/۱۲ طرح پژوهشی به ازای هر پژوهشگر برای یک پژوهشکده، عدد چندان مناسبی نبوده و ادامه همین روند کمی نگران کننده است. پژوهشکده منابع انسانی مناسبی به لحاظ پژوهشی دارد لذا این مسأله نیازمند آسیب‌شناسی و تدابیر جدی جهت بهبود روند کاری پژوهشکده در راستای بهبود این شاخص است. توجه به این موضوع و تمرکز در امر طرح‌های پژوهشی تقاضامحور اثرات مثبتی در بهبود درآمدهای پژوهشی و سودآوری پژوهشکده خواهد داشت.

۲-۵-۴-۲- شاخص انتشارات و وجاهت علمی

تعداد رویدادهای علمی تخصصی پژوهشکده نظر در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال قبل خود رشد ۶ برابری داشته و از ۷ رویداد به ۴۳ رویداد رسیده است. در ادامه در سال ۱۳۹۸ کمی روند کاهشی به خود گرفته و به ۳۴ رویداد رسیده است (جدول ۱-۲). در کل پژوهشکده نظر به طور میانگین هر ساله ۲۸ رویداد برگزار کرده است (نمودار د، شکل ۱-۲) و این تعداد رویداد عملکرد بسیار خوبی برای پژوهشکده محسوب می‌شود. برگزاری رویدادهای علمی تخصصی مانند کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست درباره موضوعات تخصصی مرتبط با مأموریت پژوهشکده، در سطح ملی می‌تواند توجه صنایع مخاطب را به مؤسسه جلب و موجب شبکه‌سازی،

گسترش ارتباطات و همکاری‌های موثر برای پژوهشکده شود. از طرفی می‌تواند پژوهشکده را به عنوان یک متخصص معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی مؤسسه است.

در ارتباط با انتشارات علمی، مطابق با اطلاعات دریافتی، تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی پژوهشکده در سال‌های مورد مطالعه ابتدا افزایشی و سپس روند کاهشی داشته و از عدد ۳۵ مقاله در سال ۱۳۹۶ به ۴۵ مقاله در سال ۱۳۹۷ و سپس به ۱۴ مقاله در سال ۱۳۹۸ رسیده است (جدول ۱-۲). میانگین عملکرد پژوهشکده هم سالانه ۳۱ مقاله منتشر شده پژوهشی بوده است (جدول ۱-۲). میانگین مقاله‌های استنادی بین‌المللی نیز در بهترین شرایط ۰/۱۲ مقاله به ازای هر پژوهشگر بوده است (نمودار ۲-۹). هرچند تعداد مقالات روندی کاهشی در سه سال متوالی داشته است ولی در مقایسه با سایر پژوهشکده‌ها سهم مقالات پژوهشکده به مراتب بیشتر است که آن هم به واسطه انتشار نشریات وزین در پژوهشکده است که مستندات نیز حاکی از آن است که تقریباً تمام مقالات در نشریات پژوهشکده منتشر شده‌اند. هر چند پژوهشکده منابع انسانی خوبی دارد و در نگاه اول انتظار می‌رود تعداد مقالات به ازای پژوهشگران بیشتر باشد ولی، نکته قابل توجه این است که ماهیت حوزه‌های علمی در نوع بروندهای آن تأثیرگذار است. در حوزه هنر نوع بروندهای علمی می‌تواند متفاوت از مقاله باشد. با این حال از آنجا که پژوهشکده در حوزه شهرسازی و معماری فعالیت می‌کند به نظر می‌رسد می‌تواند در انتشار مقالات علمی نیز فعال تر عمل کند و همانند سال‌های گذشته در ارائه مقالات علمی کوشا باشد.

۲-۵-۴-۳- شاخص کارایی مالی

اطلاعات دریافتی از پژوهشکده نشان از افزایش مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش در این سه سال مورد مطالعه دارد، بطوری‌که از مبلغ ۵۲۶۳ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به مبلغ ۹۸۲۶ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ رسیده است و هر ساله بطور میانگین ۷۵۰۷ میلیون ریال هزینه شده است (نمودار ج، شکل ۱-۲). لذا با توجه به ثابت بودن تعداد پژوهشگران سرانه هزینه پژوهشی به پژوهشگر در این سه سال روند افزایشی داشته و از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ تقریباً دو برابر شده است به نحوی که در سال ۱۳۹۸ به ازای هر پژوهشگر حدود ۵۲ میلیون ریال هزینه شده است (نمودار ۲-۱۰) که رقم قابل ملاحظه‌ای نبوده و دور از ذهن نیست که سهم زیادی از این هزینه به حقوق و دستمزد پژوهشگران اختصاص یافته است. با عنایت به ثابت بودن درآمدهای پژوهشی و افزایش هزینه‌های پژوهشی مشخص است که پژوهشکده از سایر منابع مالی همچون کمک‌های جذب شده یا

درآمدهای تخصصی تحقق یافته برای امور پژوهشی هزینه می کند که قطعاً تعداد بالای پژوهشگران پاره وقت فشار هزینه پژوهشی به پژوهشکده وارد می کند.

۲-۵-۵- بعد اثربخشی

۲-۵-۵-۱- شاخص اشتغالزایی

مطابق نمودار الف شکل ۲-۱، بطور میانگین ۹ درصد منابع انسانی پژوهشکده پژوهشگران تمام وقت و ۵۷ درصد پاره وقت هستند، به عبارتی ۱۵ درصد پژوهشگرانی که در این پژوهشکده مشغول فعالیت هستند تمام وقت بوده و الباقی بصورت پاره وقت فعالیت دارند. لذا همان طور که پیشتر نیز اشاره شد، پیشنهاد می شود بسته به نیاز پژوهش، ساختار و هرم منابع انسانی متناسب سازی شود و تا در حد ممکن با کم کردن پژوهشگران پاره وقت بتوان از هزینه های پژوهشی کاست. هر چند ذکر این نکته ضروری است که شبکه سازی و ایجاد ارتباط با صاحب نظران و استفاده از آنان باعث ارتقاء ارزش و جایگاه پژوهشکده شده و شکوفایی و پیشرفت را به ارمغان می آورد منوط به اینکه با کنترل تعداد آنان هزینه های جانبی مدیریت شود.

۲-۵-۵-۲- شاخص درآمدزایی

درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده در طی سه سال متوالی ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ همواره افزایشی بوده و از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ تقریباً دو برابر شده است و از ۶۸۲۵ میلیون ریال به ۱۱۲۵۱ میلیون ریال رسیده است که در این فرایند بیشترین افزایش از سال ۹۶ به ۹۷ بوده است (نمودار ۲-۱۲). میانگین درآمد تحقق یافته در این سه سال ۹۶۲۳ میلیون ریال بوده است (نمودار ج، شکل ۲-۱).

مطابق با اطلاعات دریافتی از پژوهشکده درآمد حاصل از فعالیت پژوهشی پژوهشکده در طول این سه سال یکسان و به میزان ۶۲۳۷ میلیون ریال بوده است که بر این اساس سرانه درآمدهای پژوهشی به پژوهشگر در سال های مورد بررسی یکسان و کمتر از ۳۴ میلیون ریال بوده است (نمودار ۲-۱۳). افزایش جزئی این عدد در نمودار مذکور از سال ۱۳۹۶ به ۱۳۹۷ به دلیل افزایش درآمد پژوهشی نبوده بلکه در این سال تعداد پژوهشگران اندکی کاهش یافته است. نظر به تعداد بالای پژوهشگران و دارا بودن اعضای هیئت علمی، همان گونه که درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده روندی افزایشی داشته است، انتظار می رود در یک مؤسسه پژوهشی میزان درآمدهای حاصل از فعالیت های پژوهشی بیش از سایر منابع درآمدی باشد و با جذب طرح های پژوهشی تقاضا محور و سایر فعالیت های پژوهشی، افزایش درآمد طی سال های متوالی داشته باشد. نکته مبهم در اطلاعات ارائه شده در

کاربرگ این است که این نوع درآمد در هر سه سال عیناً تکرار شده است. در حالی که حداقل تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور در این سال‌ها متفاوت است. به طور کلی این عملکرد با در نظر گرفتن تعداد منابع انسانی و این نکته که شرط بقاء مؤسسات غیردولتی بالا بودن درآمد نسبت به هزینه‌هاست، چندان قابل قبول نبوده و ضروری است که پژوهشکده هم‌زمان که هزینه‌ها را کنترل می‌کند از ظرفیت‌های موجود در پژوهشکده با جذب طرح‌های پژوهشی تقاضا محور و سایر فعالیت‌های پژوهشی برای درآمدزایی بیشتر استفاده کند.

۲-۶- مراجع

پژوهشکده هنر، معماری و شهرسازی نظر (۱۴۰۰) ارزیابی شده از <https://nazar.ac.ir/> (دسترسی در ۲۰ دی ۱۴۰۰).

شورای گسترش آموزش عالی (۱۳۸۲). آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). دستنامه سندج: مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی. ارزیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سندج مدل ارزیابی مؤسس‌های پژوهشی

کشور

فصل سوم:

گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و

روستایی بیناس

۳-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد مرکز، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر مؤلفه‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف مرکز و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری مرکز و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب مرکز است. در این مؤلفه شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای مرکز را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مرکز در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای مرکز را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مرکز نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی مرکز به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد مرکز ارائه می‌شود.

۳-۲- معرفی مرکز پژوهشی توسعه پایدار و روستایی بیناس

۳-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

جدول ۳-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

نام مؤسسه	مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس
رئیس مؤسسه	محمدعلی وجدانی
دفتر مرکزی	استان تهران- شهر تهران
تاریخ اخذ مجوز اصولی (اولیه)	۱۳۹۳/۴/۲۴
تاریخ اخذ مجوز اصولی (دو ساله)	۱۳۹۷/۰۹/۱۱ (طبق آخرین گزارش وزارت علوم)
تاریخ اخذ مجوز قطعی	در دست اقدام (طبق آخرین گزارش وزارت علوم)
ساختار سازمانی	مرکز پژوهشی (اساسنامه گروه ارائه شده ولی ساختار تشکیلات مصوب مرکز پژوهشی دریافت نشد).
تعداد گروه‌های پژوهشی	۳
عنوان گروه‌های پژوهشی	گروه پژوهشی توسعه شهری و روستایی (اصولی / طبق مستندات)، توسعه پایدار روستایی (قطعی / طبق آخرین گزارش وزارت علوم)، توسعه پایدار شهری (اصولی / طبق آخرین گزارش وزارت علوم)
نوع فعالیت پژوهشی	کاربردی
حوزه اصلی فعالیت	علوم انسانی و اجتماعی / هنر و معماری
تلفن ثابت	۰۲۱۶۶۵۶۸۸۷۴
دورنگار	۰۲۱۶۶۵۶۸۸۷۵
نشانی وبگاه	ندارد
رایانامه	Binas.ins.93@gmail.com

به منظور پاسخگویی به بخشی از نیازهای پژوهشی کشور در زمینه توسعه شهری و روستایی، گروه پژوهشی توسعه شهری و روستایی بیناس براساس مجوز شماره ۲/۲۲/۷۰۷۹۶ مورخ ۱۳۹۳/۴/۲۴ شورای

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی

بیناس.

داده‌ها و اطلاعات مرکز براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»، در قالب کاربرگ از این مرکز دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با هر یک از آنها به ترتیب در جدول ۳-۱ ارائه شده است. در مؤلفه تناسب شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۳-۲- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			تعداد پژوهشگران	تمام وقت	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
تناسب	منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه	تعداد پژوهشگران	تمام وقت	۴	۵	۵	۵	۱ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری	
			کل کارکنان مؤسسه	پاره وقت	۶	۱۰	۱۰	۱ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری		
	نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	تعداد اعضای هیأت علمی	۴	۴	۴	۰/۲۷ عضو هیئت علمی به ازای هر پژوهشگر				
	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر			
اداری و فرایندی	وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر			
	وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه	عدم ارائه اطلاعات	خیر	عدم ارائه اطلاعات	خیر	بله	خیر			
	تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰			
منابع اطلاعاتی و زیرساختی	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات				

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۰/۲ نشریه تخصصی	۳	به ازای هر پژوهشگر ۰/۲ نشریه تخصصی	۳	به ازای هر پژوهشگر ۰/۳ نشریه تخصصی	۳	تعداد عناوین نشریات تخصصی موجود در مؤسسه	سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۱/۰۷ مگابایت بر ثانیه	۱۶	به ازای هر پژوهشگر ۱/۰۷ مگابایت بر ثانیه	۱۶	به ازای هر پژوهشگر ۱/۶ مگابایت بر ثانیه	۱۶	پهنای باند اینترنت مؤسسه	سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۸/۳ متر مربع	۱۲۵	به ازای هر پژوهشگر ۸/۳ متر مربع	۱۲۵	به ازای هر پژوهشگر ۱۲/۵ متر مربع	۱۲۵	مساحت فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه (متر مربع)	سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش			
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	منابع مالی	
.	عدم ارائه اطلاعات	به ازای یک پژوهشگر ۰/۱۳ طرح پژوهشی	۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۴ طرح پژوهشی	۴	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور به پژوهشگر		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	۵	۵	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه		وجاهت علمی	کارایی

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
اثر بخشی	انشارات علمی	سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی مؤسسه	۲	به ازای یک پژوهشگر	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	عدم ارائه اطلاعات	۰
				عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰
	کارایی مالی	سرانۀ هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش	۱,۳۵۲	به ازای هر پژوهشگر	۱,۰۴۲	به ازای هر پژوهشگر	۵۰۷	به ازای هر پژوهشگر
				۱,۳۵۲	۱۳۵ میلیون ریال	۶۹ میلیون ریال	۳۴ میلیون ریال	۳۴ میلیون ریال	
اشتغال زایی	نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	تعداد پژوهشگران تمام وقت	۴	۰/۴ پژوهشگر	۵	۰/۳۳ پژوهشگر	۵	۰/۳۳ پژوهشگر	
			۱۰	تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۱۵	تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۱۵	تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	
درآمدزایی	میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)			۱,۳۲۰		۱۳۰		عدم ارائه اطلاعات	۰
				۱,۳۲۰		۱۳۰		عدم ارائه اطلاعات	۰

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات صحیح	.	عدم ارائه اطلاعات صحیح	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
	عدم ارائه اطلاعات		۱۳۰		۱,۳۲۰	مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه			

۳-۴- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های بُعد تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

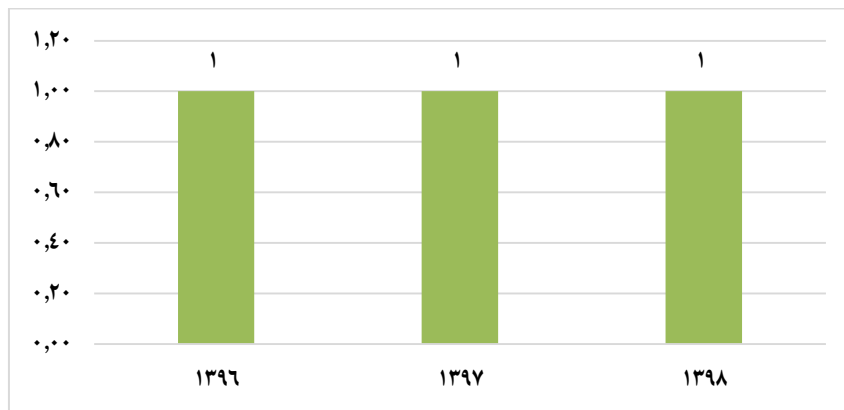
۱-۱- منابع انسانی

در جدول ۳-۱، توزیع نیروی انسانی مرکز در سه سال مورد مطالعه ارائه شده است. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیئت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان مرکز مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

همان‌طور که داده‌های منابع انسانی جدول ۳-۱ نشان می‌دهند، در مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس تعداد نیروی انسانی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ به طور کلی اندکی افزایش داشته است.

۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه

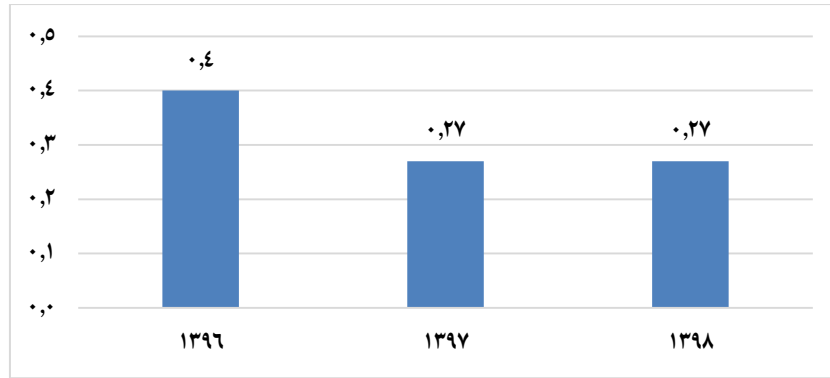
تعداد پژوهشگران و کارکنان برابر است که به نظر می‌رسد این دو گروه از نیروی انسانی یکسان تلقی شده است در صورتی‌که در شناسنامه شاخص‌های دستنامه سنندج تعریفی متفاوت از این دو گروه ارائه شده است. بنابراین نسبت این دو گروه که در نمودار ۳-۱ نشان داده شده برابر با ۱ است.

نمودار ۳-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۱-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه

تعداد اعضای هیئت علمی در مرکز در هر سه سال برابر و ثابت بوده است (نمودار ۳-۲). دلیل نسبت بالای این سنجه در سال ۱۳۹۶ تعداد کمتر پژوهشگران بوده است. در سال ۱۳۹۸ نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به پژوهشگران ۰/۲۷ است. به عبارتی به ازای هر عضو هیئت علمی بیش از سه نفر پژوهش فعالیت می‌کنند.

نمودار ۳-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به پژوهشگران در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۱- اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنج «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه» مورد بررسی قرار گرفتند.

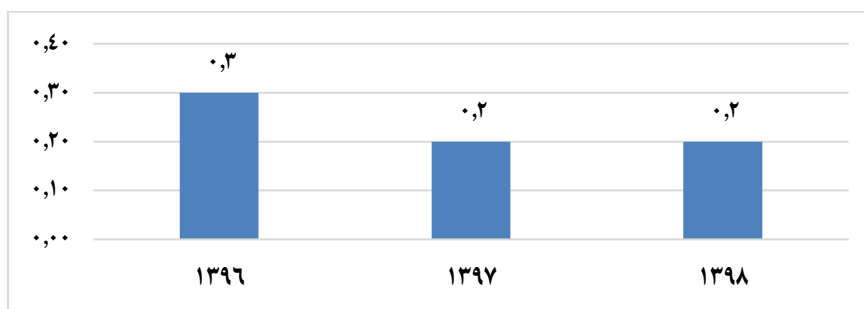
براساس اطلاعات دریافتی در کاربرد و نیز مستندات ارسالی، مرکز در این شاخص هیچ‌کدام از موارد یاد شده را ندارد.

۳-۱- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنجه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر».

۱-۳-۱- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

نمودار ۳-۳ نشانگر سرانه عناوین نشریات تخصصی موجود در مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس به ازاء هر پژوهشگر است که در طی سال‌های مورد بررسی تقریباً ثابت و برابر ۰/۲ به ازای هر پژوهشگر بوده است.

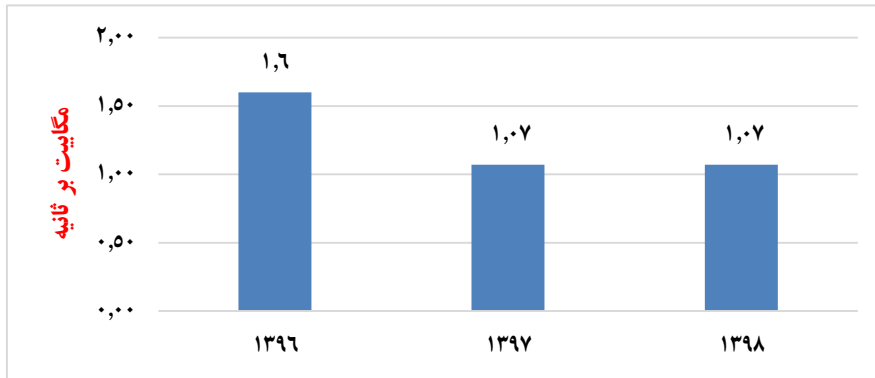

نمودار ۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۳-۲- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر

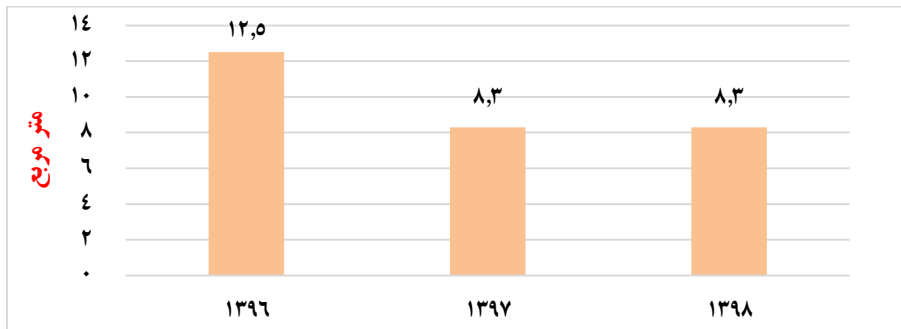
نمودار ۳-۴ سرانه پهنای باند اینترنت مرکز به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می‌گذارد.

در بعد زیرساخت‌های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۶ نسبت به سال‌های پیشین بیشتر بوده و به دلیل تعداد کمتر پژوهشگر، سرانه آن افزایش پیدا کرده است.

نمودار ۳-۴- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مکابیت بر ثانیه)

۱-۳-۳- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۳-۵- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر مربع)

همچنین مطابق با نمودار ۳-۵، سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ بیش از سال‌های پیش بوده که این میزان از کاهش تعداد پژوهشگران ناشی می‌شود. مساحت مرکز در مقایسه با تعداد پژوهشگران قابل ملاحظه است.

۱-۴- منابع مالی

در این شاخص دو سنج «میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش» و «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» مدنظر هستند که در هر دو مورد مرکز اطلاعاتی ارائه نکرده است.

با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، مرکز در منابع اطلاعاتی و زیرساختی همچون پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و فضای فیزیکی، خصوصاً بحث‌های اداری و فرایندی و نیز منابع مالی نیازمند بازنگری جدی در وضعیت موجود است.

۲- کارایی

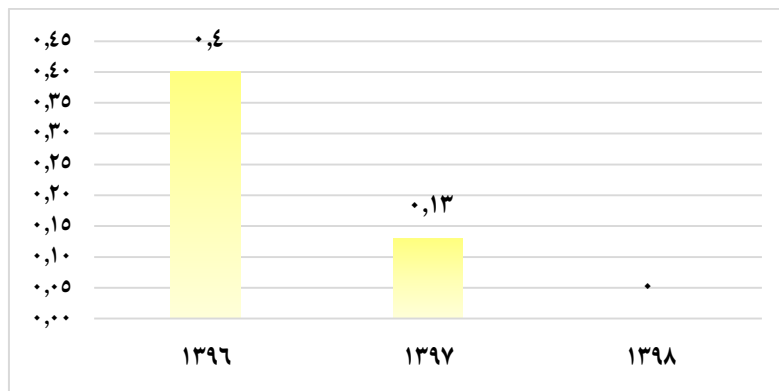
در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد مرکز متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه جهت ارزیابی وجود دارد که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱. سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۳-۶، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس انجام گرفته است.

نمودار ۳-۶- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و

با توجه به نمودار ۳-۶، سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به ازای هر پژوهشگر در طی سه سال روندی کاهشی داشته به طوری که علی‌رغم افزایش تعداد پژوهشگران نسبت به سال ۱۳۹۶، تعداد طرح‌ها به صفر رسیده است که این موضوع یکی از آسیب‌های جدی است که یک مرکز پژوهشی می‌تواند با آن مواجه شود.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه

طبق کاربردگ دریافت شده از مرکز و همچنین جدول ۳-۱ تعداد رویدادهای علمی تخصصی که در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در مرکز برگزار شده و پژوهشگران مرکز در آن‌ها مشارکت داشته‌اند، را نشان می‌دهد.

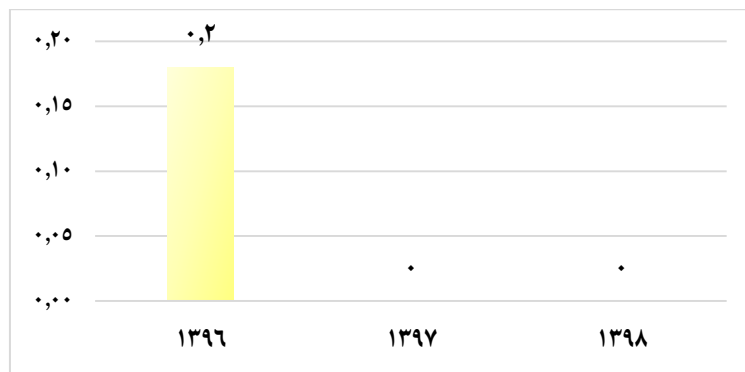
در این سنجه نیز همچون سنجه پیشین مرکز در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ هیچگونه دستاوردی نداشته است. هر چند مرکز در سال ۱۳۹۶ تعداد ۵ رویداد را ذکر کرده است ولی کاهش مشارکت در این نوع رویدادها به مرور زمان می‌تواند به عنوان یکی از عوامل منجر به فرسایش دانش علمی و تخصصی کارکنان پژوهشی باشد.

۳-۲- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

۳-۲-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

مطابق جدول ۳-۱ و نمودار ۳-۷ سرانه مقالات منتشر شده از سوی پژوهشگران مرکز هم‌خوانی با معیارهای یک مرکز پژوهشی ندارد. روند مقالات منتشر شده به ازاء هر پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ هم روندی کاهشی دارد. این مسأله در مورد مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی نیز صادق است و مرکز هیچ مقاله بین‌المللی نیز ندارد.

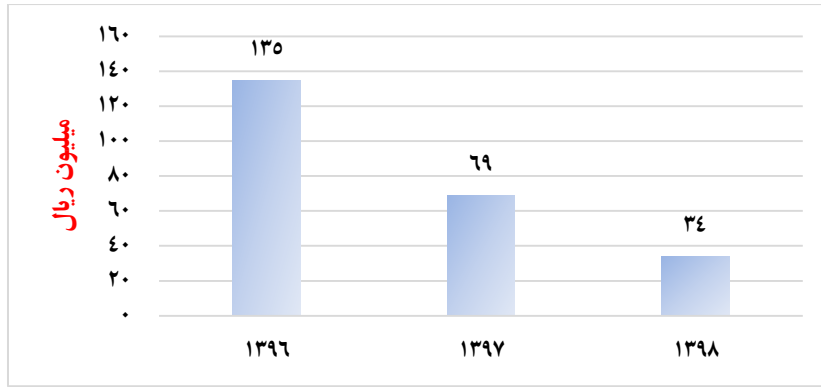
نمودار ۳-۷- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۴-۲- کارایی مالی

۴-۲-۱. سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

هزینه پژوهشی مجموع اعتبارات هزینه شده مرتبط با فعالیت پژوهشی شامل حقوق و دستمزد پژوهشگران، هزینه قراردادهای برون‌سپاری، هزینه قراردادهای اخذ مشاوره تخصصی، هزینه تأمین منابع اطلاعاتی و هزینه زیرساخت‌های پژوهشی است.

نمودار ۳-۸ نشان می‌دهد که مرکز به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان برای امور پژوهشی هزینه کرده است.

نمودار ۳-۸- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

مطابق با نمودار ۳-۸ سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ روندی کاهشی داشته و از ۱۳۵ میلیون ریال به ۳۴ میلیون ریال رسیده که مبلغ بسیار ناچیزی است. به‌طور کلی با بررسی‌های انجام شده مرکز در مؤلفه کارایی دارای ضعف‌های اساسی است نیازمند بررسی و تمهیدات جدی از سوی مرکز است.

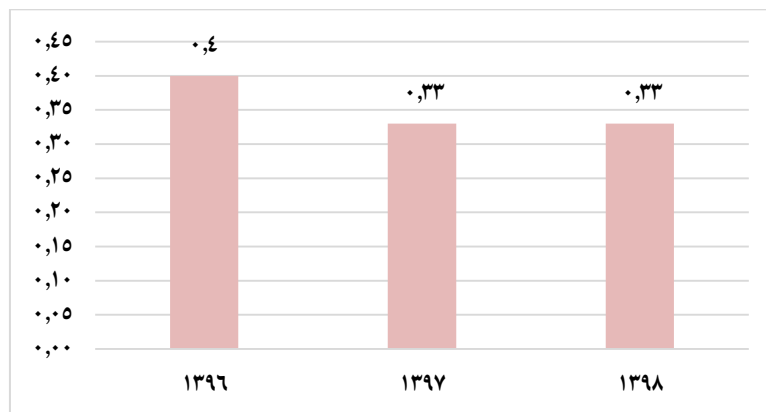
۳- اثر بخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۳-۱- اشتغال‌زایی

۳-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران

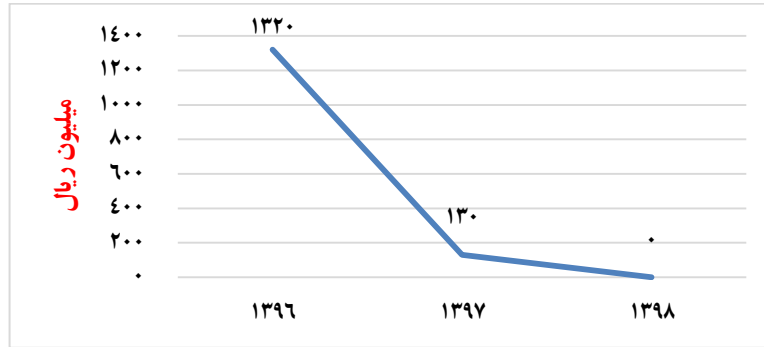
همان‌طور که در نمودار ۳-۹ مشاهده می‌شود، این نسبت در طی سه سال متوالی تقریباً یکسان بوده است. در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ که افزایش تعداد پژوهشگران پاره‌وقت نسبت به تمام‌وقت بیشتر بوده است، لذا روند این سنجه طبق نمودار نزولی است.

نمودار ۳-۹- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

۳-۲- درآمدزایی

۳-۲-۱. میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

نمودار ۳-۱۰- میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه در سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

همان طور که در نمودار ۳-۱۰ نیز قابل مشاهده است درآمدهای تحقق یافته مرکز از سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۷ با شیب بسیار تندی سیر نزولی داشته به نحوی که در سال ۱۳۹۸ به صفر رسیده است. همچنین مرکز به عنوان یک مرکز پژوهشی برای درآمدهای پژوهشی مبلغی ذکر نکرده است و عدد ذکر شده برای حجم کل قراردادهای مرکز (۴ در سال ۱۳۹۶ و ۲ در سال ۱۳۹۷) مبهم است.

۳-۵- جمع بندی

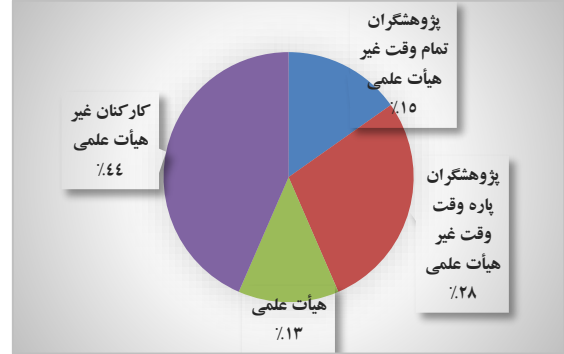
۳-۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنج‌های مطرح شده در دستنامه سنندج، به بررسی وضعیت مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس بپردازد. نتایج این بررسی‌ها نشان داد که عملکرد مرکز در تمامی ابعاد جای سؤال است و ادامه حیات آن منوط به برنامه‌ریزی راهبردی و سیاست‌گذاری مجدد است.

با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سنندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس پرداخته و به تناسب هر کدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش مرکز پژوهشی توسعه پایدار شهری و روستایی بیناس ارائه می‌شوند. امید داریم این مرکز با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

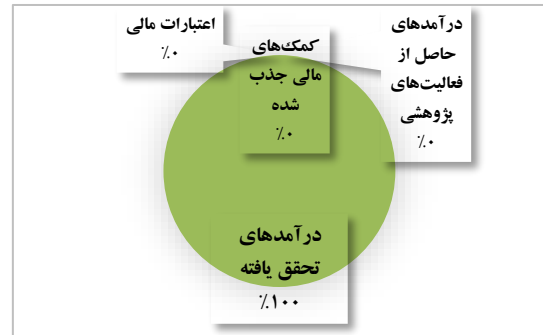
در ادامه در شکل ۳-۱ نمای کلی وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد مرکز از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

شاخص	پژوهشگران تمام وقت	پژوهشگران پاره وقت	هیأت علمی	کارکنان
میانگین	۴/۶	۸/۶	۴	۱۳/۳۳

الف) منابع انسانی

شاخص	اعتبارات مالی	درآمدهای تحقق یافته	کمک‌های مالی جذب شده	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی	هزینه‌های پژوهشی
میانگین	۰	۴۸۳	۰	۰	۹۶۷

ب) منابع مالی

شکل ۳-۱- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی و منابع مالی بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و

۱۳۹۸

۳-۵-۲- بعد تناسب

۳-۵-۲-۱- شاخص منابع مالی

مطابق با نمودار ب در شکل ۳-۱، مرکز برای شاخص‌های «اعتبارات مالی» و «کمک‌های مالی جذب شده» مبلغی اظهار نکرده است. بی تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و تزریق متناسب آن نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد.

۳-۵-۲-۲- شاخص منابع انسانی

همان‌طور که در نمودار ب در شکل ۳-۱ مشخص است میانگین تعداد پژوهشگران و کارکنان اداری برابر است. قبلاً نیز اشاره شد که به نظر می‌رسد به لحاظ مفهومی پژوهشگر و کارمند اداری یکسان قلمداد شده

است. درحالی که طبق دستنامه سنندج منظور از پژوهشگر فردی در مرکز است که بیشترین کوشش او صرف فعالیت‌های پژوهشی، مطالعاتی و مشورتی می‌شود. این افراد ممکن است در استخدام مرکز یا بر حسب قراردادی در خدمت مرکز باشند. با ارائه اطلاعات دقیق‌تر می‌توان تحلیل درستی از وضعیت منابع انسانی ارائه کرد.

۳-۲-۵-۳- شاخص اداری و فرایندی

با وجود اینکه دارا بودن برنامه گروه‌های پژوهشی (غیر مصوب) برای مرکز یک امتیازی محسوب می‌شود اما، برنامه‌های موجود و ارسال شده محدود به اهداف اصلی گروه‌ها است و چنانچه مرکز فاقد برنامه راهبردی است، لازم است نسبت به تدوین سریع‌تر برنامه و نقشه راه مرکز اقدام شود. در این صورت در راستای تحقق برنامه راهبردی، تبیین آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های تکمیلی برای «مقررات و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» نیز احساس می‌شود. نتیجه این مهم ارتقا جایگاه مرکز از طریق متوازن‌سازی کلیه امور اعم از متناسب‌سازی منابع انسانی، کارایی منابع مالی و دستاوردهای علمی خواهد بود. نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالایی در سایر شاخص‌های دروندادی و برون‌دادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۳-۲-۵-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

این مرکز با کمبود نشریات داخلی و خارجی به نسبت تعداد پژوهشگران مواجه است و از لحاظ سرانه پایگاه‌های تخصصی داخلی و خارجی و همچنین سرانه فضای فیزیکی برای پژوهشگران، دارای ضعف است. البته وجود تورم و افزایش نرخ ارز و همچنین وجود تحریم‌ها، در این سرانه‌ها تاثیرگذار هستند ولی انتظار می‌رود یک مرکز پژوهشی حداقل از تعدادی پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی بهره‌بردار. پیشنهاد می‌شود مرکز بهبود زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش و فراهم‌سازی زمینه دسترسی به منابع اطلاعاتی تخصصی را برای پژوهشگران خود در دستور کار قرار دهد تا زمینه برای افزایش کیفیت خروجی‌های تیم پژوهشی و همین‌طور اخذ پروژه‌های بیشتر فراهم گردد. به‌طورکلی، ارتباط و تأثیر متقابل ارتقا کیفیت کار پژوهشی مرکز در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر برون‌دادهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را نباید فراموش کرد.

۳-۵-۳- بعد کارایی

۳-۵-۳-۱- شاخص کارایی تجاری

با توجه به تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحورو «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر»، عملکرد مرکز به عنوان یک مرکز پژوهشی قابل قبول نبوده و این موضوع می‌تواند موجب نگرانی در سال‌های آتی باشد. با عنایت به هرم منابع انسانی و اینکه فعالیت‌های پژوهشی مرکز بر عهده پژوهشگران می‌باشد، و صفر شدن تعداد طرح‌های پژوهشی نشان‌دهنده این است که کارایی مناسبی در مرکز به لحاظ عملکرد پژوهشگران وجود نداشته است و با و این مسأله نیازمند بازنگری و تدابیر جدی جهت بهبود روند کاری مرکز می‌باشد.

۳-۵-۳-۲- انتشارات و وجاهت علمی

در خصوص شاخص وجاهت علمی و سنجه «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه» همین‌طور «مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی» مرکز از فقدان دستاوردهای علمی رنج می‌برد. به‌رغم اولویت درآمدزایی در مؤسسه‌های غیردولتی و نیز حق مالکیت معنوی کارفرما در طرح‌های تقاضا-محور (که البته مرکز از نظر درآمدزایی و جذب طرح پژوهشی نیز در مضیقه است)، طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس واحدهای پژوهشی غیردولتی (۱۳۸۹) و نیز طبق الزامات ارتقای واحد پژوهشی، در یک مؤسسه پژوهشی انتظار می‌رود حداقل یک مقاله به ازای هر پژوهشگر در سال منتشر شود. لذا سازوکارهای انتشار بروندهای پژوهشی مرکز از منظر مسئولیت اجتماعی و شبکه‌سازی، و بر مبنای مأموریت‌ها و برنامه‌های هر کدام از گروه‌ها می‌باید تقویت شود. انتشار یافته‌ها و نتایج مطالعات بنیادی و پژوهش‌های مرکز در قالب مقالات منتشر شده داخلی و خارجی در نهایت می‌تواند به رویت‌پذیری بیشتر مرکز چه در سطح منطقه ای و چه در سطح جهانی کمک نماید.

برگزاری رویدادهای علمی تخصصی یعنی رخدادی مانند کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست درباره موضوعی تخصصی مرتبط با مأموریت مرکز و در سطح ملی در مرکز می‌تواند توجه نهادهای مخاطب را به مرکز جلب و موجب شبکه‌سازی، گسترش ارتباطات و همکاری‌های موثر شود. از طرفی می‌تواند مرکز را به عنوان یک متخصص معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی مرکز نزد نهادهای مختلف باشد و با برگزاری رویدادها و ارائه مقالات و ترویج دانش، مرکز می‌تواند بخشی از مسئولیت اجتماعی خود را در قبال جامعه نیز انجام دهد.

۳-۳-۵-۳- کارایی مالی

همان‌طور که در بخش ۲-۴-۱ بیان شد، مرکز در سرانه هزینه پژوهشی به پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال گذشته کاهش شدید داشته است و به رقم صفر رسیده است که بی‌تردید تحت تأثیر کاهش شدید درآمدهای مرکز است. مرکز هیچ‌گونه درآمد پژوهشی ندارد و اندک درآمد آن حاصل درآمدهای اختصاصی تحقق‌یافته است. بنابراین با وضع موجود مرکز نه تنها سودآوری ندارد بلکه عملاً مرکز از پرداخت حقوق و دستمزد شاغلین و منابع انسانی خود نیز عاجز است. در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ مرکز درآمد نداشته و یا بسیار کمتر از هزینه‌های پژوهشی بوده است و با توجه به اینکه کمک مالی و اعتبارات مالی نداشته است (نمودار ب از شکل ۳-۱)، مشخص نیست از چه منبعی حداقل هزینه‌های پژوهشی را تأمین کرده است.

۳-۳-۵-۴- بعد اثر بخشی

۳-۳-۵-۴-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار الف از شکل ۳-۱ به طور میانگین ۱۵ درصد از منابع انسانی مرکز در سال‌های مورد بررسی پژوهشگران تمام‌وقت بوده و به عبارتی تقریباً تعداد پژوهشگران پاره‌وقت دوبرابر پژوهشگران تمام‌وقت بوده است. در این مرکز افزایش پژوهشگران تمام‌وقت فرصت است، چراکه اختصاص جایگاه‌های پژوهشی و حفظ آنها می‌تواند باعث انباشت دانش در مرکز شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش دهد و کارایی و اثربخشی مرکز را در ابعاد مختلف بهبود بخشد. لذا ضمن پیشنهاد کاهش تعداد پژوهشگران پاره‌وقت، استفاده متناسب از ظرفیت‌های این پژوهشگران در مرکز نیز احساس می‌شود و می‌بایست مکانیزم بهره‌مندی بیشتر از این فرصت‌ها را نیز بهبود داد. زیرا یک مرکز پژوهشی که مأموریت اصلی آن مطالعه و پژوهش است، می‌تواند با شبکه‌سازی از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره‌وقت بهره‌مند شود. با شکل‌گیری این ارتباط و همکاری با صاحب‌نظران، ارتقا ارزش و جایگاه را به ارمغان آورده و مرکز شکوفا شده و پیشرفت خواهد کرد.

۳-۳-۵-۲- درآمدزایی

نبود درآمد حاصل از فعالیت پژوهشی در سال‌های مورد بررسی می‌تواند بیانگر این باشد که این مرکز پتانسیل درآمدزایی ندارد و از آن‌جا که منبع اصلی درآمدزایی یک مرکز پژوهشی، درآمدهای حاصل از فعالیت پژوهشی است، می‌توان بیان کرد که مرکز موفق به ارائه نتایج مناسبی از تحقیقات کاربردی خود در بین نهادها و صنایع و پایدار نمودن منابع درآمدی خود نشده است.

۳-۶- مراجع

شورای گسترش آموزش عالی (۱۳۸۲). آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی.

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). *دستنامه سنندج: مدل ارزیابی موسسه‌های پژوهشی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی. بازیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سنندج مدل ارزیابی مؤسس های پژوهشی

کشور

فصل چهارم:

گزارش ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان

۴-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد گروه پژوهشی، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر مؤلفه‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف گروه پژوهشی و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری گروه و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب گروه پژوهشی است. در این مؤلفه شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای گروه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی گروه پژوهشی در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای گروه پژوهشی را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی گروه نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی این گروه پژوهشی به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد گروه پژوهشی ارائه می‌شود.

۴-۲- معرفی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان

۴-۲-۱- مشخصات عمومی گروه پژوهشی

جدول ۴-۱- مشخصات عمومی گروه پژوهشی

نام مؤسسه	گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان (طبق آخرین گزارش وزارت علوم در آبان ۱۴۰۰) (در کاربرگ دریافتی نام گروه پژوهشی، مؤسسه مطالعاتی انرژی سبحان درج شده است)
رئیس مؤسسه	علی طاهری‌فرد
دفتر مرکزی	استان تهران- شهر تهران
تاریخ اخذ مجوز اصولی (اولیه)	۱۳۹۸/۱۱/۰۶
تاریخ اخذ مجوز اصولی (دو ساله)	۱۳۹۸/۱۲/۲۴
تاریخ اخذ مجوز قطعی	طبق آخرین آمار وزارت علوم در آبان ۱۴۰۰
ساختار سازمانی	گروه پژوهشی
دانشجو	۲
نوع فعالیت پژوهشی	کاربردی/ توسعه‌ای
حوزه اصلی فعالیت	علوم انسانی و اجتماعی
تلفن ثابت	۰۲۱۶۶۹۶۲۷۶۶ - ۰۲۱۶۶۹۶۲۷۴۳
صندوق پستی	۱۵۹۱۸۱۷۳۹۴
دورنگار	۰۲۱۶۶۴۸۱۹۹۰
نشانی وبگاه	www.sobhanenergy.com
رایانامه	sobhanenergyinfo@gmail.com

۴-۲-۲- معرفی و توانمندی‌های گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان^۶

این گروه پژوهشی توسط جمعی از متخصصین و کارشناسان مجرب حوزه نفت و گاز و انرژی با سابقه تحصیلی در زمینه مدیریت، اقتصاد، حقوق و فنی مهندسی و با هدف خدمت به مجموعه عظیم صنعت نفت و گاز ایران تأسیس شده است. ویژگی بارز این مجموعه، گذراندن نخستین دوره دانشگاهی در رشته مدیریت قراردادهای بین‌المللی نفت و گاز توسط مدیران و اعضاء گروه پژوهشی است. افزون‌براین، این گروه پژوهشی موفق به اخذ رتبه امکان‌سنجی طرح‌های اقتصادی از کانون مشاوران بانکی گردیده است.

۴-۲-۲-۱- توانمندی‌های حقوقی - قراردادی

الف. قراردادهای بالادستی صنعت نفت و گاز شامل قراردادهای خرید خدمت، بیع متقابل و مشارکت در تولید؛

ب. قراردادهای سرمایه‌گذاری (BOOT, BT, BOT, BOO)؛

ج. قراردادهای پیمانکاری (PC, EPCI, EPCC, EPCIM) برای ساخت پالایشگاه، واحدهای پتروشیمی، خطوط لوله، سازه‌های خشکی و دریایی؛

د. قراردادهای تأمین مالی پروژه‌ها و تجهیزات مورد نیاز صنعت نفت در قالب تأمین مالی پروژه‌محور، اجاره به شرط تملیک و غیره از منابع داخلی و خارجی؛

هـ. قراردادهای بازاریابی، خرید، فروش، مبادله و صادرات نفت خام، گاز طبیعی، فرآورده‌های نفتی و محصولات پتروشیمی؛

و. قراردادهای خرید خدمت، اجاره و یا ساخت دکل‌های حفاری خشکی و دریایی، شناور و نفت‌کش؛

ز. ارائه مشاوره‌های تخصصی لازم جهت مدیریت و اجرای بهینه کلیه پروژه‌های صنعت نفت و گاز و حوزه انرژی اعم از مهندسی، ساخت، خرید و تأمین تجهیزات، نصب و راه‌اندازی؛

ح. مدیریت اجرای قراردادها، مشاوره تخصصی در خصوص مدیریت قراردادها و حل و فصل اختلافات قراردادی داخلی و خارجی.

۴-۲-۲-۲- توانمندی‌های اقتصادی

الف. تهیه و تدوین طرح‌های توجیه فنی و اقتصادی (Feasibility Study) برای طرح‌ها و پروژه‌های مربوط به صنایع بالادستی و پایین‌دستی نفت، گاز و پتروشیمی

ب. تهیه طرح‌های تجاری (Business Plan) با سناریوهای مختلف جهت ورود به زمینه‌ای خاص از رشته‌ها و صنایع وابسته

^۶ اطلاعات این بخش مستخرج از وبگاه مؤسسه به نشانی <https://www.sobhanenergy.com/Home> است.

ج. شناسایی الزامات اقتصادی و مالی برای ورود به هریک از این بازارها و ارائه تحلیلی جامع از بازارهای کشوری، منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای

۴-۲-۳- توانمندی‌های آموزشی و پژوهشی

الف. طراحی، برنامه‌ریزی، مدیریت و برگزاری نشست‌های پژوهشی و تخصصی، سمینارها، کارگاه‌ها و همایش‌ها در موضوعات مرتبط با نفت و انرژی در سطح داخلی و بین‌المللی؛

ب. آشنایی با مراکز پژوهشی بین‌المللی در حوزه انرژی از قبیل Chatham House، OIES و نظایر آن؛

ج. برگزاری دوره‌های کوتاه مدت و بلند مدت آموزشی میان رشته‌ای جهت مدیران، کارشناسان و فعالان حوزه نفت، گاز و انرژی؛

د. برنامه‌ریزی آموزشی برای شرکت‌های فعال در حوزه نفت و گاز و پتروشیمی متناسب با نیازهای آموزشی آن شرکت‌ها.

۴-۲-۳- اهداف گروه پژوهشی

۴-۲-۳-۱- اهداف کوتاه‌مدت

الف. افزایش درآمد و مدیریت هزینه‌ها؛

ب. افزایش سبد مشتریان داخلی؛

ج. توسعه همکاری با شرکت‌های بزرگ داخلی؛

د. استفاده حداکثری از ظرفیت موجود گروه.

۴-۲-۳-۲- اهداف میان‌مدت

الف. مشارکت با شرکت‌های مشابه و تسهیم داده‌ها؛

ب. انعقاد قراردادهای مشاوره‌های مالی و اقتصادی بلندمدت؛

ج. افزایش توانمندی‌های شرکت از قبیل تأمین مالی و فاینانس داخلی؛

د. توسعه همکاری با شرکت‌های مشابه خارجی؛

ه. معرفی فرصت‌های سرمایه‌گذاری به شرکت‌های فعال.

۴-۲-۳-۳- اهداف بلندمدت

الف. ثبت یک شرکت خارجی فعال؛

ب. حضور در بازار جهانی و منطقه‌ای؛

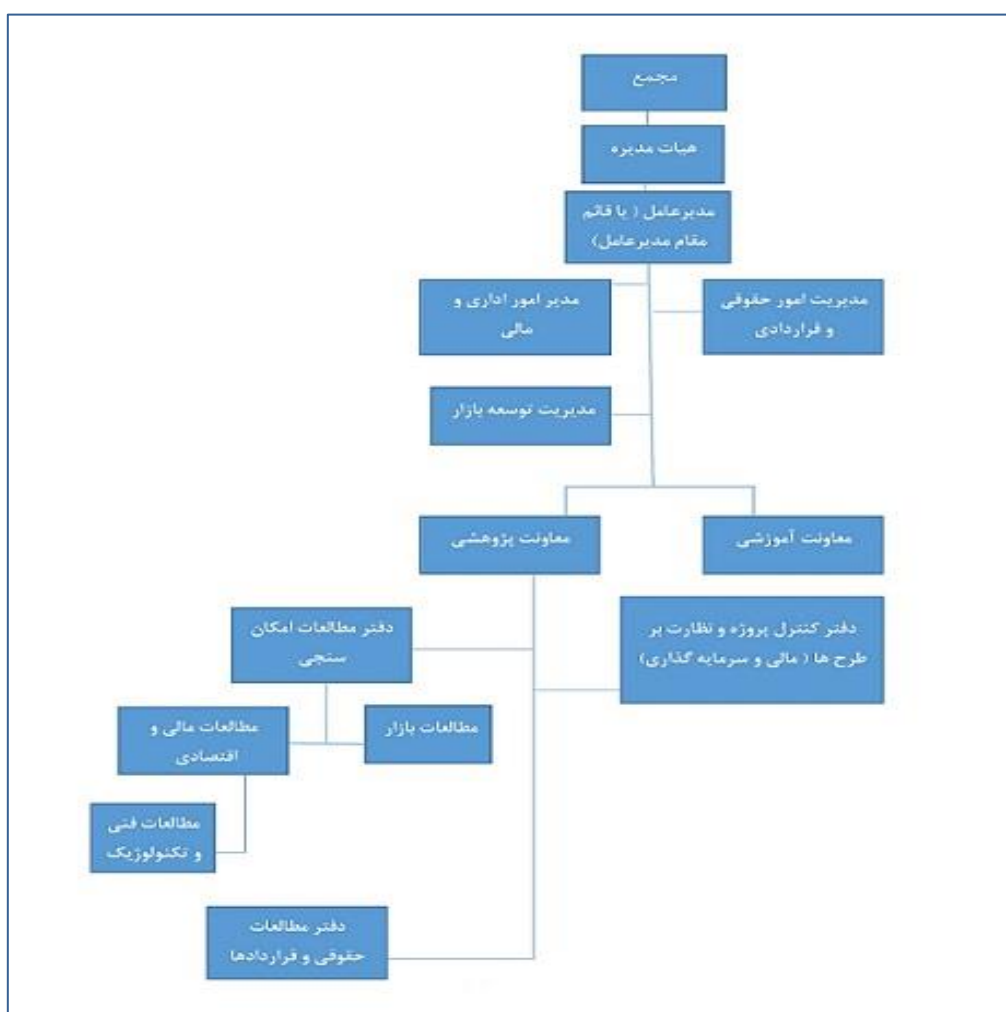
ج. مشارکت با سرمایه‌گذاران در پروژه‌های منتخب؛

د. ایجاد و افزایش درآمد ارزی برای شرکت؛

ه. تأثیر بر تصمیمات سیاست‌گذاری در کشور.

۴-۲-۴. ساختار سازمانی گروه پژوهشی

همان‌طورکه در شکل ۴-۱-۱ نمایان است گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان به صورت هیأت مدیره‌ای اداره می‌شود و دارای دو بخش معاونت آموزشی و معاونت پژوهشی می‌باشد و بخش عمده فعالیت‌ها در حوزه معاونت پژوهشی است.

شکل ۴-۱-۱- ساختار سازمانی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان

۴-۳- ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان

۴-۳-۱- مقدمه

در این بخش عملکرد گروه پژوهشی مطالعات تحقیقات راهبردی نفت سبحان مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سنج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی گروه پژوهشی در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت

سبحان؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسئول گروه پژوهشی و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه مستندات

پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت

سبحان.

داده‌ها و اطلاعات گروه پژوهشی براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی»

و «اثربخشی»، در قالب کاربرگ از این گروه پژوهشی دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر

مطلق و نسبی مرتبط با هریک از آنها به ترتیب در جدول ۲-۱ ارائه شده است. در مؤلفه تناسب شاخص‌های

«منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه

«کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در

مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

نکته‌ای که لازم به توضیح است، این است که این واحد پژوهشی در سال ۱۳۹۸ مجوز اصولی از وزارت

علوم دریافت کرده است ولی از آنجا که در کاربرگ آمار شاخص‌ها برای هر سه سال ارائه شده است، در این

گزارش نیز تحلیل سه ساله صورت گرفته است. نتایج این ارزیابی می‌تواند در دریافت مجوز قطعی و یا حتی

ارتقا آن مؤثر واقع شود.

جدول ۴-۲- نتایج ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			تعداد پژوهشگران	تمام وقت	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
تناسب	منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه	تعداد پژوهشگران	تمام وقت	۴	۱ پژوهشگر به ازای هر کارمند اداری	۵	۱۰	مقدار خود اظهاری	۱۰
				پاره وقت	۲		۵			
			کل کارکنان مؤسسه		۶	۱۰				
		نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	تعداد اعضای هیئت علمی	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	
اداری و فرایندی		وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
		وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
		وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
منابع اطلاعاتی و زیرساختی		سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	سرانته پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	تعداد عناوین نشریات تخصصی موجود در مؤسسه	سرانته عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۲۵۶ مگابایت بر ثانیه	۳۸۴۰	به ازای هر پژوهشگر ۳۲۰ مگابایت بر ثانیه	۳۲۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۲۶۶ مگابایت بر ثانیه	۱۶۰۰	پهنای باند اینترنت مؤسسه	سرانته پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر		
به ازای هر پژوهشگر ۸ متر مربع	۱۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۲ متر مربع	۱۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۲۰ متر مربع	۱۲۰	مساحت فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه (متر مربع)	سرانته فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر		
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش			
.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	سرانته اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	منابع مالی	
به ازای یک پژوهشگر ۰/۵ طرح پژوهشی	۸	به ازای یک پژوهشگر ۰/۴ طرح پژوهشی	۴	به ازای یک پژوهشگر ۰/۷ طرح پژوهشی	۴	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	سرانته تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور به پژوهشگر	کارایی تجاری	کارایی

	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه	وجاهت علمی	
--	-------------------	---	-------------------	---	-------------------	--	------------	--

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
کارایی مالی	انشارات علمی	سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی مؤسسه	۲	به ازای یک پژوهشگر ۰/۳۳ مقاله	۳	به ازای یک پژوهشگر ۰/۳ مقاله	۵	به ازای یک پژوهشگر ۰/۳۳ مقاله	
		سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر	تعداد مقالات نمایه شده مؤسسه در نمایه‌های بین‌المللی	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات	.	
	نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش	۳,۸۰۴	به ازای هر پژوهشگر ۶۳۴ میلیون ریال	۳,۸۳۲	به ازای هر پژوهشگر ۲۸۳ میلیون ریال	۶,۹۸۱	به ازای هر پژوهشگر ۴۶۵ میلیون ریال		
		نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش در مؤسسه	۳,۸۰۴	.	عدم ارائه اطلاعات	.	عدم ارائه اطلاعات		
اشتغال زایی	نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	تعداد پژوهشگران تمام‌وقت	۴	۰/۶۶ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران	۵	۰/۵ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران	۱۰	۰/۶۶ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران		
		تعداد کل پژوهشگران	۶	۱۰	۱۵					

۰	۰	۰	۰	۰	۰	میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)	درآمدهای	
---	---	---	---	---	---	---	----------	--

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
به ازای هر ۴۶۵ پژوهشگر میلیون ریال	۶,۹۸۱	به ازای هر ۳۸۳ پژوهشگر میلیون ریال	۳,۸۳۲	به ازای هر ۶۳۴ پژوهشگر میلیون ریال	۳,۸۰۴	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	۰	عدم ارائه اطلاعات	مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه			

۴-۴- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

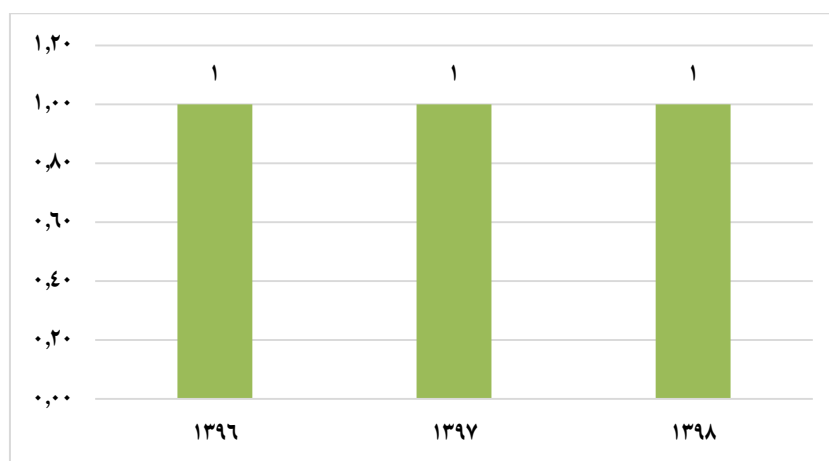
بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های مؤلفه تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

۱-۱- منابع انسانی

در جدول ۴-۱ تعداد نیروی انسانی گروه پژوهشی در سه سال مورد بررسی ارائه شده است. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیئت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان گروه پژوهشی مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. همان‌طور که مشخص است، در گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان تعداد نیروی انسانی در سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ روند صعودی نسبی داشته است.

۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه

تعداد پژوهشگران و کارکنان برابر است که به نظر می‌رسد این دو گروه از نیروی انسانی یکسان تلقی شده است در صورتی که در شناسنامه شاخص‌های دستنامه سنج تعریفی متفاوت از این دو گروه ارائه شده است. بنابراین نسبت این دو گروه که در نمودار ۴-۱ نشان داده شده است برابر ۱ است.

نمودار ۴-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۲- اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنجه «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه» مورد بررسی قرار گرفتند.

۱-۲-۱- وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه

برنامه کوتاه مدت، برشی از برنامه راهبردی گروه پژوهشی است که مسیر فعالیت‌های گروه پژوهشی را در چارچوب زمانی کوتاه‌مدت (معمولاً یک تا ۲ سال) مشخص می‌کند. براساس اطلاعات دریافتی از گروه پژوهشی، مستندات مبنی بر وجود آنها ارسال نشده ولی در وبسایت گروه پژوهشی اطلاعاتی مبنی بر برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی گروه پژوهشی ارائه شده است. هر چند مشخص نیست که برنامه راهبردی ارائه شده توسط کدام نهاد و در چه بازه‌های زمانی مصوب شده، اما نفس داشتن برنامه برای آینده گروه پژوهشی و مشخص نمودن اهداف، می‌تواند برای دستیابی به وضعیت مطلوب کارساز باشد.

۱-۲-۲- وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه

مقررات و نظام اجرایی پژوهش، سازوکارهای مدیریتی و مصوبات اجرایی است که به منظور هدایت، نظارت و تضمین کیفیت طرح‌های پژوهشی گروه پژوهشی تدوین می‌شوند. گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان وجود مقررات را تأیید کرده است اما در این خصوص سندی ارائه نشده است. وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در گروه پژوهشی، می‌تواند مبین تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان‌مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف گروه پژوهشی را تسریع نماید.

۱-۲-۳- وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه

در این گروه پژوهشی، سازوکار برای برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی وجود ندارد. درضمن از آنجا که مراکز غیردولتی با طرح‌های کارفرمایی و تقاضا محور سروکار دارند و به دنبال سودآوری و درآمدزایی هستند شاید برون‌سپاری امور لزوم چندانی نداشته باشد.

۱-۳-۱- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنججه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر».

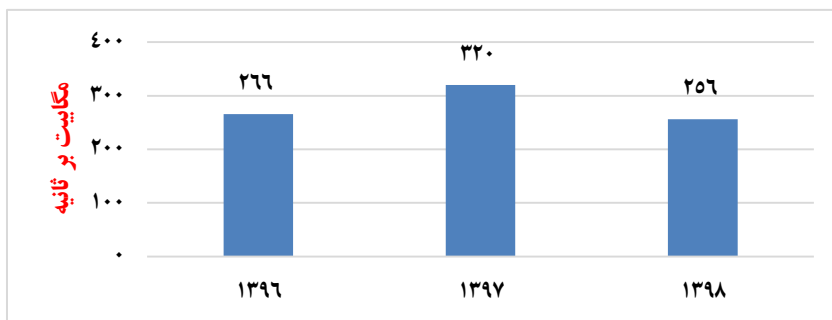
۱-۳-۱-۱- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

منظور از نشریات تخصصی در این سنججه مجموعه اوراق چاپی است که درباره موضوعی علمی منتشر می‌شود و براساس دوره تناوب انتشار آن انواع مختلفی همچون سالنامه، فصلنامه، دوفصلنامه، ماهنامه یا گاهنامه دارد. انتظار می‌رود یک گروه پژوهشی که انجام مطالعات پژوهشی و کاربردی در زمینه صنعت نفت و گاز ایران را در اهداف خود دارد، عناوینی از نشریات تخصصی داخلی و خارجی را اشتراک داشته و حتی در صدد

انتشار نشریه تخصصی برآید، درحالی که در کاربرگ و همچنین مستندات ارسالی اطلاعاتی مبنی وجود نشریات تخصصی ارائه نشده است.

۱-۳-۲- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر

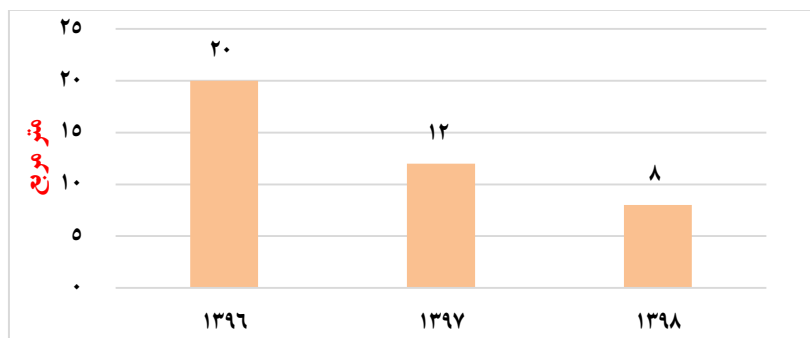
نمودار ۲-۴ سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می گذارد.

نمودار ۲-۴- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مگابیت بر ثانیه)

در بعد زیرساخت های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر گروه پژوهشی در سال ۱۳۹۷ افزایش و در سال ۱۳۹۸ افت نسبی داشته است. این تغییرات ناشی از افزایش پهنای باند و همچنین تعداد پژوهشگران در این سه سال است.

۱-۳-۳- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۳-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر مربع)

مطابق با نمودار ۳-۴ سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ کمتر از سال ۱۳۹۶ بوده که این اختلاف سرانه از افزایش تصاعدی تعداد پژوهشگران ناشی می شود.

۴-۱- منابع مالی

در این شاخص دو سنجه «میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش» و «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» مدنظر هستند که در هر دو مورد گروه پژوهشی فاقد آنهاست و اطلاعاتی ارائه نکرده است.

با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، گروه پژوهشی در منابع اطلاعاتی و زیرساختی همچون پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و نشریات تخصصی، خصوصاً بحث‌های اداری و فرایندی و نیز منابع مالی نیازمند بازنگری جدی در وضعیت موجود است.

۲- کارایی

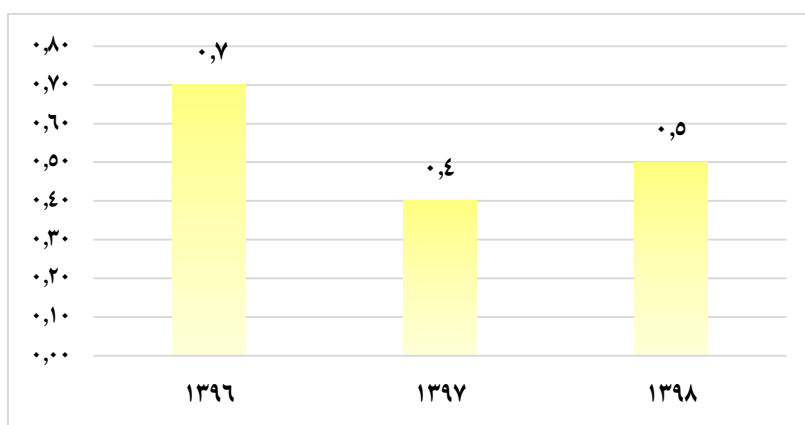
در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد گروه پژوهشی متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۴-۱، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان انجام گرفته است.

نمودار ۴-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

با توجه به نمودار ۴-۱، «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» در بهترین حالت در سه سال مورد بررسی، برابر با $0/7$ طرح به ازای هر پژوهشگر می‌باشد که مربوط به سال ۱۳۹۶ است و با گذشت زمان در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ روند کاهشی نیز داشته است.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه

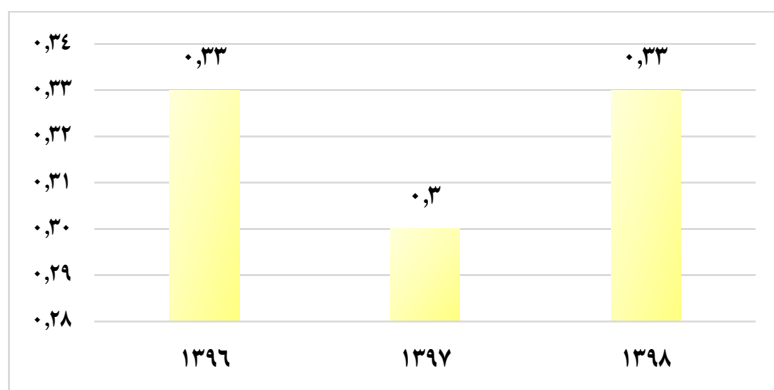
طبق کاربرد دریافت شده از گروه پژوهشی، هیچ رویداد علمی تخصصی در طی سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان برگزار نشده و پژوهشگران گروه پژوهشی مشارکتی نداشته‌اند.

۲-۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

۲-۳-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

مطابق جدول ۴-۲ تعداد مقالات منتشر شده از سوی پژوهشگران روند صعودی دارد و همان‌طور که در نمودار ۴-۵ نمایان است به ازاء هر پژوهشگر در سالهای ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ روند نسبی ثابتی دارد.

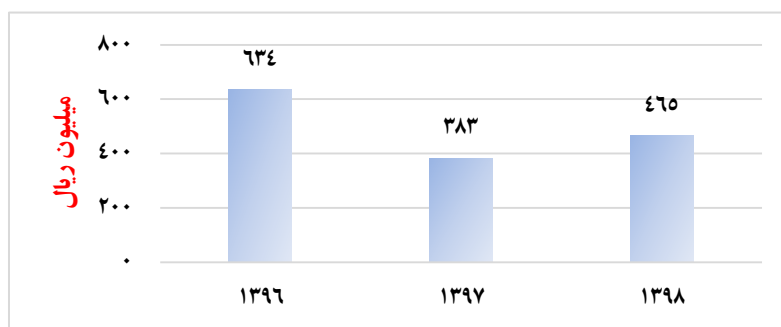

نمودار ۴-۵- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۴- کارایی مالی

۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۴-۶ نشان می‌دهد که گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است.

نمودار ۴-۶- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

طبق نمودار بالا به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶، ۶۳۴ میلیون ریال هزینه شده است که این میزان برای سال ۱۳۹۸، هرچند نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایشی بوده است اما نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش داشته و برابر با ۴۶۵ میلیون ریال می‌باشد.

در بُعد کارایی، از آنجا که اطلاعات مربوط به «رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه»، «مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی» و همچنین «اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه» ارائه نشده است، لذا سنجه‌های مرتبط با هر یک از آنها قابل محاسبه نیست.

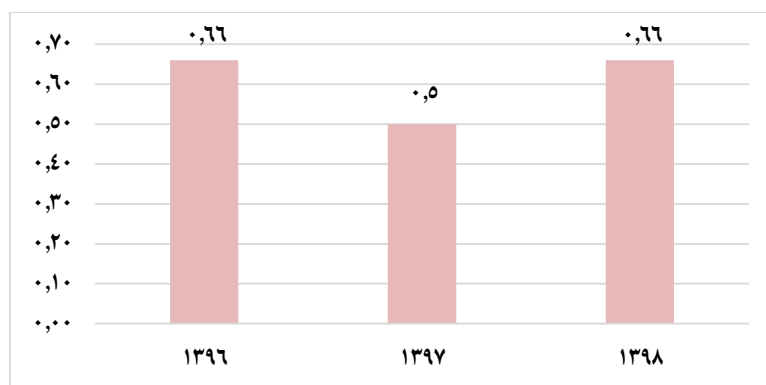
۳. اثربخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۱-۳. اشتغال‌زایی

۱-۳-۱. نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

همان‌طور که در نمودار ۴-۷ مشاهده می‌شود، این نسبت در طی سه سال متوالی تقریباً یکسان بوده است. در سال ۱۳۹۷ که تنها نیمی از تعداد پژوهشگران به پژوهشگران تمام‌وقت اختصاص پیدا کرده است، در مقایسه با سایر سال‌ها این سنجه کاهش داشته است.

نمودار ۴-۷- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

۲-۳. درآمدزایی

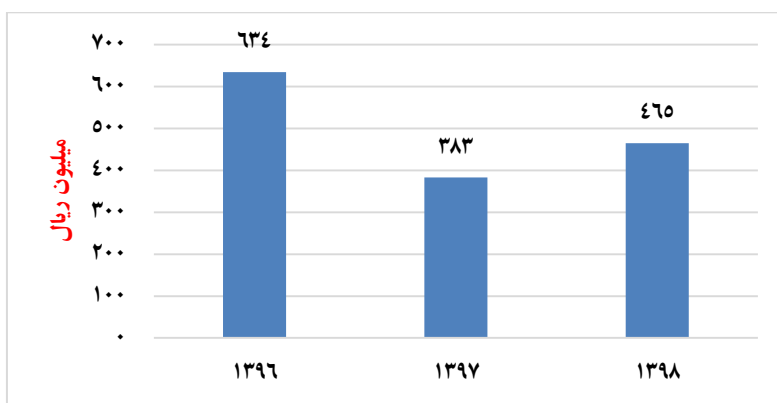
۲-۳-۱- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

نظر به اینکه در کاربرد ارسالی توسط این گروه پژوهشی میزان درآمدهای تحقق یافته و میزان درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی گروه پژوهشی در هر سه سال عیناً قید شده است در وهله اول به نظر می‌رسد عدم درک صحیح از تفاوت این دو سنجه منجر به یکسان‌انگاری آنها شده است از آنجاکه گروه پژوهشی

درآمد اختصاصی خارج از فعالیت‌های پژوهشی نداشته است (با توجه به مستندات ارسالی و داده‌های مندرج در وبسایت⁷) بدین ترتیب میزان درآمدهای تحقق‌یافته گروه پژوهشی صفر منظور شده است.

۳-۲-۲- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

از آنجا که این مؤسسه به عنوان یک گروه پژوهشی همان مبالغ هزینه پژوهشی را برای درآمدهای پژوهشی در کاربرد ذکر نموده به نظر می‌رسد عدد ذکر شده برای درآمدهای پژوهشی گروه پژوهشی دقیق نباشد. با این وجود با فرض اینکه مبالغ هزینه‌های پژوهشی به صورت صحیح ارائه شده است، نمودار ۴-۸ نشان می‌دهد سرانه درآمد پژوهشی مؤسسه به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶، ۶۳۴ میلیون ریال بوده است که این میزان برای سال ۱۳۹۸، هرچند نسبت به سال ۱۳۹۷ افزایشی بوده است اما نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش داشته و برابر با ۴۶۵ میلیون ریال می‌باشد.

نمودار ۴-۸- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

در مؤلفه اثربخشی، از آنجا که اطلاعات مربوط به «مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه» و همچنین «مجموعه مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه» ارائه نشده است، لذا سنج «نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه» قابل محاسبه نیست.

۴-۵- جمع‌بندی

۴-۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنج‌های مطرح شده در دستنامه سنج، به بررسی وضعیت گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان بپردازد. با اینکه مجوز اصولی این واحد پژوهشی در سال ۱۳۹۸ دریافت شده است، ولی نظر به اینکه از سال‌های پیشین به عنوان یک شرکت در حال فعالیت بوده است، لذا در کاربرد دریافتی اطلاعات سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ نیز درج شده بود که در این ارزیابی

⁷ <http://www.sobhanenergy.com/Home/completed-projects/>

عملکرد نیز لحاظ شده است. نتایج این بررسی‌ها نشان داد که گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان به عنوان یک گروه پژوهشی نوپا به لحاظ عملکردی، نقاط قابل بهبود بسیاری جهت ایفای نقش مؤثرتر در نظام پژوهشی را داراست و ضرورت برنامه‌ریزی هدفمند جهت رشد و توسعه روزافزون احساس می‌شود. با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش گروه پژوهشی سبحان ارائه می‌شود. امید داریم این گروه پژوهشی با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری‌رسان باشد.

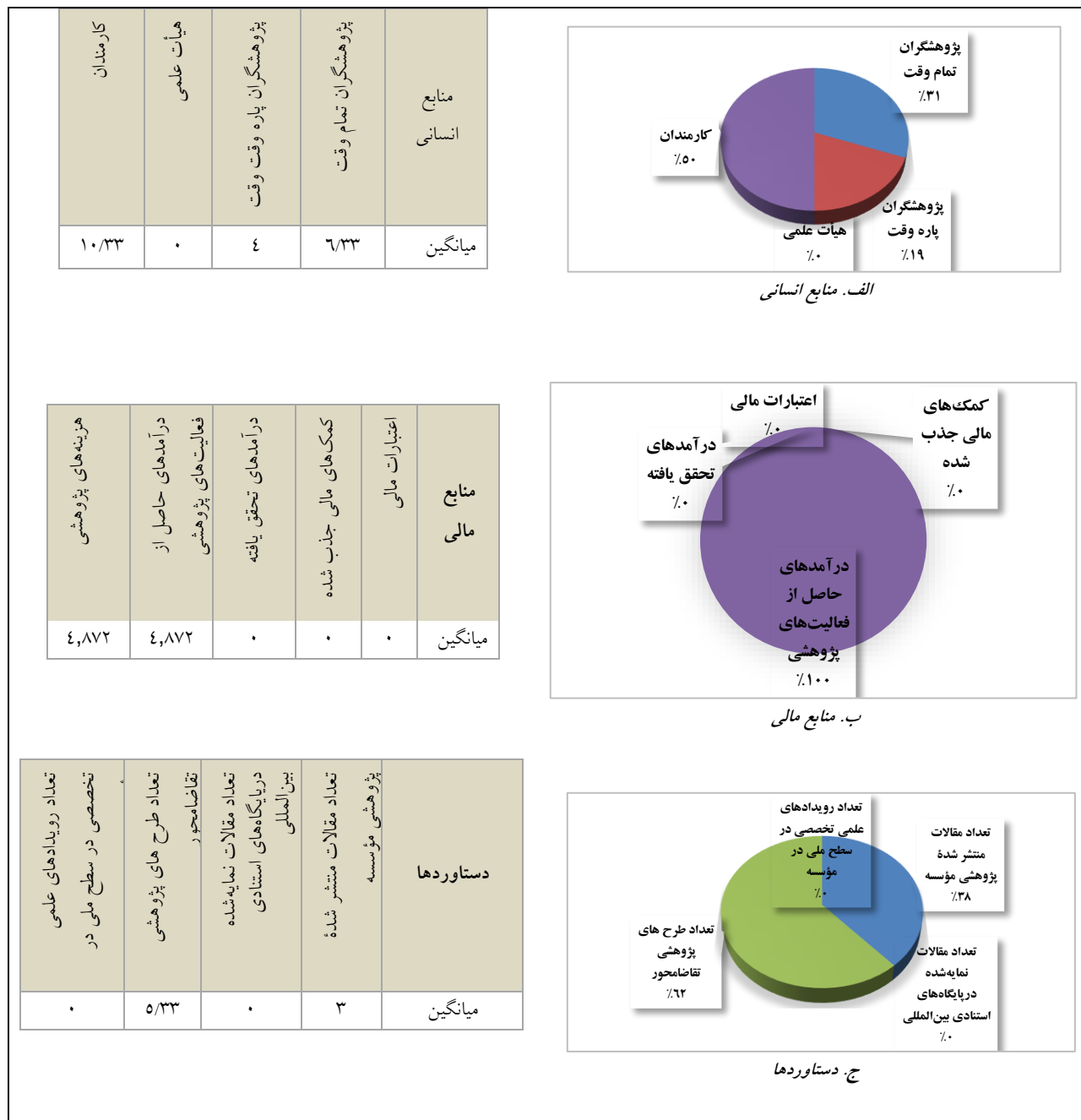
۴-۵-۲- ساختار گروه پژوهشی

قبل از پرداختن به ساختار گروه، لازم به ذکر است که در آخرین اطلاعات به روز شده دفتر برنامه ریزی و سیاست‌گذاری پژوهشی وزارت عتف در زمان تدوین این گزارش به تاریخ دی ماه ۱۴۰۰^۸، این مؤسسه با عنوان «گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان» و با حوزه فعالیت فنی-مهندسی ثبت شده است، در حالی که در کلیه مستندات، کاربرد و وبگاه این واحد پژوهشی با نام «مؤسسه مطالعات انرژی سبحان» شناخته می‌شود که حوزه فعالیت آن نیز در کاربرد علوم انسانی و اجتماعی درج شده است که می‌باید اصلاحات لازم در این خصوص توسط این واحد پژوهشی صورت گیرد.

مطابق با آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی، «گروه پژوهشی» کوچکترین واحد پژوهشی است که در زمینه تخصصی مشخص و طبق ضوابط وزارت علوم ایجاد می‌شود. اساسنامه این واحد پژوهشی به همراه مستندات ارائه نشده است و ساختار تشکیلات سازمانی آن نشان‌دهنده ساختار یک گروه پژوهشی نبوده بلکه، دارای ساختاری در قالب یک شرکت خصوصی یا بنگاهی است که شامل هیأت مدیره و مدیر عامل می‌باشد. با توجه به عدم دسترسی به اطلاعات ثبتی آن، در صورتی که این گروه همچنان با ساختار مذکور اداره می‌شود، به نظر می‌رسد بررسی مجدد و تجدید نظر در خصوص ساختار سازمانی و چشم‌انداز اعلام شده ضرورت داشته باشد.

⁸ <https://rppc.msrt.ir/fa/download/category/445/%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D8%A7%DB%8C%D8%AC%D8%A7%D8%AF-%D9%88-%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%B9%D9%87-%D9%88%D8%A7%D8%AD%D8%AF%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%BE%DA%98%D9%88%D9%87%D8%B4%DB%8C>

در ادامه در شکل ۴-۲ نمای کلی وضعیت گروه پژوهشی در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد گروه پژوهشی از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

شکل ۴-۲- نمای کلی از وضعیت گروه پژوهشی در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مالی و دستاوردها

بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۴-۵-۳- بعد تناسب

۴-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی

مطابق با نمودار ب در شکل ۴-۲، گروه پژوهشی برای شاخص‌های «اعتبارات مالی» و «کمک‌های مالی جذب‌شده» مبلغی اظهار نکرده است. بی تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و تزریق متناسب آن نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد. لذا در صورت ارائه اطلاعات شفاف در این خصوص می‌توان تحلیل‌های دقیق‌تری انجام داد.

۴-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی

همان‌طور که در جدول ۴-۲ مشخص است تعداد پژوهشگران و کارکنان اداری و همچنین در نمودار الف شکل ۴-۲ میانگین پژوهشگران و کارکنان اداری برابر است. قبلاً نیز اشاره شد که به نظر می‌رسد به لحاظ مفهومی پژوهشگر و کارمند اداری یکسان قلمداد شده است. درحالی‌که طبق دستنامه سنندج منظور از پژوهشگر، فردی در گروه است که بیشترین کوشش او صرف فعالیت‌های پژوهشی، مطالعاتی و مشورتی می‌شود. این افراد ممکن است در استخدام گروه یا بر حسب قراردادی در خدمت گروه باشند. با ارائه اطلاعات دقیق‌تر می‌توان تحلیل درستی از وضعیت منابع انسانی ارائه کرد.

با توجه به تعداد مساوی پژوهشگران (تمام و وقت و پاره وقت) و کارکنان اداری در کاربردگ ارسالی از سوی مرکز، به نظر می‌رسد در اظهارات این سنجه تفاوت مفهومی بین پژوهشگر و کارمند طبق دستنامه سنندج در نظر گرفته نشده است و تعاریف پژوهشگر و کارمند یکسان قلمداد شده و از شناسنامه شاخص‌های ارسالی همراه کاربردگ بهره‌برداری نشده است در غیر اینصورت در شرایط فعلی پیشنهاد می‌شود در خصوص فرایند جذب پژوهشگران و کارکنان بازنگری شود. بدنه اداری تا حد ممکن کم شود. از طرفی به عنوان یک گروه پژوهشی و مطابق با آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس واحدهای پژوهشی، تعداد پژوهشگران در گروه پژوهشی سبحان بالاست و باید بسته به تقاضای موجود در بازار، نسبت به جذب پژوهشگران اقدام شود. لازم است با توجه به شرایط و میزان نیاز پشتیبانی و پژوهشی، که یکی از ارکان اصلی ارزش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی است، ساختار و هرم منابع انسانی متناسب‌سازی شود. ساختار و هرم منابع انسانی متناسب، بر فرایند و کیفیت کار پژوهشی اثرگذار است، که بی‌تردید این امر ارتباط مستقیم و تأثیر متقابل بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی دارد.

۴-۵-۳-۳. شاخص اداری و فرایندی

با وجود اینکه دارا بودن برنامه‌های کوتاه‌مدت، میان‌مدت و بلندمدت برای گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان یک مزیت محسوب می‌شود اما، برنامه‌های موجود محدود به اهداف اصلی شرکت شده است و به اهداف یک گروه پژوهشی مطابق با ضوابط وزارت علوم در اساسنامه گروه‌های پژوهشی (توسعه و گسترش پژوهش در زمینه تخصصی و زمینه‌سازی مناسب برای ارتقای فعالیت‌های پژوهشی مرتبط در چارچوب مبانی ارزشی انقلاب اسلامی) تسری نیافته است، لذا از این منظر نیازمند بازنگری است. در صورت این بازبینی در راستای تحقق برنامه راهبردی، تبیین آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های تکمیلی برای «مقررات و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» احساس می‌شود. نتیجه این مهم ارتقا جایگاه گروه از طریق متوازن‌سازی کلیه امور اعم از متناسب‌سازی منابع انسانی، کارایی منابع مالی و دستاوردهای علمی خواهد بود. نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالایی در سایر شاخص‌های دروندادی و برون‌دادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۴-۵-۳-۴. شاخص منابع مادی و زیر ساختی

در این شاخص گروه پژوهشی سبحان دارای کمبودهایی از نظر تعداد پایگاه‌های تخصصی داخلی و خارجی و همچنین تعداد نشریات تخصصی است. برای یک گروه مطالعاتی و پژوهشی که بایستی رشد و توسعه فعالیت‌های پژوهشی و ارتقا کیفی پژوهش در اولویت باشد، دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی از ضروریات است. پیشنهاد می‌شود گروه پژوهشی بهبود زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش و فراهم‌سازی زمینه دسترسی به منابع اطلاعاتی تخصصی را برای پژوهشگران خود در دستور کار قرار دهد تا زمینه برای افزایش کیفیت خروجی‌های تیم پژوهشی و همین‌طور اخذ پروژه‌های بیشتر فراهم گردد. به‌طورکلی، ارتباط و تأثیر متقابل ارتقا کیفیت کار پژوهشی گروه در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر برون‌دادهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را نباید فراموش کرد.

۴-۵-۴-۴. بعد کارایی

۴-۵-۴-۱. شاخص کارایی تجاری

موضوع نگران‌کننده در این گروه «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» است. موضوعی که برای یک گروه پژوهشی که در زمینه مدیریت، اقتصاد، حقوق و فنی-مهندسی و با هدف خدمت به مجموعه عظیم صنعت نفت و گاز ایران فعال است نشانه نگران‌کننده‌تری هم تلقی می‌شود به نحوی که طبق

نمودار ۲-۴ حتی یک طرح پژوهشی به ازای هر پژوهشگر در این سه سال انجام نشده است. اما با توجه به شروع فعالیت پژوهشی گروه در سال ۱۳۹۸ به عنوان یک گروه پژوهشی و اینکه فعالیت‌های پژوهشی گروه بر عهده پژوهشگران می‌باشد، به نظر می‌رسد در سال‌های آتی با برنامه‌ریزی و تدابیر جدی به منظور افزایش جذب طرح‌های پژوهشی تقاضامحور، کارایی مناسبی به لحاظ عملکرد پژوهشگران دریافت کرد.

۴-۵-۲- انتشارات و وجاهت علمی

در خصوص شاخص وجاهت علمی و سنج «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه» همین‌طور «مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی» گروه پژوهشی از فقدان دستاوردهای علمی رنج می‌برد. حتی در مورد تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی نیز نه تنها با اطمینان ذکر نشده (به‌کارگیری واژه حدوداً برای تعداد مقالات) بلکه مستندات هم دال بر وجود این مقالات ارائه نشده است. به‌رغم اولویت درآمدزایی در مؤسسه‌های غیردولتی و نیز حق مالکیت معنوی کارفرما در طرح‌های تقاضامحور (که البته از نظر درآمدزایی و جذب طرح پژوهشی نیز مؤسسه در مضیقه است)، طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس واحدهای پژوهشی غیردولتی (۱۳۸۹) و نیز طبق الزامات ارتقای واحد پژوهشی، در یک گروه پژوهشی انتظار می‌رود حداقل یک مقاله به ازای هر پژوهشگر در سال منتشر شود. برای این منظور سازوکارهای انتشار بروندهای پژوهشی گروه از منظر مسؤلیت اجتماعی و شبکه‌سازی، و بر مبنای مأموریت‌ها و برنامه‌ها می‌باید تقویت شود. انتشار یافته‌ها و نتایج مطالعات بنیادی و پژوهش‌های گروه در قالب مقالات منتشر شده داخلی و خارجی در نهایت می‌تواند به رؤیت‌پذیری بیشتر آن چه در سطح منطقه ای و چه در سطح جهانی کمک نماید.

برگزاری رویدادهای علمی تخصصی یعنی رخدادی مانند کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست درباره موضوعی تخصصی مرتبط با مأموریت گروه پژوهشی و در سطح ملی در گروه می‌تواند توجه نهادهای مخاطب را به گروه پژوهشی جلب و موجب شبکه‌سازی، گسترش ارتباطات و همکاری‌های مؤثر شود. از طرفی می‌تواند گروه پژوهشی سبحان را به عنوان یک نهاد تخصصی معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی گروه پژوهشی نزد نهادهای مختلف و حتی بین رقبا باشد و با برگزاری رویدادها و ارائه مقالات و ترویج دانش، گروه می‌تواند بخشی از مسؤلیت اجتماعی خود را در قبال جامعه نیز انجام دهد.

۴-۵-۳- کارایی مالی

همان‌طور که قبلاً در نمودار ۴-۶ مشاهده شد گروه پژوهشی در «سرانه هزینه پژوهشی به پژوهشگر» در سال ۱۳۹۸ (۶۴۵ میلیون ریال) نسبت به سال ۱۳۹۶ (۴۶۵ میلیون ریال) کاهش داشته است اما، همین میزان هم با

توجه به اهداف گروه و با مدیریت صحیح منابع، اعم از منابع انسانی و منابع مالی می‌تواند کارا تر مورد بهره‌برداری قرار گیرد. با توجه به نمودار ب از شکل ۳-۱ به طور میانگین هزینه‌های پژوهشی گروه برابر با درآمدهای پژوهشی گروه است، گرچه هر دو مورد در طی سه سال روندی نزولی داشته‌اند. در هر سه سال کل درآمدهای گروه صرف هزینه‌های پژوهشی شده است، بنابراین این واحد پژوهشی هیچ‌گونه درآمد و سودآوری نداشته است؛ مگر اینکه گروه پژوهشی درآمدهای تخصصی دیگری داشته باشد که با دلایلی که در بخش ۳-۲-۱ نیز ذکر شد، ابهام در اطلاعات وجود دارد و در صورت ارائه اطلاعات شفاف می‌توان تحلیل‌های دقیق‌تری ارائه کرد.

۴-۵-۵- بعد اثر بخشی

۴-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار الف از شکل ۴-۲ به طور میانگین ۳۱ درصد از منابع انسانی گروه پژوهشی در سال‌های مورد بررسی پژوهشگران تمام‌وقت بوده‌اند که به نسبت تعداد پژوهشگران پاره‌وقت تناسب لازم وجود دارد و طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس واحدهای پژوهشی از هر ۵ نفر پژوهشگر حداقل ۳ نفر باید تمام‌وقت باشند. وجود پژوهشگران تمام‌وقت فرصتی است که می‌توان با اختصاص جایگاه‌های پژوهشی و حفظ آنها، باعث انباشت دانش در گروه پژوهشی شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش داد و کارایی و اثربخشی گروه پژوهشی را در ابعاد مختلف بهبود بخشید. لذا با توجه به تعداد بالای پژوهشگران گروه ضمن پیشنهاد کاهش تعداد پژوهشگران پاره‌وقت، استفاده متناسب از ظرفیت‌های این پژوهشگران در گروه نیز احساس می‌شود و می‌بایست مکانیزم بهره‌مندی بیشتر از این فرصت‌ها را نیز بهبود داد، چرا که یک گروه پژوهشی که مأموریت اصلی آن پژوهش است، می‌تواند با شبکه‌سازی از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره‌وقت بهره‌مند شود. با شکل‌گیری این ارتباط و همکاری با صاحب‌نظران، ارتقا ارزش و جایگاه را به ارمغان آورده و موجبات شکوفایی و پیشرفت گروه پژوهشی خواهد بود.

۴-۵-۵-۲- درآمدزایی

همان‌طور که در نمودار ۴-۸ مشخص شده است «سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» از ۶۳۴ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به ۴۶۵ در سال ۱۳۹۸ کاهش یافته است. شرط بقاء مؤسسات غیردولتی افزایش درآمد می‌باشد که با توجه به شرایط کشور، تورم و مسائل ارزی به نظر می‌رسد که شرکت در زمینه درآمدزایی چندان موفق نبوده است و کاهش درآمد آورده قابل قبولی نیست. البته میزان درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی گروه پژوهشی در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ روند صعودی داشته است و می‌توان گفت کاهش درآمد ناشی از افزایش تدریجی تعداد پژوهشگران است. از این رو به تناسب افزایش پژوهشگران باید

برنامه‌ریزی‌هایی در جهت پذیرش و تقویت اجرای طرح‌های تقاضامحور و سایر فعالیت‌های پژوهشی صورت گیرد. علاوه بر این در صورتی که میزان درآمدهای تحقق یافته با توجه به توضیحاتی که در بند ۳-۲-۱ ارائه شد صفر باشد، ارائه راهکارهایی همچون «خدمات یا محصولات گروه»، «برگزاری دوره‌های آموزشی» و «فروش دانش فنی» می‌تواند در افزایش میزان درآمد گروه مؤثرتر واقع شود.

۴-۶- مراجع

مجموعه قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی.

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). *دستنامه سنندج: مدل ارزیابی موسسه‌های پژوهشی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی. بازیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سنندج مدل ارزیابی مؤسس‌های پژوهشی کشور و بسایت گروه پژوهشی تحقیقات راهبردی نفت سبحان (۱۴۰۰). <https://www.sobhanenergy.com/Home> (دسترسی در بهمن‌ماه ۱۴۰۰)

و بسایت وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، دفتر برنامه‌ریزی و سیاست‌گذاری پژوهشی (۱۴۰۰). قابل دسترسی در:

<https://rppc.msrt.ir/fa/download/category/445/%DA%AF%D8%B1%D9%88%D9%87-%D8%A7%DB%8C%D8%AC%D8%A7%D8%AF-%D9%88-%D8%AA%D9%88%D8%B3%D8%B9%D9%87-%D9%88%D8%A7%D8%AD%D8%AF%D9%87%D8%A7%DB%8C-%D9%BE%DA%98%D9%88%D9%87%D8%B4%DB%8C>

فصل پنجم

گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی

۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد مؤسسه، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر چارک‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از چارک «تناسب»، تطابق میان اهداف مؤسسه و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری مؤسسه و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب مؤسسه است. در این چارک شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در چارک «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت چارک «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی مرکز پژوهشی متالورژی رازی شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی مرکز به تفکیک چارک‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد مؤسسه ارائه می‌شود.

۵-۲- معرفی مرکز پژوهشی متالورژی رازی

۵-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه^۹

جدول ۵-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

مرکز پژوهش متالورژی رازی	نام مؤسسه
یحیی جافریان	رئیس مؤسسه
استان تهران- شهر تهران	دفتر مرکزی
هرمزگان، خوزستان، بوشهر، اصفهان، خراسان رضوی، یزد، آذربایجان شرقی و فارس	سایر نمایندگی‌ها
۱۳۸۱/۰۳/۲۵	تاریخ اخذ مجوز اصولی
۱۳۹۲/۰۴/۱۰	تاریخ اخذ مجوز قطعی
مرکز پژوهشی	ساختار سازمانی
کاربردی و توسعه‌ای	نوع فعالیت پژوهشی
علوم مهندسی و فناوری	حوزه اصلی فعالیت
۰۲۱۴۶۸۱۵۵۳۳	تلفن ثابت
۳۷۵۱۵۳۸۶	صندوق پستی
۰۲۱۴۶۸۳۱۵۹۷	دورنگار
www.razi-center.net	نشانی وبگاه
info@razi-center.net	رایانامه

^۹اطلاعات این بخش مستخرج از وبگاه مرکز به نشانی www.razi-center.net است.

۵-۲-۲- ارکان مؤسسه^{۱۰}

۵-۲-۲-۱- اهداف

- الف. انجام پژوهش‌های علمی، فنی، اقتصادی، طراحی و مهندسی؛
- ب. تهیه نرم‌افزارهای تخصصی؛
- ج. ارائه خدمات آزمایشگاهی - پژوهشی، آموزش، اطلاع‌رسانی؛
- د. آینده‌نگری در حوزه مهندسی و علم مواد.

۵-۲-۲-۲- زمینه‌های اصلی فعالیت

- الف. علم و مهندسی مواد، متالورژی، شیمی، پلیمرها، سرامیک‌ها؛
- ب. طراحی محصول و فرایندهای تولید مواد فلزی و غیرفلزی؛
- ج. مدل‌سازی و شبیه‌سازی فرایندهای طراحی؛
- د. تولید مواد مهندسی.

۵-۲-۲-۳- ویژگی‌های مؤسسه

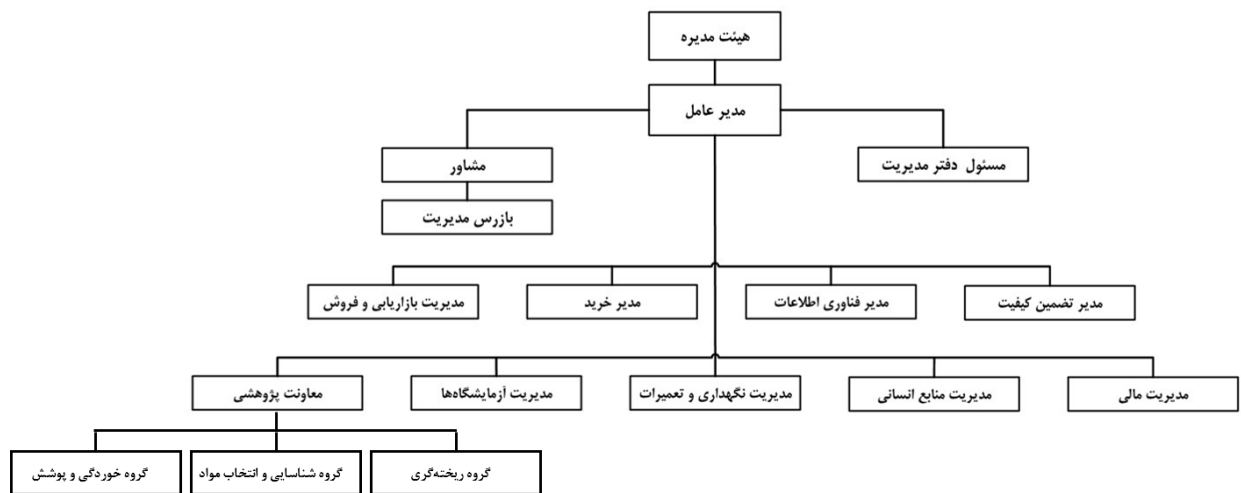
- الف. در اختیار داشتن نیروهای متخصص در زمینه‌های مختلف مهندسی مواد، مکانیک، شیمی، پلیمر، نانومواد، مواد نو، رایانه؛
- ب. اولین آزمایشگاه همکار از طرف سازمان ملی استاندارد و دارای اکرودیته این سازمان؛
- ج. کسب گواهینامه مدیریت کیفیت ISO 9001:2000 از شرکت DNV در سال ۱۳۸۲؛
- د. مرکز پژوهشی برتر از طرف وزارت صنعت، معدن و تجارت در سال‌های ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷؛
- ه. کسب عنوان رتبه اول در سال‌های ۱۳۹۳، ۱۳۹۴، ۱۳۹۵، ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ و کسب رتبه دوم شبکه آزمایشگاهی فناوری‌های راهبردی در سال ۱۳۹۸؛
- و. «آزمایشگاه تأیید صلاحیت شده نمونه از طرف سازمان ملی استاندارد ایران» و «کسب رتبه اول مرکز آموزشی همکار» در ارزیابی سازمان ملی استاندارد ایران.

^{۱۰} اطلاعات این بخش مستخرج از وبگاه مرکز به نشانی https://www.razi-center.net/farsi/about_rmrc.aspx است.

۵-۲-۲-۴- ساختار مؤسسه

ساختار پژوهشی مؤسسه به طور خاص در دو بخش مدیریت آزمایشگاه‌ها و معاونت پژوهشی (شامل سه گروه ریخته‌گری، شناسایی و انتخاب مواد و خوردگی و پوشش) متمرکز شده و دیگر بخش‌ها، عموماً به پشتیبانی از فعالیت‌های پژوهشی می‌پردازند.

مرکز پژوهش متالورژی رازی دارای ۹ نمایندگی در مناطق مختلف کشور شامل تهران، هرمزگان، خوزستان، بوشهر، اصفهان، خراسان رضوی، یزد، آذربایجان شرقی و فارس است. در این خصوص به دلیل عدم ارسال اساسنامه، طی تماس با کارشناس مرکز، اذعان شد ایجاد این دفاتر در استان‌ها و شهرهای مختلف کشور در اساسنامه قید نشده است. با بررسی مستندات ارسالی (آخرین تغییرات اساسنامه مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۰۱) نیز مشخص شد این موضوع در اساسنامه قید نشده ولی، موضوع تأسیس مؤسسات پژوهشی مرتبط با فعالیت‌های مرکز به موضوع اساسنامه اضافه شده است.

شکل ۵-۱- ساختار سازمانی مرکز پژوهش متالورژی رازی^{۱۱}

۵-۲-۳- برنامه‌های راهبردی مرکز

مطابق اظهارات مسئول ارائه داده‌های مرکز پژوهش متالورژی، آخرین ویرایش برنامه‌های راهبردی این مرکز در سال ۱۳۹۹ و در افق زمانی ۱۰ ساله، به تفکیک برنامه‌های کوتاه‌مدت (۲ ساله)، میان‌مدت (۵ ساله) و بلندمدت (۱۰ ساله) تا سال ۱۴۰۹ تدوین شده است که در ادامه به برخی از مهم‌ترین ابعاد این برنامه‌ها اشاره می‌شود.

^{۱۱} این ساختار مستخرج از وبگاه مرکز و تحت عنوان «مستند نمودار کلان سازمانی مرکز پژوهش متالورژی رازی» با شماره مدرک RMRC-DO-100-05 به تاریخ ۱۳۹۹/۰۳/۳۱ می‌باشد.

۵-۲-۳-۱- چشم انداز

«مطرح شدن به عنوان یکی از برترین شرکت‌های فعال در حوزه علوم و مهندسی مواد که به امر پژوهش، توسعه، آموزش و ارائه خدمات، اشتغال دارند.»

۵-۲-۳-۲- مأموریت

مأموریت مرکز پژوهش متالورژی رازی، انجام پژوهش، توسعه، آموزش و ارائه خدمات در حوزه مهندسی مواد است. این مأموریت با اجرای پژوهش، توسعه، آموزش و ارائه خدمات در زمینه فلزات، پلیمرها، سرامیک‌ها، کامپوزیت‌ها، نانو مواد و مواد پیشرفته تحقق می‌یابد. همچنین حیطة فعالیت مرکز، تأمین نیازهای داخلی ایران است که هم‌زمان از فرصت حضور در بازار جهانی استقبال می‌شود. مشتریان، شرکت‌هایی هستند که به هر شکل ممکن با علم و مهندسی مواد مرتبط هستند. قصد نهایی مأموریت مرکز، خلق ارزش برای همه ذینفعان و توسعه پایدار برای کشور ایران است.

۵-۲-۳-۳- برنامه‌ها^{۱۲}

۱. برنامه کوتاه مدت (۲ ساله)

- الف. بهبود زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش‌های کاربردی در زمینه مهندسی مواد
- ب. ارزیابی و بهبود فرایندهای پژوهش و توسعه مرکز پژوهش متالورژی رازی
- ج. بهینه‌سازی فرایند تولید نمونه‌های مرجع به نحوی که نمونه‌های تولید شده قابل ارائه به بازار جهانی باشند.
- د. پژوهش در زمینه کوتاه کردن مدت آزمون‌های زمان‌بر به نحوی که کیفیت انجام آزمون‌ها ثابت بماند.
- ه. پژوهش در زمینه بهبود کیفیت رزین‌های فنولیک مورد استفاده در صنعت ریخته‌گری و صنعت خودرو
- و. پژوهش در زمینه بهبود ساختار لوله‌های ۶۵X مورد استفاده در صنعت، نفت، گاز، فولاد و پتروشیمی

۲. برنامه میان‌مدت (۵ ساله)

- الف. تکمیل زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش‌های کاربردی در زمینه مهندسی مواد
- ب. پژوهش در زمینه تولید نمونه‌های مرجع برای آزمایشگاه شیمی
- ج. پژوهش در زمینه تولید نمونه‌های مرجع برای آزمایشگاه مکانیکی

^{۱۲} برگرفته از مستندات ارسالی مرکز به شماره مدرک ۹۹/م/۴۸۴۲ و مورخ ۹۹/۱۰/۱۴ می‌باشد.

د. پژوهش و توسعه در زمینه فنون اندازه‌گیری و تحلیل ساختار مواد و افزودنی‌هایی که خواص مواد را در مقابل شکست و خستگی بهبود می‌دهند.

ه. پژوهش در زمینه مواد پیشرفته (Advanced Materials) مورد استفاده در صنایع مختلف

۳. برنامه بلندمدت (۱۰ ساله)

الف. تبدیل شدن به برترین مرکز پژوهشی و تحقیق و توسعه در خاورمیانه

ب. پژوهش در زمینه تولید نمونه‌های مرجع برای انواع آزمون‌های مواد فلزی، غیر فلزی و نانو مواد به نحوی که با برترین‌های جهان قابل مقایسه و قابل رقابت برای صادرات باشد.

ج. پژوهش در زمینه مواد نو، نانو مواد و مواد پیشرفته

د. پژوهش در زمینه جایگزینی مواد بومی به جای مواد وارداتی

۵-۳- ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی

۵-۳-۱- مقدمه

در این بخش عملکرد مرکز پژوهش متالورژی رازی مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنج‌های دستنامه سندج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی مرکز در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از مرکز پژوهش متالورژی رازی؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسئول مرکز و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه مستندات پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد مرکز پژوهش رازی.

داده‌ها و اطلاعات مرکز براساس شاخص‌ها و سنج‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»،

در قالب کاربرگ از این مرکز دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با

هریک از آنها به ترتیب در جدول ۵-۲ ارائه شده است. در چارک تناسب شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و

فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی

فصل پنجم: گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی

تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۵-۲- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			تعداد	تمام وقت	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری
تناسب	منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه	پژوهشگران	تعداد	۳۲	۳۱	۳۰	۴ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر	۳۰	۴ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر
				پاره وقت	۱۰	۸	۶	۴ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر		
				کل کارکنان مؤسسه	۱۷۴	۱۶۰	۱۵۸	۴ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر		
	نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	تعداد اعضای هیئت علمی	-	-	*	*	*	*		
اداری و فرایندی	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
		بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
		بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
منابع اطلاعاتی و زیرساختی	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر ^۲	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	۹	۹	۹	۹	-	-	-	
		وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله
	وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
	وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
	وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مؤسسه	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	بله	
	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر ^۲	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	۹	۹	۹	۹	-	-	-	

^۱ شاخص‌هایی که محاسبه آنها منوط به متغیرهایی است که از سوی مؤسسه داده‌ای ارائه نشده، با علامت * نشان داده شده است.

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸									
				نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری								
		سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر ^۱	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	-	۲	-	۲	-	۲								
				سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر	تعداد عناوین نشریات تخصصی موجود در مؤسسه	۸ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر	۳۳۵	۸.۵ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر	۳۳۵	۹.۵ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر	۳۳۵						
						سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر	پهنای باند اینترنت مؤسسه	۱.۹۰ پژوهشگر به ازای هر مگابیت بر ثانیه	۸۰	۲.۰۵ پژوهشگر به ازای هر مگابیت بر ثانیه	۸۰	۲.۲۲ پژوهشگر به ازای هر مگابیت بر ثانیه	۸۰				
								سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	مساحت فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه (متر مربع)	۱۸۳ پژوهشگر به ازای هر متر مربع	۷۷۰۰	۱۹۷ پژوهشگر به ازای هر متر مربع	۷۷۰۰	۲۱۳ پژوهشگر به ازای هر متر مربع	۷۷۰۰		
										میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	*	-	*	-	*	-
												سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	۴ پژوهشگر به ازای یک پژوهشی	۱۷۱	۴.۵ پژوهشگر به ازای یک پژوهشی	۱۷۹
تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه		۶	۶											۱۱	۱۱	۹	۹

کاری

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸		
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	
انتشارات علمی		سرانه مقالات منتشر شده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی مؤسسه	۱۴	به ازای هر پژوهشگر ۰.۳۳ مقاله	۸	به ازای هر پژوهشگر ۰.۲۵ مقاله	۸	به ازای هر پژوهشگر ۰.۲۲ مقاله	
				۴	به ازای هر پژوهشگر ۰.۰۹ مقاله نمایه شده بین المللی	۴	به ازای هر پژوهشگر ۰.۱ مقاله نمایه شده	۷	به ازای هر پژوهشگر ۰.۱۹ مقاله نمایه شده	
کارایی مالی		سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش	۱۲۲,۰۲۷	۲,۹۰۵	۱۳۱,۹۶۸	۳,۳۸۳	۱۶۵,۶۴۸	۴,۶۰۱	
				نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)	۱۲۲,۰۲۷	*	۱۳۱,۹۶۸	*	۱۶۵,۶۴۸	*
				مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	-	-	-	-	-	
اثر بخشی	اشتغال زایی	نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	تعداد پژوهشگران تمام وقت	۳۲	۰.۷۶ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۳۱	۰.۷۹ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۳۰	۰.۸۳ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	
				۴۲	تعداد کل پژوهشگران	۳۹		۳۶		

فصل پنجم: گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی متالورژی رازی

							میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)	درآمدزائی	
۲۲۰,۲۹۳	۲۲۰,۲۹۳	۱۴۷,۹۲۰	۱۴۷,۹۲۰	۱۵۵,۸۴۵	۱۵۵,۸۴۵				

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
به ازای هر پژوهشگر ۳۹۲۹ میلیون ریال	۱۴۱,۴۴۸	به ازای هر پژوهشگر ۲۵۹۷ میلیون ریال	۱۰۱,۲۹۶	به ازای هر پژوهشگر ۲۵۳۷ میلیون ریال	۱۰۶,۵۷۸	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
۱	۱۴۱,۴۴۸	۱	۱۰۱,۲۹۶	۱	۱۰۶,۵۷۸	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
	۱۴۱,۴۴۸		۱۰۱,۲۹۶		۱۰۶,۵۷۸	مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه			

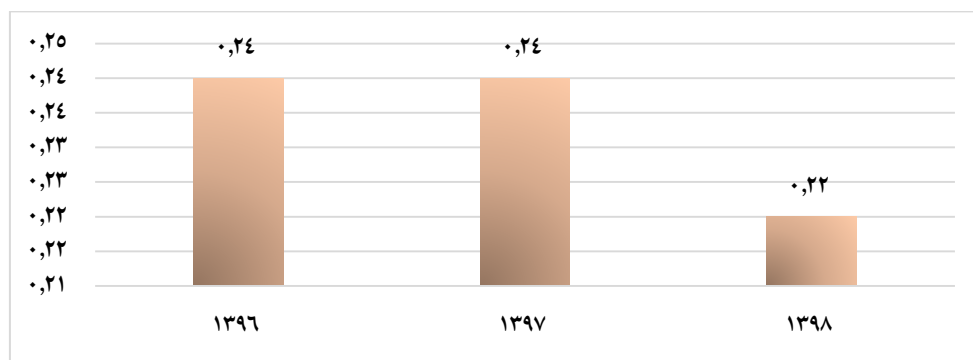
۴-۵- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های بُعد تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

۱-۱- منابع انسانی

جدول ۲-۵ توزیع نیروی انسانی مرکز را در سه سال مورد بررسی نشان می‌دهد. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیئت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان مرکز مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. در مرکز پژوهش متالورژی رازی عضو هیئت علمی وجود ندارد و تعداد کارمندان اداری تقریباً ۴ برابر پژوهشگران است و با گذشت زمان تعداد آنها کاهش یافته است. نظر به فقدان هیئت علمی در این مرکز، در این شاخص تنها سنجه «نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری مؤسسه» مطرح است که مطابق نمودار ۱-۵ به بررسی آن می‌پردازیم.

نمودار ۱-۵- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

نسبت تعداد پژوهشگر به تعداد کارکنان اداری در مرکز در هر سه سال ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ یکسان و به میزان ۴ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر بوده است. متوازن بودن سرانه در سال‌های پیاپی ناشی از نرخ کاهش هم‌زمان تعداد پژوهشگران و کارکنان اداری به صورت تقریبی در این مرکز است.

هر چند مرکز دارای شعبات مختلف در سراسر کشور بوده و بخش‌های آزمایشگاهی و ستادی آن نیز نیازمند کارکنان غیرپژوهشی هستند، لکن به نظر می‌رسد نسبت ۴ نیروی پشتیبان برای هر پژوهشگر، منجر به نامتوازن شدن ساختار اداری و پژوهشی شده است.

۲-۱- اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنجه «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مرکز» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مرکز» مورد بررسی قرار گرفتند.

۱-۲-۱- وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز

براساس اطلاعات دریافتی از مرکز، مستندی تک برگی مبنی بر برنامه‌های کوتاه‌مدت (۲ ساله)، میان‌مدت (۵ ساله) و بلندمدت (۱۰ ساله) برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز ارائه شده است. هر چند مشخص نیست که برنامه‌های راهبردی ارائه شده توسط کدام نهاد مصوب شده، اما نفس داشتن برنامه برای آینده مرکز و مشخص نمودن اهداف، می‌تواند برای دستیابی به وضعیت مطلوب کارساز باشد.

۱-۲-۲- وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مرکز

در این خصوص تنها یک مورد سند، تحت عنوان روش اجرایی بررسی، بازرنگری و طرح‌ریزی اجرای قراردادها (پروژه‌ها) توسط مرکز ارائه شده است. تدوین آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در مرکز، می‌تواند مبین تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف ذکر شده در برنامه راهبردی مرکز را تسریع نماید.

۳-۱- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنججه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر».

۱-۳-۱- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر

منظور از پایگاه اطلاعاتی، مجموعه‌ای از اطلاعات تخصصی به شکل الکترونیکی درباره یک موضوع است که به صورتی مفید سازمان یافته‌اند و برای بازیابی اطلاعات، تصمیم‌گیری و نتیجه‌گیری به کار می‌رود. پایگاهی اطلاعاتی که در یک حوزه علمی خاص سازمان یافته است و داده‌های آن از منابع اطلاعاتی درون کشور تأمین می‌شود، پایگاه اطلاعاتی تخصصی داخلی نامیده می‌شود (دستنامه سندج، ۱۳۹۸: ۱۵۰). در این سنججه، پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی مدنظر است که مرکز مشترک یا صاحب آن‌ها در طی سال‌های ارزیابی باشد.

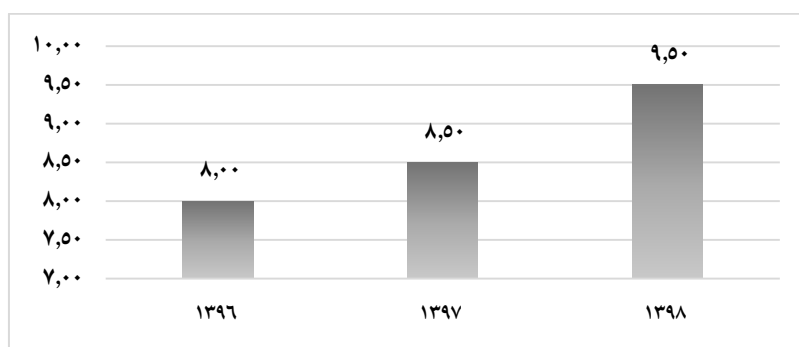
در کاربرد دریافتی از مرکز، هرچند تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی ۹ مورد ذکر شده است، ولی با بررسی مستندات ارسالی، مشخص شد موارد ذکر شده پایگاه اطلاعاتی تخصصی محسوب نمی‌شوند، بلکه شامل تعدادی نرم‌افزار، برنامه‌های پایش، حضور غیاب و غیره است. لذا تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی در این سنجه صفر محاسبه می‌شود.

۱-۳-۲- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر

در این سنجه نیز، همانند سنجه پیشین، ۲ مورد ذکر شده در کاربرد ارسالی مرکز، قابل محاسبه نمی‌باشند. این دو مورد شامل ایمیل و سرور سایت مرکز می‌باشد در حالی که منظور از پایگاه اطلاعاتی تخصصی خارجی، پایگاهی اطلاعاتی است که در یک حوزه علمی خاص سازمان‌یافته است و داده‌های آن از منابع اطلاعاتی خارج از کشور تأمین می‌شود (دستنامه سنندج، ۱۳۹۸: ۱۵۱). در بین مستندات ارسالی دو مورد تفاهم‌نامه مرکز با دانشگاه‌ها در سال ۱۳۹۸ مبنی بر استفاده از منابع کتابخانه اعم از فیزیکی و دیجیتالی موجود بود که به دلیل عدم وجود مستنداتی مبنی بر اشتراک منابع، در این سنجه قابل محاسبه نمی‌باشند.

۱-۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

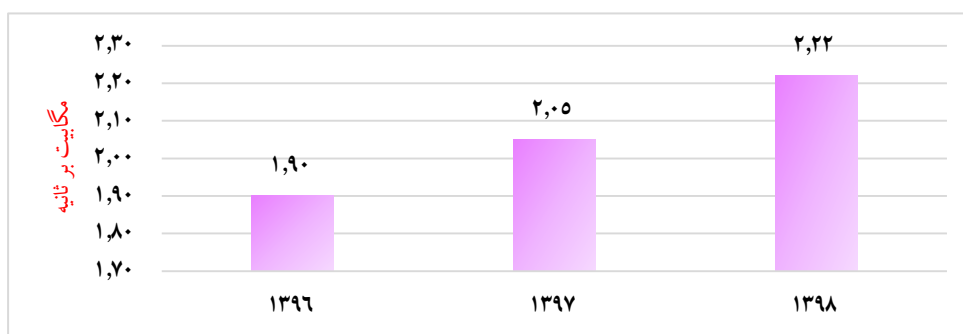
نمودار ۲-۵ نشانگر سرانه عناوین نشریات تخصصی موجود در مرکز پژوهش متالورژی رازی به ازاء هر پژوهشگر است که وجود حدود ۱۰ عنوان نشریه تخصصی برای هر پژوهشگر در مرکز پژوهشی می‌تواند مناسب باشد.

نمودار ۲-۵- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۳-۴- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر

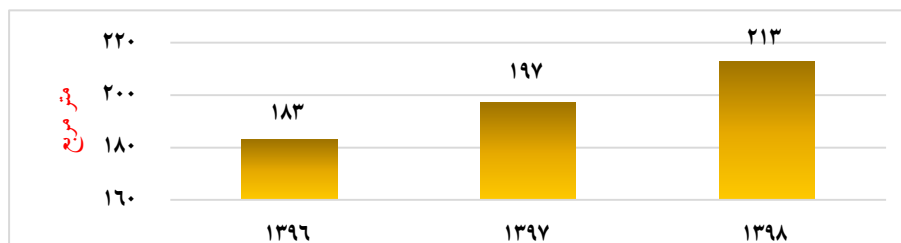
نمودار ۳-۵ سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می‌گذارد.

نمودار ۳-۵- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مگابیت بر ثانیه)

در بعد زیرساخت‌های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال‌های پیشین بیشتر بوده و به دلیل کاهش جذب پژوهشگر، سرانه آن افزایش پیدا کرده است.

۱-۳-۵- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۳-۵-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر)

مطابق با نمودار ۳-۵-۴، سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ بیش از سال‌های پیش بوده که این میزان از کاهش تعداد پژوهشگران ناشی می‌شود. مساحت مؤسسه در مقایسه با تعداد پژوهشگران قابل ملاحظه است.

با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، مرکز پژوهشی رازی در مواردی همچون عدم تناسب نیروی اداری و پژوهشی، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و فقدان اعضای هیئت علمی (در صورت ضرورت با توجه به ماهیت کاری و حوزه تخصصی فعالیت مرکز) نیازمند بازنگری در وضعیت موجود است.

۲- کارایی

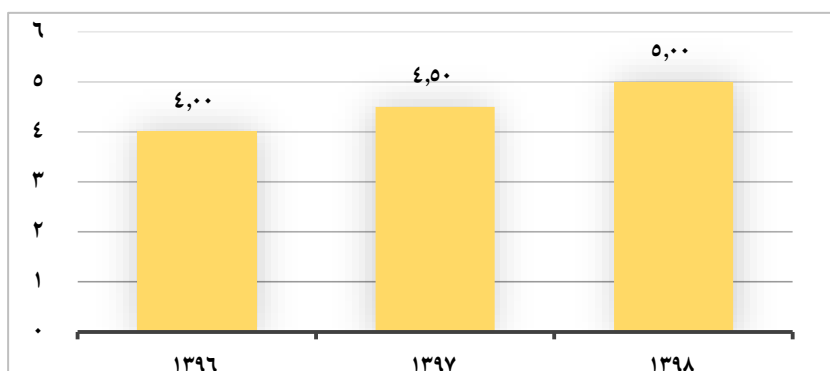
در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد مرکز متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۵-۵، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در مرکز پژوهشی رازی انجام گرفته است.

نمودار ۵-۵- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

با توجه به نمودار ۵-۵، سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال‌های پیش افزایش یافته است. هر چند از تعداد پژوهشگران طی ۳ سال کاسته شده ولی میزان این شاخص قابل قبول است. به سخن دیگر، انجام دادن ۵ طرح پژوهشی به ازای هر پژوهشگر را می‌توان به عنوان یکی از شاخصه‌های موفقیت این مرکز برشمرد.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه

طبق کاربرد دریافت شده از مرکز، تعداد رویدادهای علمی تخصصی که در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در مرکز برگزار شده و پژوهشگران مرکز در آن‌ها مشارکت داشته‌اند، در جدول ۵-۲ آمده است.

هر چند تعداد رویدادهای علمی تخصصی مرکز در سال ۱۳۹۷ رشد داشته، لیکن در سال ۱۳۹۸ مجدد از این تعداد کاسته شده است و از ۱۱ رویداد به ۹ رویداد رسیده است. به طور کلی با گذر زمان کاهش مشارکت

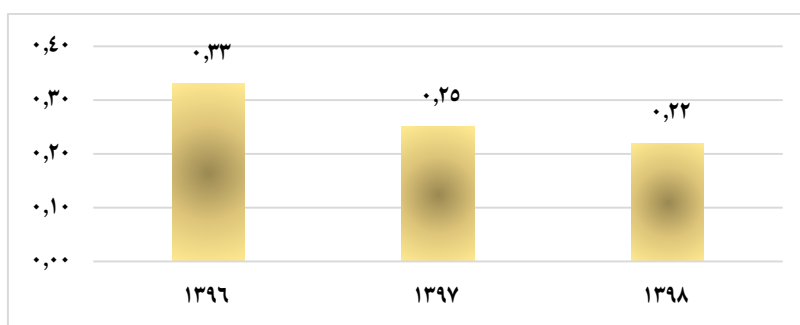
در این نوع رویدادها می‌تواند به عنوان عاملی در فرسایش دانش علمی و تخصصی کارکنان پژوهشی مطرح باشد. علاوه بر آن، بررسی مستندات حاکی از آن است که موارد ذکر شده شامل رویدادهای علمی در سطح ملی (نظیر کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست‌های علمی) نبوده و صرفاً دوره‌های آموزشی، بازدیدها و کارگاه‌هایی در سطح سازمانی می‌باشند. این دوره‌ها با هدف همکاری با مجموعه‌های صنعتی و آموزش استانداردها و الزامات آنها در راستای بالا بردن کیفیت تولیدات داخلی است که البته با توجه به شرایط ثبت نام در این دوره‌ها، منبعی برای درآمدزایی مرکز نیز خواهد بود.

۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجۀ «سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

۲-۳-۱- سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

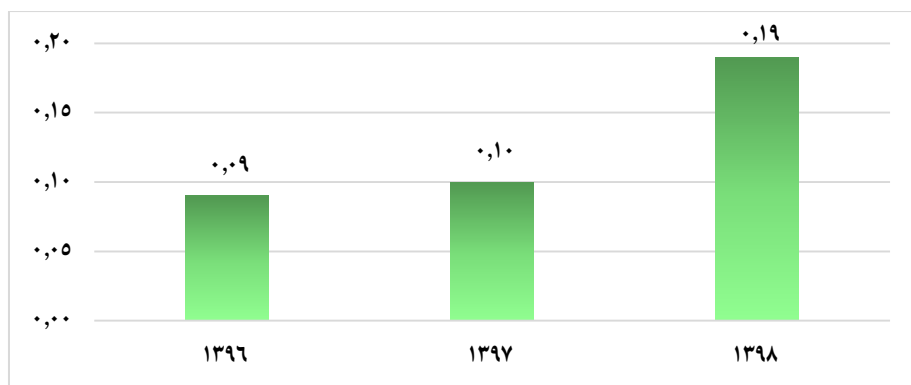
مطابق با جدول ۲-۵ و نمودار ۶-۵ تعداد و سرانۀ مقالات منتشر شده به ازاء هر پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ روندی کاهشی دارد و از ۱۴ مقاله در سال ۱۳۹۶ به ۸ مقاله در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

نمودار ۶-۵- سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۳-۲. سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر

طبق نمودار ۷-۵، سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی مرکز هرچند روندی افزایشی دارد اما، تعداد اندکی به ازاء هر پژوهشگر در سال‌های اخیر بوده است.

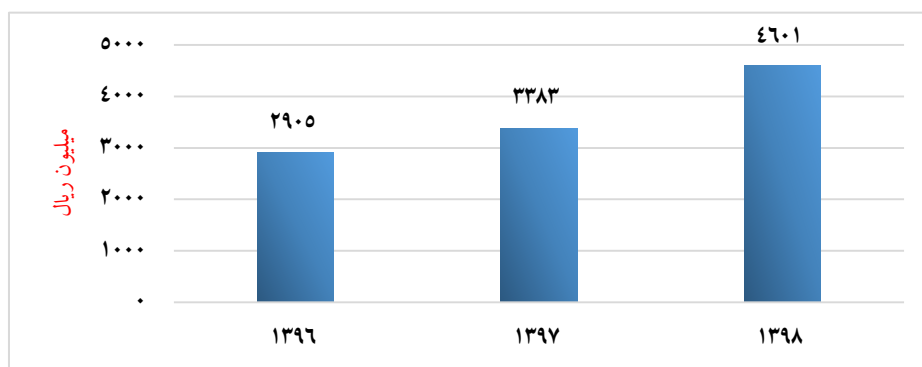
نمودار ۵-۷- سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی به ازای پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۴- کارایی مالی

۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

هزینه پژوهشی مجموع اعتبارات هزینه شده مرتبط با فعالیت پژوهشی شامل حقوق و دستمزد پژوهشگران، هزینه قراردادهای برون‌سپاری، هزینه قراردادهای اخذ مشاوره تخصصی، هزینه تأمین منابع اطلاعاتی و هزینه زیرساخت‌های پژوهشی است.

نمودار ۵-۸ نشان می‌دهد که مرکز پژوهشی رازی به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است.

نمودار ۵-۸- سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

مطابق این نمودار، به ازاء هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۸، حدود چهار میلیارد و ۶۰۰ میلیون ریال هزینه شده است که نسبت به دو سال قبلی، رشد بالایی را تجربه کرده است، که این مطابق با برنامه کوتاه مدت و میان مدت خود مبنی بر بهبود و تکمیل زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش‌های کاربردی و پژوهش در زمینه‌های مرتبط می‌باشد که لازمه آن افزایش اعتبارات هزینه شده جهت پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی است.

در بعد کارایی، از آنجا که اطلاعات مربوط به «مجموع اعتبارات مالی پژوهشی» ارائه نشده است، لذا سنجه «نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی» قابل محاسبه نیست. به طور کلی مؤلفه کارایی مرکز دارای نقاط قوت در تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور و هزینه‌کرد فعالیت پژوهشی دارد. در ارتباط با تعداد برون‌دادهای علمی و پژوهشی، با توجه به اهداف و ماهیت پژوهش‌های انجام شده، مرکز می‌تواند وضعیت خود را بهبود بخشد.

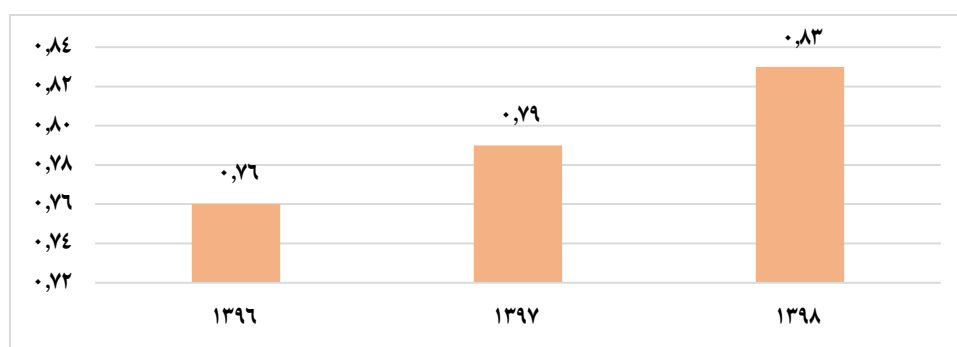
۳- اثر بخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۳-۱- اشتغال‌زایی

۳-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

همان‌طور که در نمودار ۵-۹ مشاهده می‌شود، در ۳ سال مورد بررسی، حدود ۸۰ درصد پژوهشگران مرکز، پژوهشگران تمام وقت بوده‌اند. البته افزایش نسبت پژوهشگران تمام وقت به کل پژوهشگران بیشتر ناشی از کاهش تعداد پژوهشگران پاره‌وقت در دو سال آخر بوده است.

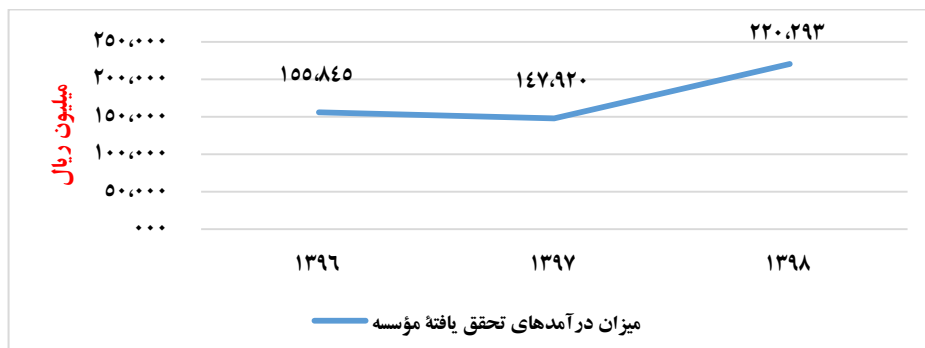
نمودار ۵-۹- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مرکز به کل پژوهشگران آن

۳-۲- درآمدزایی

۳-۲-۱- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

منظور از «میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه»، مجموع درآمدهای ناشی از فروش فعالیت‌ها، خدمات یا محصولات مؤسسه (مانند اجرای پژوهش‌های مؤسسه، عرضه مشاوره، برگزاری دوره‌های آموزشی، فروش دانش فنی و فروش محصولات تولیدی) غیر از درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه

است. نمودار ۵-۱۰ درآمدهای تحقق یافته مرکز را طی سه سال متوالی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نشان می دهد. مشاهده می شود که میزان درآمدهای تحقق یافته مرکز علی رغم روند کاهشی در سال ۱۳۹۷، با افزایش نسبتاً خوبی در سال ۱۳۹۸ روبرو شده و از ۱۴۷ میلیارد ریال به ۲۲۰ میلیارد ریال رسیده است.

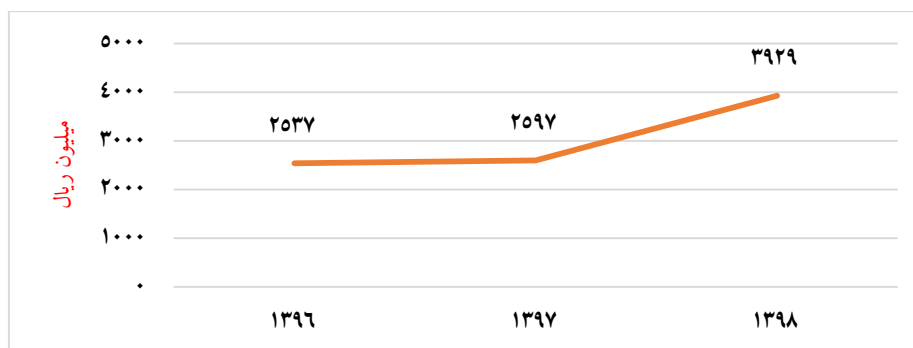

نمودار ۵-۱۰- میزان درآمدهای تحقق یافته مرکز در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

به طور کلی در سال ۱۳۹۸ مرکز توانسته است نسبت به سایر سال ها هم در «درآمدهای تحقق یافته» عملکرد بهتری داشته باشد و هم در «درآمد حاصل از فعالیت های پژوهشی مؤسسه» که در ادامه بررسی خواهیم کرد، روند افزایشی را طی کند.

۳-۲-۲- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

در بعد مالی، براساس دستنامه سنندج منظور از «درآمدهای حاصل از فعالیت های پژوهشی مؤسسه»، درآمد کسب شده از محل قراردادهای تحقیقاتی، مشاوره ای به همراه درآمد حاصل از فروش انتشارات، خدمات یا محصولات حاصل از فعالیت های پژوهشی و توسعه فناوری (مانند حق امتیاز اختراع، دانش فنی تولید، کتاب و پایگاه اطلاعاتی) است.

نمودار ۵-۱۱- سرانه درآمدهای پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

براساس نمودار ۵-۱۱، مرکز در شاخص «سرانه درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه به تعداد پژوهشگر» در سال ۱۳۹۸ نسبت به سایر سال‌ها عملکرد بهتری داشته که ناشی از افزایش درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مرکز در این سال است. افزایش درآمدهای حاصل از پژوهش‌های کاربردی علی‌رغم وخیم شدن وضعیت اقتصادی در کشور و صرف منابع کمتر در بخش‌های تحقیقاتی نشان از موفقیت مرکز در جلب رضایت مشتریان و انجام پژوهش‌های مبتنی بر نیاز روز صنعتگران دارد که به تبع آن، افزایش سرانه درآمدهای حاصل از فعالیت پژوهشی به تعداد پژوهشگر نیز می‌تواند نشانگر افزایش کارایی پژوهشگران این مرکز باشد.

۳-۲-۳- نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه

در این سنجه که تأکید بر مسؤلیت اجتماعی مؤسسات پژوهشی است، منظور از قرارداد همکاری با جامعه، قراردادهای پژوهشی، مطالعاتی یا مشاوره‌ای که کارفرمای آن یکی از بخش‌های جامعه باشد (مثلاً بخش صنعتی، تجاری یا خدماتی). با توجه به اظهارات مرکز در کاربرد ارسالی، مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مرکز با مجموع مبالغ قراردادهای همکاری با جامعه یکسان در نظر گرفته شده است که با توجه به کل قراردادهای مرکز به نظر صحیح نمی‌باشد و بازنگری در اطلاعات ارائه شده در این سنجه احساس می‌شود.

۵-۵- جمع‌بندی

۵-۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های مطرح شده در دستنامه سنندج، به بررسی وضعیت مرکز پژوهشی متالورژی رازی بپردازد. نتایج این بررسی‌ها نشان داد که مرکز پژوهشی متالورژی رازی به لحاظ عملکرد، وضعیت نسبتاً مناسبی دارد و توانسته است به عنوان یک نهاد پژوهشی در نظام نوآوری که دانش‌آموختگان دانشگاهی را جذب کرده و در ارتباط با صنعت، پژوهش‌های تقاضامحور برای صنایع مختلف انجام می‌دهد، دستاوردهای مناسبی را به نسبت تعداد پژوهشگران از خود بروز دهد.

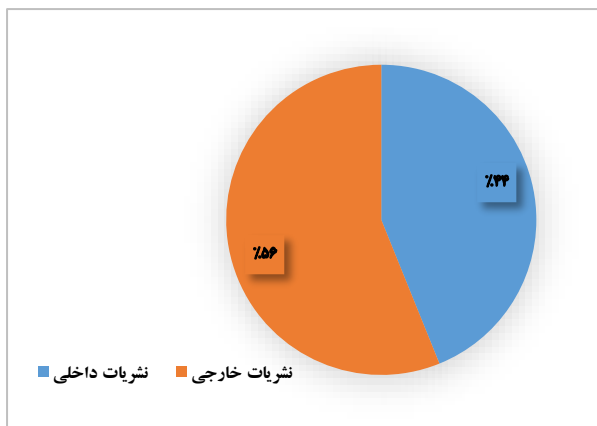
با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سنندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی مرکز پژوهشی متالورژی رازی پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش مرکز پژوهشی رازی ارائه می‌شوند. امید داریم این مرکز با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

۲-۵-۵- ساختار مرکز

ساختار سازمانی یکی از عوامل مؤثر در بهبود عملکرد و توانمندسازی کارکنان هر سازمانی محسوب می‌شود که نشان‌دهنده میزان اختیار، قدرت تصمیم‌گیری، استانداردهای قوانین و رویه‌ها و انسجام اعضای سازمان است. ساختار سازمانی ضمن اینکه یکی از اجزای مهم تعیین‌کننده کارایی هر سازمان بوده و مانند پیکره اصلی سازمان عمل می‌کند، زمینه لازم برای استقرار نظام اداری مناسب و دستیابی به ستانده مورد انتظار را نیز فراهم می‌کند. از این رو، طراحی یک ساختار مناسب برای حفظ و ارتقای توانمندسازی کارکنان ضروری است.

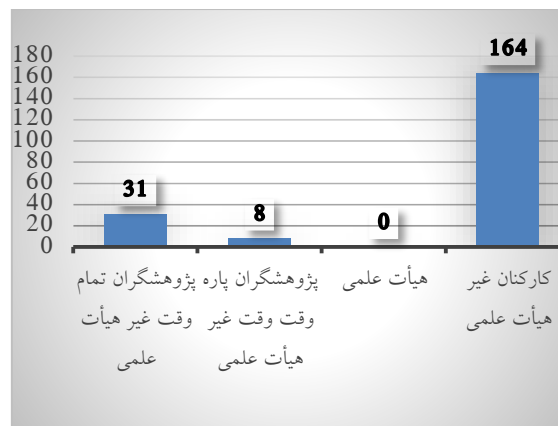
یکی از نقاط قوت مرکز رازی تطابق مأموریت، اهداف، زمینه‌های اصلی فعالیت و برنامه‌های اظهار شده، با اساسنامه مراکز پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. با این حال، آخرین ساختار سازمانی ثبت شده در وبگاه مرکز (شکل ۱-۵) نشان‌دهنده ساختار یک مرکز پژوهشی نبوده بلکه، دارای ساختاری در قالب یک شرکت خصوصی یا بنگاهی است که شامل هیئت مدیره و مدیر عامل می‌باشد. با توجه به عدم دسترسی به اطلاعات ثبتی این مرکز، در صورتی که این مرکز هم‌چنان با ساختار مذکور اداره می‌شود، به نظر می‌رسد بررسی مجدد و تجدید نظر در خصوص ساختار سازمانی و چشم‌انداز اعلام شده ضرورت داشته باشد.

در ادامه در شکل ۲-۵ نمای کلی وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد مرکز از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

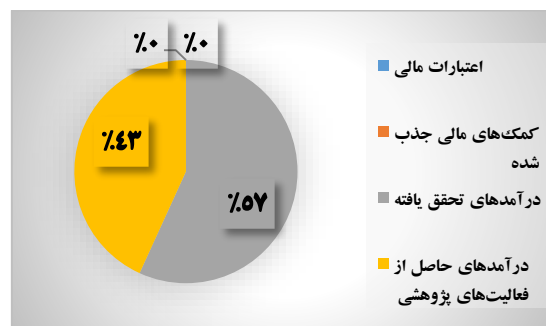
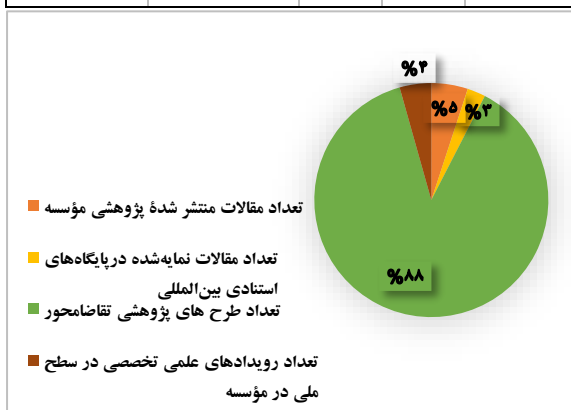
ب) منابع مادی و زیرساختی

شاخص	نشریات داخلی	نشریات خارجی	پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی	پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی
میانگین	۱۴۷	۱۸۸	۰	۰

الف) منابع انسانی

شاخص	پژوهشگران تمام وقت	پژوهشگران پاره وقت	هیأت علمی	کارکنان
میانگین	۳۱	۸	۰	۱۶۴

شاخص	تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی مؤسسه	تعداد مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه
میانگین	۱۰	۵	۱۷۴,۷	۸,۷

شاخص	اعتبارات مالی	درآمدهای تحقق یافته	کمک‌های مالی جذب شده	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی	هزینه‌های پژوهشی
میانگین	۰	۱۵۳۲۰۳	۰	۱۱۶۴۴۱	۱۳۹۸۸۱

ج) منابع مالی

د) دستاوردها

شکل ۵-۲- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر

اساس مسانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۵-۵-۳- بعد تناسب

۵-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی

مطابق با نمودار ج در شکل ۵-۲، مرکز برای شاخص‌های «اعتبارات مالی» و «کمک‌های مالی جذب‌شده» مبلغی اظهار نکرده است. بی تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و تزریق متناسب آن نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد. لذا در صورت ارائه اطلاعات شفاف در این خصوص می‌توان تحلیل‌های دقیق‌تری انجام داد.

۵-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی

یکی از موضوعات حائز اهمیت در این بخش، حجم بودن بخش پشتیبانی و ستادی در قیاس با بخش صف (پژوهشی) است، به نحوی که کارکنان اداری در این مرکز، بیش از ۴ برابر کارکنان پژوهشی هستند. این موضوع خود را در ساختار مؤسسه نیز نشان می‌دهد که تنها دو بخش به فعالیت‌های پژوهشی مشغول هستند و هفت بخش دیگر، مشغول فعالیت‌های پشتیبانی می‌باشند. هر چند در سال‌های اخیر تعداد کارکنان اداری کاهش یافته، اما نسبت تعداد کارکنان اداری به کارکنان پژوهشی هنوز بالاست و با توجه به کاهش تعداد کارکنان پژوهشی، این نسبت در مقدار ۴ ثابت مانده است. این موضوع باعث شده است که سرانه هزینه پژوهشی مرکز بر پژوهشگر عددی در حدود چهار میلیارد و ۶۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ باشد (نمودار ۵-۱۱)، که برای فعالیت پژوهشی عدد بزرگی است. از این منظر پیشنهاد می‌شود بدنه اداری تا حد ممکن کم شود و بسته به تقاضای موجود در بازار، نسبت به جذب پژوهشگران تمام وقت یا پاره وقت اقدام شود. لازم است بسته به شرایط و میزان نیاز پشتیبانی و پژوهشی، که یکی از ارکان اصلی ارزش‌آفرینی مؤسسات پژوهشی است، ساختار و هرم منابع انسانی متناسب‌سازی شود. مؤسسه عضو هیئت علمی ندارد و در حال حاضر نسبت تعداد کارکنان اداری به تعداد پژوهشگران بسیار زیاد است. لذا به نظر می‌رسد می‌باید در خصوص فرایند جذب پژوهشگران و کارکنان بازنگاری شود.

ساختار و هرم منابع انسانی متناسب، بر فرایند و کیفیت کار پژوهشی اثرگذار است، که بی‌تردید این امر ارتباط مستقیم و تأثیر متقابل بر بروندهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی دارد.

۵-۵-۳-۳- شاخص اداری و فرایندی

برنامه راهبردی، تبیین‌کننده نقشه حرکتی و برنامه اقدام و شاخص‌های ارزیابی مرکز در همه ابعاد و حوزه‌های کلیدی عملکرد پژوهشی است. با وجود اینکه دارا بودن برنامه راهبردی برای مرکز یک مزیت محسوب می‌شود اما، برنامه‌های موجود و ارسال شده محدود به اهداف اصلی برنامه شده است و نسبت به توسعه نقشه

راه مرکز تسری نیافته است، لذا از این منظر نیازمند بازنگری است. در صورت این بازبینی در راستای تحقق برنامه راهبردی، تبیین آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های تکمیلی برای «مقررات و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» احساس می‌شود. نتیجه این مهم ارتقا جایگاه مرکز از طریق متوازن-سازی کلیه امور اعم از متناسب‌سازی منابع انسانی، کارایی منابع مالی و دستاوردهای علمی خواهد بود. نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالایی در سایر شاخص‌های دروندادی و برون‌دادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۵-۳-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

با توجه به این که این مرکز در ۹ شهر کشور دارای نمایندگی است، به لحاظ مساحت فضای فیزیکی (۷۷۰۰ متر مربع) و سرانه فضای فیزیکی به تعداد پژوهشگر (۲۱۳ متر مربع به ازای هر پژوهشگر) وضعیت مناسبی دارد، هرچند اطلاعات دقیقی در خصوص واحد مرکزی (تهران) وجود ندارد که در بررسی مراکز مشابه این موضوع معمولاً محل چالش اصلی است.

در این شاخص همان‌طور که در شکل ۵-۲ نیز مشاهده می‌شود، در مورد نشریات داخلی و خارجی چنانچه روزآمد و کامل باشند، نقطه قوتی برای مرکز است اما، در مورد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی مستندات که ارسال شده است، مطابق با تعاریف و مشخصات پایگاه اطلاعاتی تخصصی نبوده و شامل تعدادی نرم‌افزار، برنامه‌های پایش، حضور غیاب و غیره تحت عنوان پایگاه اطلاعاتی داخلی و همچنین وبگاه و ایمیل تحت عنوان پایگاه اطلاعاتی خارجی است. هرچند به چالش‌های فراگیر این موضوع از قبیل تحریم‌ها، مشکلات نقل و انتقالات مالی بین‌المللی و افزایش قیمت ارز در کشور واقف هستیم اما؛ انتظار می‌رود مرکز پژوهش متالورژی رازی، به عنوان یک مرکز پژوهشی که اهدافی چون بهبود فرایندهای پژوهش، تکمیل زیرساخت‌های لازم برای انجام پژوهش، پژوهش در موضوعات مختلف جهت رقابت با برترین‌های جهان، و نیز تبدیل شدن به برترین مرکز پژوهش در خاورمیانه را در برنامه‌های خود دارد، بتواند زمینه دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی را برای پژوهشگران خود فراهم کند، چرا که نه تنها هم از نظر امکان دسترسی و هم از نظر مسائل مالی و حق اشتراک موانعی برای آن در داخل کشور وجود ندارند، بلکه تمرکز و توجه به شاخص‌های زیرساختی اثری مستقیم و مثبت در افزایش کیفیت خروجی‌های تیم پژوهشی دارد. از سوی دیگر ارتباط و تأثیر متقابل ارتقا کیفیت کار پژوهشی مرکز در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر برون‌دادهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را نباید فراموش کرد.

۵-۵-۴- بعد کارایی

۵-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری

موضوعی که موفقیت این مرکز در انجام پژوهش‌های کاربردی را نشان می‌دهد، سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور به تعداد پژوهشگران (۵ طرح به ازای هر پژوهشگر) و افزایش آن در سال‌های مورد بررسی (از ۴ در سال ۹۶ به ۵ در سال ۹۸) است. با عنایت به هرم منابع انسانی و اینکه فعالیت‌های پژوهشی مرکز بر عهده پژوهشگران تمام وقت و پاره‌وقت است، به نظر می‌رسد کارایی مناسبی در مرکز به لحاظ عملکرد پژوهشگران وجود دارد. همچنین مطابق جدول ۲-۵ طرح‌های پژوهشی تقاضا محور طی ۳ سال روند مناسبی داشته است. هرچند در سال سوم با اندکی کاهش مواجه بود ولی، به نسبت تعداد پژوهشگران در همان سال از کفایت لازم برخوردار است.

۵-۵-۴-۲- انتشارات و وجاهت علمی

عملکرد ارزیابی شده مرکز در معیار «دستاوردها و انتشارات علمی» با برخی موارد مندرج در ماموریت و برنامه‌های راهبردی ۱۰ ساله مرکز (بند الف)، هم‌چون «انجام فعالیت‌های پژوهشی، توسعه و خلق علم و تبدیل شدن به برترین مرکز پژوهشی و تحقیق و توسعه در خاورمیانه»، هم‌خوانی ندارد. به طور کلی وضعیت سرانه تعداد مقالات به ازای هر پژوهشگر مرکز، بسیار ناچیز است. در یک مؤسسه پژوهشی انتظار می‌رود طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس واحدهای پژوهشی غیردولتی (۱۳۸۹) و نیز طبق الزامات ارتقای واحد پژوهشی، در یک مؤسسه پژوهشی انتظار می‌رود حداقل یک مقاله به ازای هر پژوهشگر در سال منتشر شود که نشان‌دهنده این است که انتشار دستاوردهای علمی جزو اولویت‌های محققان مرکز محسوب نمی‌شود. وجود اختلاف بسیار سرانه طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مرکز (به طور میانگین نزدیک به ۵ طرح به ازای هر پژوهشگر در سال) نسبت به سایر بروندهای علمی، نشان از توجه حداکثری مدیران مجموعه بر انجام طرح‌های کاربردی دارد. هرچند این امر طبیعی است که یک مؤسسه پژوهشی غیردولتی به دنبال کسب درآمد و سودآوری باشد و کم بودن تعداد مقالات برای مرکز ضعف عمده‌ای محسوب نمی‌شود، ولی در راستای آخرین تغییرات اساسنامه مرکز مورخ ۱۳۹۲/۰۴/۰۱ انتشار کتب و مقالات مرتبط در حوزه فعالیت، به اساسنامه اضافه شده است که در راستای رسیدن به آن انتظار می‌رود مرکز در انتشار مقالات علمی، پژوهشگران را مشوق باشد و از طریق تدوین ضوابط و شیوه‌نامه‌های مرتبط، فرایندهای اجرایی را تسهیل کند. از طرفی لازمه تبدیل شدن به برترین مرکز پژوهشی و تحقیق و توسعه در خاورمیانه و به تبع آن کسب مرجعیت علمی در منطقه برای حوزه تخصصی این مرکز، بالارفتن قابلیت رویت‌پذیری دستاوردهای مرکز در سایه انتشار نتایج پژوهش‌هاست. به‌رغم اولویت درآمدزایی در مؤسسه‌های غیردولتی و نیز حق مالکیت معنوی کارفرما

در طرح‌های تقاضامحور، به نظر می‌رسد سازوکارهای انتشار برون‌دادهای پژوهشی مؤسسه از منظر مسؤلیت اجتماعی و شبکه‌سازی، و بر مبنای هدف‌گذاری کلان مؤسسه می‌باید تقویت شود. همچنین ایجاد ساختار برون‌سپاری برخی فعالیت‌های پژوهشی با هدف جذب دانش بیرونی، خصوصاً در زمینه‌های علمی نوظهور مانند مواد پیشرفته و انجام پژوهش‌های بنیادی که در راستای اهداف و برنامه‌های مرکز نیز می‌باشد، هم می‌تواند به افزایش سرعت رشد علمی مرکز، انتشار یافته‌ها در قالب مقالات منتشر شده داخلی و خارجی و در نهایت رویت‌پذیری بیشتر مرکز چه در سطح منطقه ای و چه در سطح جهانی کمک نماید.

۵-۵-۳- کارایی مالی

همان‌طور که در بخش ۲-۴-۱ بیان شد، مرکز در سرانه هزینه پژوهشی به پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال‌های گذشته رشد داشته است. هرچند این افزایش در راستای اهداف و برنامه‌های مرکز است اما، رقم هزینه‌شده در این سنجه (چهار میلیارد و ۶۰۰ میلیون ریال)، عدد بزرگی برای هر پژوهشگر است. لذا با مدیریت مناسب منابع، اعم از منابع انسانی که پیش‌تر بحث شد و نیز منابع مالی می‌توان کارایی مالی را بهبود بخشید. شکل ۲-۵ نشان می‌دهد که در هر سه سال هزینه‌های پژوهشی از درآمدها بیشتر بوده است. برای مثال مجموع هزینه‌های پژوهشی در سال ۱۳۹۶، ۱۲۲,۰۲۷ میلیون ریال و میزان درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی در همان سال به ارزش ۱۰۶,۵۷۸ میلیون ریال بوده است. با توجه به اینکه نسبت پژوهشگران به کارمندان خیلی کمتر است و اغلب هزینه‌های پژوهشی در نیروی انسانی صرف می‌شود، این موضوع محل ابهام است.

همچنین در این مرکز که رسالت اصلی آن پژوهش است، میزان درآمدهای اختصاصی تحقق‌یافته مرکز در هر سه سال بیشتر از درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مرکز است (مثلاً ۱۵۵,۸۴۵ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶). لذا با وجود تعداد مناسب طرح‌های پژوهشی تقاضامحور، مرکز سوددهی لازم را از این طریق نداشته و به نظر می‌رسد جهت پیشرفت فعالیت‌های پژوهشی از سایر منابع مالی، که در مورد این مرکز میزان درآمدهای تحقق‌یافته مرکز است، هزینه می‌کند.

۵-۵-۵- بعد اثر بخشی

۵-۵-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار ۵-۹، حدود ۸۰ درصد پژوهشگران مرکز در سه سال مورد بررسی، پژوهشگران تمام وقت بوده‌اند. بالا بودن نسبت پژوهشگران تمام وقت از یک سو فرصت است. چراکه با اختصاص جایگاه‌های پژوهشی به پژوهشگران تمام وقت و حفظ این پژوهشگران می‌تواند باعث انباشت دانش در مرکز شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش دهد. از سوی دیگر، یک مؤسسه پژوهشی که مأموریت اصلی آن

پژوهش است، می تواند با شبکه سازی از پتانسیل ها و ظرفیت های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره وقت بهره مند شود. با شکل گیری این ارتباط و همکاری با صاحب نظران، ارتقا ارزش و جایگاه را به ارمغان آورده و مرکز شکوفا شده و پیشرفت خواهد کرد. به طور کلی نظر به مأموریت و چشم اندازها و برنامه های مرکز، می باید اولویت با جذب بیشتر پژوهشگر به جای کارمند باشد که این امر می تواند منجر به جذب طرح های پژوهشی بیشتر و افزایش درآمدزایی برای مرکز شود.

۵-۵-۲- درآمدزایی

افزایش سرانه درآمدهای پژوهشی به ازای هر پژوهشگر (از ۲۵۳۷ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به ۳۹۳۹ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ قابل مشاهده در نمودار ۵-۱۱) در نتیجه افزایش درآمد حاصل از فعالیت های پژوهشی مرکز، می تواند بیانگر آن باشد که مرکز، نتایج مناسبی از تحقیقات کاربردی خود را در اختیار صنایع مختلف قرار داده و موفق به پایدار نمودن منابع درآمدی خود شده است. از آن جا که منبع اصلی درآمدزایی یک مؤسسه پژوهشی، درآمدهای پژوهشی بوده و جذب تقاضای بیرونی برای پژوهش های کاربردی معمولاً فرایند دشواری برای اکثر مراکز پژوهشی است، و از طرفی مطابق با یافته های بخش تناسب و همچنین نمودار ج از شکل ۵-۲، مرکز برای دو سنجۀ «کمک های جذب شده برای پژوهش» و «اعتبارات مالی پژوهشی مرکز» هیچ مبلغی را بهره مند نشده است. لذا از این منظر می توان عملکرد مرکز در این شاخص را موفق ارزیابی نمود. همچنین با توجه به وضعیت اقتصادی کشور و کاهش بودجه های پژوهشی، این افزایش سرانه درآمدهای پژوهشی نشان از موفقیت مرکز و کارایی پژوهشگران آن است.

مراجع:

مرکز پژوهش متالورژی رازی (پژوهشکده مهندسی مواد) (۱۴۰۰). نمایندگی ها. بازیابی شده از www.razi-center.net (دسترسی در ۲۲ آبان ۱۴۰۰).

مرکز پژوهش متالورژی رازی (پژوهشکده مهندسی مواد) (۱۴۰۰). درباره مرکز پژوهش متالورژی رازی. بازیابی شده از https://www.razi-center.net/farsi/about_rmrc.aspx (دسترسی در ۲۳ آبان ۱۴۰۰).

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). *دستنامه سندج: مدل ارزیابی مؤسسه های پژوهشی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی. بازیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سندج مدل ارزیابی مؤسس های پژوهشی کشور

فصل ششم:

گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آراین زمین

۶-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سنندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سنندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد مؤسسه، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر مؤلفه‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف مؤسسه و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری مرکز و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب مؤسسه است. در این مؤلفه شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای مؤسسه را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی مؤسسه نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال-زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی مرکز به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد. نهایتاً در بخش ۳، جمع‌بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد مؤسسه ارائه می‌شود.

۶-۲- معرفی مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین

۶-۲-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

جدول ۶-۱- مشخصات عمومی مؤسسه

نام مؤسسه	مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین
رئیس مؤسسه	منصور قربانی
دفتر مرکزی	استان تهران - شهر تهران
تاریخ اخذ مجوز اصولی	۱۳۸۱/۰۸/۱۸
تاریخ اخذ مجوز قطعی	۱۳۸۲/۱۰/۱۳
ساختار سازمانی	مرکز پژوهشی
تعداد گروه‌های پژوهشی	۳
نوع فعالیت پژوهشی	بنیادی، کاربردی، توسعه‌ای
حوزه اصلی فعالیت	علوم طبیعی (پایه)
دانشجو	۵ نفر
تلفن ثابت	۰۲۱۲۲۹۲۵۲۶۳
صندوق پستی	۱۵۴۷۷۱۷۴۱۱
دورنگار	۰۲۱۲۲۹۲۵۲۷۱
نشانی وبگاه	https://arianzamin.com
رایانامه	info@arianzamin.com

۶-۲-۲- ارکان مرکز^۱

۶-۲-۲-۱- اهداف

- مطالعات بنیادی و کاربردی در علوم زمین در ایران و کشورهای همجوار.
- معرفی، شناخت و انتشار منابع و مناظر طبیعی جالب توجه در سطح ایران و جهان.
- اکتشاف عناصر و کانی‌های کمیاب و منابع ژرف.
- آشنایی بیشتر برنامه‌ریزان کشور با منابع طبیعی ایران.
- آشنا ساختن جهانیان با منابع و مناظر طبیعی جالب توجه ایران جهت سرمایه‌گذاری خارجی در زمینه‌های مطالعاتی مرکز.
- ایجاد ارتباط با مؤسسات تحقیقاتی بین‌المللی جهت مطالعات بنیادی و توسعه‌ای در زمینه‌های مطالعاتی مرکز.

۶-۲-۲-۲- اهداف توسعه‌ای مرکز

- گسترش دفتر نمایندگی در شهر پرت استرالیا
- گسترش دفتر نمایندگی در کشور امارات متحده عربی
- گسترش دفتر نمایندگی در شهر نانسو کشور فرانسه
- تأسیس دفتر نمایندگی در شهر پروچیا ایتالیا
- تأسیس دفتر نمایندگی در کشورهای همجوار
- احداث آزمایشگاه مشترک بین نانسو و آرین زمین در ایران جهت مطالعات نفتی

۶-۲-۲-۳- زمینه‌های اصلی فعالیت

عمده فعالیت این مرکز شامل مطالعات کاربردی و توسعه‌ای در علوم زمین و منابع طبیعی (ذخایر معدنی، منابع انرژی، گهرشناسی و منابع آب)، محیط‌زیست، مناظر طبیعی ایران و کشورهای همجوار است. همچنین مطالعات بنیادی در جغرافیای طبیعی، ویژگی‌های خاص اقلیمی و زیست‌محیطی ایران، دعوت از مراکز علمی، تحقیقاتی بین‌المللی در ارتباط با موارد اشاره شده و تلاش در جهت معرفی و انتشار پتانسیل‌های ایران در سطح جهانی و مطالعه ژئوپلتیکی ایران، منابع مختلف تولید نیرو در جهان امروز و برقراری ارتباط علمی با مؤسسات داخلی و بین‌المللی در زمینه‌های مطالعاتی یادشده از دیگر فعالیت‌های این مرکز می‌باشد.

^۱اطلاعات این بخش مستخرج از وبگاه مرکز به نشانی <https://arizamin.com/blogsText/62> است.

۶-۲-۴- ویژگی‌های مؤسسه

اجرای بیش از ۱۰۰ پروژه تحقیقاتی- اجرایی در زمینه‌های زمین‌شناسی، معدنی، هیدروکربوری، محیط‌زیست، ژئوتکنیک و غیره با سازمان‌های اجرایی و تحقیقاتی دولتی و بخش خصوصی مانند شرکت ملی نفت ایران، سازمان زمین‌شناسی کشور، سازمان محیط‌زیست، شرکت تهیه و تولید مواد نسوز کشور، وزارت نیرو، خانه معدن ایران.

در این سه گروه علمی، بیش از ۱۰ زمینه تخصصی در علوم زمین و منابع طبیعی مورد تحقیق و مطالعه قرار می‌گیرند.

۶-۲-۳- ساختار مرکز

ساختار پژوهشی مرکز به طور خاص در دو بخش مدیریت پروژه‌ها و گروه‌های علمی پژوهشی متمرکز شده است. مرکز از سه گروه زمین‌شناسی و علوم وابسته، منابع طبیعی و محیط‌زیست و گوه‌شناسی تشکیل شده است. نظر به ساختار سازمانی این مرکز، این تعداد گروه پژوهشی مطابق با آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱ شورای گسترش آموزش عالی است که بیان می‌کند یک مرکز پژوهشی حداقل باید دارای دو گروه پژوهشی مرتبط با مأموریت مرکز باشد. طبق ساختار ارسالی از سوی مرکز (شکل ۱-۱) هر کدام از این گروه‌ها در حوزه‌هایی فعالیت می‌کنند ولی اطلاعات دقیقی از وظایف و عملکرد هر کدام از گروه‌ها در دسترس نمی‌باشد.

۶-۲-۴- برنامه‌های راهبردی مرکز

در مستندات ارسالی مرکز برنامه راهبردی ارائه نشده و طی تماس و درخواست این برنامه تا زمان تدوین این گزارش (۱۴۰۰/۱۱/۰۶) این برنامه دریافت نشد. همچنین در وب‌سایت مرکز نیز اطلاعاتی در این خصوص وجود ندارد. لذا بررسی برنامه‌های بلند مدت، میان مدت و کوتاه مدت مرکز امکان‌پذیر نیست.

شکل ۶-۱- ساختار سازمانی مرکز پژوهشی زمین شناسی پارس آراین زمین

۶-۳- ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین شناسی پارس آراین زمین

۶-۳-۱- مقدمه

در این بخش مرکز پژوهشی زمین شناسی پارس آراین زمین مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی مرکز در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از مرکز پژوهشی زمین شناسی پارس آراین

زمین؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسؤول مرکز و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه مستندات پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین.

داده‌ها و اطلاعات مرکز براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»، در قالب کاربرگ از این مرکز دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با هر یک از آنها به ترتیب در جدول ۱-۲ ارائه شده است. در مؤلفه تناسب شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۶-۲- نتایج ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آراین زمین

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			تعداد پژوهشگران	تمام وقت	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری
منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه		کل کارکنان مؤسسه	تعداد پژوهشگران	تمام وقت	۱	۲۶	۱ کارمند اداری به ازای هر پژوهشگر	۲۶	۱
				پاره وقت	۱۱	۹				
				۳۷	۳۵					
	نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه	تعداد اعضای هیئت علمی	۱۷	۱۷	۰/۴۵	۰/۴۸	۱۷	۰/۴۴		
اداری و فرایندی	وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه			بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	
				بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	
				بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر	
منابع اطلاعاتی و زیرساختی	سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر		تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	۳	فاقد مستندات	۳	فاقد مستندات	۳	فاقد مستندات	
				۳	فاقد مستندات	۳	فاقد مستندات	۳	فاقد مستندات	

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
		سراهنای پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که مؤسسه مشترک (یا صاحب) آنهاست	۳	فاقد مستندات	۲	فاقد مستندات	۲	فاقد مستندات
				۰	۰	۰	۰	۰	۰
				۵۰	به ازای هر پژوهشگر ۱/۳۵ مگابیت بر ثانیه	۵۰	به ازای هر پژوهشگر ۱/۴۲ مگابیت بر ثانیه	۵۰	به ازای هر پژوهشگر ۱/۳۱ مگابیت بر ثانیه
				۳۶۸	به ازای هر پژوهشگر ۹/۹ متر مربع	۳۶۸	به ازای هر پژوهشگر ۱۰/۵ متر مربع	۳۶۸	به ازای هر پژوهشگر ۹/۶ متر مربع
				۰	۰	۰	۰	۰	۰
منابع مالی		سراهنای اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی (میلیون ریال)	۱,۳۴۵	به ازای هر پژوهشگر ۳۶ میلیون ریال	۲,۰۲۳	به ازای هر پژوهشگر ۵۷ میلیون ریال	۱,۳۴۵	به ازای هر پژوهشگر ۳۵ میلیون ریال
				۰	۰	۰	۰	۰	۰
کارایی	کارایی تجاری	سراهنای تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور مؤسسه	۲	به ازای هر پژوهشگر ۰/۰۵ طرح پژوهشی	۱	به ازای هر پژوهشگر ۰/۰۳ طرح پژوهشی	۳	به ازای هر پژوهشگر ۰/۰۸ طرح پژوهشی

						تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه	وجاهت علمی
۳	۳	۳	۳	۲	۲		

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
			مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
انتشارات علمی		سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی مؤسسه	۱۵	به ازای هر پژوهشگر ۰.۴مقاله	۱۵	به ازای هر پژوهشگر ۰.۴مقاله	۱۰	به ازای هر پژوهشگر ۰.۲۵مقاله	
			سرانۀ مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر	-	* ^۱	-	*			
کارایی مالی		سرانۀ هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش	۱.۳۴۵	پژوهشگر ۳۶ میلیون ریال	۲.۰۲۳	پژوهشگر ۵۷ میلیون ریال	۱.۳۴۵	پژوهشگر ۳۵ میلیون ریال	
			نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)	۱.۳۴۵	۱	۲.۰۲۳	۱	۱.۳۴۵	۱	
		مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش در مؤسسه	۱.۳۴۵	۱	۲.۰۲۳	۱.۳۴۵	۱			
			مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	۱.۳۴۵	۲.۰۲۳	۱.۳۴۵	۲.۰۲۳			

^۱ شاخص‌هایی که محاسبه آنها منوط به متغیرهایی است که از سوی مؤسسه داده‌ای ارائه نشده، با علامت * نشان داده شده است.

فصل ششم: گزارش ارزیابی عملکرد مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آراین زمین

۰.۶۸ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۶	۰.۷۴ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۶	۰.۷ پژوهشگر تمام وقت به ازای کل پژوهشگران	۲۶	تعداد پژوهشگران تمام وقت	نسبت تعداد پژوهشگران تمام وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن	اشتغال زایی	اثر بخشی
	۳۸		۳۵		۳۷				
۰	۰	۰	۰	۰	۰	میزان درآمدهای تحقق یافته مؤسسه (میلیون ریال)		درآمدزایی	

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
به ازای هر پژوهشگر ۳۶۳ میلیون ریال	۱۳.۷۹۲	به ازای هر پژوهشگر ۵۷۸ میلیون ریال	۲۰.۲۳۹	به ازای هر پژوهشگر ۳۶۳ میلیون ریال	۱۳.۴۵۰	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه	سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر (میلیون ریال)		
*	-	*	-	*	-	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری مؤسسه با جامعه مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی مؤسسه	نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)		
	۱۵۴.۵۳۰		۲۰.۰۰۰		۱۳.۰۰۰				

۲-۶- تحلیل نتایج ارزیابی

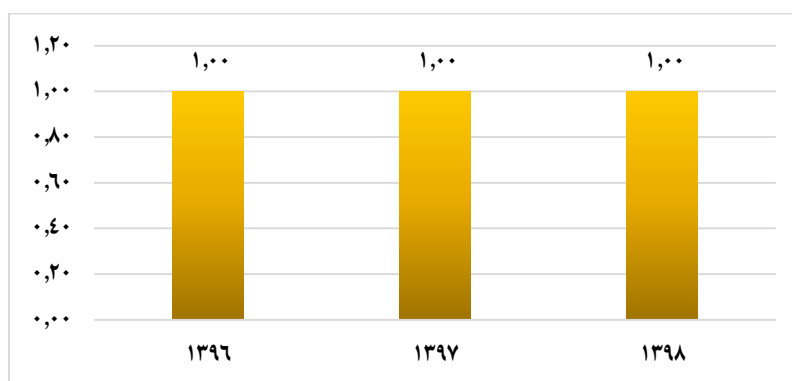
۱- تناسب

بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های بُعد تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

۱-۱- منابع انسانی

در جدول ۲-۶ توزیع نیروی انسانی مرکز پژوهشی در سه سال مورد بررسی ارائه شده است. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیئت علمی، تعداد پژوهشگران تمام‌وقت و پاره‌وقت و نیز تعداد کل کارکنان مرکز مورد بهره‌برداری قرار گرفته است. همان‌طور که در جدول ۲-۶ مشخص است، تعداد اعضای هیئت علمی مرکز در طول این سه سال ثابت بوده است. تعداد کارمندان اداری و پژوهشگران این مرکز با هم برابر بوده و در کل، متوسط تعداد کارمندان اداری و کارمندان پژوهشی در طی سه سال مورد بررسی دو برابر تعداد اعضای هیئت علمی بوده است. با توجه به این نمودار تعداد پژوهشگران و کارمندان اداری این مرکز در سال ۱۳۹۷ یک واحد کاهش و در سال ۱۳۹۸ سه واحد افزایش داشته است که تغییر چشم‌گیری محسوب نمی‌شود.

۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان مؤسسه

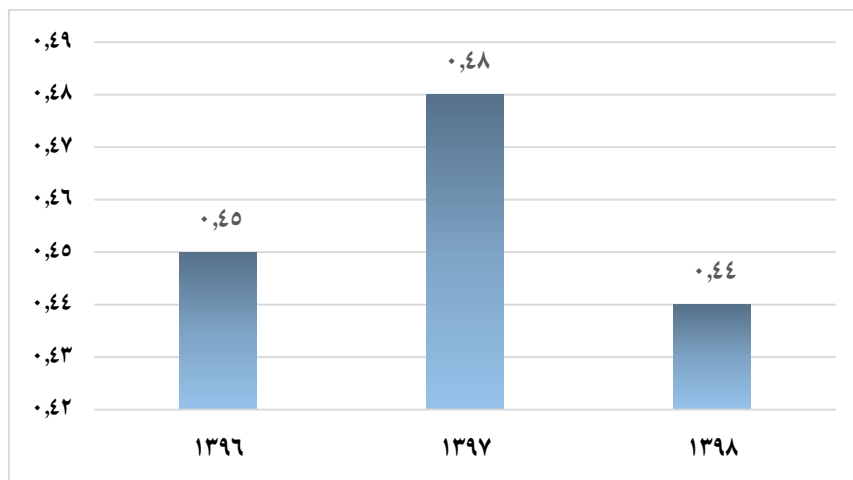

نمودار ۱-۶- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همانگونه که در نمودار بالا قابل مشاهده است، تعداد پژوهشگران و کارمندان اداری این مرکز با یکدیگر برابر می‌باشند و هر پژوهشگر توسط یک کارمند پشتیبانی می‌شود.

۱-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه

مطابق نمودار ۶-۲ در طول سه سال ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸، تعداد پژوهشگران این مرکز حدود دو برابر تعداد اعضای هیئت علمی بوده است که با توجه به کارکردهای مرکز در حوزه پژوهشی به نظر می‌رسد این نسبت متناسب باشد.

نمودار ۶-۲- نسبت تعداد اعضای هیئت علمی به کل پژوهشگران مؤسسه در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۲- اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنج «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی مرکز»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در مرکز» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در مرکز» مورد بررسی قرار می‌گیرند. برنامه کوتاه مدت، برشی از برنامه راهبردی مؤسسه است که مسیر فعالیت‌های مؤسسه را در چارچوب زمانی کوتاه مدت (معمولاً یک تا ۲ سال) مشخص می‌کند. مقررات و نظام اجرایی پژوهش نیز، سازوکارهای مدیریتی و مصوبات اجرایی است که به منظور هدایت، نظارت و تضمین کیفیت طرح‌های پژوهشی مؤسسه تدوین شده است.

در این خصوص طبق اظهارات ارسالی در کاربرگ وجود هر سه سنج توسط مرکز تأیید شده است ولی مستنداتی مبنی بر وجود آنها ارسال نشده و طی تماس با کارشناس مربوطه مرکز قرار بر ارسال موارد بوده است که تا زمان نگارش گزارش ارسال نشده. بی‌تردید وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در یک مؤسسه پژوهشی، می‌تواند مبنی تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف و چشم‌اندازها را تسریع نماید.

۳-۱- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

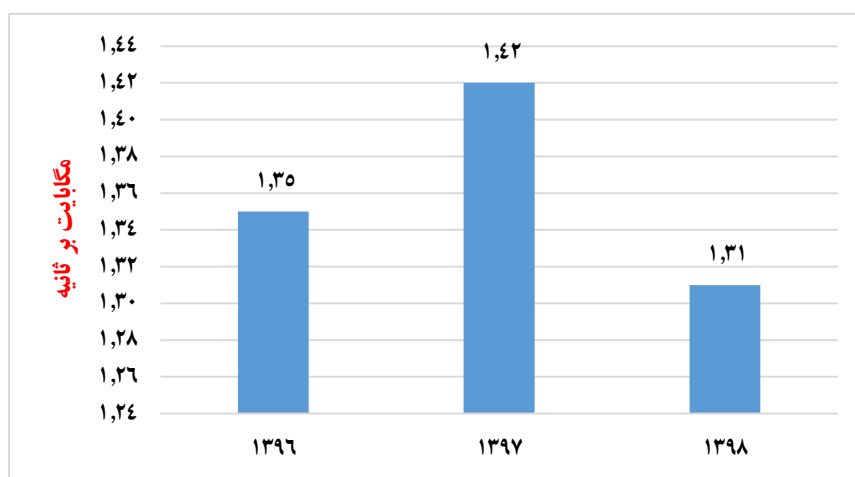
سنجه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر». در مورد دو سنجه مربوط به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی آمار ذکر شده در کاربرگ ارسالی مرکز، قابل محاسبه نمی‌باشند. چرا که ضمن بررسی مستندات این بخش مدارکی مبتنی بر وجود پایگاه‌های اطلاعاتی در مرکز یافت نشد. چنانچه مشخص شود پایگاه‌هایی که مرکز مشترک یا صاحب آنهاست، کدام پایگاه‌ها هستند می‌توان با اطمینان بیشتری در مورد آنها اظهار نظر کرد.

۱-۳-۱- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

برای محاسبه این سنجه تعداد عناوین نشریات تخصصی مورد نیاز است. در کاربرگ ارسالی تعداد نشریات در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸، به ترتیب ۷۳۰، ۷۵۰ و ۸۰۰ عنوان ذکر شده است. منظور از نشریات تخصصی در این سنجه مجموعه اوراق چاپی است که درباره موضوعی علمی منتشر می‌شود و براساس دوره تناوب انتشار آن انواع مختلفی همچون سالنامه، فصلنامه، دوفصلنامه، ماهنامه یا گاهنامه دارد. در حالی که مستندات ارسالی فارغ از تعداد عناوین، شامل عناوین کتب (عمومی و تخصصی)، گزارش‌ها و پایان‌نامه هاست که در این سنجه قابل محاسبه نمی‌باشند. انتظار می‌رود یک مرکز پژوهشی که انجام مطالعات بنیادی و کاربردی در علوم زمین در ایران و کشورهای همجوار را در اهداف خود دارد، عناوینی از نشریات تخصصی داخلی و خارجی را اشتراک داشته و حتی مرکز در صدد انتشار نشریه تخصصی برآید.

۱-۳-۲- سرانه پهنای باند اینترنت مؤسسه به پژوهشگر

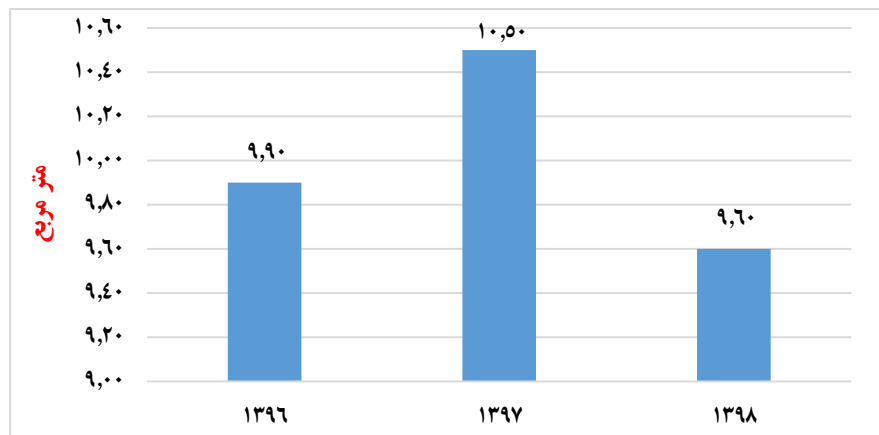
نمودار ۳-۶ سرانه پهنای باند اینترنت مرکز به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می‌گذارد.

نمودار ۳-۶- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مگابیت بر ثانیه)

در بعد زیرساخت‌های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر مرکز در سال ۱۳۹۷ افزایش و در سال ۱۳۹۸ افت کمی داشته است. این تغییرات اندک، نشأت گرفته از تغییرات اندکی است که در تعداد پژوهشگران در این سه سال اتفاق افتاده است.

۳-۳-۱- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نمودار ۴-۶- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر)

همچنین مطابق با نمودار ۴-۶، سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در مرکز تغییر چشم‌گیری نداشته است. فضای فیزیکی مرکز در طی سه سال ثابت بوده و این تغییرات اندک در این سنجه، نشأت گرفته از تغییرات اندکی است که در تعداد پژوهشگران در این سه سال اتفاق افتاده است.

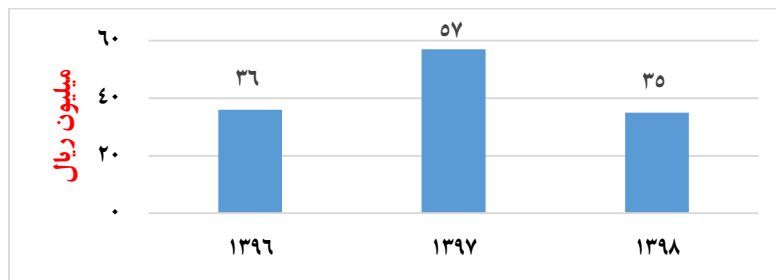
۴-۱- منابع مالی

در این شاخص دو سنجه «میزان کمک مالی جذب شده برای پژوهش» و «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر» مدنظر هستند که طبق اظهارات، این مرکز از هیچ نهادی کمک مالی نمی‌گیرد و آنچه باعث دوام این مرکز می‌باشد، درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی است که توسط سازمان‌های اجرایی دولتی و خصوصی در قالب طرح‌های پژوهشی به این مرکز واگذار می‌شود. در ادامه به بررسی سنجه دوم می‌پردازیم.

۴-۱-۱- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

طبق اظهارات مرکز در کاربرگ سالانه ۴۰ درصد از سود پروژه‌های برون‌سپاری به بخش پژوهشی مرکز اختصاص داده می‌شود و در بخش پژوهش و انتشارات هزینه می‌شود که این میزان طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ به ترتیب ۱,۳۴۵,۰۲۳ و ۱,۳۴۵ میلیون ریال بوده است. مطابق نمودار ۴-۶-۵ بیشترین میزان سرانه

اعتبارات مالی پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال ۱۳۹۷ و معادل ۵۷ میلیون ریال به ازای هر پژوهشگر بوده است. در سال ۱۳۹۸ این میزان کاهش و تقریباً برابر با سال ۱۳۹۶ است که

نمودار ۶-۵- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

نکته قابل توجهی در این سنجش این است و میزان تفاوت اندک در این سال‌ها به دلیل تفاوت تعداد پژوهشگران است. این میزان سرانه در مقایسه با میزان درآمدهای مرکز که در ادامه به آن خواهیم پرداخت، رقم زیادی نیست و بخشی از سود حاصل از درآمدهای پژوهشی نیز می‌تواند به این سنجش تعلق گیرد. با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، مرکز در مواردی همچون تعداد نشریات تخصصی، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی و فقدان برنامه راهبردی، فقدان آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها و نظام اجرایی پژوهش و نیز تناسب تعداد پژوهشگران و کارکنان نیازمند بازنگری در وضعیت موجود است.

۲- کارایی

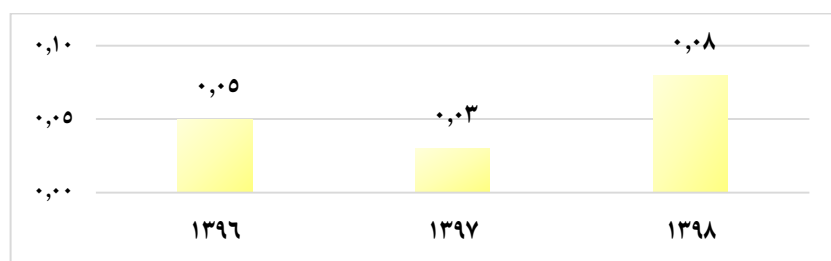
در این مؤلفه، سه شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد مرکز متناسب با سنجش‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجش مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۶-۶، نمایانگر تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آراین زمین انجام گرفته است.

نمودار ۶-۶- تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و

با توجه به نمودار ۶-۶، نسبت تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال ۱۳۹۷ کاهش و در سال ۱۳۹۸ افزایش چشم‌گیری داشته است. ولی به طور کلی در این سه سال، این نسبت تقریباً صفر بوده است.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در مؤسسه

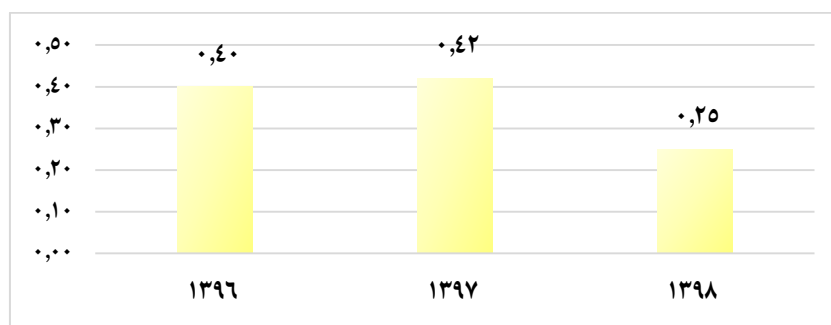
طبق کاربرد دریافت شده از مرکز، جدول ۲-۱ تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی (نظیر کنفرانس، کنگره، همایش، سمینار، میزگرد یا نشست‌های علمی) که در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در مرکز برگزار شده و پژوهشگران مرکز در آن‌ها مشارکت داشته‌اند، را نشان می‌دهد.

مطابق جدول ۲-۱، تعداد مشارکت در رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی روند صعودی چشم‌گیری نداشته و تنها در طی این سه سال میزان افزایش برگزاری رویدادها یک مورد گزارش شده است. لذا در کل تعداد این مشارکت‌ها پایین است. در صورتی که برگزاری رویدادهای تخصصی می‌تواند تأثیرات بسیاری را در ایجاد دغدغه و چالش برای روی آوردن به انجام طرح پژوهشی و حل مسائل پیش رو داشته باشد.

۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

۲-۳-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

نمودار ۶-۷- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

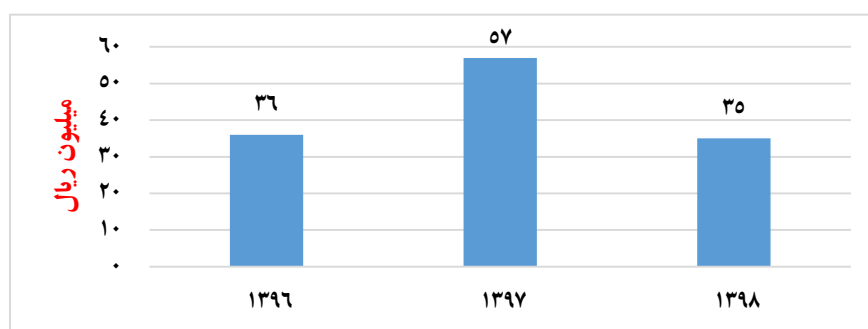
مطابق جدول ۶-۲ و نمودار ۶-۷ تعداد و سرانه مقالات منتشر شده پژوهشی به پژوهشگر در این مرکز در سال ۱۳۹۸ نه تنها تعداد قابل ملاحظه‌ای نبوده است بلکه سیر نزولی چشم‌گیری نیز داشته است. به عبارتی در سال حتی یک مقاله به ازای هر پژوهشگر وجود نداشته است. در یک مرکز تحقیقاتی و پژوهشی که چشم

انداز توسعه‌ای در سطح بین‌المللی دارد نه تنها انتظار می‌رود نتایج پژوهش‌ها و مطالعات خود را در سطح ملی بلکه در سطح بین‌المللی منتشر کند که منجر به رؤیت‌پذیری هر چه بیشتر و برندسازی برای مرکز خواهد شد. این در حالی است که مرکز در سطح بین‌المللی حتی یک مقاله هم نداشته است.

۲-۴- کارایی مالی

۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

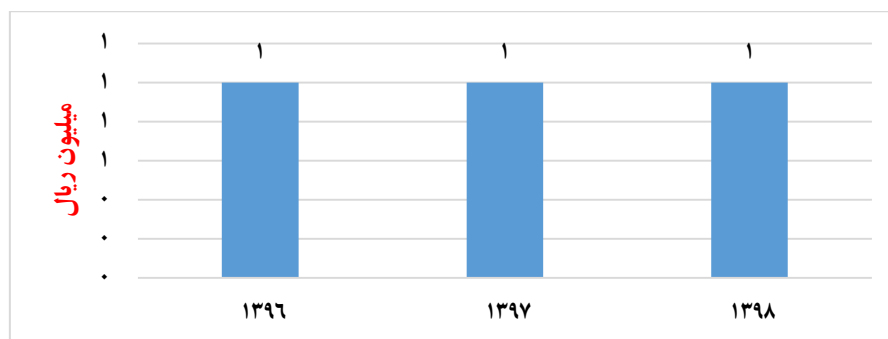
نمودار ۶-۸ نشان می‌دهد که مرکز به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است. به نظر می‌رسد اعداد اعلامی در این نمودار با موارد ذکر شده در بالا (مانند حقوق و دستمزد و غیره) متناسب نیست. چراکه این مبلغ بسیار ناچیز بوده و با وجود ثابت بودن تعداد پژوهشگران، میزان این سنجه در سال ۱۳۹۸ کاهش زیادی هم داشته است.

نمودار ۶-۸- سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۴-۲- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه

مطابق نمودار ۶-۹ می‌توان گفت تمامی اعتبارات مالی پژوهشی خود (طبق اظهارات ۴۰ درصد سود حاصل از برون‌سپاری پروژه‌ها) را صرف هزینه‌های امور پژوهشی کرده است. در این نمودار نیز مانند نمودار بالا به نظر می‌رسد اطلاعات، به صورت دقیق وارد نشده‌اند.

نمودار ۶-۹- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی مؤسسه (میلیون ریال)

در ارزیابی کلی از مؤلفه کارایی، می‌توان اذعان داشت که مرکز در گزارش هزینه‌ها، داده و اطلاعات موثقی ارائه نکرده است و موجب پیدایش ابهاماتی در مؤلفه کارایی این گزارش شده است.

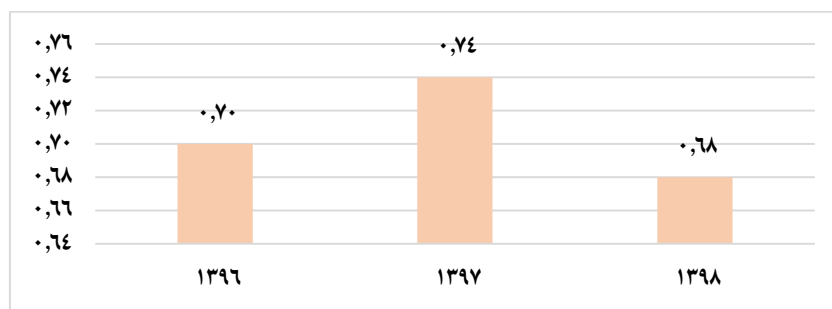
۳- اثربخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۳-۱- اشتغال‌زایی

۳-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مؤسسه به کل پژوهشگران آن

همان‌طور که در نمودار ۶-۱۰ مشاهده می‌شود، بیشترین میزان در این سنجه متعلق به سال ۱۳۹۸ می‌باشد. در واقع تعداد پژوهشگران تمام‌وقت در طی سه سال برابر بوده و اختلاف موجود در این سنجه ناشی از اختلاف موجود در تعداد پژوهشگران پاره وقت می‌باشد که در سال ۱۳۹۸ مرکز کمترین تعداد پژوهشگران پاره‌وقت را داشته است.

نمودار ۶-۱۰- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت مرکز به کل پژوهشگران آن

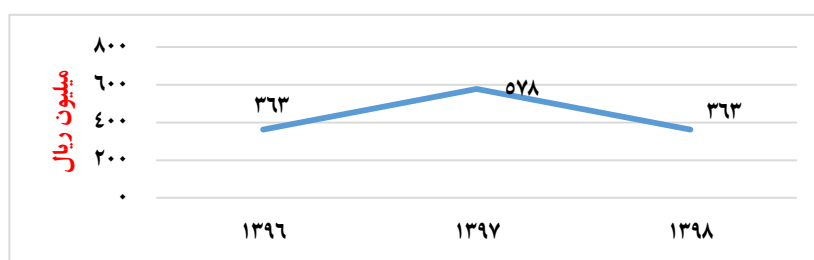
۳-۲- درآمدزایی

۳-۲-۱- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه

منظور از «میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته مؤسسه»، مجموع درآمدهای ناشی از فروش فعالیت‌ها، خدمات یا محصولات مؤسسه (مانند اجرای پژوهش‌های مؤسسه، عرضه مشاوره، برگزاری دوره‌های آموزشی، فروش دانش فنی و فروش محصولات تولیدی) غیر از درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه است. نظر به اینکه در کاربرد ارسالی توسط مرکز میزان درآمدهای تحقق یافته و میزان درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مرکز در هر سه سال عیناً قید شده است در وهله اول به نظر می‌رسد عدم درک صحیح از تفاوت این دو سنجه منجر به یکسان‌انگاری آنها شده است در حالی که در توضیحات جدول مربوطه در کاربرد آمده است که دوام مرکز به واسطه درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی در قالب طرح‌های پژوهشی تقاضا محور است. با این توضیح مشخص می‌شود که مرکز درآمد اختصاصی نداشته است.

۳-۲-۲- سرانه درآمدهای پژوهشی مؤسسه به پژوهشگر

در بعد مالی، براساس دستنامه سنندج منظور از «درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه»، درآمد کسب شده از محل قراردادهای تحقیقاتی، مشاوره‌ای به همراه درآمد حاصل از فروش انتشارات، خدمات یا محصولات حاصل از فعالیت‌های پژوهشی و توسعه فناوری (مانند حق امتیاز اختراع، دانش فنی تولید، کتاب و پایگاه اطلاعاتی) است.

نمودار ۶-۱۱- سرانه درآمدهای پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

براساس نمودار ۶-۱۱، مرکز در شاخص «سرانه درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مؤسسه به تعداد پژوهشگر» در سال ۱۳۹۷ پیشرفت خوبی داشته است ولی در سال ۱۳۹۸ مجدد به همان نقطه قبلی تنزل داشته است. در سال ۱۳۹۷ مرکز علی‌رغم افزایش درآمد با کاهش تعداد پژوهشگران نیز مواجه بوده است ولی در سال ۱۳۹۸ کاهش درآمد پژوهشی با وجود افزایش تعداد پژوهشگران می‌تواند نشان از عدم کارایی پژوهشگران باشد.

۳-۲-۳- نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی مؤسسه

در این سنجه که تأکید بر مسئولیت اجتماعی مؤسسات پژوهشی است، منظور از قرارداد همکاری با جامعه، قراردادهای پژوهشی، مطالعاتی یا مشاوره‌ای که کارفرمای آن یکی از بخش‌های جامعه باشد (مثلاً بخش صنعتی، تجاری یا خدماتی)، که برای این مورد در کاربرگ ارسالی مرکز، مبلغی منظور نشده است.

۶-۵- جمع‌بندی

۶-۵-۱- مقدمه

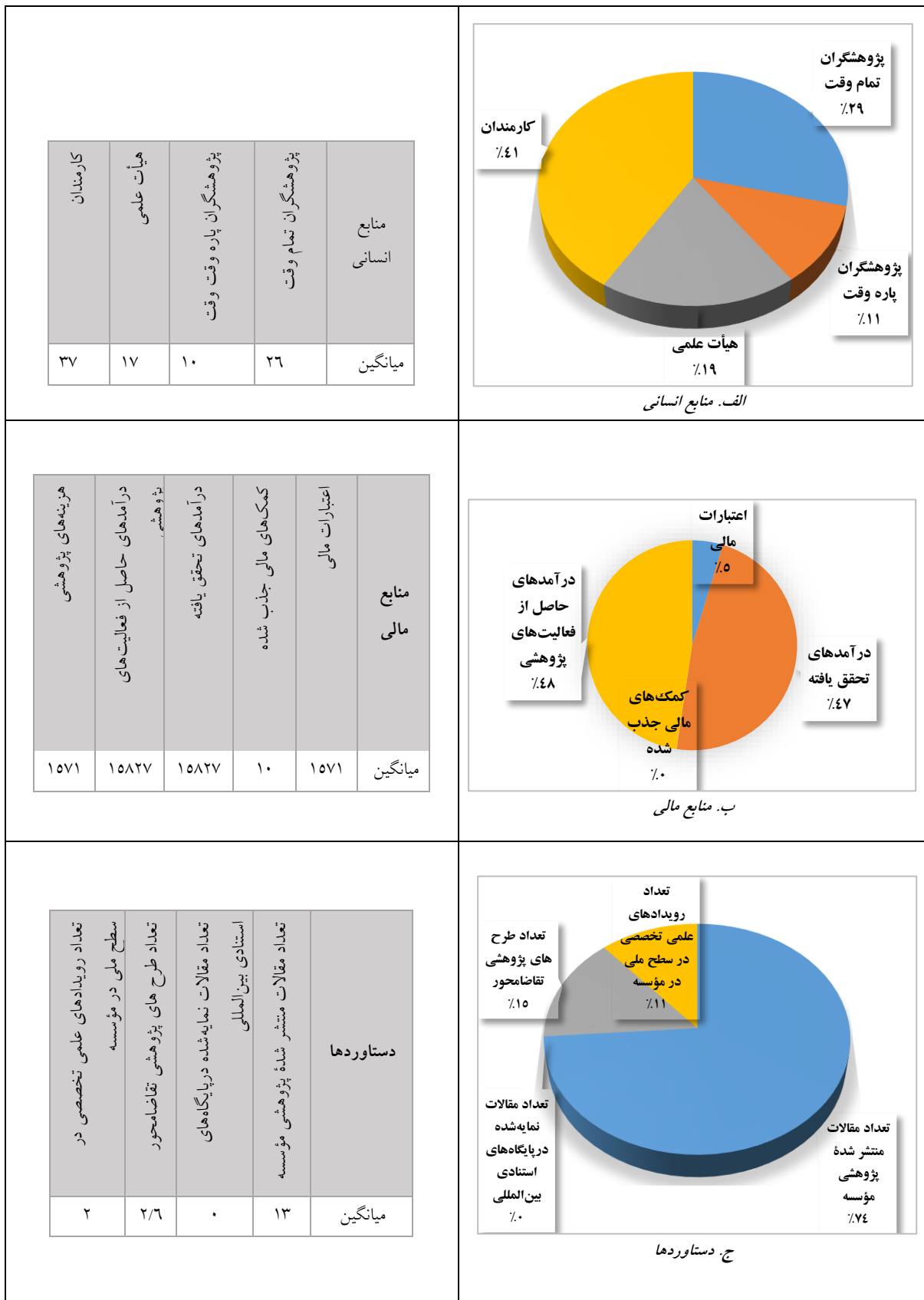
گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های مطرح شده در دستنامه سنندج، به بررسی وضعیت مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین بپردازد. نتایج این بررسی‌ها نشان داد که مرکز پژوهشی زمین‌شناسی پارس آرین زمین به عنوان یک نهاد پژوهشی که پژوهش‌هایی را به صورت تخصصی در سه گروه پژوهشی (زمین‌شناسی و علوم وابسته، محیط زیست و منابع طبیعی، و گئورشناسی) انجام می‌دهد، در مواردی نیازمند بازنگری و ارتقا عملکرد پژوهشی خود است.

با عنایت به مؤلفه‌های ذکر شده در دستنامه سنندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی مرکز پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش‌گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش مرکز ارائه می‌شوند. امید داریم این مرکز با ارائه بازخوردهای لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

۶-۵-۲- ساختار مرکز

علاوه بر تطابق ساختار مرکز به لحاظ تعداد گروه‌های پژوهشی و حوزه فعالیت آنها با آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱ شورای گسترش آموزش عالی، یکی از نقاط قوت مرکز تطابق مأموریت، اهداف، زمینه‌های اصلی فعالیت و برنامه‌های اظهار شده، با اساسنامه مراکز پژوهشی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری است. با این حال، اساسنامه و نمودار ساختار سازمانی ارسالی تطابق کاملی با هم ندارند. اساسنامه بیان‌کننده ساختار هیئت‌مدیره‌ای و نمودار بیانگر ساختار هیئت رئیسه‌ای مرکز است که لازم است یکسان‌سازی این دو صورت گیرد. از طرفی این اساسنامه نشان‌دهنده آنست که مرکز دارای ساختار یک مرکز پژوهشی نبوده بلکه، دارای ساختاری در قالب یک شرکت خصوصی یا بنگاهی است که شامل هیئت‌مدیره و مدیر عامل می‌باشد. در صورتی که این مرکز هم‌چنان با ساختار مذکور اداره می‌شود، به نظر می‌رسد بررسی مجدد و تجدید نظر در خصوص ساختار سازمانی و چشم‌انداز اعلام شده ضرورت داشته باشد.

در ادامه در شکل ۶-۲ نمای کلی وضعیت مرکز پژوهشی در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد مرکز از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

شکل ۶-۲- نمای کلی از وضعیت مرکز در مؤلفه‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها

بر اساس میانگین سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۶-۵-۳- بعد تناسب

۶-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی

مطابق با نمودار ب در شکل ۶-۲ به نظر می‌رسد اطلاعات مالی اظهار شده چندان شفاف نیست، به نحوی که مبلغ انواع درآمدهای مرکز و مجموع هزینه‌ها و اعتبارات مالی مرکز نیز با هم، در هر سه سال عیناً یکسان قید شده، مضاف بر اینکه همان‌طور که پیش از این گفته شده مبالغ دو سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ برای همه سنجه‌ها کاملاً برابر است و جای ابهام دارد. از طرفی مرکز سالانه تنها بخشی از سود حاصل از برون‌سپاری پروژه‌ها را برای اعتبارات مالی پژوهشی اختصاص می‌دهد که با توجه به درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی مرکز و هزینه‌های پژوهشی (۱۰ درصد درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی) که در ادامه بحث خواهد شد، این سؤال مطرح می‌شود که چرا درصدی از سایر درآمدها برای اعتبارات مالی اختصاص داده نمی‌شود. بنابراین در صورت ارائه اطلاعات شفاف در این خصوص می‌توان تحلیل‌های دقیق‌تری انجام داد. بی تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و تزریق متناسب آن نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی دارد.

۶-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی

در این شاخص با توجه به آمار ارائه شده می‌توان گفت توزیع مناسب میان پژوهشگران تمام وقت، پژوهشگران پاره وقت و اعضای هیئت علمی مشاهده می‌شود و به لحاظ فراوانی از کفایت لازم برخوردارند. چرا که طبق آیین نامه آیین نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱ شورای گسترش آموزش عالی، به ازای هر گروه پژوهشی مرکز بایستی حداقل ۵ پژوهشگر داشته باشد که یک نفر با مدرک دکتری و شاخص به لحاظ انجام حداقل دو طرح پژوهشی پایان‌یافته، یا دو مقاله علمی پژوهشی و یا ثبت اختراع باشد. با فرض این که این فرد شاخص به عنوان هیئت علمی در مرکز فعال باشد، تعداد اعضای هیئت علمی به نسبت زیاد است هر چند با توجه به وجود تعداد ۵ نفر دانشجوی و تحقیقات کاربردی و پژوهش‌های تقاضا محور در این مرکز این تعداد می‌تواند در افزایش کارایی و اثربخشی مرکز مؤثر واقع شوند. اما نکته قابل توجه تعداد مساوی پژوهشگران (تمام وقت و پاره وقت) و کارکنان اداری در کاربرد ارسالی از سوی مرکز است که به نظر می‌رسد در اظهارات این سنجه تفاوت مفهومی بین پژوهشگر و کارمند طبق دستنامه سندج در نظر گرفته نشده است و تعاریف پژوهشگر و کارمند یکسان قلمداد شده و از شناسنامه شاخص‌های ارسالی همراه کاربرد بهره‌برداری نشده

است. لذا می‌باید در ارزیابی سال‌های آتی این مورد مدنظر قرار گیرد تا بتوان تحلیل دقیق‌تری از وضعیت این شاخص ارائه کرد.

۶-۵-۳- شاخص اداری و فرایندی

برنامه راهبردی، تبیین‌کننده نقشه حرکتی و برنامه اقدام و شاخص‌های ارزیابی مرکز در همه ابعاد و حوزه‌های کلیدی عملکرد پژوهشی است. دارا بودن برنامه راهبردی برای مرکز یک ضرورت محسوب می‌شود که به نظر می‌رسد مرکز در این خصوص اقدامی نداشته است چرا که با وجود بررسی‌های انجام شده، در خصوص برنامه‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت مرکز اطلاعاتی به دست نیامد. لذا از این منظر نیازمند بازنگری است. در صورت این بازبینی در راستای تحقق برنامه راهبردی، تبیین آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌های تکمیلی برای «مقررات و نظام اجرایی پژوهش در مؤسسه» و «سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» احساس می‌شود چرا که در بخش مالی نیز مرکز اشاره به وجود طرح‌های برون‌سپاری داشته است، در حالی که مدرکی دال بر وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌ها در مستندات وجود ندارد. نتیجه این مهم ارتقا جایگاه مرکز از طریق متوازن‌سازی کلیه امور اعم از متناسب‌سازی منابع انسانی، کارایی منابع مالی و دستاوردهای علمی خواهد بود. نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم‌افزایی بالایی در سایر شاخص‌های دروندادی و بروندادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۶-۵-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

این مرکز با فقدان نشریات داخلی و خارجی مواجه است و از لحاظ سرانه پایگاه‌های تخصصی داخلی و خارجی و همچنین سرانه فضای فیزیکی برای پژوهشگران، دارای ضعف است. البته وجود تورم و افزایش نرخ ارز و همچنین وجود تحریم‌ها، در این سرانه‌ها تاثیرگذار هستند ولی انتظار می‌رود یک مرکز پژوهشی حداقل از تعدادی پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی بهره‌برد. به‌طورکلی، ارتباط و تأثیر متقابل ارتقا کیفیت کار پژوهشی مرکز در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر بروندادهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را نباید فراموش کرد.

۶-۵-۴- بعد کارایی

۶-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری

سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر برای این مرکز زیر یک (نزدیک به صفر) می‌باشد که برای حفظ منافع مرکز، این عدد می‌باید ارتقا یابد. تعداد طرح‌های پژوهشی انجام شده در این مرکز در سال ۱۳۹۸ افزایش داشته ولی طبق اطلاعات مالی در کاربرگ، بازخورد مالی خوبی برای مرکز به همراه نداشته است. نکته جالب توجه این است که در کاربرگ اظهار شده است دوام این مرکز با درآمد حاصل از طرح‌های پژوهشی که توسط سازمان‌های اجرایی دولتی و خصوصی به مرکز واگذار شده است تأمین می‌شود که با این میزان درآمد این موضوع جای ابهام دارد.

۶-۵-۴-۲- انتشارات و وجاهت علمی

همانگونه که در شکل ۶-۲ قابل ملاحظه است، تعداد مقالات منتشر شده پژوهشی برای این مرکز نسبت به تعداد پژوهشگران و اعضای هیئت علمی آن ناچیز بوده و وضعیت سرانه تعداد مقالات به ازای هر پژوهشگر مرکز، همچون طرح‌های پژوهشی تقاضامحور (میانگین ۲ طرح پژوهشی در سه سال) رضایت‌بخش نیست و نشان‌دهنده این است که انتشار دستاوردهای علمی جزو اولویت‌های محققان مرکز محسوب نمی‌شود و یا اینکه تحقیقات انجام شده در مرکز در عمل دستاورد قابل ملاحظه‌ای نداشته است. طبیعی است که یک مؤسسه پژوهشی غیردولتی به دنبال کسب درآمد و سودآوری باشد و کم بودن تعداد مقالات برای مرکز ضعف عمده‌ای محسوب نشود، ولی متأسفانه آمار ارائه شده در مورد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور نیز نشان‌دهنده این است که مرکز در این امر نیز موفق نبوده است. به نظر می‌رسد کارایی مناسبی در مرکز به لحاظ عملکرد پژوهشگران وجود ندارد که نیازمند آسیب‌شناسی در جذب و نحوه عملکرد پژوهشگران این مرکز است.

۶-۵-۴-۳- کارایی مالی

همانگونه که در بخش ۲-۴-۱ نیز قابل مشاهده است، سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال ۱۳۹۷ افزایش و در سال ۱۳۹۸ مجدد به حالت قبلی خود بازگشته است که به طور کلی سرانه هزینه پژوهشی مرکز به پژوهشگر کم می‌باشد. از طرفی مجموع هزینه‌های پژوهشی در مرکز در هر سه سال برابر با مجموع اعتبارات مالی پژوهشی است که طبق اظهارات معادل ۴۰ درصد سود حاصل از برون‌سپاری پروژه‌هاست. به عبارتی تنها همین میزان منابع مالی برای فعالیت‌های پژوهشی در نظر گرفته می‌شود.

از سوی دیگر طبق نمودار ب در شکل ۶-۲ در هر سه سال میزان درآمدهای تحقق‌یافته و میزان درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی در مرکز عیناً برابر و هر کدام معادل ۱۰ برابر مجموع هزینه‌های پژوهشی و نیز مجموع اعتبارات مالی پژوهشی مرکز است. این میزان درآمد با تعداد طرح‌های پژوهشی مرکز نیز همخوانی ندارد. این موضوع در حالی است که در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ تعداد طرح‌های پژوهشی مرکز حدوداً دو برابر طرح‌های سال ۱۳۹۷ بوده است، ولی درآمد در این دو سال نصف سال ۱۳۹۸ است. لذا نمی‌توان فرض را بر این اساس قرار داد که مرکز با تعداد پایینی از طرح‌ها درآمد بسیار بالایی داشته است که این موضوع نیازمند بررسی بیشتری (با ارائه مستندات کامل در هر سال) می‌باشد. به طور کلی در تمام سنجه‌های مالی، مرکز در سال ۱۳۹۷ وضعیت بهتری داشته است. نکته‌ای که با بررسی مستندات مربوط به ترازهای مالی و قراردادهای بسیار برجسته می‌شود، مبلغ درآمد و سودهای حاصل از هر کدام از قراردادهای مرکز با سایر نهادهاست. در اغلب موارد درآمد و سود حاصل از تنها یک قرارداد بسیار بیشتر از درآمدهای اظهار شده در کاربرگ است. این موضوع نیاز به شفاف‌سازی یا اصلاح اطلاعات ارائه شده از سوی مرکز دارد.

۶-۵-۵- بعد اثر بخشی

۶-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار ۶-۱۰، به طور میانگین حدود ۷۰ درصد پژوهشگران مرکز در سه سال مورد بررسی، پژوهشگران تمام وقت بوده‌اند. بالا بودن نسبت پژوهشگران تمام وقت از یک سو فرصت است. چراکه با اختصاص جایگاه‌های پژوهشی به پژوهشگران تمام وقت و حفظ این پژوهشگران می‌تواند باعث انباشت دانش در مرکز شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش دهد. از سوی دیگر، یک مرکز پژوهشی که مأموریت اصلی آن پژوهش است، می‌تواند با شبکه‌سازی از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره‌وقت بهره‌مند شود. با شکل‌گیری این ارتباط و همکاری با صاحب‌نظران، ارتقا ارزش و جایگاه را به ارمغان آورده و مرکز شکوفا شده و پیشرفت خواهد کرد. به طور کلی نظر به مأموریت و چشم‌اندازهای مرکز و نیز تعداد بالای پژوهشگران، می‌باید اولویت با جذب بیشتر پژوهشگرانی با توانمندی‌ها و پتانسیل‌های علمی بالا باشد که این امر می‌تواند منجر به جذب و اجرای طرح‌های پژوهشی بیشتر و افزایش درآمدزایی برای مرکز شود.

۶-۵-۵-۲- درآمدزایی

سرانه درآمد پژوهشی مرکز به پژوهشگر در سال ۱۳۹۷ نسبت سال‌های دیگر رشد چشم‌گیری داشته است که می‌تواند بیانگر این باشد که این مرکز پتانسیل درآمدزایی بیشتری دارد. هرچند این مبلغ برای یک مرکز پژوهشی با توجه به تعداد پژوهشگران و جذب اعضای هیئت علمی ناچیز بوده و با روند نزولی که در سال

۱۳۹۸ در این سنجه دارد به نظر می‌رسد مرکز نتوانسته است منابع درآمدی خود را پایدار نموده و موفق به ارائه نتایج مناسبی از تحقیقات کاربردی خود در بین نهادها و صنایع نشده است.

مطابق با یافته‌های نمودار ب از شکل ۶-۲، مرکز برای سنجه «کمک‌های جذب شده برای پژوهش» مبلغی را بهره‌مند نشده است ولی، طبق اظهارات ۴۰ درصد از سود پروژه‌های برون‌سپاری را برای «اعتبارات مالی پژوهشی مرکز» اختصاص می‌دهد. حال سؤالی که به ذهن می‌رسد این است که چرا مرکز با تعداد پایین طرح‌های پژوهشی تقاضامحور، بخشی از پروژه‌های خود را برون‌سپاری می‌کند. همچنین با گزیده‌ای از قراردادهای و مستندات مالی ارسالی با عنایت به مبالغ آنها، اطلاعات مالی ذکر شده در این گزارش همچنان جای ابهام بسیاری باقی می‌گذارد که برای تحلیل دقیق‌تر از عملکرد مرکز نیازمند شفاف‌سازی است.

مراجع

شورای گسترش آموزش عالی (۱۳۸۲). آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی

غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۲/۲۱/۲۸۳۱

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). *دستنامه سنندج: مدل ارزیابی موسسه‌های پژوهشی*. تهران: مرکز نشر دانشگاهی.

بازیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سنندج مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور

وب سایت مرکز پژوهشی پارس آرین زمین (۱۴۰۰). اهداف. بازیابی از

<https://arianzamin.com/blogsText/62> (دسترسی در دی ماه ۱۴۰۰)

فصل هفتم:

گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

۷-۱- مقدمه

گزارش حاضر، به ارزیابی عملکرد مؤسسات پژوهشی غیردولتی براساس مصوبه «شورای نظارت، ارزیابی و تضمین کیفیت علوم، تحقیقات و فناوری» و مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سندج (۱۳۹۸) می‌پردازد. هدف از تدوین این سری گزارش‌ها، کمک به ایجاد فرایند بهبود و یادگیری در مراکز پژوهشی غیردولتی است تا با سنجش وضعیت موجود خود بر اساس معیارهای مندرج در دستنامه سندج، ضمن اتکا بر نقاط قوت، در جهت رفع نقاط ضعف و حرکت به سمت وضعیت مطلوب گام بردارند. رویکرد اصلی در این ارزیابی، «فرایندگرایی» است و در آن بر اساس چرخه عملکرد پژوهشکده، عناصر «برنامه‌ریزی»، «درونداد»، «فرایند اجرایی»، «برونداد» و «پیامد» فعالیت‌های پژوهشی مبتنی بر چارک‌های «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی» ارزیابی می‌شود.

منظور از مؤلفه «تناسب»، تطابق میان اهداف پژوهشکده و مسائل و نیازهای پژوهشی حوزه کاری پژوهشکده و ناظر بر ارزیابی سیاست‌ها و برنامه‌های مصوب پژوهشکده است. در این چارک شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند.

در مؤلفه «کارایی»، که نسبت برونداد به دروندادها و نیز فرایندهای اجرایی پژوهشکده را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی پژوهشکده در قبال ذی‌نفعان درونی خود (پژوهشگران) است، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مطرح هستند.

و در نهایت مؤلفه «اثربخشی» که نسبت پیامدهای واقعی به دروندادهای پژوهشکده را می‌سنجد و ناظر به پاسخگویی پژوهشکده نسبت به ذی‌نفعان برونی خود (بهره‌برداران) است. در این مؤلفه شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع می‌شوند.

بدین ترتیب این گزارش در ۳ بخش اصلی تدوین شده است. در بخش ۱، مشخصات عمومی پژوهشکده تاریخ اسلام شامل پیشینه، اهداف، برنامه‌ها و زمینه‌های اصلی فعالیت آن آمده است. در بخش ۲ به ترتیب سه حوزه عملکردی پژوهشکده به تفکیک مؤلفه‌های تناسب، کارایی و اثربخشی مورد بررسی قرار می‌گیرد.

نهایتاً در بخش ۳، جمع بندی نکته‌های برجسته نتایج ارزیابی و پیشنهادهایی برای ارتقای عملکرد پژوهشکده ارائه می‌شود.

۲-۷- معرفی پژوهشکده تاریخ اسلام

۱-۲-۷- مشخصات عمومی پژوهشکده

جدول ۱-۷- مشخصات عمومی پژوهشکده

نام پژوهشکده	پژوهشکده تاریخ اسلام
رئیس پژوهشکده	حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای سیدهادی حسینی خامنه‌ای
دفتر مرکزی	استان تهران - شهر تهران
تعداد گروه‌های پژوهشی	۶
عنوان گروه‌های پژوهشی	جریان‌های فکری، جغرافیای تاریخی جهان اسلام، رجال و خاندان‌های اسلامی، روش‌شناسی و تاریخ‌نگاری، سیره معصومین، همکاری‌های میان‌رشته‌ای
تاریخ اخذ مجوز اصولی	۱۳۷۸/۰۹/۰۱
تاریخ اخذ مجوز قطعی	۱۳۹۲/۰۸/۰۷
ساختار سازمانی	پژوهشکده
نوع فعالیت پژوهشی	کاربردی
حوزه اصلی فعالیت	علوم انسانی و اجتماعی
تلفن ثابت	۰۲۱۸۸۶۷۶۸۶۱-۴
صندوق پستی	۱۴۳۴۸۸۶۶۵۱
دورنگار	۰۲۱۸۸۶۷۶۸۶۰
نشانی وبگاه	www.pte.ac.ir
رایانامه	info@pte.ac.ir

۲-۲-۷- پیشینه پژوهشکده^{۱۸}

۱-۲-۲-۷- اهداف

تحقیق، تحلیل و تدوین تاریخ اسلام، فرهنگ و تمدن اسلامی (علم، هنر و ...)، سیره پیامبر اکرم و ائمه معصومین علیهم السلام و شرح حال شخصیت‌های تاریخ اسلام - از ابتدا تا کنون - جریان‌های فکری - فلسفی -

^{۱۸} اطلاعات این بخش مستخرج از مستندات و وبگاه پژوهشکده به نشانی <http://pte.ac.ir> است.

سیاسی و فرقه‌های گوناگون منتسب به اسلام، حوادث و وقایع تاریخی، شهرها و مراکز مهم، فعالیت‌های علمی، فرهنگی و هنری، تاثیر متقابل تمدن و فرهنگ اسلامی با جوامع دیگر. همچنین مطابق با اساسنامه پژوهشکده توسعه و گسترش پژوهش در زمینه تاریخ اسلام و زمینه‌سازی مناسب برای ارتقای فعالیت‌های پژوهشی مرتبط در چارچوب مبانی ارزشی انقلاب اسلامی از دیگر اهداف اصلی این پژوهشکده است.

۷-۲-۲-۲- زمین‌های اصلی فعالیت

الف- گردآوری مسائل و موضوعات مهم پژوهشی که بدون پاسخ مانده است؛

ب- زمینه‌سازی بحث و گفتگو میان صاحب‌نظران تاریخ و تمدن اسلامی (نشست‌های علمی - تخصصی)؛

ج- آموزش رسمی و ایجاد کارگاه‌های آموزشی؛

د- تأسیس پایگاه (سایت) اطلاع‌رسانی، جهت همکاری و رابطه با محققین و موسسات تحقیقاتی جهان.

ه- تأسیس کتابخانه تخصصی و جامع تاریخ اسلام، به منظور دسترسی به کلیه منابع - مکتوب و غیر مکتوب - و مرتبط با یکی از موضوعات مرتبط.

۷-۲-۳- ارکان پژوهشکده

- هیأت مؤسس که مدیریت پژوهشکده را عهده‌دار می‌باشد؛
- شورای علمی مرکب از حداقل نه نفر و حداکثر پانزده نفر از اساتید دانشگاه در رشته‌های مربوط؛
- گروه‌ها (دپارتمان‌ها)ی علمی. هم‌اکنون شش گروه فعال هستند که در شکل ۱-۱ این گروه‌ها قابل مشاهده‌اند ولی، طبق مندرجات وبگاه در آینده تعداد آنها به ده تا دوازده گروه افزایش خواهد یافت.
- فصلنامه مطالعات تاریخ اسلام. تاکنون ۵۰ شماره از آن انتشار یافته و درجه آن علمی - پژوهشی می‌باشد.

۷-۲-۴- ساختار پژوهشکده

در شکل ۱-۷ ساختار سازمانی پژوهشکده تاریخ اسلام ترسیم شده است و همان‌طور که مشاهده می‌شود این ساختار مطابق با اساسنامه وزارت علوم بوده و به صورت هیئت رئیسه‌ای مدیریت و اداره می‌شود. ساختار پژوهشی این پژوهشکده متمرکز در معاونت پژوهشی و گروه‌های پژوهشی ۶ گانه است.

شکل ۷-۱- ساختار سازمانی پژوهشکده تاریخ اسلام

۳-۷- برنامه های راهبردی پژوهشکده

۱-۳-۷- برنامه های جاری

- شورای علمی هر دو هفته یکبار جلسه تشکیل می دهند. تصمیمات نهایی در مورد پروژه های گوناگون علمی در این جلسه اتخاذ می گردد.
- گروه ها در هفته یک یا چند جلسه دارند. پروژه ها در موضوعات مربوط، مورد بررسی قرار می گیرند و پس از تصویب، برای تصمیم نهایی در شورای علمی مطرح می گردد. پس از تصویب در این شورا، جهت انجام پروژه با پژوهشگر، قرارداد منعقد می شود.
- گروه ها، بمنظور گفتگوهای علمی-تخصصی در هر موضوع، از یکی از اساتید دانشگاه دعوت بعمل می آورند و آنان در جلسه ای با حضور اساتید و پژوهشگران و دانشجویان به بحث و بررسی موضوع می پردازند و به سئوالات طرح شده پاسخ می دهند. مجموعه این گفتگوها پس از ویراستاری، انتشار می یابد. این برنامه و نظایر آن که در پژوهشکده در حال اجرا است با هدف تولید علم انجام می گیرد.
- کتابخانه تخصصی بتدریج در حال رشد و تکامل است و بزودی به بهره برداری خواهد رسید.
- پایگاه اطلاع رسانی فعال و در حال تغذیه شدن است.
- انتشارات: سی و چهار جلد از عنوان های تصویب شده تاکنون چاپ و منتشر شده و بیست و دو جلد از عنوان های دیگر آماده انتشار و در انتظار ممیزی وزارت ارشاد می باشد.

- پروژه‌های پژوهشی: پروژه‌هایی که تا کنون انجام شده یا در حال انجام است جمعاً بالغ بر ۱۶۸ پروژه (اعم از تالیف و ترجمه) می‌باشد. ۴۰ عنوان از پروژه‌های مزبور به چاپ رسیده و ۲۶ عنوان در شرف اتمام و آماده چاپ و در انتظار اخذ مجوز از وزارت ارشاد می‌باشد. حدود ۱۱۸ پروژه تحقیقی دیگر نیز (اعم از تالیف و ترجمه) در حال انجام است.
- نشست‌های علمی - کارگاه‌ها - نقد کتاب (موضوع بند سوم): مجموع این جلسات به بیش از ۲۰۰ جلسه تا این تاریخ بالغ است.
- تأسیس یک دانشنامه اساسی و بی‌سابقه، که تمام شهرها و سرزمین‌های مهم و تاریخی جهان اسلام را با ویژگی‌های تاریخی معرفی نماید. نام آن «دانشنامه جغرافیای تاریخی جهان اسلام» است که حداقل در ۷۰۰۰ صفحه و در ۷ جلد تالیف و منتشر خواهد شد.

۷-۳-۲- برنامه‌های آینده و نیازها

این پژوهشکده پس از آنکه تعداد گروه‌ها (دپارتمان‌ها) به ۹ گروه ارتقا یابد، به پژوهشگاه مبدل خواهد شد. ظرفیت عملیاتی شش گروه فعلی؛ مشروط به فراهم بودن امکانات مالی، ده برابر عملکرد فعلی است که در صورت تبدیل به پژوهشگاه، این عملکرد سی برابر افزایش خواهد یافت.

در چشم‌انداز آینده نه‌چندان دور، این پژوهشکده (یا پژوهشگاه) که علاوه بر فعالیت پژوهشی، کار گسترده آموزشی نیز خواهد داشت - نیارمند فضایی وسیع و متناسب با محیط آموزش و پژوهش با مساحت حدود ده هزار متر مربع بنا و پنج هکتار زمین مشجر در مکانی باز و غیر متراکم می‌باشد. همچنین ضرورت دارد این پژوهشکده علمی با بودجه‌ای کافی و مستمر و مستقل بتواند با اطمینان خاطر و با افقی گسترده و روزآمد فعالیت نماید تا بتواند با فعالیت‌های علمی جهان به رقابت بپردازد.

۷-۴- ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

۷-۴-۱- مقدمه

در این بخش پژوهشکده تاریخ اسلام مطابق با ابعاد، شاخص‌ها و سنجه‌های دستنامه سنج ارزیابی شده و بر مبنای رویکردهای گوناگون مورد تحلیل و بررسی قرار می‌گیرد. فرایند ارزیابی پژوهشکده در سه مرحله به شرح زیر انجام شده است:

۱. ارسال کاربرگ‌های ارزیابی عملکرد برای دریافت داده‌ها و اطلاعات از پژوهشکده تاریخ اسلام؛

۲. برقراری ارتباط با کارشناس مسؤول پژوهشکده و دریافت کاربرگ‌های تکمیل شده به همراه مستندات

پیوست؛

۳. بررسی و تحلیل داده‌های دریافتی با هدف کمک به ارتقای عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام.

داده‌ها و اطلاعات پژوهشکده براساس شاخص‌ها و سنجه‌های منتخب، از سه مؤلفه «تناسب»، «کارایی» و «اثربخشی»، در قالب کاربرگ از این پژوهشکده دریافت، و مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت که مقادیر مطلق و نسبی مرتبط با هریک از آنها به ترتیب در جدول ۱-۲ ارائه شده است. در مؤلفه تناسب شاخص‌های «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» بررسی شدند، در مؤلفه «کارایی»، شاخص‌های «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» و در نهایت در مؤلفه «اثربخشی» شاخص‌های «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» مورد سنجش واقع شدند.

جدول ۷-۲- نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی		سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸		
			تعداد پژوهشگران	تمام وقت	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	
تناسب	منابع انسانی	نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان پژوهشکده	تعداد پژوهشگران	تمام وقت	۰/۵۶	۶	۰/۵۷	۶	۰/۶۳	۶	
			کل کارکنان پژوهشکده	پاره وقت						۲۱	۲۰
				۴۸						۴۵	
	نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران پژوهشکده	تعداد اعضای هیأت علمی	۲۷	۲۶	۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی	۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی	۲۶	۲۶	۱ پژوهشگر به ازای هر عضو هیأت علمی		
اداری و فرایندی		وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی پژوهشکده	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی		
		وجود مقررات (آیین‌نامه و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در پژوهشکده	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی	بلی		
		وجود سازو کار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در پژوهشکده	بلی	بلی	خیر	بلی	خیر	بلی	خیر		
منابع اطلاعاتی و زیرساختی	سرانۀ پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی داخلی که پژوهشکده مشترک (یا صاحب) آنهاست	۰	۰	۰	۰	۰	۰	۰		

فصل هفتم: گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
		سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر	تعداد پایگاه‌های اطلاعات الکترونیکی خارجی که پژوهشکده مشترک (یا صاحب) آنهاست	۰	۰	۰	۰	۰	۰
				۱	۰.۰۴ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر	۱	۰.۰۴ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر	۱	۰.۰۴ نشریه تخصصی به ازای هر پژوهشگر
				۱۲	به ازای هر پژوهشگر ۰.۴۵ مگابایت بر ثانیه	۱۲	به ازای هر پژوهشگر ۰.۴۶ مگابایت بر ثانیه	۱۲	به ازای هر پژوهشگر ۰.۴۶ مگابایت بر ثانیه
				۸۰۰	به ازای هر پژوهشی پژوهشکده (متر مربع)	۸۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۳۰.۸ متر مربع	۸۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۳۰.۸ متر مربع
				۲۰۰۰	میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش	۲۰۰۰	۱۰۰۰	۳۰۰۰	۳۰۰۰
	منابع مالی	سرانه اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر	مجموع اعتبارات مالی پژوهشی	۳۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱۱ میلیون ریال	۲۷۲۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۰۴ میلیون ریال	۰	۰
				۳	به ازای یک پژوهشگر ۰.۱ طرح پژوهشی	۹	به ازای یک پژوهشگر ۰.۴ طرح پژوهشی	۵	به ازای یک پژوهشگر ۰.۲ طرح پژوهشی
کارایی	کارایی تجاری	سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضا محور پژوهشکده	۲۱	۲۱	۱۹	۱۹	۸	۸
				۲۱	تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده	۲۱	۲۱	۸	۸

فصل هفتم: گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

بُعد	شاخص	سنجه	اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سال ۱۳۹۶		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۸	
				مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه
	انشارات علمی	سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر	تعداد مقالات منتشرشده پژوهشی پژوهشکده	۲۸	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۱.۰۳	۳۸	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۱.۵	۸۳	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۳.۲
				۲۸	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۱.۰۳ نمایه شده	۴۱	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۱.۶ نمایه شده	۲۸	به ازای هر پژوهشگر مقاله ۱.۰۷ نمایه شده
	کارایی مالی	سرانۀ هزینه پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر (میلیون ریال)	مجموع اعتبارات هزینه شده برای پژوهش (میلیون ریال)	۲۴۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۸۹ میلیون ریال	۲۷۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۰۳ میلیون ریال	۳۰۰۰	به ازای هر پژوهشگر ۱۱۵ میلیون ریال
				نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده	۲۴۰۰	۸.۰	۲۷۰۰	۹.۰	۳۰۰۰
	اشتغال زایی	نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت پژوهشکده به کل پژوهشگران آن	تعداد پژوهشگران تمام‌وقت	۶	۰.۲۲ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران	۶	۰.۲۳ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران	۶	۰.۲۳ پژوهشگر تمام‌وقت به ازای کل پژوهشگران
				تعداد کل پژوهشگران	۲۷	۲۶	۲۶	۲۶	
	درآمدزایی	میزان درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده (میلیون ریال)	۴۰۰۰	۴۰۰۰	۶۰۰	۶۰۰	۷۸۰	۷۸۰	

سال ۱۳۹۸		سال ۱۳۹۷		سال ۱۳۹۶		اطلاعات مورد نیاز ارزیابی	سنجه	شاخص	بُعد
نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری	نتیجه	مقدار خود اظهاری				
به ازای هر پژوهشگر ۲.۳ میلیون ریال	۶۰	به ازای هر پژوهشگر ۱.۱ میلیون ریال	۳۰	به ازای هر پژوهشگر ۱.۸ میلیون ریال	۵۰	درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی پژوهشکده (میلیون ریال)	سرنانه درآمدهای پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر (میلیون ریال) نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی پژوهشکده		
۰	عدم ارائه اطلاعات ۳۰۰۰	۰	عدم ارائه اطلاعات ۲۷۰۰	۰	۲۴۰۰	مجموع مبالغ قراردادهای همکاری پژوهشکده با جامعه (میلیون ریال) مجموع مبالغ قراردادهای پژوهشی پژوهشکده (میلیون ریال)			

۷-۵- تحلیل نتایج ارزیابی

۱- تناسب

بر اساس ارزیابی‌های انجام شده، در ادامه به بررسی و تحلیل شاخص‌های مؤلفه تناسب، شامل «منابع انسانی»، «اداری و فرایندی»، «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» و «منابع مالی» و سنجه‌های متناظر آنها می‌پردازیم.

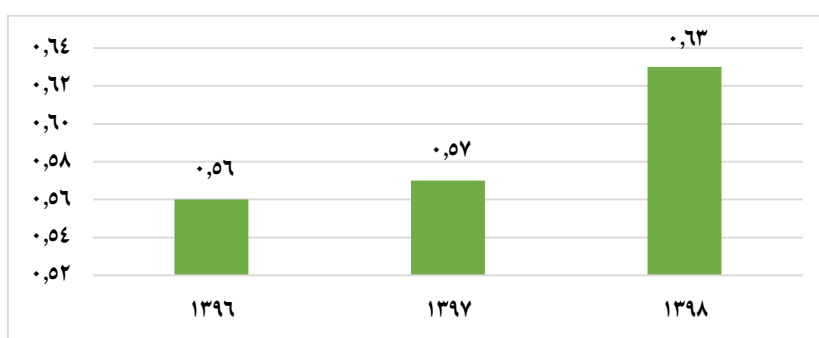
۱-۱- منابع انسانی

جدول ۷-۲ تعداد نیروی انسانی پژوهشکده را در سه سال مورد بررسی نشان می‌دهد. در این شاخص، برای ارزیابی در سنجه‌های متناظر با آن، اطلاعات تعداد اعضای هیأت علمی، تعداد پژوهشگران تمام وقت و پاره وقت و نیز تعداد کل کارکنان پژوهشکده مورد بهره‌برداری قرار گرفته است.

در پژوهشکده تاریخ اسلام ۲۶ عضو هیأت علمی و ۲۶ پژوهشگر وجود دارد و تعداد کارمندان اداری ۴۱ نفر در سال ۱۳۹۸ است. این در صورتی است که تعداد اعضای هیأت علمی و پژوهشگران هر کدام یک نفر و تعداد کارکنان ۷ نفر نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است.

۱-۱-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان پژوهشکده

نمودار ۷-۱ نشان می‌دهد تعداد پژوهشگران در پژوهشکده در سال ۱۳۹۶، نسبت به کارکنان اداری ۰/۵۶ بوده است یعنی به ازای هر کارمند، ۰/۵۶ پژوهشگر وجود داشته است که این میزان به ۰/۶۳ در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

نمودار ۷-۱- نسبت تعداد پژوهشگران به کل کارکنان اداری در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۱-۲. نسبت تعداد اعضای هیأت علمی به کل پژوهشگران پژوهشکده

طبق جدول ۷-۲ نسبت تعداد پژوهشگران به اعضای هیأت علمی در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ همواره ثابت و برابر با یک بوده است. یعنی تعداد پژوهشگران و اعضای هیأت علمی پژوهشکده در طول سال‌های مورد بررسی، با هم برابر بوده‌اند.

۱-۲-۲. اداری و فرایندی

در این شاخص نیز سه سنج «وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی پژوهشکده»، «وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در پژوهشکده» و «وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در پژوهشکده» مورد بررسی قرار گرفتند.

۱-۲-۲-۱- وجود برنامه‌های کوتاه‌مدت برای پیشبرد فعالیت‌های پژوهشی پژوهشکده

براساس اطلاعات دریافتی از پژوهشکده، وجود برنامه کوتاه‌مدت در پژوهشکده تایید شده است و شاید بتوان مواردی مثل «رشد، تکامل و بهره‌برداری از کتابخانه تخصصی» و همین‌طور تأسیس «دانشنامه جغرافیای تاریخی جهان اسلام» که در وبسایت پژوهشکده آمده را جزو برنامه‌های کوتاه مدت این پژوهشکده دانست که نشان می‌دهد پژوهشکده دارای برنامه راهبردی است و مسلماً وجود برنامه و هدف، به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب می‌تواند کارساز باشد اما، مستندات دال بر وجود برنامه کوتاه‌مدت از سوی پژوهشکده ارائه نشده است.

۱-۲-۲-۲- وجود مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش در پژوهشکده

وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در پژوهشکده، می‌تواند مبین تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف پژوهشکده، مبنی بر «تحقیق، تحلیل و تدوین تاریخ اسلام، فرهنگ و تمدن اسلامی (علم، هنر و ...)، سیره پیامبر اکرم و ائمه معصومین علیهم السلام و شرح حال شخصیت‌های تاریخ اسلام، حوادث و وقایع تاریخی، شهرها و مراکز مهم، فعالیت‌های علمی، فرهنگی و هنری، تاثیر متقابل تمدن و فرهنگ اسلامی با جوامع دیگر» را تسریع نماید.

۱-۲-۳- وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی در پژوهشکده

پژوهشکده تاریخ اسلام وجود سازوکار برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی را تأیید کرده، اما در این خصوص سندی ارائه نشده است. به نظر می‌رسد با توجه به تعداد پژوهشگران، ظرفیت‌ها و قابلیت‌های موجود در گروه‌های پژوهشی پژوهشکده، تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور محدود

پژوهشکده به نسبت پژوهشگران و همین‌طور از آنجا که پژوهشکده‌های غیردولتی با طرح‌های کارفرمایی و تقاضا محور سروکار دارند و به دنبال سودآوری و درآمدزایی هستند و از طرفی سرانه ناچیز درآمدهای پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر، ضرورت برون‌سپاری امور پژوهشی احساس نمی‌شود.

۱-۳- منابع اطلاعاتی و زیرساختی

سنجه‌های مورد بررسی در این شاخص عبارتند از: «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر»، «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، «سرانه پهنای باند اینترنت پژوهشکده به پژوهشگر» و «سرانه فضای فیزیکی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر».

۱-۳-۱- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر

منظور از پایگاه اطلاعاتی، مجموعه‌ای از اطلاعات تخصصی به شکل الکترونیکی درباره یک موضوع است که به صورتی مفید سازمان یافته‌اند و برای بازیابی اطلاعات، تصمیم‌گیری و نتیجه‌گیری به کار می‌رود. پایگاهی اطلاعاتی که در یک حوزه علمی خاص سازمان‌یافته است و داده‌های آن از منابع اطلاعاتی درون کشور تأمین می‌شود، پایگاه اطلاعاتی تخصصی داخلی نامیده می‌شود (دستنامه سنندج، ۱۳۹۸: ۱۵۰).

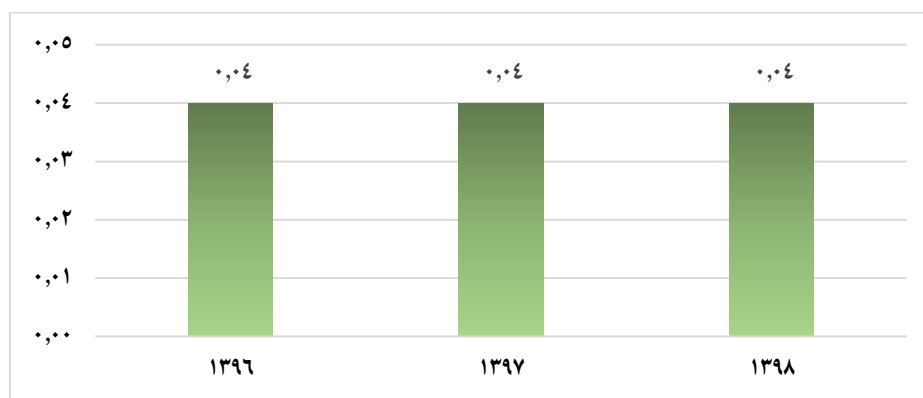
در کاربرد دریافتی از پژوهشکده، تعداد پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی یک مورد ذکر شده است، اما از طریق تماس با کارشناس مربوط مشخص شد که منظور ایشان «پروانه انتشار پایگاه خبری» برای وبسایت پژوهشکده است که طبق تعریف بیان شده، پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به حساب نمی‌آید پس با این اوصاف «سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی به پژوهشگر»، صفر در نظر گرفته می‌شود.

۱-۳-۲- سرانه پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی به پژوهشگر

در این سنجه، ۲ مورد ذکر شده در کاربرد ارسالی پژوهشکده، قابل محاسبه نمی‌باشند. چرا که ضمن بررسی مستندات این بخش و نیز تصدیق کارشناس رابط، این دو مورد شامل شبکه اینستاگرام و کانال تلگرام پژوهشکده می‌باشد و منظور پژوهشکده، خارجی بودن این شبکه‌های اجتماعی بوده است و لذا پژوهشکده مشترک یا صاحب هیچ پایگاه تخصصی خارجی نمی‌باشد.

۱-۳-۳- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر

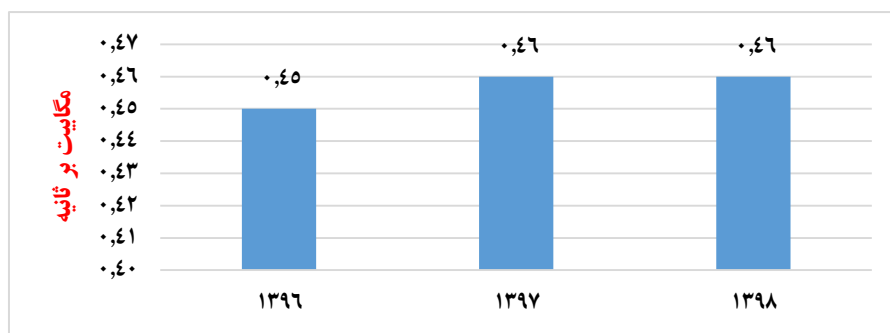
نمودار ۲-۷ نشانگر سرانه عناوین نشریات تخصصی موجود در پژوهشکده تاریخ اسلام به ازاء هر پژوهشگر است. با وجود اینکه در کاربرد ارسالی از طرف پژوهشکده تاریخ اسلام هیچ نشریه تخصصی ذکر نشده بود اما از طریق سایت پژوهشکده مشخص شد که پژوهشکده یک نشریه تخصصی دارد. بدین ترتیب «سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر»، ۰/۰۴ می باشد.

نمودار ۲-۷- سرانه عناوین نشریات تخصصی به پژوهشگر در سالهای ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۱-۳-۴- سرانه پهنای باند اینترنت پژوهشکده به پژوهشگر

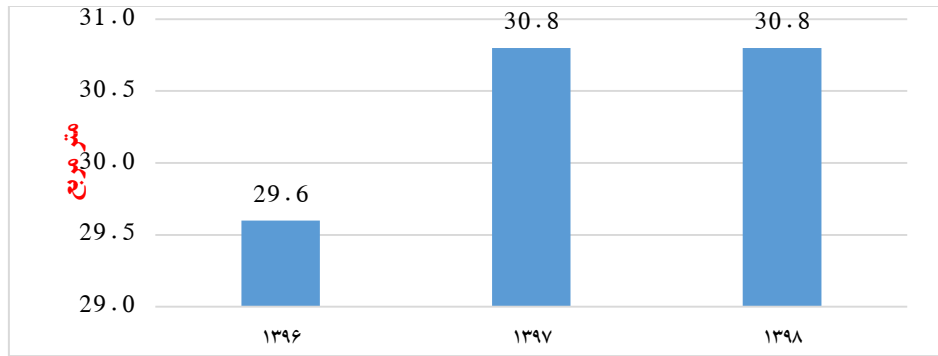
نمودار ۳-۷ سرانه پهنای باند اینترنت پژوهشکده به ازاء هر پژوهشگر را به نمایش می گذارد.

نمودار ۳-۷- میزان سرانه پهنای باند به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (مگابیت بر ثانیه)

در بعد زیرساخت های فیزیکی و فناوریانه، براساس نمودار فوق سرانه پهنای باند به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نسبت به سال ۱۳۹۶ بیشتر بوده که به دلیل کاهش جذب پژوهشگر، سرانه آن افزایش پیدا کرده است.

۱-۳-۵- سرانه فضای فیزیکی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر

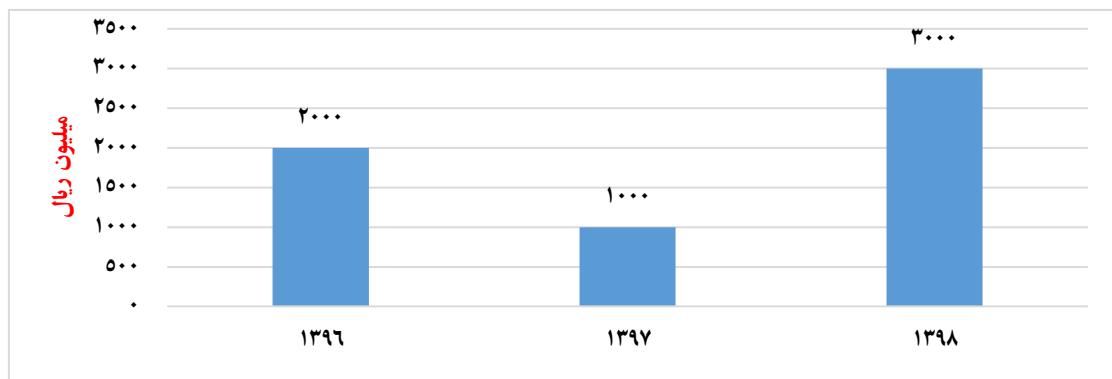

نمودار ۷-۴- میزان سرانه مساحت فیزیکی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (متر)

همچنین مطابق با نمودار ۷-۴، سرانه مساحت فیزیکی به تعداد پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ و ۱۳۹۷ بیش از سال ۱۳۹۶ بوده که این میزان، از کاهش تعداد پژوهشگران ناشی می‌شود. با عنایت به موارد مورد بررسی در مؤلفه تناسب، پژوهشکده تاریخ اسلام در شاخص «منابع اطلاعاتی و زیرساختی» نیازمند بازنگری در وضعیت موجود و در شاخص «اداری و فرایندی» نیازمند شفاف‌سازی در پژوهشکده جهت هدفمندی بیشتر نیروهای صف و ستاد خود می‌باشد.

۱-۴-۱- منابع مالی

۱-۴-۱-۱- میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش

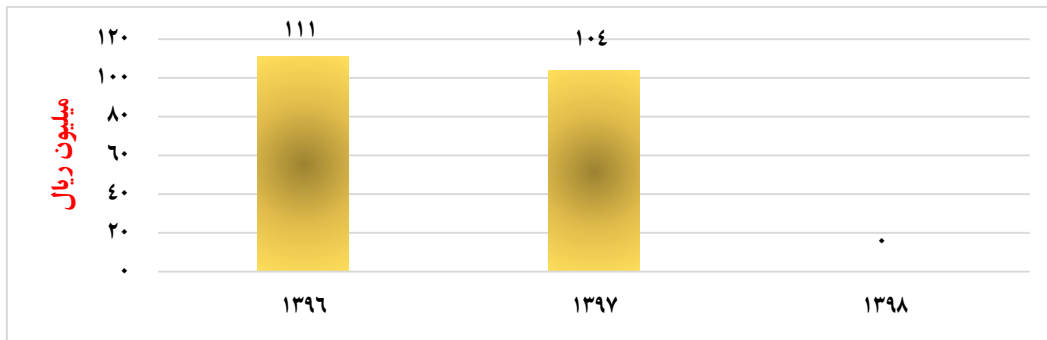
نمودار ۷-۵- میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش (میلیون ریال)

همان‌طور که در نمودار مشخص است هرچند میزان کمک‌های مالی جذب شده در سال ۱۳۹۷ نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش یافته است اما در سال ۱۳۹۸ با افزایشی که داشته به میزان ۳ میلیارد ریال رسیده است.

فصل هفتم: گزارش ارزیابی عملکرد پژوهشکده تاریخ اسلام

۱-۴-۲. سرانه اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر

بنابر موارد اظهار شده در کاربرگ دریافتی از پژوهشکده تاریخ اسلام و طبق نمودار ۶-۷، «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر» در سال ۱۳۹۶ و ۱۳۹۷ با اختلاف تاجیز برابر و معادل ۱۱۰ میلیون ریال است. این میزان در سال ۱۳۹۸ به صفر رسیده است.

نمودار ۶-۷- سرانه اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر (میلیون ریال)

۲- کارایی

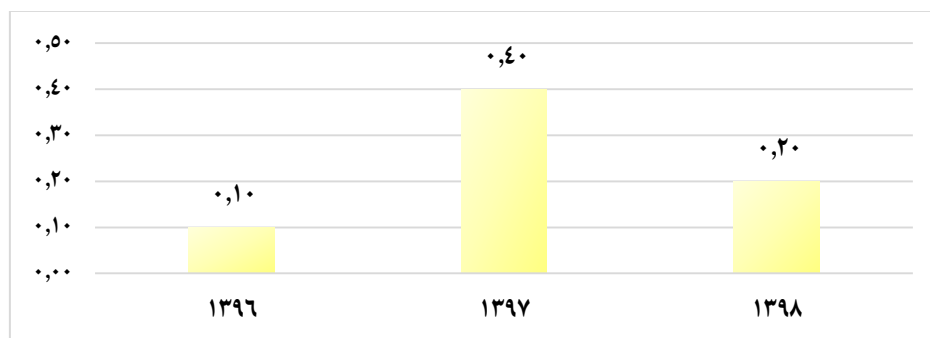
در این مؤلفه، چهار شاخص «کارایی تجاری»، «وجاهت علمی»، «انتشارات علمی» و «کارایی مالی» مدنظر هستند که عملکرد پژوهشکده متناسب با سنجه‌های هر شاخص مورد ارزیابی واقع می‌شود.

۲-۱- کارایی تجاری

در این شاخص تنها یک سنجه مدنظر است که در ادامه به آن می‌پردازیم.

۲-۱-۱- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر

نمودار ۷-۷، نمایانگر سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور است که توسط هر پژوهشگر در پژوهشکده تاریخ اسلام انجام گرفته است.

نمودار ۷-۷- سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

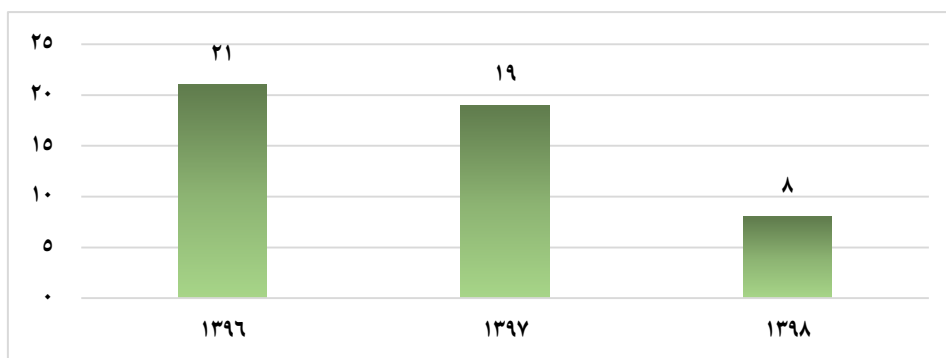
با توجه به نمودار ۷-۷، مشخص است که «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» در بهترین حالت در سه سال مورد بررسی برابر با $0/4$ طرح به ازای هر پژوهشگر می‌باشد که مربوط به سال ۱۳۹۷ است و در دو سال دیگر کمتر نیز هست.

۲-۲- وجاهت علمی

۲-۲-۱- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده

طبق کاربرد دریافت شده از پژوهشکده، نمودار ۷-۸، تعداد رویدادهای علمی تخصصی که در طی سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ در پژوهشکده برگزار شده و پژوهشگران پژوهشکده در آن‌ها مشارکت داشته‌اند، را نشان می‌دهد.

در خصوص شاخص وجاهت علمی و سنجه «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده» همانطور که مشاهده می‌شود پژوهشکده در سال ۱۳۹۶، تعداد ۲۱، در سال ۱۳۹۷ تعداد ۱۹ و در سال ۱۳۹۸ تعداد ۸ رویداد علمی تخصصی در سطح ملی برگزار نموده است که صرف نظر از اینکه این روند کاهشی بوده است اما آماری قابل قبول و موفقیت آمیز تلقی می‌گردد.

نمودار ۷-۸- تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و

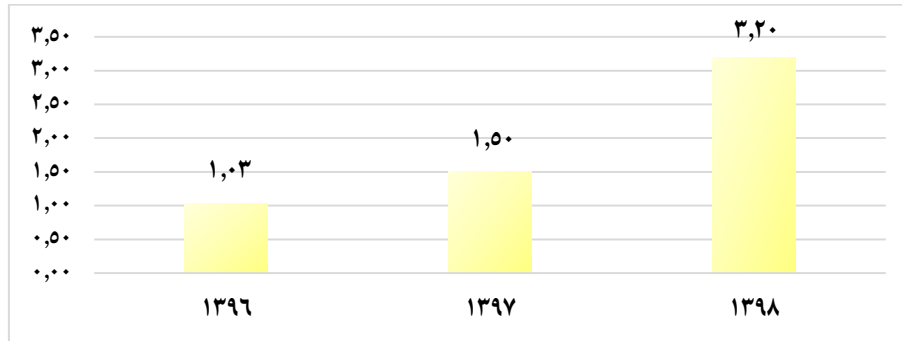
۲-۳- انتشارات علمی

در این شاخص، دو سنجه «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و «سرانه مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» بررسی می‌شوند.

۲-۳-۱- سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر

جدول ۷-۲ و نمودار ۷-۱۰ نمایانگر تعداد و سرانه مقالات منتشر شده از سوی پژوهشگران پژوهشکده می‌باشد. روند مقالات منتشر شده به ازاء هر پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ روندی افزایشی دارد و از ۲۸ مقاله در سال ۱۳۹۶ به ۸۳ مقاله در سال ۱۳۹۸ رسیده است. مسلماً به

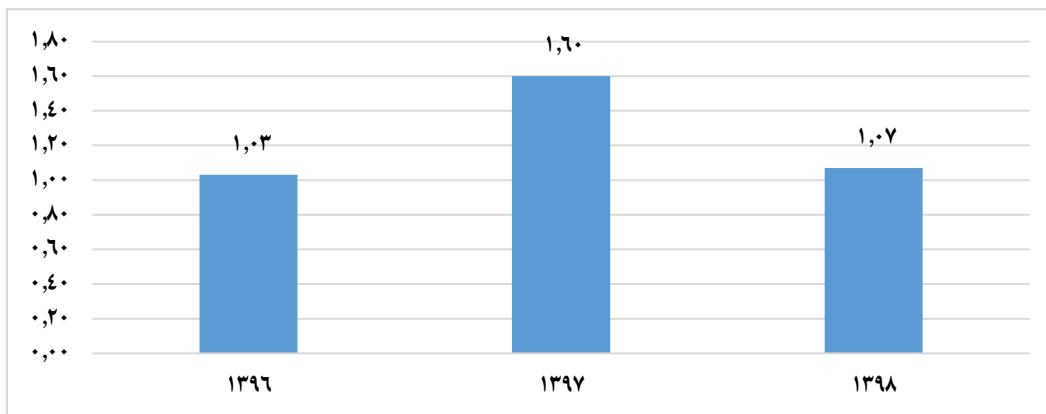
تبع آن سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر پژوهشکده نیز افزایشی بوده است. با توجه به تعداد طرح‌های پژوهشی پژوهشکده به نظر می‌رسد انتشار یافته‌های حاصل از فعالیت‌های پژوهشی به نسبت از اهمیت بیشتری برخوردار است.

نمودار ۷-۱۰- سرانۀ مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۲-۳-۲- سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر

جدول ۷-۲ و نمودار ۷-۱۱، تعداد و سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر پژوهشکده نمایان است.

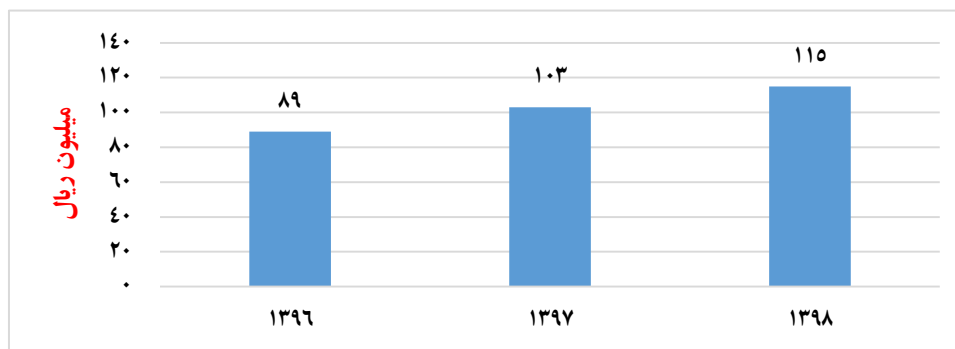
نمودار ۲-۱۱- سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی به ازای پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همچون سنجه پیشین، سرانۀ مقالات نمایه شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر نیز در پژوهشکده از وضعیت خوبی برخوردار است و بیشینه تعداد مقالات بین‌المللی آن ۴۱ مقاله و مربوط به سال ۱۳۹۷ بوده است و در سال‌های ۱۳۹۶ و ۱۳۹۸ برابر با ۲۸ مقاله بین‌المللی بوده است

۲-۴- کارایی مالی

۲-۴-۱- سرانه هزینه پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر

نمودار ۷-۱۲ نشان می‌دهد که پژوهشکده به ازاء هر پژوهشگر خود، چه میزان هزینه کرده است.

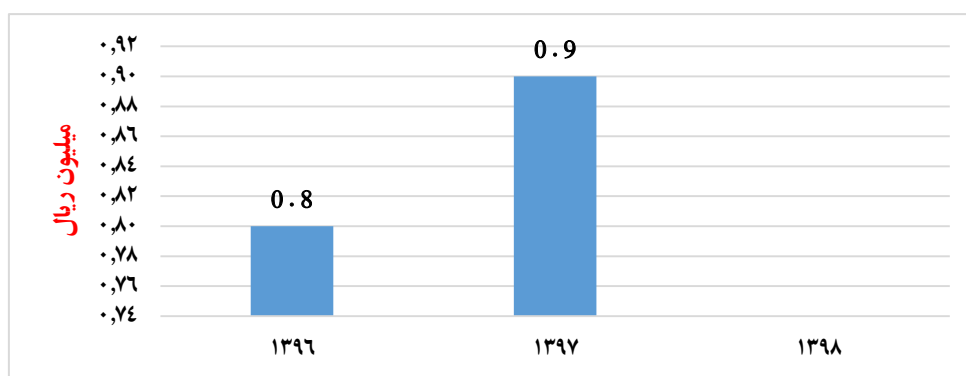

نمودار ۷-۱۲- سرانه هزینه پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

همانطور که مشخص است پژوهشکده به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶، ۸۹ میلیون ریال هزینه نموده است که این میزان در سال ۱۳۹۸ به ۱۱۵ میلیون ریال افزایش یافته است.

۲-۴-۲- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده

نمودار ۷-۱۳ نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده را نشان می‌دهد. همان‌طور که مشخص است نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده از ۰/۸ در سال ۱۳۹۶ به ۰/۹ در سال ۱۳۹۷ و طبق اطلاعات مندرج در کاربرد اعتبارات مالی پژوهشی برابر با صفر در سال ۱۳۹۸ است.

نمودار ۷-۱۳- نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

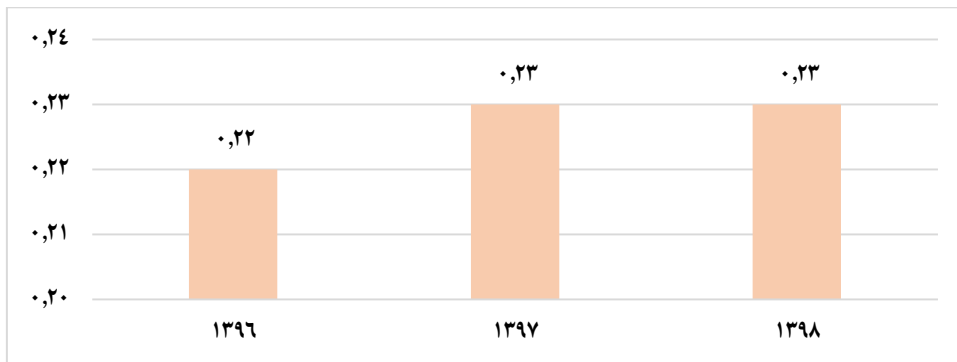
۳- اثربخشی

در این مؤلفه دو شاخص «اشتغال‌زایی» و «درآمدزایی» و سنجه‌های متناسب با آنها مورد ارزیابی واقع می‌شوند.

۱-۳- اشتغال‌زایی

۱-۱-۳- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت پژوهشکده به کل پژوهشگران آن

همان‌طور که در نمودار ۷-۱۴ مشاهده می‌شود، پژوهشگران تمام‌وقت پژوهشکده ۲۳٪ کل پژوهشگران را شامل می‌شوند و مابقی یعنی بخش عمده‌ای از پژوهشگران به صورت پاره‌وقت با پژوهشکده همکاری می‌نمایند.

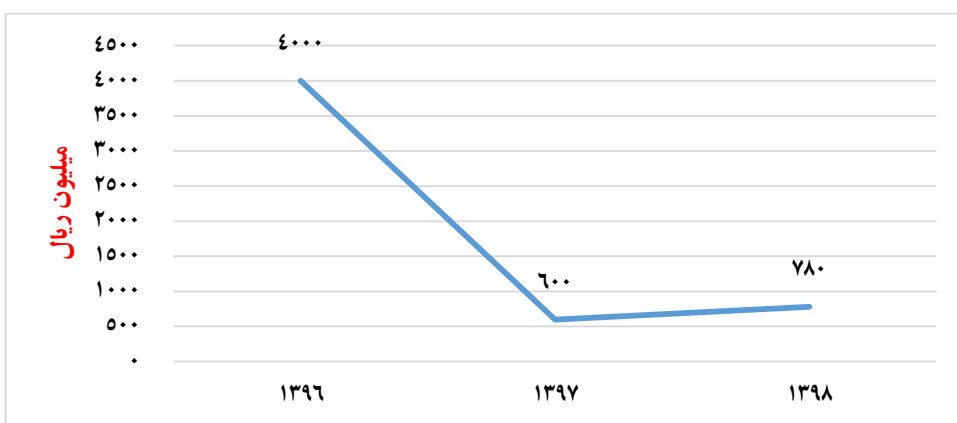

نمودار ۷-۱۴- نسبت تعداد پژوهشگران تمام‌وقت پژوهشکده به کل پژوهشگران آن

۲-۳- درآمدزایی

۱-۲-۳- میزان درآمدهای اختصاصی تحقق یافته پژوهشکده

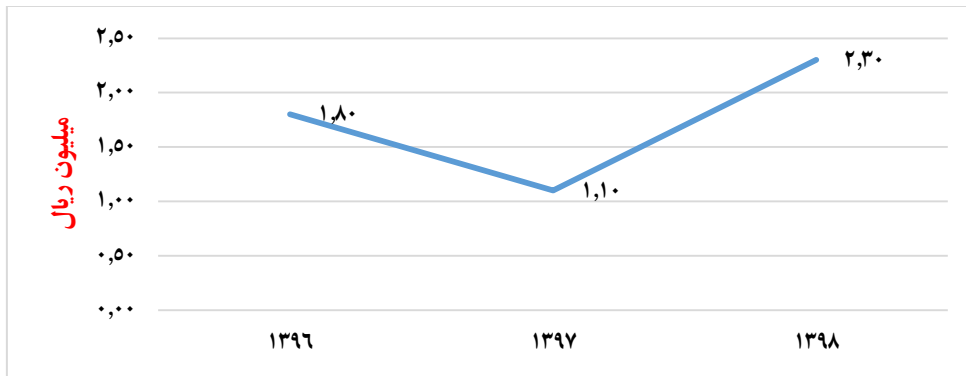
نمودار ۷-۱۵ درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده را طی سه سال متوالی ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ نشان می‌دهد. مشاهده می‌شود که درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده با روند کلی کاهش از ۴۰۰۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۶ به ۷۸۰ میلیون ریال در سال ۱۳۹۸ رسیده است.

نمودار ۷-۱۵- میزان درآمدهای تحقق یافته پژوهشکده در سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون ریال)

به‌طور کلی در سال ۱۳۹۸ پژوهشکده توانسته است درآمد تحقق یافته بیشتری نسبت به سال ۱۳۹۷ داشته باشد اما نسبت به سال ۱۳۹۶ کاهش چشم‌گیری داشته است.

۳-۲-۲- سرانه درآمدهای پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر

نمودار ۷-۱۶- سرانه درآمدهای پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر در سال های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸ (میلیون)

براساس نمودار ۷-۱۶، پژوهشکده در شاخص «سرانه درآمدهای حاصل از فعالیت های پژوهشی پژوهشکده به تعداد پژوهشگر» در سال ۱۳۹۶ برابر با ۱,۸ میلیون ریال بوده است که با کاهش که در سال ۱۳۹۷ داشته است به ۱,۱ میلیون ریال رسیده است و با روندی افزایشی در سال ۱۳۹۸ به ۲,۳ میلیون ریال رسیده است. این سرانه برای یک پژوهشکده آمار مناسبی به حساب نمی آید و پژوهشکده برای انجام کارهای پژوهشی بیشتر و ایجاد درآمد پژوهشی بالاتر می بایست روند کاری خود را مورد بازنگری اساسی قرار دهد.

۳-۲-۳- نسبت حجم قراردادهای همکاری با جامعه به حجم کل قراردادهای پژوهشی پژوهشکده

در این سنجش که تأکید بر مسئولیت اجتماعی مؤسسات پژوهشی است، منظور از قرارداد همکاری با جامعه، قراردادهای پژوهشی، مطالعاتی یا مشاوره ای که کارفرمای آن یکی از بخش های جامعه باشد (مثلا بخش صنعتی، تجاری یا خدماتی) که در کاربرد ارسالی مبلغی برای آن درج نشده است.

۷-۵- جمع بندی

۷-۵-۱- مقدمه

گزارش حاضر تلاش نمود تا با استفاده از ابعاد، شاخص ها و سنجش های مطرح شده در دستنامه سنندج، به بررسی وضعیت پژوهشکده تاریخ اسلام بپردازد. نتایج این بررسی ها نشان داد که پژوهشکده به لحاظ عملکرد، علی رغم نقاط قوت مواردی جهت بهبود و توسعه نیز دارد.

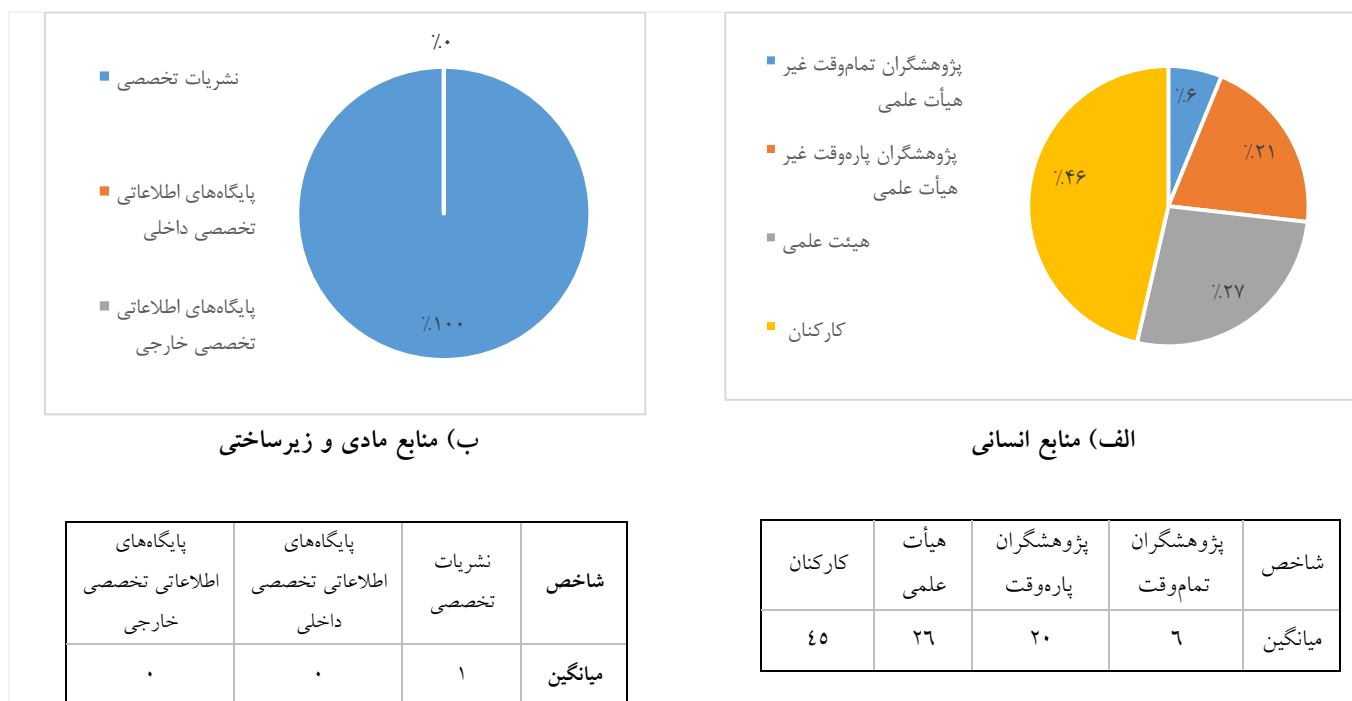
با عنایت به مؤلفه های ذکر شده در دستنامه سنندج، در ادامه به بیان وضعیت کلی پژوهشکده تاریخ اسلام پرداخته و به تناسب هرکدام و با عنایت به موارد پیش گفته پیشنهاداتی در راستای رشد و توسعه بیش از پیش پژوهشکده ارائه می شوند. امید داریم این پژوهشکده با ارائه بازخوردهای

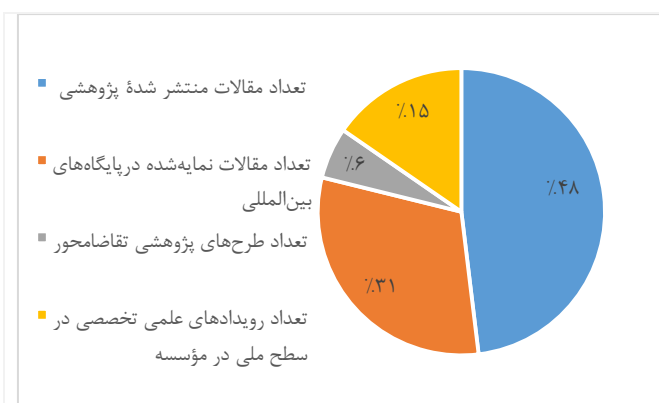
لازم بتواند مرکز نظارت و ارزیابی و تضمین کیفیت را در ارزیابی هرچه بهتر مؤسسات پژوهشی غیردولتی، در سال‌های آتی یاری رسان باشد.

۷-۵-۲- ساختار پژوهشکده

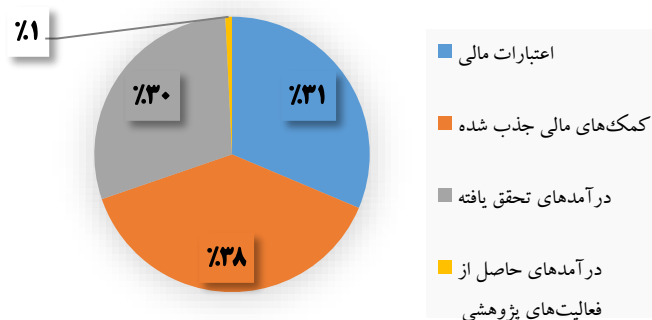
همان‌طور که در شکل ۷-۲ مشاهده شد، پژوهشکده ساختاری مطابق با اساسنامه وزارت علوم، تحقیقات و فناوری دارد. پژوهشکده دارای شش گروه فعال در راستای اهداف و مأموریت‌های آن است و طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی است که بیان می‌کند یک پژوهشکده حداقل باید دارای سه گروه پژوهشی مرتبط با مأموریت مرکز باشد. لذا از این منظر پژوهشکده ظرفیت ارتقا و تبدیل به یک مؤسسه را دارد منوط بر اینکه در سایر شاخص‌ها و سنجه‌ها نیز قابلیت‌های لازم را داشته باشد.

در ادامه در شکل ۷-۲ نمای کلی وضعیت پژوهشکده در شاخص‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها، بر اساس اطلاعات کاربرگ و بررسی مستندات ارائه شده است، که با عنایت به آن، به بررسی نتایج ارزیابی عملکرد پژوهشکده از ابعاد مختلف می‌پردازیم.

د) دستاوردها

ج) منابع مالی

تعداد	تعداد	تعداد	تعداد	شاخص
رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده	تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور	مقالات نمایه شده در پایگاه‌های بین‌المللی	مقالات منتشر شده پژوهشی پژوهشکده	
۱۶	۶	۳۲	۵۰	میانگین

شاخص	اعتبارات مالی	درآمدهای تحقق یافته	کمک‌های مالی جذب شده	درآمدهای حاصل از هزینه‌های پژوهشی
میانگین	۱۹۰۷	۱۷۹۳	۲۰۰۰	۴۷
				۲۷۰۰

شکل ۷-۲- نمای کلی از وضعیت پژوهشکده در چارک‌های منابع انسانی، منابع مادی و زیرساختی، منابع مالی و دستاوردها بر اساس میانگین

سال‌های ۱۳۹۶، ۱۳۹۷ و ۱۳۹۸

۷-۵-۳- بعد تناسب

۷-۵-۳-۱- شاخص منابع مالی

این شاخص از دو سنجه «میزان کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش» و «سرانه اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر» شامل می‌شود. در پژوهشکده کمک‌های مالی جذب شده برای پژوهش دارای روندی افزایشی بوده است که در شرایط اقتصادی سال‌های اخیر و در قیاس با هم‌تایان که در راستای ارزیابی کلان مؤسسات پژوهشی غیر دولتی مورد بررسی قرار گرفتند، بسیار عملکرد خوبی است و به نظر میزان قابل توجهی است که در سال‌های آتی نیز می‌تواند افزایش یابد و کمکی در جهت نیل به اهداف پژوهشکده باشد. بی‌تردید منابع مالی به عنوان درونداد، و تزریق متناسب و هدفمند آن نقش بسیار مهمی در سایر ابعاد همچون منابع انسانی، اداری و فرایندی و زیرساختی می‌تواند داشته باشد.

در خصوص سرانه اعتبارات مالی هم پژوهشکده تقریباً روند ثابتی را طی کرده است. نکته‌ای که به نظر می‌رسد این است که برای سال ۱۳۹۸ میزان اعتبارات مالی در کاربرگ صفر است. طبق

نمودار ۲-۵ و ۲-۶ و سایر مبالغ مربوط به هزینه‌ها و درآمدهای پژوهشی سال ۱۳۹۷ که در کاربرگ آمده است، پژوهشکده می‌توانست مبلغی از سود را برای اعتبارات مالی سال ۱۳۹۸ در نظر بگیرد.

۷-۵-۳-۲- شاخص منابع انسانی

طبق آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۱، شورای گسترش آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، حضور حداقل ۵ تن پژوهشگر برای هر گروه پژوهشی (که حداقل ۳ نفر از آنها پژوهشگر تمام‌وقت باشند) می‌باشد، در پژوهشکده لازم است. در حال حاضر پژوهشکده با ۶ گروه پژوهشی به طور میانگین (نمودار الف شکل ۳-۱) دارای ۲۶ عضو هیأت‌علمی، ۲۶ پژوهشگر و ۴۵ کارمند است. از موضوعات حائز اهمیت در این بخش، بالا بودن نسبت کارمند اداری به نیروی پژوهشی است. نحوی که هر پژوهشگر توسط ۱/۷ کارمند پشتیبانی می‌شود خصوصاً که سه چهارم پژوهشگران پاره وقت هست. افزایش تعداد پژوهشگران نسبت به کارکنان اداری در مراکز پژوهشی می‌تواند به افزایش بازدهی و عملکرد پژوهشکده به خصوص در امور پژوهشی کمک کند.

از طرفی نیز با عنایت به تعداد یکسان پژوهشگر و هیئت علمی، چنین استنباط می‌شود که کارشناسان پژوهشکده، این دو گروه منابع انسانی را یکسان قلمداد کرده‌اند در حالی که طبق دستنامه سندج و شناسنامه سنج‌های ارسالی به همراه کاربرگ این دو گروه جایگاه متفاوتی دارند. لذا در صورتی که این اشتباه صورت گرفته باشد، پیشنهاد می‌شود با دقت نظر در این مورد و با ارائه اطلاعات شفاف‌تر در ارزیابی سال‌های آتی، زمینه تحلیل دقیق‌تری فراهم گردد.

۷-۵-۳-۳- شاخص اداری و فرایندی

با وجود اینکه دارا بودن برنامه آتی برای پژوهشکده یک مزیت محسوب می‌شود و نشان از وجود سیاست‌ها و چشم‌اندازهایی برای آینده است اما، وجود «برنامه‌های کوتاه‌مدت» از طرف پژوهشکده صرفاً تأیید شده است و مستندات مشروح از برنامه‌ها دریافت نشده است تا بتوان نظر جامع‌تری ارائه نمود. وجود برنامه راهبردی شفاف در هر پژوهشکده‌ای می‌تواند کلیه امور را به سمت هدفمندی بیشتر سوق دهد و به منظور دستیابی به وضعیت مطلوب می‌تواند همانند نقشه‌راهی برای نیل به مأموریت پژوهشکده کارساز باشد.

در پژوهشکده تاریخ اسلام همچنین وجود «مقررات (آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها) و نظام اجرایی پژوهش» و «ساز و کار برای برون‌سپاری طرح‌های پژوهشی» نیز تأیید شده است اما برای این موارد نیز مستندات دریافت نشده است. وجود آیین‌نامه‌ها و شیوه‌نامه‌ها در پژوهشکده، می‌تواند مبین تأکید بر ساختارهای پژوهشی مرسوم بوده و در میان‌مدت یا بلندمدت، دسترسی به اهداف پژوهشکده را

تسریع نماید. همچنین نکته حائز اهمیت این است که بهبود شاخص اداری و فرایندی منجر به هم افزایی بالا در سایر شاخص‌های دروندادی و بروندادی به ویژه ایجاد مطلوبیت برای ذینفعان کلیدی سازمان همچون پژوهشگران و کارفرمایان بیرونی خواهد شد.

۷-۵-۳-۴- شاخص منابع مادی و زیر ساختی

در این شاخص پژوهشکده نیازمند غنی سازی برخی زیرساخت‌هاست. هرچند به لحاظ فضای فیزیکی شرایط مطلوبی دارد ولی همان‌طور که در نمودار ب شکل ۳-۱ مشاهده می‌شود تنها دارای یک عنوان نشریه است و سایر زیرساخت‌ها را ندارد. به نظر می‌رسد کارشناسان پژوهشکده نشریات موجود در مجموعه پژوهشکده را محاسبه و در کاربرگ ذکر نکرده‌اند. در غیر این صورت اشتراک پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی و خارجی امکان دسترسی به تعداد عناوین بسیاری از نشریات کشور و جهان از جمله جهان اسلام را برای پژوهشکده فراهم می‌کند. لذا شایسته است پژوهشکده در جهت دسترسی پژوهشگران به اطلاعات پژوهشی داخلی و بهره‌برداری پژوهشگران پژوهشکده و در نتیجه حفظ کیفیت امور پژوهشی، امکان دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی داخلی را برای پژوهشگران خود فراهم سازد. همچنین در راستای رسیدن به اهداف پژوهشکده، دسترسی به پایگاه‌ها و اطلاعات تخصصی خارجی و به روز دنیا در حوزه جهان اسلام، می‌تواند به آگاهی از جریان‌های علمی جهان و جدیدترین انتشارات علمی دنیا در این حوزه و انجام امور پژوهشی نافع کمک شایانی نماید.

هرچند به چالش‌های فراگیر این موضوع از قبیل تحریم‌ها، مشکلات نقل و انتقالات مالی بین‌المللی و افزایش قیمت ارز در کشور واقف هستیم اما؛ پژوهشکده تاریخ اسلام، به عنوان پژوهشکده‌ای که هدف تحقیق، تحلیل و تدوین تاریخ اسلام را برای خود متصور است و قصد مقابله با پدیده‌های ضد اسلام در سراسر دنیا را دارد، بایستی بتواند زمینه دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی تخصصی خارجی را برای پژوهشگران خود فراهم کند. چراکه از یک سو لازمه نشر که از جمله خدمات پژوهشکده است، دسترسی به بروندادهای روز دنیاست و از سوی دیگر نباید ارتباط و تأثیر متقابل ارتقاء کیفیت کار پژوهشی پژوهشکده در نتیجه بهبود منابع زیرساختی به عنوان شاخص دروندادی بر بروندادهای مالی و درآمدزایی و تأمین اعتبار مالی را فراموش کرد.

۷-۵-۴- بعد کارایی

۷-۵-۴-۱- شاخص کارایی تجاری

مطابق نمودار ۷-۷ «سرانه تعداد طرح‌های پژوهشی تقاضامحور به پژوهشگر» پژوهشکده تاریخ اسلام به ترتیب برای سال‌های ۱۳۹۶ تا ۱۳۹۸ عبارت از ۰,۱، ۰,۴ و ۰,۲ بوده است. یعنی تعداد طرح‌ها به ترتیب ۳، ۹ و ۵ مورد بوده است. در نمودار شکل ۷-۲ نیز مشهود است که طرح‌های پژوهشی کمترین میزان را در بین دستاوردهای پژوهشکده دارد. انتظار می‌رود یک واحد پژوهشی که از محل درآمد ارتزاق می‌کند و به دنبال درآمدزایی است، تعداد طرح‌های پژوهشی بیشتری بتواند جذب کند، خصوصاً که پژوهشکده طبق مستندات ارسالی پژوهشگرانی با پتانسیل و ظرفیت‌های بالایی نیز در اختیار دارد.

۷-۵-۴-۲- انتشارات و وجاهت علمی

عملکرد ارزیابی شده پژوهشکده در سنج «تعداد رویدادهای علمی تخصصی در سطح ملی در پژوهشکده» نشانگر وجاهت علمی پژوهشکده در جوامع علمی است. هر چند می‌باید توجه کرد که در طی سه سال مورد بررسی این روند کاهشی بوده است و کاهش مشارکت در این نوع رویدادها می‌تواند به مرور زمان منجر به فرسایش دانش علمی و تخصصی کارکنان پژوهشی شود. بنابراین پیشنهاد می‌شود پژوهشکده با افزایش تعداد رویدادهای مختلف در سطح ملی و یا حتی در سطح کشورهای اسلامی وجاهت علمی خود را حفظ کند، چراکه این رویدادها موجب شبکه‌سازی، گسترش ارتباطات و همکاری‌های مؤثری برای پژوهشکده می‌شود. از طرفی می‌تواند پژوهشکده را به عنوان یک نهاد تخصصی به جهان اسلام معرفی نماید و تأییدی بر وجاهت علمی پژوهشکده در سطح ملی و حتی در سطح منطقه‌ای باشد.

میزان «سرانه مقالات منتشرشده پژوهشی به پژوهشگر» و نیز «سرانه مقالات نمایه‌شده در پایگاه‌های استنادی بین‌المللی به پژوهشگر» طی سه سال روندی افزایشی داشته‌اند که آمار قابل قبولی هم برای پژوهشکده است. این، سنج مهمی برای پژوهشکده می‌تواند باشد چرا که مقابله با پدیده ضد اسلام بدون ایفای نقش در صحنه بین‌المللی امکان‌پذیر نخواهد بود و ارائه و نمایه شدن مقالات در پایگاه‌های بین‌المللی می‌تواند به شنیده شدن صدای پژوهشگران پژوهشکده کمک شایانی نماید. البته در این خصوص اگر مستندات مقالات ارائه میشد به تحلیل دقیق‌تر این موضوع کمک شایانی می‌کرد.

با این حال نظر به موارد مطروحه می‌توان گفت که پژوهشکده تاریخ اسلام با برگزاری رویدادها و ارائه مقالات و ترویج دانش، بخشی از مسؤولیت اجتماعی خود را در قبال جامعه انجام داده است.

۷-۵-۳- کارایی مالی

همانطور که قبلاً بیان شد، پژوهشکده در سنجه «سرانه هزینه پژوهشی پژوهشکده به پژوهشگر» در سال ۱۳۹۸ نسبت به سال‌های گذشته رشد داشته است و از ۸۹ میلیون ریال به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۶ به ۱۱۵ میلیون ریال به ازای هر پژوهشگر در سال ۱۳۹۸ رسیده است. به نظر می‌رسد با توجه به تعداد بالای پژوهشگران و وجود عضو هیأت علمی در پژوهشکده میزان هزینه‌های پژوهشی که شامل حقوق و دستمزد نیز می‌شود، پایین است و به منظور ارتقا و فراهم سازی بسترهای مورد نیاز پژوهشی بایستی اعتبارات مالی برای هزینه‌های پژوهشی افزایش یابد. البته با توجه به اطلاعات ارائه شده در سال ۱۳۹۸ کل کمک‌های مالی جذب شده صرف هزینه‌های پژوهشی شده و چون درآمدهای پژوهشکده نیز ناچیز است لذا در این سال هیچ‌گونه سودآوری نداشته است. از طرفی در سنجه «نسبت هزینه‌های پژوهشی به کل اعتبارات مالی پژوهشی پژوهشکده» نیز از ۰/۸ در سال ۱۳۹۶ به ۰/۹ در سال ۱۳۹۷ رسیده است. طبق اطلاعات مندرج در کاربرد اعتبارات مالی پژوهشی برابر با صفر در سال ۱۳۹۸ است. اعتبارات مالی عبارت از سرجمع اعتبارات پیش‌بینی شده در بودجه پژوهشکده برای هزینه‌کرد در امور پژوهشی به علاوه هر نوع وجه حمایتی دریافت شده از منابع ملی یا بین‌المللی است و در سال ۱۳۹۷ در پژوهشکده هزینه‌های پژوهشی با اعتبارات برابر بوده اما علاوه بر اندک درآمد تحقق‌یافته و درآمد حاصل از فعالیت‌های پژوهشی، پژوهشکده کمک مالی جذب شده نیز داشته است که می‌توانست درصدی از این منابع برای اعتبارات مالی سال ۱۳۹۸ در نظر گرفته شود.

۷-۵-۵- بعد اثر بخشی

۷-۵-۵-۱- اشتغال‌زایی

طبق نمودار الف شکل ۷-۲ تعداد پژوهشگران پاره‌وقت در پژوهشکده بیشتر از تعداد پژوهشگران تمام‌وقت است، به عبارتی تنها ۲۳٪ از پژوهشگران پژوهشکده تاریخ اسلام را پژوهشگران تمام‌وقت تشکیل می‌دهند. با استناد به آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی مورخ ۱۳۸۹/۱۲/۲۱، شورای گسترش آموزش عالی وزارت علوم، تحقیقات و فناوری، از هر ۵ پژوهشگر می‌باید حداقل ۳ نفر تمام‌وقت باشند که در حال حاضر این نسبت در پژوهشکده وجود ندارد، لذا در جذب پژوهشگران تمام‌وقت می‌باید اهتمام بیشتری به عمل آید. وجود پژوهشگران تمام‌وقت، برای پژوهشکده فرصت است چراکه اختصاص جایگاه‌های پژوهشی و حفظ آنها می‌تواند باعث انباشت دانش در پژوهشکده شده و هزینه‌های جذب و آموزش را کاهش دهد. از طرفی با

توجه به نیاز یک پژوهشکده به پژوهشگران پاره‌وقت (بر حسب نیاز)، می‌بایست مکانیزم بهره‌مندی از فرصت‌های پیش رو را بهبود داد، چون یک پژوهشکده که مأموریت اصلی آن پژوهش است، می‌تواند با شبکه‌سازی از پتانسیل‌ها و ظرفیت‌های علمی پژوهشگران و متخصصان کشور به صورت پاره‌وقت بهره‌مند شود. متناسب سازی هرم منابع انسانی و شکل‌گیری ارتباط و همکاری با صاحب‌نظران، شکوفایی و ارتقا هرچه بیشتر ارزش و جایگاه را برای پژوهشکده به ارمغان آورده و در نتیجه بسترهای لازم برای جذب طرح‌های پژوهشی بیشتر و افزایش درآمدزایی مهیا خواهد شد.

۷-۵-۲- درآمدزایی

همان‌طور که در نمودار ج شکل ۷-۲ نیز مشاهده می‌شود، در درآمدهای تحقق‌یافته عملکرد بهتری نسبت به درآمدهای حاصل از فعالیت‌های پژوهشی داشته است. در واقع انتظار می‌رود یک واحد پژوهشی غیردولتی در درآمدهای پژوهشی که حیات واحد پژوهشی وابسته به آن است، کوشا تر عمل کند. متأسفانه نکته ضعف پژوهشکده تاریخ اسلام نیز در این بخش است که می‌توان گفت هیچ درآمد پژوهشی طی سه سال نداشته است.

در نمودار ۷-۱۵ که «میزان درآمدهای تحقق‌یافته پژوهشکده» را نشان می‌دهد نیز مشاهده شد این بخش از درآمد پژوهشکده نیز به تدریج کاهش یافته است. شرط بقاء مؤسسات غیردولتی افزایش درآمد می‌باشد که با توجه به شرایط کشور، تورم و مسائل ارزی به نظر می‌رسد که پژوهشکده می‌باید در این خصوص بازنگری در برنامه‌ها داشته باشد.

۷-۶- مراجع

منتظر، غلامعلی (۱۳۹۸). دستنامه سندج: مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی. تهران: مرکز نشر دانشگاهی. بازیابی شده از <https://nezarat.msrt.ir/fa/page/> دستنامه سندج مدل ارزیابی مؤسسه‌های پژوهشی کشور.

مجموعه قوانین و مقررات وزارت علوم، تحقیقات و فناوری. آیین‌نامه صدور مجوز تأسیس و فعالیت واحدهای پژوهشی غیردولتی (متشکل از اشخاص حقیقی) مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۲۱ شورای گسترش آموزش عالی. ۳۷۸

وبگاه پژوهشکده تاریخ اسلام، قابل دسترس در: www.pte.ac.ir

Abstract

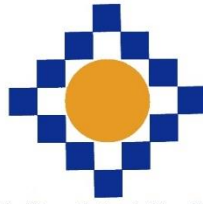
Purpose: Performance indicators are a suitable tool for the implementation of infrastructural, research and process-oriented management projects in universities and higher education institutions, as well as the evaluation of these institutions, which can be used to compare the past performance, current and desired status of the institutions with the standards. The purpose of this study is to evaluate the performance of non-governmental research institutions in Iran.

Methodology: This is an applied research that was conducted with a scientometrics approach and based on the evaluation model of the Sanandaj handbook. The research community are non-governmental research institutions that have received permission from the Ministry of Science, Research and Technology.

Findings: Institutions do not have the necessary proportion in terms of geographical distribution and field of activity. Most institutions are concentrated in the province and city of Tehran and operate in engineering and humanities, and social sciences. In general, in the investigated time period and in each dimension of relevance, efficiency, and effectiveness, different institutions had strengths and weaknesses. Still, it can be said that engineering institutions had better performance than other institutions.

Conclusion: In order to facilitate access to the correct information of the institutions, it is necessary for the monitoring and evaluation center to develop a suitable mechanism for the annual registration of the information of the institutions in the higher education system (SAA) and to oblige the institutions to register the complete information continuously and regularly. Also, non-governmental research institutions should prepare or revise the strategic plan and annual self-evaluations in accordance with the dimensions and indicators of the Ministry of Science, Research and Technology, to provide the basis for growth and promotion in order to be effective and fulfill their mission in the research field of the country.

Keywords: Evaluation, Performance, Research Instituts, Private Research Institutions, Non-governmental Research Institutions.

National Research Institute for Science Policy
(N.R.I.S.P.)

Research Project

Evaluation of private (non-governmental) research institutions in Iran

Vol.2:

**Micro evaluation of the performance of each non-
governmental research institute**

Part 1

By:

Elmira Janavi

Winter 2023